MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FÜZETEK

"Ha ti, hunjaim, tudtok élni tehetségetekkel, bölcsesség dolgában Európa egy népénél sem lesztek hátrább..."
Jan Amos Comenius

BAKAY KORNÉL

Hogyan lettünk finnugorok?

KISENCIKLOPÉDIA 1.

MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FÜZETEK

"Ha ti, hunjaim, tudtok élni tehetségetekkel, bölcsesség dolgában Európa egy népénél sem lesztek hátrább..." Jan Amos Comenius
(Sárospatak, 1650. november 24. - Beköszöntő)

BAKAY KORNÉL Hogyan lettünk finnugorok?

Budapest, 2013.
KISENCIKLOPÉDIA 1.

Magyarságtudományi Füzetek

Főszerkesztő Patrubány Miklós

Kisenciklopédia 1 - II. A magyar nép etnogenezise
Bakay Kornél: Hogyan lettünk finnugorok?

Szerkesztő:

Pápai Szabó György
Könyv- és címlapterv Barcsik Géza
Tördelő Bezák Tibor ISBN 978-963-7014-39-0

Kiadja a Hun-Idea Szellemi Hagyományőrző Műhely

a Magyarok Világszövetsége égisze alatt, a hazugságokra épített, jogtipró trianoni diktátum 93. évfordulóján, abban a hitben, hogy lesz magyar feltámadás.

Támogatók:
Magyarságtudományi Intézet (USA)
Miskolci Bölcsész Egyesület

Felelős kiadó Kárpáti Gábor Csaba

Jan Amos Comenius (1592 - 1670) pedagógus, író, püspök, "a nemzetek tanítója "az iskolai oktatás mai szervezetének megalapítója. Magyar szülők gyermeke, eredeti neve Szeges János. Pontos születési helye ismeretlen, Magyarbrod, Nivnice vagy Komna, mindhárom Morvaországban. A Komensky név (latinul Comenius) felvett név, és Komna településre utal.

1650-1654 között I. Rákóczy György, erdélyi fejedelem és Lorántffy Zsuzsanna meghívására Sárospatakon, a református kollégiumban tanított. Itt írta legjelentősebb műveit.

PATRUBÁNY MIKLÓS

HA TI, HUNJAIM - Gondolatok a Magyarságtudományi Füzetek elé

Captatio benvolentiae

Az európai iskolatörténet talán legmeghatározóbb alakjának, Jan Amos Comenius-nak négyszázötven évvel ezelőtt, Sárospatakon, az általa hunoknak nevezett magyarokhoz intézett szavai jól érzékeltetik azt, amit ősgesztáink és népünk szájhagyománya egybecsengően közvetítenek az utókornak. Azt, ami szöges ellentétben áll a mai hivatalos tanokkal: a hunok és magyarok rokon voltát. Ám ez csak a megszólítás.

Comenius félmondata, amelyet a most induló Magyarságtudományi Füzetek jelmondatául választottunk, ennél többet mond: tehetségesnek, Európa egyetlen népénél sem hátrább valónak nevezi magyar népünket. Ezen állítása ugyancsak szöges ellentétben áll azzal a magyarságképpel, amelyet magyarbarátnak nem nevezhető, de a magyar kultúrában befolyásra szert tett társadalomtudósok népünkről terjesztenek.

Aligha befolyásolta a nagy pedagógust sárospataki gondolatának kimondásában az a körülmény, hogy ő Morvaországban, a történelmi Magyarországgal határos térségben, magyar szülők gyermekeként jött a világra, akik a Szeges János nevet adták neki. Hiszen a környezet hatására később nevet váltott, morva és cseh azonosságot választott, és életét Jan Amos Komensky néven a cseh-morva, valamint Jan Amos Comenius-ként az egyetemes - akkor latin nyelvű - kultúra szolgálatába állította.

Comenius el nem évülő tudományos hitele, elfogulatlansága, a sárospataki mondatba sűrített sarkalatos igazság, külön-külön és együttvéve is arra késztetnek, hogy népünkről vallott nézetét a magyarság életét tudományos igénnyel feltárni és a magyar ifjúsággal megismertetni hivatott füzetsorozatunk jelmondatává emeljük.

Tesszük ezt azért is, mert új alapokra kívánjuk helyezni a magyarság életének —— tudományos kutatását, oktatását. Nevezhető-e tudományosnak az a magyar történelemkutatás és hitelesnek az a magyar oktatás, amely annak ellenére, hogy a nemzetközi tudomány Comenius magyar származását évtizedek óta feltárta - ma alig akad angol nyelvű forrás, amely ezt elhallgatná -—, tudomást sem vesz erről a magyar szempontból oly jelentős tényről.

Előkelő honfoglaló magyar férfiak öltözéke (László Gyula)

Az utolsó csepp

Sir John Bowring (1792-1872) angol költő, műfordító, jelentős brit diplomata, politikus volt. Bejárta Európát és Keletet. Több mint száz nyelvet beszélt, közöttük a magyart is, amelyről talán mindmáig a legszebb ódát írta. 1830-ban a maga fordításában kiadott egy magyar népdalokat és a magyar költészetet ismertető kötetet, Poetry of the Magyars címmel. Ennek bevezetőjében külön fejezetet szentelt a magyar irodalomnak, amelyet ekképp indít: "A magyar nép eredetéről sokféle nézet létezik. Dr. F. Thomas három kötetet írt annak bizonyítására, hogy a magyarok az ősi egyiptomiak leszármazottai." Lábjegyzetben pedig közölte a könyv címét, kiadásának helyét, évét:

5

1806. 3 kötet.
Conjecturae de Origine, prima sede et lingua Hungarorum. Buda,

Amikor erre az adatra rábukkantam, lázas keresésbe kezdtem. Kerestem dr. F. Thomas Budán kiadott könyvét. Sorra vettem minden, őstörténettel foglalkozó történész ismerősömet, de senki sem tudott róla. Megkerestem a Hágában élő dr. Borbola Jánost, aki kidolgozta az egyiptomi hieroglifák magyar nyelvű olvasatának teljes módszertanát, melyet 2008ban, a Magyarságtudományi Tanulmányok c. kötetben közzé is tett. Hiába, ő sem hallott dr. F. Thomas könyveiről!

Hetekig vívódtam: mit ér az a magyar nyilvánosság, az a magyar tudomány, amely egy ilyen döbbenetes felvetést, egy ilyen – könyvkülönlegességet "kihullat" a feledés rostáján?!

Következtetésem: a magyar nyilvánosság, a magyarságról szóló teljes ismeretanyag fölülvizsgálandó! Az a megdöbbentő tény, hogy dr. E Thomas-nak a magyarság ősi, egyiptomi eredetét bizonygató, háromkötetes műve eltűnhetett a magyar köztudatból, de még a könyvtárakból, levéltárakból is, nos ez volt az utolsó csepp a pohárban. Innen rövid út vezetett az elhatározáshoz:

Magyarságtudományi Füzetsorozatot kell indítanunk az ifjú nemzedék számára. Rá kell irányítanunk figyelmüket a magyarság életének nagy, megválaszolatlan kérdéseire. Van mit kutatniuk, és bizonyos, hogy munkájuk bőségesen terem majd, hiszen egyedül Egyiptomban - dr. Borbola János szavai szerint himalájányi soha nem olvasott hieroglif szöveg és benne évezredek kultúrája várja megfejtőit.

Fémdíszekkel szegélyezett süveg és köntös, veretes ing és kazak az orosházi honfoglaló . asszony sírleletei alján rekonstruálva —. (László Gyula)

Előzmények

A magyarság eredetéről, életéről szóló hivatalos tanítások első, a nagy nyilvánosság előtt történt, sok rendbéli cáfolatára 2004-ben, a Magyarok VI. Világkongresszusán került sor. Ekkor közel száz magyar és nem magyar tudós és kutató, művész és nyelvész bizonyította, hogy a finnugor elmélet mind genetikai, mind embertani, mind történeti szempontból meghaladott. Ennek a Kongresszusnak az anyagát foglalta kötetbe az Amerikai Egyesült Államokban a VI. Világkongresszus hatására életre hívott Magyarságtudományi Intézet. A 2008. tavaszán Botos László szerkesztésében megjelent, 850 oldalas Magyarságtudományi Tanulmányok című kötet átütő sikert hozott, jelezve azt a hatalmas érdeklődést, amely magyar népünk elfeledett, letagadott, meghamisított történelme iránt a ma élő nemzedékben munkál.

A Magyarok VII. Világkongresszusa 2008 augusztusában érvek újabb özönével bizonyította azt, amit már régen nem kell bizonygatni: a magyar nép nyelve, írása, ősisége nem

értelmezhető a hivatalos magyarországi történelemszemlélet paradigmájának keretei között. A magyar nép jelenléte a világ népeinek emlékezetében messze túlmutat időben és térben mindazon, amit a hivatalos tudománypolitika megjelenít. A Magyarságtudományi Tanulmányok angol nyelvű kötete - Selected Studies in Hungarian History, melyet a Világkongresszus csúcsnapján mutattak be - végre hiteles forrás lehet a nemzetközi tudományos kutatás számára.

A kötetben közölt 36 tanulmány tematikai sokszínűsége, de a szerkesztőnek a tárgy iránti alázata is azt eredményezte, hogy a tanulmányok a szerzők nevének ábécé sorrendjében jelentek meg, az olvasóra bízva a lehetséges összefüggések észlelését, az esetleg meglévő ellentmondások leleplezését.

Célunk

2004. december 5. után, amikor ötmillió magyarországi szavazópolgár távolmaradásával lehetővé tette a külhoni magyarok magyar állampolgárságának visszaadásáért kezdeményezett népszavazás kisiklatását, bebizonyosodott, hogy Magyarországon mélypontra süllyedt a ma élő magyar nemzedék önbecsülése, nemzeti öntudata. A Magyarok Világszövetsége ekkor Magyarországot nemzeti missziós területté nyilvánította. A 2005 februárjában meghirdetett Magyar Nemzeti Misszió számos programja közül a leghatékonyabbnak a Magyarságtudományi Tanulmányok kötet terjesztése bizonyult. Ezért vált halaszthatatlanná egy eszköz megtalálása, mely népünk életének módszeres kutatását és széles körű ismertetését lehetővé teszi.

Célunk a magyar nép önismeretének, önbecsülésének tudományos igényű korrekciója, valamint az, hogy a magyarság évezredek alatt kialakult, gazdag örökségét egy éltető jövőképpé formáljuk. Ennek érdekében 2010 januárjától legkevesebb 24, de lehet, hogy 48 hónapon át havonta kiadjuk a Magyarságtudományi Füzeteket.

A honfoglaláskori rakamazi női ezüst "mellkorong"

Magyarságtudományok

Amint azt a magyarságtudományi tanulmánykötet és más ilyen jellegű próbálkozások bizonyították, rendkívüli mélységeket, rendkívül szerteágazó megközelítésben kell bejárnia annak, aki a magyarság életének tudományos

vizsgálatát tűzi ki célul. Ezért, mielőtt a Magyarságtudományi Füzetek kiadását elkezdenénk, szükségesnek láttuk a tervezett tanulmányok tematikai osztályozását. Minden egyes tematikai osztályban több önálló füzet kiadását tervezzük.

Füzetsorozatunk tematikai osztályai:

I. A magyar ember és társadalma - (Magyarnak nem születni, magyarnak lenni kell! - Unas) Önálló köteteket tervezünk a magyar lélek, a magyar nyelv, a magyar írás, a magyar ember és társadalma bemutatására, amelynek legteljesebb foglalata a Szent Korona tan.

II. A magyar nép etnogenezise

A mára szinte kaotikus sokszínűséget mutató származáselméleteket önálló kötetekben tálalva próbálunk rendszert és egyben tudományos vitaalapot teremteni, előtérbe helyezve azt, amit a legtöbb korszerű tudomány - a genetikától az anyagvegyészetig - bizonyítani látszik, a magyarság Kárpát-medencei ősiségét.

III. Magyar népcsoportok és rokon népek A ma élő magyar népet csak akkor ismerhetjük meg, és számíthatjuk ki lehetséges jövőbeni válaszait az emberiség egészét érintő kihívásokra, ha ismerjük a népet alkotó népcsoportokat Árpád magyar törzseitől a magukat őshonos magyar népként meghatározó székelyeken át, a palócok, matyók, a jászok és a kunokig. Rokonaink száma - a ma elterjedt hiedelmekkel és tévtanokkal ellentétben - milliárdos nagyságrendű, a Csendes-óceántól Ázsián és Európán át az Atlanti-óceánig, az Északi-tengertől Dél-Amerikáig, Észak-Amerikában a keleti partvidéktől a nyugatiig. E velünk rokonszenvező, minket tehetséges rokonnak, testvérnek tekintő népek érzelmeinek megismerése és viszonzása alapja lehet a magyarság jövőképének, a magyarság jövőjét megalapozó terveknek.

IV. A magyar szellem - (A hieroglifáktól a nem euklidészi geometrián át a holografikus világmodellig)

Ebbe a tematikai osztályba tartozik mindaz, amit a magyar szellem megteremtett: a népdalok, népi táncok, mesék és mondák, a zene, az irodalom, a bölcselet, a jogalkotás, a képzőművészet, a tudomány.

V. A magyarok hitvilága

A római kereszténység és a belőle kirajzó protestáns felekezetek a magyar nép hitéletének máig tartóan jelentős fejezetét alkotják. Ám a kaukázusi magyar államban, amely Árpád magyarjainak bejövetele után még ötszáz évig fennmaradt, együtt éltek keresztény és muzulmán magyarok. Eleink, a szkíták magatartásmintaként jelentek meg az erkölcsi alapokon nyugvó, nagy monoteista vallásokban. Csoda-e, hogy a magyarok mondták ki a világon elsőként a legfőbb emberi szabadság a lelkiismeret szabadságát jelentő felekezeti egyenjogúságot? Csoda-e, hogy a Nyugati és a Keleti Egyház nagy szakadása óta Szent István az első és mindmáig

egyetlen olyan szent, akit mindkét világegyház a magáénak vall és tisztel?

VI. A magyar nép élete Árpádék bejövetele óta - (Oh, boldog Magyarország, bárcsak ne hagyná magát megtéveszteni! - Dante)

Bár mindaz, amit az eddig felsorolt tematikai osztályok hordoznak, messze túlmutat az Árpád nagyfejedelem által megalapított, legújabb kori magyar állam életén, kétségtelen, hogy az elmúlt ezerszáz esztendő a ma élő magyar nép történetének szerves, és legrészletesebben megismerhető fejezete. Ismerjük hát meg: ferdítések nélkül.

A honfoglaláskori rakamazi tarsolylemez

VII. Paradigmaváltó események a magyar nép életében - (Ötezer éves Trianon?)

Árpádék bejövetele, a pozsonyi csata, a római kereszténység felvétele, Muhi, Mohács, Bocskai győztes szabadságharca, 1848-49, Petőfi halála, Trianon, 1956 - mind-mind olyan történések, amelyek gyakran lesújtva, ritkábban felemelve paradigmaváltó erejűnek bizonyultak népünk életében. A legjelentősebbek számbavétele, a magyarság szellemi, lelki, fizikai, társadalmi arculatát alakító hatásuk alapos elemzése ennek a tematikai osztálynak a legfőbb feladata.

VIII. Árulások, tévedések, tévelygések

E tematikai osztály cím magáért beszél. Nem elég nemzeti tragédiáinkat, vereségeinket számba venni - erre a VII-es tematikai osztály írásai alkalmasak -, fel kell tárnunk azokat a folyamatokat, ok-okozati összefüggéseket is, amelyek e kudarcokhoz vezettek.

IX. Szentek, szabadítók, élenjárók - (Magyarok az emberiség szolgálatában)

A példaképek minden felnövő nemzedék számára a jövőbe vetett hit táplálói, a remény éltetői. Ők alakítják az új nemzedék lelki arculatát.

X. Összegző, összefüggés-teremtő tanulmányok

Törekednünk kell olyan interdiszciplináris tanulmányok megjelentetésére, amelyek az egyes résztudományok eredményei alapján eddig ismeretlen – összefüggéseket tárnak fel, és eddig megoldatlan kérdésekre adnak választ. Ez a helye a tudományos közlésnek is.

XI. Visszatekintő, koherencia-növelő tanulmányok

Miként az emberi test vérkeringését biztosító szív táplálásához egy különleges érrendszer, a koszorú-érrendszer szükséges, akként kell egy éveken át elhúzódó szellemi alkotás folyamatába olyan tanulmányokat beiktatni, amelyek megvizsgálják az addig közölteket, szükség esetén pontosítanak, feloldják az esetleges ellentmondásokat. Ennek a célnak évente egy füzetet szentelünk. Itt lesz a helye a tudományos vitának is.

XII. Jövőképünk - (A fény üzenete)

Bár az egész füzetsorozat és ezáltal minden egyes tematikai osztály célja egy éltető jövőkép kialakítása, induláskor szükségét érezzük tételesen felrajzolni a lehetséges jövőképeket.

Az írások természete

A Magyarságtudományi Füzetekben sajátosan elegyedik a tudományos ismeretterjesztés a tudományos közlésekkel és a tudományos vitaanyagokkal. A letisztázott, kikristályosodott ismeretek közérthető eljuttatása a nagyközönséghez, elsősorban a fiatalokhoz ugyanúgy feladata e füzeteknek, mint az egymásnak ellentmondó elméletek vitára bocsátása, az eddig nem ismert tények, tudományos eredmények közlése. Induláskor a hangsúly az ismeretközlésen van. Ezért a folyam címe Kisenciklopédia. Ha a füzetsorozat figyelemfelkeltőnek, népszerűnek és hosszú életűnek bizonyul, a tudományos viták és közlések alighanem önálló folyamok kiadását fogják meg- követelni.

Módszertan

Az első hat tematikai osztályt a megadott sorrendben kívánjuk tárgyalni, a második hat tematikai osztályhoz tartozó írásokat sajátos, osztályonként változó gyakorisággal adjuk majd ki.

A legnagyobb szerkesztői kihívás talán az egyes szerzők egymástól eltérő fogalomhasználatának egységesítése. Ennek megkönnyítéséért arra biztatjuk a füzetek szerzőit, hogy tanulmányozzák a sorozat korábbi kiadványait, és törekedjenek átvenni az előző füzetekben közölt tanulmányok fogalmi apparátusát. Attól csak eltérő tartalom esetén és tételesen megindokoltan térjenek el.

Célközönségünk, példányszám, ár, terjesztés

A Magyarságtudományi Füzeteket legfőképpen a középiskolás, főiskolás és egyetemi hallgató diákoknak szánjuk. Hozzájuk szeretnénk azt a szellemi gyújtóanyagot eljuttatni, amely megváltoztathatja magyar népünk arculatát, sorsát.

Szeretnénk, ha minden érettségiző fiatal olvashatná e füzeteket.

Tízezer példánnyal indulunk, de ezt a példányszámot meg kívánjuk sokszorozni.

A füzetek árát a lehető legalacsonyabbra számítjuk ki azért, hogy beszerzésük ne jelenthessen gondot a legszegényebb diáknak sem. A füzetek tervezett ára 400 Ft.

A terjesztésben leginkább a szakmájukat hivatásnak tekintő pedagógusokra, lelkes diákokra számítunk, és várjuk jelentkezésüket.

Zárszó, avagy áfium magyar-gyalázat ellen

2005 őszét írtuk, amikor az olasz Mario Alinei nyelvészprofesszor számára kolozsvári előadást szerveztünk. Egy évvel korábban Budapesten ő tartotta a Magyarok VI. Világkongresszusának nyitóelőadását.

Mezőkeresztes-Zöldhalompusztán egy sírban talált, aranylemezből készült, hátrafelé tekintő szarvas. Kr. e. VI. század

2004. június elsején Mario Alinei, Európa minden bizonnyal leghíresebb nyelvtörténésze, az utrechti egyetem professzora, az UNESCO égisze alatt megjelenő

grandiózus mű, az Atlas Linguarum Europae alapító- és harminc éven keresztül ügyvivő főszerkesztője a nagy tudósokra jellemző szerénységgel lépett a mikrofonhoz, és így szólt: Bocsássák meg nekem, hogy kicsit lámpalázas vagyok, de még soha sem beszéltem 1500 etruszk előtt. Az egyetemes magyar népet Trianon óta egyedül legitimen képviselő Magyarok Világkongresszusának küldötteihez intézte ezeket a szavakat.

Mario Alinei megtartotta egyedülálló előadását a római birodalmat megalapító nagy civilizáció letéteményeseiről, az etruszkokról. Előadásának alapja az az 500 oldalas könyv volt, amelyben az etruszkok nyelvét a magyar nyelvvel azonosította. Budapesten a "magyar" tudósok fütyültek rá, sőt egy rádiós vitaműsorban és egy megkésett gúnyos írásban ki is fütyülték.

Sebaj, mondtuk, Erdélyben majd másképp viszonyulnak Alinei professzor korszakváltó elméletéhez, mint a "vörös rongyokba öltözött Budapesten". Vigyük őt Kolozsvárra! Egy év múlva a dákó-román kontinuitás fészkében, a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen tartotta meg előadását az etruszk-magyar kontinuitásról, amellyel három ezer évvel kiszélesítette a magyar nép történelmének látóhatárát, három ezer évvel korábbra adatolta Kárpát-medencei jelenlétünket. Óriási mozgósítással szerveztük az elsősorban egyetemi oktatóknak és hallgatóknak szánt előadást. Hiába! Az egyetem több mint kétszáz magyar nemzetiségű oktatója közül alig harmincan, a Magyar Nyelv- és Irodalom tanszék több mint húsz oktatója közül egyetlen fő volt jelen. (!?!)

Még mielőtt bárki megkérdezné, hogy miért kellenek a Magyarságtudományi Füzetek, válaszolunk: például azért, hogy a Mario Alinei professzorral Budapesten és Kolozsváron magyar népünk vesztére megesett gyalázat ne ismétlődhessen meg! És sok minden másért!

Budapest, 2010. január 18.

A tápiószentmártoni aranyszarvas, Kr.e.VI. század

MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FÜZETEK 10
Ugyanarról másként - A magyarokról szabadon

BOTOS LÁSZLÓ

A Magyarságtudományi tanulmányok főszerkesztője
(Magyarságtudományi Intézet, USA)

UGYANARRÓL MÁSKÉNT - A MAGYAROKRÓL SZABADON

Mi, régiek, vétkeztünk ellened hosszú évszázadokon át, Magyar Ifjúság! Vétkeztünk, mert puhák, gyámoltalanok, szószátyárok, vitatkozók és civakodók voltunk. Sok mindent tettünk, ami nemzet és jövőellenes volt. Dicsértünk és felmagasztaltunk mindent, ami jöttment, idegen volt. Mindenki jobb, megbízhatóbb volt számunkra, mint a magyar. Felmagasztaltuk a németet, az olaszt és minden idegen kultúrát. Túldicsértük a római iga alól felszabadult népeket, s az akkor alakult, új államokat. Elhallgattuk, hogy Róma a rabszolgaság, a keresztre feszítések barbár világbirodalma volt. Dicsőítettük hódító tetteiket, elhallgatva vagy lekicsinyelve saját történelmünket. Bűnös rabló hadjáratnak neveztük az egész Európát átívelő, dicső hadjáratainkat, s ezt tanítottuk és hirdettük. Szégyelltük régi dicsőségünket, de szemrebbenés nélkül elfogadtuk a hamis finnugor származáselméletet, egy nem létező finnugor ősnépből való eredeztetésünket.

Megtagadtuk őseinket... Élhet, létezhet, fejlődhet-e egy nép igazi nemzettudat nélkül? Mindent, ami a múlt dicsőségéhez, nagyságához kötött minket, azt barbár, pogány, bárdolatlan, ocsmány, megvetni való cselekedetnek tanították, és annak tanítottuk. Csoda-e, hogy elleneink régóta lealázó, igazságtalan állításokkal illetnek minket, s ellenünk lázítják a különböző népeket? Hisz, mi magunk hirdetjük állítólagos barbárságunkat, pedig Európában nekünk volt egyedül a saját nyelvünkre épült, ősi írásunk: a rovásírás.

Szomszédainktól várjuk talán, hogy igazságot szolgáltatnak nekünk, s kiigazítják a ránk fordított történelmi hazugságokat? Hogy nem használják majd ki saját hasznukra a magunkról terjesztett negatív képet? Ők csak éltek a lehetőséggel, hogy elorozzák tőlünk honunkat, amit Álmos és Árpád vett vissza számunkra. Ők csodálatos hadi teljesítménnyel véghez vitték nagyszabású visszatelepülésünket - ki tudja hányadik volt ez már? - a Kárpát-medencébe.

Vétkeztünk ellened, Magyar Ifjúság, mert hagytuk és tűrtük elnyomatásunkat, akkor is, amikor még erősek voltunk és tehettünk volna valamit ellene. Kinevelték belőlünk a nemzetben való gondolkodást, és belénk plántálták a bűnbánatot, a bűn érzetét, hogy csak vezekeljünk, s ne törődjünk sorsunk megjavításával, mert a túlvilágon majd

mindenért kárpótolnak minket.

Az idegenek majmolásában annyira mentünk, hogy évszázadokon át megtagadtuk - mert tiltották - honszerzőink és honalapítóink szent neveit, mert, igen, nekünk Álmos, Árpád, Előd, Tas, Huba, Töhötöm, Bulcsú, Lehel, Botond, Csaba, Atilla, Roga, Vazul és a többiek mind, szentek, vagy még ennél is többet jelentenek...

Mindent eltűrtünk, megszenvedtünk, csak éppen nem egyesültünk testvéri, magyar szeretetben. Hagytuk, hogy megosszanak bennünket. Legújabban pedig, vétkeztek anyáink, asszonyaink is, amikor elfogadták a "terhesség" szó használatát, elvetve az addig használt "áldott állapot" magasztos, felemelő kifejezését. Megtagadtuk oly sokszor az Isten, a család és a nemzet szolgálatát, melyek összefüggenek egymással. Egykéztünk, abortáltunk össznemzeti szinten, elutasítottuk a gyermekáldást, csoda-e hát, hogy lassan-lassan elfogyunk, kiöregszünk, s meghalunk?

A magyarságtudományi füzetsorozat számos szerző és komoly szerkesztői stáb közös munkájának eredményeként valósulhat meg. Bízom abban, hogy az érdeklődő olvasó előtt eddig ismeretlen és letagadott igazságok elevenedhetnek meg, éledhetnek újra. Ahogy abban is, hogy e füzetek által ifjúságunk nemcsak új ismeretekkel gazdagodhat, de életre szólóan szembesülhet nemzetünk valós múltjával, elleplezett, ősi hagyományaival, kultúrájával. Megalapozott tudományos ellenpólust képezve és kínálva a nemrég kiadott Magyarország története című, nagy példányszámú, s az ifjúságot célba vevő sorozattal, különösen is az elhibázott finnugor koncepcióval szemben. Erről szól a neves régész, dr. Bakay Kornél írása is.

11

Kedves Olvasó!

Ezzel a füzetsorozattal biztosítani szeretnénk a kutatások szabadságát, elfogulatlanságát, az egyéni tudományos eredmények és látások közzétételét, s fiatal kutatóinkat ösztönözni szeretnénk a további reményteli kutatómunkára. A letagadott és elfedett igazságok így előbb-utóbb napvilágra . jönnek. Ezeket az igazságokat viszont már nektek, a mai fiatal generációknak kell értelmezni, hasznosítani, saját korotokba beilleszteni!

Minden leírt sorért az adott füzet írója a felelős. De a Magyarságtudományi Füzetek neves szerkesztőbizottsága, s az amerikai Magyarságtudományi Intézet azonosul a sorozat történelmi szemléletével és látásmódjával.

Nagy munka vár rátok, Magyar Fiatalok! A korábbi generációk mulasztásait nektek kell pótolnotok!

Elmondtuk vétkeinket, hibáinkat, rászedettségünket. Most ebből tanulva - különösen saját hibáinkból - újra szervezhetitek, éleszthetitek a magyar életet. Át kell írnotok a magyar jelent és jövőt! Nem az idegenek által rontásunkra írt hamis információkat kell szajkózni, hanem forradalmian új, magyar szemlélettel kell önmagunk múltját, kultúráját, néphagyományát megismerni! Hiteles források, alapján, félelem és elfogultság nélkül. Ez a történelmi szemléletváltás, paradigmaváltás a magyar jövő, a nemzeti

összefogás, az Istenben és egymásban való hit és az egymás iránti szeretet legfőbb feltétele és egyben biztosítéka.

Magyar Fiatalok! Tudjátok: nem vagytok senkinél sem alábbvalóak! Ha beletekintünk az emberiség fejlődését elősegítő találmányok, újítások hatalmas folyamába, látjuk, hogy fajtánk fiai kicsinységünk ellenére mily nagy számban voltak ott a tudományos haladás és kutatás élvonalában. Szellemünket, elménk világosságát, tudományos felkészültségünket, tudásunkat nem veheti el tőlünk, tőletek senki, mert az sajátunk, amit évezredek óta génjeinkben hordozunk. Éppen ezért, legyetek óvatosak az agymosó szándékokkal szemben, óvjátok egymást, s az elfogulatlan, önálló, egészséges gondolkodást soha ne adjátok fel!

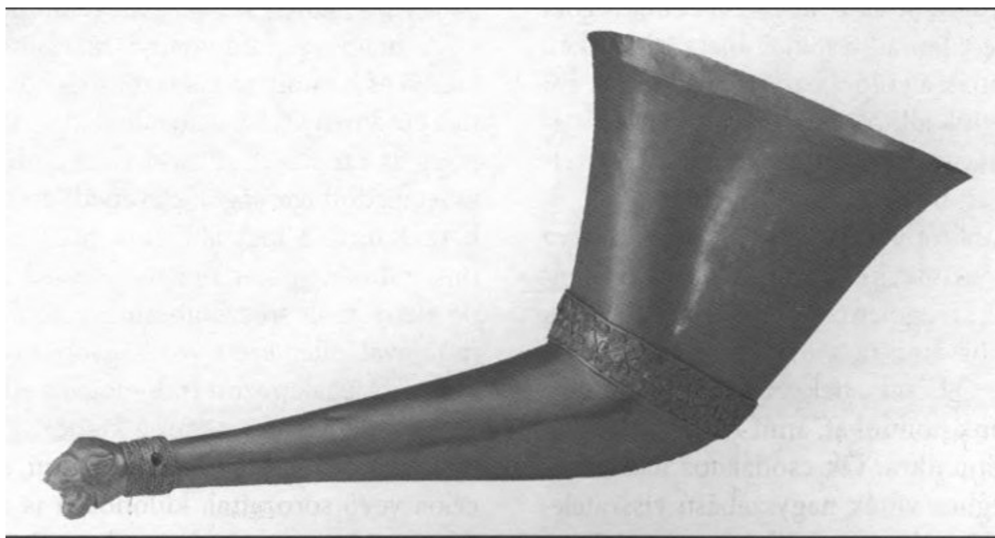
Ha bizalommal, jó szándékkal, testvéri szeretettel lesztek egymás iránt, akkor erősek leszünk újra, s visszaszerezhetjük hazugsággal elrabolt történelmünket, anyaföldünket. Csak az vész el, amit önként feladunk! Az élet harc, a gyengék és a kifáradtak elvesznek, elhullanak.

Higgyetek, reméljetek, ahogy nagy költőnk, Vörösmarty Mihály hitt és remélt!

"... Az nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért,
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért.

Az nem lehet, hogy ész, erő,
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt.

Még jőni kell, még jőni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százezrek ajakán..." (Szózat)

Arany rhiton, Uljap, Kr. e. V.század.

I.

A HISTÓRIAI ÁMÍTÁS LEGÚJABB HAZAI TRÜKKJEI

Megjegyzések a "Magyarország története" sorozat nyitó köteteihez

Az elmúlt hetekben feltűnően gyakran találkozhattunk a Kossuth Könyvkiadó és a Metropol Könyvtár reklám szövegeivel mind a televízióban, mind a Magyar Rádióban, mind a folyóiratokban, hirdetvén: rendkívüli históriai esemény részesei lehetünk, mivel 24 kötetben megjelenik Magyarország története Romsics Ignác főszerkesztésében, a hazai - úgymond - "legnevesebb történészek" tollából. Ügyes fogással a nyitó kötetet 495 Ft-os, ún. bevezető áron adták, adják, mégpedig nem a könyvesbolti hálózatokban (ahol valóban megdöbbentően túlzó, 50-60 96-os terjesztői díjat kérnek!), hanem az újságárusoknál. Viszik is tömegesen az "Őstörténet és honfoglalás c. kötetet, amelynek szerzője Fodor István, az ún. finnugor irányzat egyik legmegrögzöttebb, ortodox képviselője, a Magyar Nemzeti Múzeum volt főigazgatója.

A 104 oldalas A/4-es formátumú kötet, s természetesen a hozzá kapcsolódó tv-műsor is, úgy tárgyalja őstörténetünket, mintha az elmúlt évtizedekben a történettudományban a legcsekélyebb változások sem következtek volna be, mintha a finnugornak nevezett rokonság 2009-ben is kőkemény igazság volna.

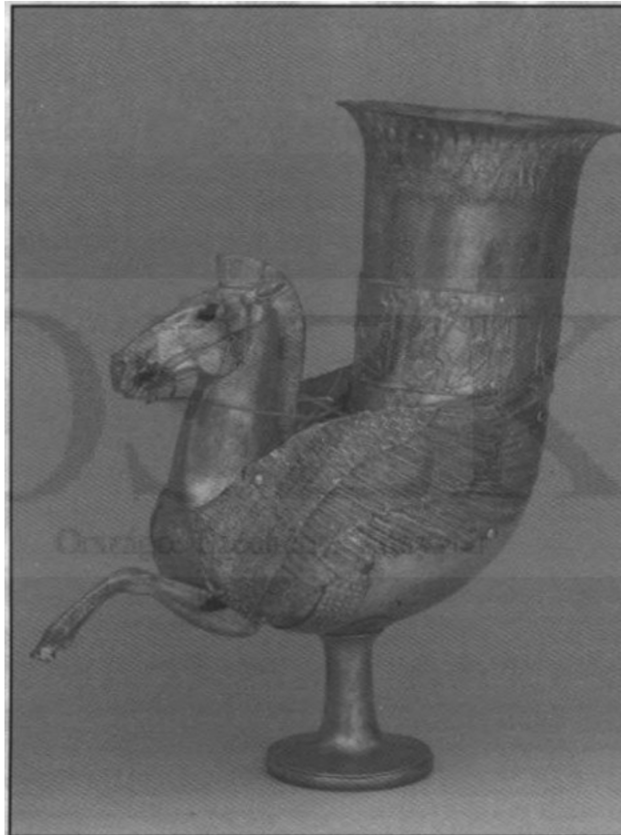

Szarvasfej alakú arany póznavég, Uljap, Kr. e. 5. sz. (Moszkva)

"Természetesen a /finnugor/ nyelvcsaládhoz tartozunk mi magyarok is." - írja a szerző. A kiválasztott képek közül nyolc, beleértve a teljes tükörbe helyezett nyitó képet is, a rénszarvas vadász osztyákokat mutatja, akikhez sem embertanilag, sem genetikailag, sem néptörténetileg az égvilágon semmi közünk sincs! Nyelvük valóban rokonságot mutat a magyar nyelvvel, ez a rokonság azonban nem úgy jött létre, ahogyan belénk sulykolni igyekeznek. Fodor István módszertanilag is ugyanazt az utat járja ma is, mint amit 25-30 évvel ezelőtt járt, vagyis perdöntőnek nevezi a visszafelé következtetést, azaz a retrospektív módszert, amely szerint a XIX-XX. századi vogul és osztyák népművészetben fennmaradt motívumok visszavezethetők(!) a régészeti korokba, azaz öt-hat ezer évvel ezelőtti – időkbe. Mivel az obi ugorok a XIX. században(!) az ősi sziklarajzokhoz hasonló tetoválásokat is használtak, ezek "kétségbevonhatatlan bizonyítékai annak, hogy a sziklarajzokat – több ezer évvel korábban(!) finnugorok készítették". Ez a megdöbbentően primitív és abszurd eljárás, véli és állítja a szerző, teljesen tudományos és elfogadható, ellenben a nemzeti hagyományaink és krónikáink szkíta-hun rokonság-tudata tudománytalan, dilettáns megközelítés. Nincs is említés róla az egész kötetben! Szabad úgy magyar őstörténetet írni, hogy a szkítákról és a szarmatákról csak annyit közölnek, hogy iráni nyelvűek voltak, tehát semmi közünk sincs hozzájuk, a hunokat pedig egyetlen szóval sem említik meg?!

13

A 14-35.oldalakon 45 esetben szerepel a "feltehetően", "talán", "valószínűleg", "vélhetően", "megegyezés szerint", "sejthetően", "minden bizonnyal" kifejezés, amely jelzi a teljes bizonytalanságot, a feltevések megalapozatlanságát. De miért nem tárgyalja a legfrissebb feldolgozás a genetikai vizsgálatok eredményeit, amelyek egyértelműen kimutatták, hogy a magyarság nincs rokonságban az ún. finnugor népekkel, miért nem tárgyalja a finn régészek legújabb kutatásainak összegzését, amelyek elutasítják az uráli és a finnugor időszak és a közös őshaza feltételezését? Miért nem adja rövid összefoglalását a korszerű nyelvészeti vizsgálatoknak, amelyek kimutatták, hogy az obi ugor nyelveknek a magyar nyelvhez kötődő kapcsolatai roppant szerények és csekélyek, az ún. urali korra rekonstruált etimológiák száma mindössze 284 (ebből 148 bizonytalan), a finnugor etimológiák száma 419 (ebből 207 bizonytalan), az ugor etimológiák száma pedig csak 105 (s ebből 52 bizonytalan)! A szerény mértékű nyelvrokonságnak a legvalószínűbb oka nem az ősi rokonság, hanem a közös kapcsolatok, érintkezések hatása, amely kialakított egy közlekedő nyelvet.

Pegazus formájú arany szkíta rhiton, Uljap, Kr. e. V. sz. (Moszkva)

A szerző is érzi a feloldhatatlan, súlyos ellentmondást a felfestett őstörténet és a magyarság későbbi története között, ezért a második fejezettől - noha megmarad a hivatalos változat hirdetése mellett - igyekszik elhitetni, hogy a magyarokat mind Magna Hungáriában, mind Kazáriában, mind Etelközben annyi "külső hatás" érte, hogy - bár az örökös vándorlás miatt az ekhós szekér maradt a haza számukra - mégis nagy változáson mentek keresztül. A "zord északi vidékekre kényszerült rokonaink" műveltsége degradálódott, az "előmagyarok" azonban, valamilyen csoda folytán, nem kényszerültek a tajgára és a tundrára, nem lettek rénszarvastenyésztők és medve-tisztelők, hanem lovas néppé váltak.

Nyilvánvalóan súlyosan torz és hamis ez az őstörténeti kép! A magyar etnikum és a nyelv nem 1500 évvel ezelőtt jött létre, s nem a nagyállattartásra való áttérés okozta az ősmagyar etnikum kialakulását.

Tárgyilagos kutató számára felfoghatatlan ez a makacs ragaszkodás az ósdi finnugor őstörténeti elmélethez. Nem érti, miért tudománytalan minden más megközelítés? A józanul gondolkodó ember azt sem érti, miért ez az elvakult indulat a magyar ősmúlt tárgyalása kapcsán?

A 38. oldaltól a képek is azt mutatják, hogy egy egyedi és magas színvonalú kultúrával rendelkező nép emlékei alkotják múltunk hagyatékát, amelyben nyoma sincs rénszarvas-, medve- vagy lúd-kultusznak, nyoma sincs a primitív szibériai sámánizmusnak, nyoma sincs a vogulok és osztyákok igen szerény emlékanyagának, akik még a XVII-XVIII. században is egyszerű botjakkal, fa lándzsákkal, kő késekkel és hegyes botokkal voltak felszerelve, s csak ólmot tudtak önteni. Az archeológia megcsúfolása, hogy magasan fejlett neolitikus, réz- és bronzkori kultúrákat sorolnak ún. finnugor népekhez, pusztán azon az alapon, hogy manapság és a közelmúltban (!) ezeken a területeken finn

típusú nyelveket beszélő néptöredékek is laktak, illetve laknak. Sőt, olyan "csúsztatásoktól" sem rettennek vissza, hogy 40 ezer évvel ezelőtti őskőkori kultúrákat "zürjénföldinek" mond a szerző, valamint 10 ezer évvel ezelőtti településformákat XIX. századi osztyák sátrakkal hasonlítgat össze. Az államalkotó, meghatározó európai hatalomként működő magyarság őstörténeti múltja

biztonságosan, állítják a hivatalosan elismert történészek, csak a Kr. utáni IX. század elejéig követhető visszafelé, (zárójelben jegyezzük meg: a szerző az i.e. jelzést használja a Kr. előtt és után helyett!), feltételesen talán az V. század is szóba hozható, de a magyar népet nagy múltú, ősi népnek semmiképpen sem szabad nevezni. Ez ugyanis tudománytalan dilettantizmus, a finnugornak nevezett töredék népek esetében azonban ez kőkemény tudomány. . .

A "Magyarország története" sorozat első kötete semmi újat, semmi többletet nem ad, ellenben minden elfogulatlan olvasó meggyőződhet újra és újra a mai hivatalos történészek hamis kettős mércéjéről.

Vajon a sorozat többi kötete is hasonló szellemben készül? Legyenek óvatosak! A sorozat második kötete "Az államalapítás" címet viseli, szerzője a pécsi Font Márta, s ez már eleve garancia arra, hogy az elmúlt hatvan esztendő alatt kialakított "hivatalos történeti képet" festi fel a kötet összeállítója.

A csábos és vevő-csalogató 495 Ft után ez a könyv már 1590 forintba kerül, de bizony nem éri meg az árát, noha szép kiállítású a kötet, hála az "Europas Mitte um 1000" c. német kiadású (WBG Darmstadt, 2000) kötet illusztrációinak!

A hamisságok ebben a kötetben jobban el vannak rejtve, sokszor hirtelenjében fel sem figyelünk rájuk. Például: "Géza nagyfejedelem szereplése váratlan." Miért? Mert a "barbár szokásjoggal szakított", azaz elsőszülött fiát tette utódjává. Csakhogy ez éppen úgy nem igaz, mint az, hogy "Taksony azon kevesek közé tartozott, aki túlélte az augsburgi vereséget és visszatért a Kárpát-medencébe." Az elsőszülött trónutódlása Álmos nagyfejedelem korától igazolható, s Taksony elsőszülöttje volt maga Géza is. S az Álmos-Árpád-dinasztiában (819-1301) számos a példa erre. Taksony herceg 955-ben részt sem vett a Lech folyónál szerencsétlenül járt kisebb létszámú magyar sereg hadjáratában! A XVI. (s nem 14.) századi Aventinus ugyan felsorolja Bulcsú, Lél és Súr mellett Csabát és Taksonyt is, ám ez közismerten téves adat! De így kell fogalmazni azért, hogy az olvasó átérezze a csatavesztés szörnyű súlyát, amely "rákényszerítette" a barbár magyarokat a nyugat felé nyitásra. Az erős magyar állam szóba sem jöhet, hiszen akkor a kalandozó rablóbandák "keresztényi megtérését" nem lehetne kényszer-lépésként tálalni. Arról pedig szó sem esik, hogy a Magyar Nagyfejedelemség, egyedül Közép- és Kelet-Európában, független (szuverén) hatalom volt, amelynek fejedelmei igenis maguk döntöttek minden fontos kérdésben. Így a római judeo-kereszténység felvételében is, mivel az, – ellentétben a keleti kereszténységgel, nem járt függőségi viszonnyal!

A szerző a nyomasztóan magyarellenes ún. szegedi iskola (Kristó Gyula, Engel Pál, Róna-Tas András, Makk Ferenc) szellemiségének kritikátlan szószólójaként festi fel a Kárpát-medencei "törzsi államok" létezését, sőt még egy térképet is készítettek a sokféle "törzsi országról", holott a X-XI. században törzsekről és barbár törzsfőnökökről egyáltalán nem beszélhetünk. Mindaz, amit Koppány hercegről ír, régi, elavult közhely, Gyula és Ajtony pedig azért marad "törzsfő", hogy ki lehessen mondani: "István király keresztény királysága lassabb ütemben terjedt ki a Kárpát-medence egészére, mint korábban feltételeztük." Ám ez a kijelentés is légből kapott.

Ezek után a tárgyilagos olvasót már aligha lepi meg mindaz, amit a koronázásról, a Szent Koronáról, a palástról és a jogarról ír a bal felé erősen elkötelezett szerző. Ósdi ítélkezések sorjáznak egymás után, hiszen "régóta tudjuk, hogy a korona két részből áll, hogy a jogart Henrik császár adta István királynak, hogy a palást miseruha volt, etc.

Turulos szkita csatok

A vármegye-rendszer és az egyházmegyék létrehozása önmagában a legfényesebb bizonyíték István királynak a Kárpát-medence egészét magában foglaló országára. Önálló magyar állam-felépítést feltételezni azonban egészen tudománytalan eljárás, "szembesülnünk kell azzal a kellemetlen ténnyel, hogy a megalkotás módja, a megyék megszervezését kialakító politikai elképzelés teljesen ismeretlen."

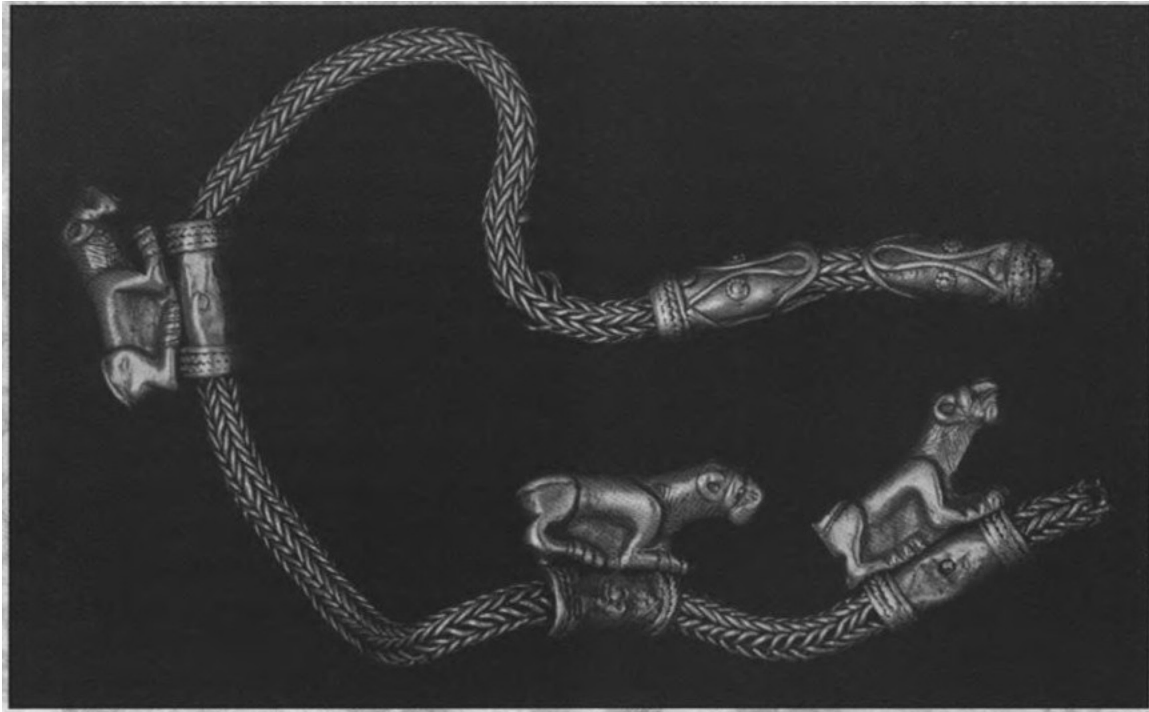
Az első két kötet elolvasása közben és után sok emberben felmerül a kérdés: mi volt a valódi célja ennek a sorozatnak? Miért sulykolják továbbra is a régi közhelyeket, miért hallgatják el a rovás betűs írásbeliségünket, miért nevezik barbár nomád népnek IX-X-XI. századi őseinket?

A sorozat felkért szerzői mindannyian tudják, hogy a nemzet lelki-szellemi egység, amelynek két alappillére van: a közös múlt ismerete és vállalása, beleértve a történeti hagyományokat, a legendákat, mítoszokat, meséket is, valamint a jövendő közös elképzelése és építése. Minden nemzet, a holtak és az élők eltéphetetlen szoros egysége, amelyik nép tehát - bármilyen okból - megtagadja a múltját jelentő valós őseit, az gyökerét vesztett faként, elpusztul.

A magyar nép tradicionális tudatában ezredév óta az él, hogy egy ősi népesség leszármazottai vagyunk, tagjai a nagy múltú szkíta-hun-avar családnak, amely legalább háromezer éve meghatározó tényezője a világnak. Ezek a lovasíjász nemzetek igen sokat adtak az egyetemes világnak, miközben maguk is sok mindent átvettek másoktól. Ha ezt a tudatot sikerül belőlünk kiölni, ha az erre kiképzett "szakértőknek" sikerül hiteltelenítenie mindazt, amit magunkról eddig tudtunk és hittünk, akkor históriai immunrendszerünk semmisül meg, s csak idő kérdése teljes önfeladásunk. Mindenki láthatja, tapasztalhatja: ez a folyamat manapság gőzerővel zajlik, sőt egyre agresszívebben lépnek fel a "tudatformálók" mind az iskolákban, mind a ismeretterjesztő fórumokon. Dühödten támadnak az ún. Árpád-sávos zászlóinkra, a turulmadarunkra, eltorzítva értelmezik a "Szkíták aranya" c. kiállítás tanulságait, mellesleg szólván ugyanaz a szerző (Fodor István) végzi el a magyar múlt "szkíta-mentesítését", akiről fentebb már szóltunk!

Nem ritka, hogy jó szándékú magyar tudósok is beállnak a sorba s kimutatják például, hogy a turul szó a XIII. század végén élt Kézai Simon eszelménye, szüleménye (Benkő Loránd, Magyar Nyelv 105/2009), tehát nem magyar nyelvi valóság, hanem a feltételezetten(!) kipcsak török nyelvű besenyőktől vehette át a krónikaíró. Mintha ezáltal (ha ez valóban így volt), nem a mi ősi hagyatékunk volna ez a fogalom, ez a szó! De bizony az, hiszen a besenyők is édes testvéreink voltak, több fejedelmünk felesége is közülük való volt.

Szomorúan vehetjük tudomásul, hogy a hivatalosan elismert és támogatott magyarországi történész műhelyekben megállt az idő!

Fonott aranylánc, Mezőkeresztes-Zöldhalompuszta, Kr.e. VI.sz.

MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FÜZETEK 16
Hogyan lettünk finnugorok?

II.

Hogyan lettünk finnugorok?

1997. december 2-án Miskolcon díszdoktorrá avattuk 1 a 88 esztendős László Gyula régész professzort, egykori mesteremet, aki annak idején (1958-1963) a magyar őstörténet kutatására képezett ki. Egyetemi éveimben a tőlem telhető szorgalommal tanulmányoztam az őstörténeti szakirodalmat, amely természetesen kizárólag a finnugor elmélet anyagaira terjedt ki.

Hamisság volna ma azt állítani, hogy László Gyula, legendás és nagyszerű egyetemi előadásaiban 2 mást tanított volna, mint az általánosan elfogadott, hivatalos finnugor elmélet. Így alig-alig került a kezünkbe másfajta szemléletű munka, de ha elénk is vetődött, mondjuk Bobula Ida vagy Padányi Viktor valamelyik könyve, a belénk nevelt elutasító ösztön azonnal működésbe lépett. Elvégre a magyar történettudomány nagyjai mindazokat, akik nem tudták vagy nem akarták elfogadni a finnugor tanításokat, már a múlt század végén "mucsai veteránoknak" nevezték, akik "az ősi kaczagány dicsőségétől áztatott délibábos virányait" kedvelik. 3 S ha figyelmeztették őket, hogy a "tudományos kérdésekkel foglalkozó embertől megkövetelik a jóhiszeműséget és a tudományos lelkiismeretességet s azt, hogy folytonos kritikával kísérje a maga nézetét csak úgy, mint a másét, s ne restellje bevallani, hogy tévedett," 4 mindenféle badar ítélet és következtetés" képviselőjének nevezték el az ellenfelet. 5

Jól emlékszem, milyen megrökönyödéssel forgatgattam 1966-ban Bobula Ida, A magyar nemzet eredete c. munkáját, 6 mint a hozzá nem értők egyikének "fekete bibliáját", aki mindenféle badarságokat állít. 7

Pedig érdemes lett volna már akkor kiböngészni az angol szöveg fontosabb részeit, elsősorban a finnugor elmélet kritikájáról szóló sorokat, 8 valamint azt a felszólítást, amely így szól: "Mindazokat, akiknek van bátorságuk most hinni, szeretném felszólítani, kutassanak, tanuljanak tovább! "majd így folytatja: "Egy rövid ideig a nyugati világban volt bizonyos szimpátia 1956 után, de ez elmúlt. A kiadványokban ismét feltűnik az ázsiai betolakodó, a vad nomád idegen régi képe, sztereotíp gyalázkodó szövegekkel, amely hozzájárul ahhoz, hogy a nyugati közvélemény részese legyen annak az érzéketlen és ellenséges hallgatásnak, amely a magyar népirtást 9 rejti magában."

"Talán ki fognak nevetni e felszólításért, ennek közzétételéért, amelyet a fiatalokhoz és mindazokhoz intézek, akik szívükben fiatalok maradtak a közönynek ebben a mostani időszakában. S bízom abban, hogy üzenetem eljut mindazokhoz, akik az emberiség jövőjét építik." (10)

Hosszú ideig, bizony, nem jutott el. Senki sem akart bekerülni az "őstörténeti csodabogarak" közé, akiket maró gúnnyal pellengéreztek ki lényegében egy jó évszázad óta.

1. A díszdoktori oklevél aláírói: Dr. Gyárfás Ágnes, Prof. Dr. Töttösy Csaba, Prof. Dr. Szabó Zoltán (Kolozsvár).

2. László Gyula, Bevezetés a régészetbe. Egyetemi jegyzet. Budapest, 1953. - vő A magyar őstörténet régészete. Az MTA II.Osztály Közleményei 3 (1954) 459-479. - uő A magyarság őstörténete. Egyetemi előadások szövege. 1961. - uő Őstörténetünk legkorábbi szakaszai. A finnugor őstörténet régészeti emlékei a Szovjetföldön. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1961.

3. Hunföldi Lehel, Ethnológiánk áprilisi hajtásai. I. Vámbériász. Ethnographia 6 (1895) 141-142. Hunföldi Lehel Munkácsi Bernát álneve volt.

4. Marczali Henrik, Ethnographia 6 (1895) 89.

5. Munkácsi Bernát, A magyar nemzet törökségéhez. Ethongraphia 6 (1895) 90.

6. Bobula Ida, Origin of the Hungarian Nation. Florida, Gainesville. 1966. - Újabb kiadása: Florida, Astor. 1982.

7. Bobula Ida (1900-1981) életrajzi adataira lásd: Sumer-magyar rokonság. Buenos Aires, Editor Esda. 1982. belső címoldala és 5-7.

8. Bobula Ida id. mű 51.: No doubt, there are many unsolved guestions connected with the problem of Hungarian origins. One of these is the problem of the Finno-Ugrian relatives.

9. Napjaink igazi tragikus kérdése ez: Ligeti Imre, Tudatos népirtás. Új Magyarország 1997. május 15.

10. Bobula id. mű 56.: May I invite those who have the courage to

believe now, to read further. - 61.: For a short while there was a wave of sympathy in the Western world after 1956. It passed. Now the old image of Asiatic intruders, savage nomad strangers mentioned in the publications with stereotyped slur-words reappears and helps the Western public to assist in callous, sometimes hostile silence to covert genocide. This would not be the case, would people know the truth. If the murderously distored image about the origin, nature and essence of the Hungarians could be replaced with the real thing. This may be a matter of life or death for a valuable member of the human family. This is why I appeal to you dear reader, do help to spread the truth about Hungary and the Hungarians. So that all their children should not be murdered, while you look the other way." "T will risk to be laughed at - and send out this call, adressed to the young and those who are young in heart. Even today, in these times of noninvolvement, I trust that I will reach some of those who build the future of mankind."

17

Különösen kicsúfolták azokat, akik a magyarság fennmaradását összekapcsolták az őstörténeti tudatával s attól féltek, hogy valóra válik Paul de Lagarde jóslata, miszerint "a magyar nemzet el van kopva és el fog enyészni." 11 Már a XX. század elején is úgy nyilatkoztak egyesek, 12 hogy s egészen elavult, a maga korában is teljesen tudománytalan tanítás volt a török-tatár rokonság" s igazán itt az ideje, hogy "a balvéleményeket gyökerestől kiirtsuk." "Úgy tüntetik fel a dolgot, mintha a magyar nyelv finnugor volta még mindig(!) vita tárgya volna,” holott micsoda óriási ösztönző erő ez számunkra!

Különösen nagyképűen és ellentmondást nem tűrően fogalmazott századunk elején Szinnyei József (1857-1943), aki "komoly, lelkiismeretes, hozzáértő tudós férfiaknak" nevezte a finnugristákat, ellentétben a többiekkel. Majd ezt írta: "nem különös dolog-e az, hogy minálunk a hozzá nem értők között(!) még mindig sokan vannak, akik ezen épület alapjának erősségében kételkednek? Nem különös dolog-e az, hogy a magyar nyelv finnugor voltának hirdetését sokan még mindig olybá veszik, mintha valami tudományos divat volna, amely majd idejét fogja múlni, mint minden más divat?" 13

Az elmúlt száz esztendő alatt a helyzet tovább romlott, nem kis mértékben Zsirai Miklósnak 14 köszönhetően, aki a finnugor elmélet elutasítóit gyermeteg ellenszenvvel" vádolta és elítélte a "vad őstörténeti csodabogarakat". 15 A nagyközönségnek szánt, ún. alapvető ismereteket közlő munkákban lépten-nyomon olvashatók az ilyesfajta közlések:

"Hogy a magyar nyelv finnugor eredetű s hogy minden más elmélet kalandos és tudománytalan, azt ma már nemcsak a tudomány hirdeti, hanem benne van a művelt magyarság köztudatában." 16 "Ma már egységes álláspont alakult ki nyelvünk rokonsága kérdésében, de régebben sok fantasztikus elképzelés elhangzott ezzel kapcsolatban. Némelyek a hunok közvetlen utódainak vélték népünket, mások a héber, sumér, perzsa nyelvvel vagy éppen az angollal hozták kapcsolatba nyelvünket. Egy ideig - különösen a múlt század közepe tájáig - sok híve volt a török-magyar atyafiság gondolatának. Században pedig a magyar nyelv munda és dravida kapcsolatait latolgatták. Mindezen elméletek nagyrészt komolytalanok, bebizonyíthatatatlanok voltak, és a tudomány fejlődésével lassanként lomtárba kerültek." 17

Hajdú Péter szerint "1869 nyarán a finnugor nyelvrokonság már végleg bevett tétele a nyelvtudománynak." 18

Nagyon jellemző az újdonsült őstörténész, Engel Pál akadémikus legújabb megfogalmazása: "A finnugor eredet ma szilárd ténynek számít (sic!), amelyet a világ egyetlen nyelvésze sem vitat, noha a közvélemény nem elhanyagolható kisebbsége ma is kételkedve veszi tudomásul." A más nézeteket vallókról így ír: "A tudomány elveitől és módszereitől mindegyik függetleníti (sic!) magát, az új elméletek célja ugyanis egyik esetben sem egy tudományos probléma szakszerű megoldása, hanem a 'kis magyar nép' számára a lehető legdicsőbb ős megszerzése. 19 "Tudományos szempontból a probléma egyetlen vonatkozása érdemel figyelmet: mint aggasztó társadalomlélektani jelenségé!" 20

Ez az álláspont napjainkban is virul és terjed. Vékony Gábor is így fogalmaz: "A magyarság finnugorságát, időnként nyelvi rokonságát is, gyakran képzettebb körökben is(?!) kétkedéssel szokás fogadni nálunk." 21

11. Hunfalvy Pál, Új tudományok, új előítéletek. Adalék a finn-ugor népek történetéhez. Nyelvtudományi Közlemények 14 (1878) 20-21.

12. Szeremley Császár Lóránd, A magyarság eredete, nyelve és honfoglaláskori műveltsége. Magyar Nyelv 4 (1908) 147-157. - J. von Farkas, Die finnisch-ugrische Sprachverwandtschaft und die ungarische Romantik. Ungarische Jahrbücher 4 (1924) 121-123.

13. Szinnyei József, A magyarság eredete, nyelve és honfoglaláskori műveltsége. Budapest, 1910. In: A finnugor őshaza nyomában. Válogatta és szerkesztette: ifj. Kodolányi János. A magyar néprajz klasszikusai. Szerk. Ortutay Gyula. Budapest, Gondolat. 1973, 276.
14. A finnugor őshaza nyomában. Válogatta és szerkesztette: ifj. Kodolányi János. A magyar néprajz klasszikusai. Szerkesztette: Ortutay Gyula. Budapest, Gondolat. 1973, 393 - Dr. Domonkos János, Zsirai Miklós (1892-1955) születése centenáriumára. Kapu 5 (1992) 12. szám, 60-61. - Domokos Áron, Századunk magyar nyelvésze: Zsirai Miklós. Eötvös Füzetek 21. Budapest, Eötvös Kollégium. 1992. - Kiss Jenő, Zsirai Miklós. A múlt magyar tudósai. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1995. - Rec.: Hadrovics László Magyar Tudomány 103 (1996) 1541-1543.

15. Zsirai Miklós, A magyarság eredete. In: A magyarság őstörténete. Szerkesztette: Ligeti Lajos. Budapest, Franklin. 1943, 10., 24. - uő Őstörténeti csodabogarak. In: uott 266-289.

16. Németh Gyula, A honfoglaló magyarság kialakulása. Budapest, 1930, 278.

17. Hajdú Péter, Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962, 7-8.

18. Hajdú Péter, Százötven éve született Reguly Antal. Magyar Nyelv 65 (1969) 398-403.

19. Engel Pál, Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig. Budapest, 1990, 34-36.

20. Magyarán: mindenki eszement hülye, aki ilyesmivel egyáltalán foglalkozik.

21. Vékony Gábor, A magyar etnogenezis szakaszai. I. Életünk 35

(1997) 264.

22. Makkay János, Istálló a könyvtárszobában. Pest Megyei Hírlap 1994. december 28. - Zaicz Gábor, Zsirai Miklós és a Finnugor rokonságunk. In: Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Reprint kiadás, Budapest, Trezor. 1994, 689.

Zsirai Miklóst még napjainkban is igyekeznek olyan színben feltüntetni, 22 mint aki áldozata volt a kommunista uralomnak s éppen nemzeti mivolta okán. 23 Magam igyekeztem rámutatni arra, hogy Zsirai Miklóst ugyan számos komoly méltánytalanság érte, mégsem nevezhető mellőzöttnek és vétlennek sem, hiszen oroszlánrésze volt a finnugrizmus ellentmondást nem tűrő 24 terjesztésében.25

De Zsiraihoz hasonló módon oktatta ki az olvasókat Szabó T. Attila 26 is, lesajnálva a ", fellegjáró nyelvészeti képzelgések káprázatába csábított sok-sok jótét lelket", a turáni rokonság híveit "az emberi értelem józanságától elrugaszkodottaknak" titulálva. "Az ilyenfajta téveszmék rabjai visszasüllyednek a képzelgések kezdetleges szintjére. És még ő vádol! ",...az érvekre a nyelvrokonító nem a józanság hűvös ellenérveivel, hanem a megszállottság rögeszmés kitöréseivel, a rosszindulat, az elbizakodottság, a szakmai gőg és hasonló embertelen indulatok feltételezésének vádjával felel." "A magyar nyelv finnugor eredete... ma már... sarkigazság. A magyar nyelv rokonait a finnugor nyelvek csoportján kívül kereső régi és új elméletek nem tudományosan bizonyítható tények, hanem a nyelvi valóságot semmibevevő értelem-kápráztató képzelgések világába ragadják az elméletek szerzőivel együtt a tőlük megtévesztett hiszékeny lelkeket." 27 Némelyek egyenesen "kivételes erkölcsi bátorságú tudósoknak" nevezték azokat, akik "mertek ellenszegülni... a ködös napkeleti ábrándban" elmerültekkel és "Szomorú történetnek" (vajon miért szomorú az, ha egy feltevést nem akarnak elfogadni?) mondják, hogy a "közvélemény és vele együtt nyelvészeink többsége(!) sokáig hallani sem akart a finnugor eredetről." 28 "Hamis nacionalizmustól fűtött amatőr nyelvészeknek" titulálták azokat, akik támadják a "halszagú finnugor rokonságot ". 29

Különösen bántó hangnemben, felfuvalkodott önteltséggel rontottak neki azoknak, akiktől némiképpen "tartottak "legtöbbjüket "monomániásnak és agresszívnek" keresztelve el, 30 akik "a nyelvtörténet alapismereteivel sem rendelkeznek." 31 Ha a "széllelbélelt elméletek" szerzői felkészült, nyelveket ismerő, tájékozott, olvasott emberek, akkor így "érvelnek": "tudományos felkészültségük látszata(?), a munkáikban felvonultatott filológiai apparátus sokakat meggyőz a hirdetett tételek igazáról. Elsősorban azokat persze, akik az adatokat, forrásokat ellenőrizni, új igazságokat kritikával fogadni nem tudnak." 32 Magyarán: mindenki csaló, ostoba, "ultrás nacionalista", arcátlanul vakmerő, 33 aki a "végleges és megdönthetetlen" finnugor elméletet nem fogadja el és a "múlt illúzióiba menekül" hamis tudatú, "márpedig érdemes a történelem hamis tudatait szigorú vizsgálat alá venni, bármi is legyen egy ilyen vizsgálat eredménye." 34

Mennyivel más László Gyula álláspontja, aki azt mondja: "Ha

valaki úgy érzi, hogy a finnugor nyelvtudomány tévútra vitte őstörténetünket: ehhez joga van. De egyúttal elsőrangú kötelessége a rokonításokat pontról-pontra, módszeresen, tudományos alapossággal megcáfolni és helyettük jobbat, meggyőzőbbet adni." 35 A magukat régebben büszkén marxistáknak nevező történészek 36 szerint

23. Embertelen megpróbáltatásokat kellett kiállnia. Családi háza az ostrom alatt lakhatatlanná vált, híres könyvtára is súlyos károkat szenvedett. Mindezt tetézte, hogy ...megjelent a marxizmus nyelvészeti elmélete... Vö. Hadrovics id. mű 1541.

24. Jellemzőnek nevezhetjük, hogy egy napilapban ilyen sorok jelenhettek meg róla: "Zsirai Miklósnak az volt az elve, nem kell vakon és tekintélytiszteletből állást foglalni a finnugor rokonságot valló hivatalos elmélet mellett, és nem kell sietve bírálatot mondani a külön utat járó rokonító elméletekről... (?!) vö. Lőcsey Gabriella, Öt eb halat húz. Zsirai Miklós műve finnugor rokonságunkról. Magyar Nemzet 1995. április 3.

25. Bakay Kornél, Néhány szó Zsirai Miklósról, a tudósról. Pest Megyei Hírlap 1995. január 10.

26. Természetesen nem kívánjuk beárnyékolni Szabó T. Attila rendkívüli érdemeit, ám nem hallgathatjuk el vonatkozó nézeteit csak azért, mert - egyébként - kiváló magyar tudós volt. Vö. Benkő Loránd, Egy erdélyi tudós a magyar nyelvtudomány szolgálatában. Magyar Nyelv 93 (1997) 385-392. - Benkő Samu, A tudományszervező. Uott 398-405. - Péntek János, Szabó T. Attila a kolozsvári egyetem tudós tanára. Uott 411-414.

27. Szabó T. Attila, Nyelv és múlt. Válogatott tanulmányok és cikkek. Bukarest, Kritérion. 1972, 10-12.,18., 43.

28. Békés Vera, "Nekünk nem kell a halzsíros atyafiság!" - Egy tudománytörténeti mítosz nyomában. In:Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 89.

29. Vértessy Miklós, Nyelvrokonaink-e a lappok? Magyar Nyelv 72 (1976) 252.

30. Hajdú Péter, Új hazát találtak, őshazát kerestek. In: Uralisztikai olvasókönyv. Összeállította: Domokos Péter. Budapest, 1977, 27.

31. Kálmán Béla, A magyar és a külföldi finnugor nyelvészek kapcsolata századunkban. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. 1991, 325.

32. Hajdú Péter, Új hazát... id.mű 30-31.

33. Komoróczy Géza, Adalékok egy jelenség természetrajzához. A sumér-magyar nyelvrokonítás. In: Uralisztikai olvasókönyv. Összeállította: Domokos Péter. Budapest, 1977, 39. Ezt a szemléletet képviseli az új Magyarország története tíz kötetben is. Előzmények és a magyar történet 1242-ig. A vonatkozó részt Bartha Antal írta. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1984, 444-445.

34. Róna-Tas András, Nyelvtörténet és őstörténet. In: Tanulmányok... Budapest, 1991, 561, 566. - uő A nyelvrokonság. Kalandozások a

történeti nyelvtudományban. Budapest, Gondolat. 1978, 433.

35. László Gyula, Hol volt, hol nem volt. In: Uralisztikai olvasókönyv. 1977, 122-123.

36. Bartha Antal, A magyar nép őstörténete. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1988, 279. - Róna-Tas András, A magyar Őstörténetkutatásról. Magyar Tudomány 87 (1980) 329: kellő súllyal képviseljük a marxista magyar történelemkutatás álláspontját. - Vásáry István, A magyar őstörténet kutatásának hagyományai. Magyar Tudomány 87 (1980) 371: 1945 a magyar történelem óriási mérföldköve!

"a millenniumi évek szenvedélyes nacionalizmusának légkörében valóságos büntető hadjáratot(?!) indítottak a finnugor nyelvrokonság hívei ellen." 37 Vajon kik ellen?

A Magyar História sorozatban közzétett őstörténeti munka szerzője, Fodor István 1975-ben még egy jottányit sem tért el a fentebb vázolt na mérvadó és hivatalos" vonaltól s különösen a sumér-magyar kérdés vizsgálóit bunkózta le: "elgondolásaik éppoly zavarosak és tudománytalanok, mint elődeiké, meghökkentő felfedezéseik jóízű derültségnél egyebet aligha válthatnak ki." 38 Ugyanakkor az is nagyon jellemző ránk, hogy a bírálatokra csak akkor szeretünk "reagálni "ha azok kedvezőek. Fodor István 1975-ben megjelent könyvét Götz László, a szó szoros értelmében, megsemmisítő bírálatban részesítette, 39 az érintett szerző azonban soha sem válaszolt a bírálatra.

Nyilván ez is közrejátszott abban, hogy újabban már fel sem merik vetni a magyarság eredetének újravizsgálatát, mert félnek a tudományos közvélemény elítélésétől, félnek a megbélyegzéstől és a kirekesztéstől. 40 Nemeskürty István például kiválóan látja a gondokat és tisztázatlanságokat, mégis ezt írja le: "A tudomány bebizonyította, hogy a hunok és a magyarok között nincs rokoni kapcsolat, nyelvük is különbözött. 41 A finnugor eredet kétségtelen tényének világossága a képzelet homályába száműzte Attila és Árpád két honfoglalásának ezer éven át makacsul élt hagyományát. 42

Röviden összefoglalom a magyar nyelv- és történettudomány őstörténeti álláspontját, azért, hogy az olvasó képet alkothasson arról, milyen alapokon áll a magyar őstörténet.

A magyar nyelv több százezres szókincs-állományából ősi szókincsünk mindössze 4-500 szó, 43 ezeknek van megfelelőjük valamelyik finnugor nyelvben. Ez volna a száz százalékos nyelvrokonság "kikezdhetetlen alapja". Az uráli korban (Kr. sz. előtti VI-IV. évezred) az ún. finnugor és szamojéd népek az Urál hegység környékén éltek, "ahol a nyelvcsalád tagjai többségükben ma is élnek (!). A finnugor őshaza vagy a Volga-Káma vidékén volt, vagy a Balti-tengertől tartott egészen az Urálig, vagy az Urál és az Ob folyó között, Nyugat-Szibériában. Az "uráli korban sokszázezer négyzetkilométernyi kiterjedésű őshazában (...) nagy területen szétszórva, egymással laza érintkezésben éltek."

Kr. sz. előtt 4000 táján "osztódott" az uráli ősnép, majd 3000 táján kettévált a finn-permi és az ugor ág. Az ugor

ágból 2500 körül vált ki az "előmagyarság", s Kr. sz. előtti 500 tájáig a nyugatszibériai őshazában maradt.

37. Bartha Antal, Magyar őskor - magyar jelenkor. In: Uralisztikai olvasókönyv. 1977, 84. - Bartha ezen írása eredetileg a Népszabadság 1972. március 10/11. számában jelent meg és el nem vitatható érdemei is vannak, mivel már akkor(!) kiállt a magyar őstörténet kutatásának fontossága mellett. Ugyanakkor az új tízkötetes magyar történetben marxista dogmákkal teli, lényegében használhatatlan összegzést készített. Magyarország története. Előzmények és a magyar történet 1242-ig. Budapest, 1984, 377-396. Az idő múlásával a szerzők is változnak. Manapság Bartha Antal - felülemelkedve hajdani önmagán - keményen bírálja a bolsevik diktatúrát és annak tudomány-ellenességét. Bartha Antal, Genocidiumok és nemzeti feltámadás. Újabb kutatások a finnugor népek történetéből. Történelmi Szemle 38 (1996) 383-400.

38. Fodor István, Verecke híres útján... Magyar História. Budapest, Gondolat. 1975, 34. Nála is megfigyelhető a vélemény-váltás. Például A magyarság születése. Budapest, Adams. 1992, 21-23.

39. Götz László, Keleten kél a nap. Kultúránk a történelmi ősidőkből. Kettős mértékkel. A magyar őstörténetkutatás módszereiről és eredményeiről. Budapest, Népszava. 1990, 156-251. - uő Püski. I. 1994, 303-372.

40. Jellemzőnek tartom, hogy amióta ismét főként a magyar őstörténettel foglalkozom, kollégáimtól sem különnyomatokat, sem könyveket nemigen kapok, munkáikban nevemet nem említik meg.

41. A hunok nyelvére vonatkozóan lásd: Bakay Kornél, A hunokról - magyar szemmel. In: Szász Béla, A hunok története. Attila nagykirály. Budapest, Szabad Tér. 1994, XIV-XVI.

42. Nemeskürty István, A bibliai örökség. Budapest, 1991, 20.

43. Igen jellemző, hogy a szókészleti egyezések száma állandóan változik. Zsirai Miklós 1937-ben így írt: kb. ezerre rúgó finnugor alapszavunk... Finnugor rokonságunk. Reprint. 1994, 49. - László Gyula, Őstörténetünk legkorábbi szakaszai. Budapest, 1961, 37. - Fodor István, Verecke híres útján... Budapest, Gondolat. 1975, 15.: Nyelvészeink számításai szerint mintegy ezer finnugor eredetű szavunk van. - Hajdú Péter, A rokonság nyelvi háttere. In: Uráli népek. Nyelvrokonaink kultúrája és hagyományai. Budapest, Corvina. 1975, 15: a szókészleti egyezések száma 1000-1200-ra tehető. - Kálmán Béla, A magyar és a külföldi finnugor nyelvészek kapcsolata századunkban. In: Tanulmányok... 326: a finnugor etimológiák közül mintegy 800-nak van magyar megfelelője. - Hajdú Péter, Nyelvtörténet, őstörténet. Magyar Tudomány 87 (1980) 372: a hajdani finnugor alapnyelvből legfeljebb 800-1000 szót tudunk rekonstruálni. - Klima László, A magyar szókészlet finnugor elemei és az őstörténet. In: Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára. Szerkesztette: Hajdú Mihály és Kiss Jenő. Budapest, 1991: az összes figyelembe vett etimológiák száma 660! - Kiss Jenő, Az uráli etimológiai szótár. Magyar Nyelv 88 (1992) 398 skk: uráli szó 105, finnugor: 203, ugor: 126, összesen: 434! - Zaicz Gábor, A magyar nyelv vallomása. In: Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Reprint. Budapest, Trezor. 1994, 599: Nyelvünkben összesen mintegy 700 uráli, finnugor és ugor tőszó található. - B. Collinder, Fenno-ugric vocabulary. Stockholm, 1955: 450 szót tekint rokoníthatónak. Vö. Magyar Nyelv 76 (1980) 233-235. - Götz László, Keleten kél a nap. Kultúránk a történelmi ősidőkből. Budapest,

Püski. 1996. I. 305, 480. Björn Collinder, Comparative Grammar of the Uralic Languages. Uppsala 1960. c. művében már csak 400 alapszógyököt határozott meg! A hatalmas eltérések magukért beszélnek s jól mutatják a magyar nyelvészet . gátlástalan túlzásait". Vö. Marácz László, Hungarian Revival. Political Reflections of Central Europe. Nieuwegen, Aspekt. 1996, 69.

MAGYARSÁGTUDOMÁNYI FÜZETEK 20

A "finnugor népek" családfája

"Idővel (mikor?) a terület délebbi (hová?) részeire költözött. Itt ősiráni szomszédaik hatására tértek át a természeti gazdálkodásról a termelőire. "" Az ugor népek kettéválása... éghajlati változással magyarázható." 45 Kristó ugyanezt így adja elő: "Kr. sz. előtti 1000 és 500 között a korábbi steppe-övezet kezdett félsivataggá válni" s a halász-vadász obi-ugor népek "kénytelenek voltak 2-300 km-rel északabbra húzódni, hogy a megszokott klimatikus viszonyok közepette folytathassák tevékenységüket", az előmagyarok(?) azonban megmaradtak a félsivatagban - Isten tudja csak miért tettek így? - s persze "a félsivatagi állapotok miatt(?!) életmódváltásra kényszerültek és áttértek a nomád állattartásra. 800 és 700 táján azonban "a steppe ismét tajga lett(?), a félsivatag pedig ismét steppe" "így az obi-ugorok "a tajgában találták magukat" - meséink hippla-hopp-ja! - "és visszatértek a halász-vadász életmódhoz, 46 miután összeolvadtak a mongoloid paleoszibirid őslakossággal. 47 A magyarok "délre mozdultak el", de

innentől - így Kristó Gyula akadémikus - nem tudjuk mi történt velük, mert "egyszerre megszakadnak a magyarság múltjára vonatkozó nyelvi és régészeti adatok. ", A honfoglalásig nem maradt nyelvi emlék." "Semmi támpontunk nincs arra vonatkozóan, hogy az ősmagyarok mikor és miért hagytak fel nyugat-szibériai szállásaikkal és cserélték fel... Baskíria területére.

44.Bartha Antal, Őstörténet és etnosz. Magyar Tudomány 87 (1980) 334: a magyar az egyetlen (sic!) uráli nép, amelyik az erdei életmódról átváltott a pusztai lovas, félnomád, földművelő életmódra. - Paládi-Kovács Attila, . Keleti hozadék" - avagy zootechnika az ősmagyarkorban. Magyar Tudomány 97 (1990) 293.

44.Bartha Antal, Őstörténet és etnosz. Magyar Tudomány 87 (1980) 334: a magyar az egyetlen (sic!) uráli nép, amelyik az erdei életmódról átváltott a pusztai lovas, félnomád, földművelő életmódra. - Paládi-Kovács Attila, . Keleti hozadék" - avagy zootechnika az ősmagyarkorban. Magyar Tudomány 97 (1990) 293.

45. Zaicz Gábor id. mű 599-626.

46. Az obi-ugorok "elprimitivizálódása" nagyon kedvelt fogása a finnugor tábornak. Fodor István, Verecke híres útján... Magyar História sorozat. Budapest, Gondolat. 1975, 25: az obi-ugorok megtorpantak... a fejlődésben elmaradtak. - uő A magyarság születése. Budapest, Adams. 1992.: Az obi-ugorok a termelő gazdálkodásra alkalmatlan északi vidékekre húzódtak... kultúrájuk megrekedt... műveltségük visszaesett. - Legutóbb Schmidt Mária, Az obi-ugor mitológia és a medvetisztelet. Ethnographia 101 (1990) 150: az obiugorokat többedleges primitivizáció jellemzi, és 188.

47. Kristó Gyula, A Kárpát-medence és a magyarság régmúltja (1301-ig). Szegedi Középkortörténeti Könyvtár. Sorozatszerkesztő: Kristó Gyula. Szegéd, 1994, 56, 60. - vö. Bakay Kornél, Őstörténetünk régészeti forrásai. A kincses Kelet örököseinek honalapítása vagy barbár nomád hordák inváziója? Kapu 1997/6-7. 39-40.

Zaicz Gábor adatgyűjtése szerint ez "az elvándorlás" történhetett a Kr. sz. előtti IV. században, vagy a Kr. sz. utáni IV. században (ez eddig 800 év különbség!), vagy a VI. században, vagy a VIII. században (itt az eltérés már 1200 esztendőt tesz ki!). Ezt követően "a magyarok dél, majd nyugat felé vándoroltak, egy kisebb részük azonban Magna Hungaria-ban maradt (ezek Julianus barát magyarjai). A 800-as évek közepéig a Don, a Donyec és az Azovi-tenger határolta Levediában tartózkodott a magyarság. Ezt a nézetet nem osztja Benkő Loránd. 48 Ezután eleink 840-850 táján a kazárok elől(?!) nyugatra, a Dnyeper felé vonultak (Etelköz). 49

Aki 35 esztendőn keresztül búvárkodik a történelmi forrásokban, olvassa a szakirodalmat, vizsgálja a régészeti leleteket, előbb vagy utóbb rájön arra, hogy a történelmi szakmunkák és tudományos ismeretterjesztő írások nagyobb része telis-tele van hibával, félreértéssel, félremagyarázással, hemzsegnek bennük a másoktól átvett és kiollózott olyan részletek, amelyeket a szerző soha nem ellenőrzött, soha meg nem nézett eredetiben. Posztját és

rangját azonban elégségesnek tartja igazsága nyomatékaként. Ez azonban nem új jelenség. Régen is így volt: "a tudós czím nálunk éppen nem a tudományos munka jutalma. Azt is csak a kegyelteknek szokták adományozni, akár tudnak valamit, akár nem." 50

1989-ben, a Feltárul a múlt? c. könyvem megjelenése után döbbentem rá arra, hogy sem a jelenkor, sem a középkor meg nem érthető őstörténetünk tisztázása nélkül. De hát 1976-tól miért pártoltam el a magyar őstörténet kutatásától? 51 Elsősorban azért, mert elűztek kutatási területeimről (Somogy megyéből és a Balaton környékéről, ahol nagyszabású avar és magyar temető-ásatásokat terveztem és indítottam meg. 52), másodjára azért, mert nem tudtam magamban feldolgozni és elfogadni, hogy népünk ősi múltjából valóban csak annyit tudnánk, amennyit az irányadó szakkönyvek elénk tárnak s az az ismeretanyag is ennyire elképesztően zavaros és ellentmondásos.

1992-ben elnyertem egy nyolc hónapos ösztöndíjat Grazba, 1993-ban pedig egy három hónapos ösztöndíjat Göttingába, 53 és valójában ekkor fogtam hozzá nagy tervem valóra váltásához. A szemem Götz László könyve 54 nyitotta fel, aki szinte felrázott szavaival: "senki sem vesz magának fáradtságot arra, hogy eredetiben utánanézzen, miket is állítottak a régiek. Pedig nem ártana, ha néha felütnének egy-egy ilyen ásatag, copfos vagy biedermeier fóliánst, mert nem egyben igen elgondolkodtató dolgokat találnánk." 55 S újra kézbe vettem Padányi Viktor könyvét 56 is, most már előítéletek nélkül. Ekkor úgy döntöttem, hogy erőm és képességeim szerint a kezdetekhez kell visszatérni és onnan elindulni, mégpedig az eredeti műveket tanulmányozva.

1993 nyarán, a kutatás lázában, közzé tettem első eredményeim rövidített összesítését, 57 azzal a céllal, hogy felkeltsem a figyelmet. A szakma azonban a legcsekélyebb figyelemre sem méltatta a cikkemet. Egy esztendő múlva Pete György vállalkozott arra, hogy ugyanezt a tanulmányt (sajnos, a hibák kijavítása nélkül!) megjelenteti a szombathelyi Életünk-ben, 58 a következő megjegyzés közlése mellett: "Bakay szenvedélyes, elfogultságait vállaló írása lényegében azt célozza: szabaduljunk meg korábbi századok elméletileg mára már sokban túlhaladott képzeteitől, tabuitól, s friss szemmel, az ismert tények újraértelmezésével keressünk egy új modell-lehetőséget, amelyben semmi igazsága nem semmisül meg a finnugor nyelvi kapcsolatoknak, s talán megnyugtatóan helyére kerül sok minden, ami eddig - mert nem felelt meg a finnugor elmélet szabta kritériumoknak - figyelmen kívül hagyattatott." 59

Erre a közlésre már muszáj volt válaszolni.

48. Benkő Loránd, Őstörténetünk és a magyar nyelvtudomány. Magyar Tudomány 97 (1990) 270.

49. Zaicz Gábor id. mű 626.

50. Acsády Ignácz, Nemzeti Újság 1895. május 12.

51. Bakay Kornél, Fordulat a magyar őstörténet kutatásában. Hitel 9 (1996) 43.

52. Balatonszentgyörgy, Káptalantóti, Zamárdi, Somogyvámos, Somogyaszaló,

Tengőd, Öreglak, Somogyjád, etc.

53. A történeti hűség kedvéért meg kell említenem, hogy a pályázatomat Róna-Tas András és Gulya János támogatta, igaz, nem tudhatták, hogy kutatásaimnak mi volt a valódi célja.

54. Götz László, Keleten kél a nap. Kultúránk a történelmi ősidőkből. Kettős mértékkel. A magyar őstörténetkutatás módszereiről és eredményeiről. Budapest, Népszava. 1990.

55. Götz id. mű 27. - Götz László nyomdokain haladva figyelemre méltó írást tett közzé Kaba Ákos, Széljegyzetek egy új magyar őstörténeti tanulmányhoz. Életünk 30 (1992) 863-872.

56. Padányi Viktor, Dentu- Magyaria. Bienos Aires 1963. - Új kiadása Veszprém, Turul, 1989.

57. Bakay Kornél, Hogyan lettünk finnugorok? Hunnia 44 (1993) 5-4., 45 (1993) 4-6.

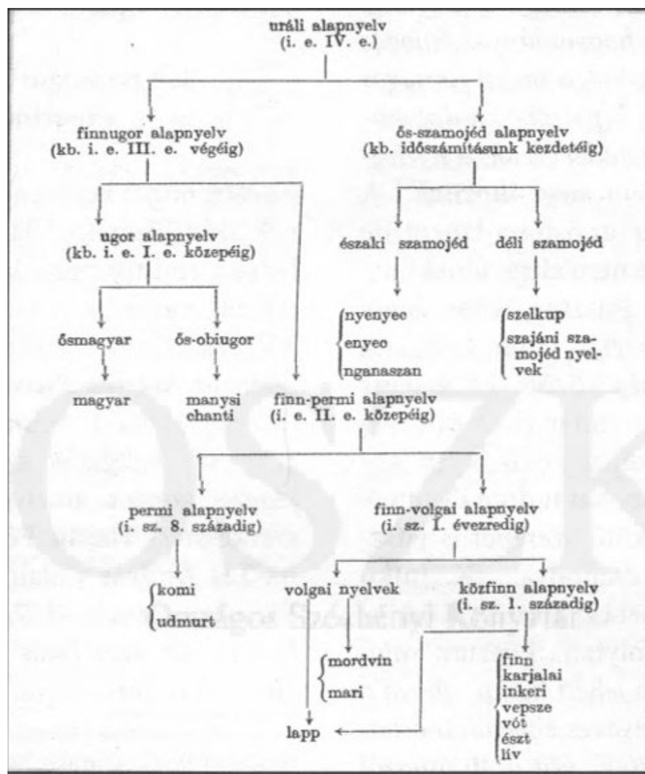
58. Bakay Kornél, Hogyan lettünk finnugorok? Életünk 32 (1994) 715-741.

59. Uott 741.

Négy hónap múlva ugyanezen folyóirat hasábjain napvilágot látott a "cáfolat". 60 Az adott helyen erre mindig hivatkozom majd, mert eléggé tanulságos. Ugyanakkor azt is tudatnom kell, hogy három esztendő múltán a szerkesztőség megtagadta korábbi elveit és visszatért a hagyományos és elfogadott finnugor tanok közléséhez és tőlem többé már nem kért tanulmányt. 61

Pusztay János az idézett bírálatában kijelenti, hogy a tudományt politikai indítékok nem befolyásolhatják, majd kilenc sorral alább leszögezi: egy nép eredete tudományos és politikai kérdés. 62 Úgy véli, számomra megdöbbentő szillogizmussal, hogy az őstörténeti kutatások "igen könnyen elvezethetnek... a rasszizmushoz. Kimondva vagy kimondatlanul, de megfogalmazódnak a nép-, illetve a nyelveredet kapcsán a különbségek az egyes népek, egyes kultúrák között, és így teljesen tudománytalan módon magasabb, illetve alacsonyabb rendű népekről beszélnek."

Aki tehát mást merészel állítani vagy kutatni, mint a finnugor származás-elmélet hirdetői, az már félig-meddig rasszista és teljes egészében tudománytalan!

Az uráli nyelvek szétválása

Ilyen "elfogulatlan és tárgyilagos" magyar tudósok írják a történelmünket, akik még azt is kijelentik, a nyelvrokonság csak a szakemberek számára igazolható, a nyelvészetben nem járatosak számára nem, tehát a finnugor nyelvészeken kívül senki ne közelítsen e kérdéskörhöz, mivel csakis .délibábos és tudománytalan fantáziálgatás" lehet az eredmény. A finnugor nyelvész a magyar őstörténetkutatás egyedül hivatott képviselője, aki az "örök igazságok" birtokában tudja például, hogy a nyelvek nyelvcsaládokba tartoznak. ", Az, hogy egy nyelv melyik nyelvcsaládba tartozik, nem értékítélet, hanem tudományos tény. 63

Egyelőre tekintsünk el attól, hogy a legújabb nyelvészeti kutatások hogyan vélekednek a nyelvcsaládokról, az ún. nyelvcsaládfa-képzelményekről, az alapnyelvről, a szabályos hang megfelelésekről s most még azzal se foglalkozzunk, vajon miért "tudománytalan" Götz László fejtegetése, 64 inkább arra figyeljünk, mekkorát változott, ha úgy tetszik "fejlődött" Pusztay János három esztendő alatt. 1994- ben az alapnyelv még "kiinduló állapot" volt, amelyet "a szakember csak retrospektív módon nyilváníthat alapnyelvnek, 1997-ben viszont "Pusztán rekonstrukciók révén megalkotott hipotetikus posztulátum"-nak mondja, amelyről semmilyen ismeretanyaggal nem rendelkezünk, csupán feltevéseink lehetnek". 65 Már azt is elismeri, hogy a családfa elméleten kívül "vannak más hipotetikus (miért, - a finnugor nem az?) modellek is. Az alapnyelv és az őshaza, szorosan összefügg egymással, azaz az egy nyelvcsaládba tartózó (kitalált) ősnép lakta a (feltételezett és kikövetkeztetett) őshazát. De - folytatja a szerzőnk 1997-ben - már "nem számolunk egységes őshazával sem, sokkal valószínűbbnek ítéljük meg az ún. őshaza-lánc(?) meglétét..., amely a Baltikumtól Nyugat-Szibériáig(?!) tartott." 66 Lényegében ezt az ötletet felvetette már 1994ben is, s akkor sem volt eredeti, hiszen például

60. Pusztay János, Lettünk-e finnugorok? Életünk 32 (1994) 1071-

1078. - Láng Gusztáv, Hogyan lehetünk múltszázadiak? Életünk 32 (1994) 1079-1085.

61. Vékony Gábor, A magyar etnogenézis szakaszai I. Életünk 35 (1997) 260-276., 384-408.

62. Pusztay János, Lettünk-e finnugorok? Életünk 32 (1994) 1071. - Pusztay János 1995. január 24-i szombathelyi előadásában ismét kijelentette: "a nyelvrokonság kérdései túlmutatnak a tudományon. A veszély akkor jelentkezik, amikor a nyelvrokonság keresése ideoló- giai színezetet kap."

63. Pusztay id. mű 1073.

64. Götz László, Keleten kél a nap. Kultúránk a történelmi ősidőkből. I. Budapest, 1994, 56-157., 397-540.

65. Pusztay János, Az uráli őshaza rekonstruálásának egy lehetséges nyelvészeti modellje. Életünk 35 (1997) 410.

66. Uott 417.

László Gyula elmélete is erre épült 1961-ben. 67 A módosításra azért volt szükség, mert az elmúlt harminc évben a finnek 68 egyre határozottabban elutasították az ún. bevándorlás-elméletet és síkraszálltak amellett, hogy az ősfinnek sokezer év óta (9000 éve!) laknak mai hazájukban, tehát folyamatosan lakják földjüket. 69 Kyösti Julku ezt így fogalmazta meg: "A dogmatikus felfogás szerint őseink Kr. u. 100-800 között vándoroltak be Észtországból Finnország területére. Ez a nézet nem helytálló, és csupán egy hipotézis volt. Miután elég hosszú időn át ismételték, feledésbe merült, hogy csak egy hipotézisről van szó, s magától értetődő igazságként kezelték." 70 A hagyományos felfogás a közös uráli őshazáról és a Volga menti finnugor őshazáról szóló (ugyancsak) hipotézis... a dogmatikus felfogások, amelyek röviddel ezelőtt a nyelvészetben uralkodtak, lassanként megváltoznak." A nyelvészek ekkor "találták ki "az őshaza-láncot, de ezek ez engedmények többé nem elegendőek! 71 Így hiába okoskodja ki Pusztay János, hogy a finnugorok "középső csoportja" lenne valahol a Baltikum és az Urál-hegység között. Ebbe nagy valószínűség szerint a mai permi nyelvek és a cseremisz tartozik, továbbá elképzelhetők olyan kóbor" népcsoportok (én a lappokat tudom ilyennek elképzelni), amelyek összekötő szerepet is játszhattak ...hol ide, hol oda csapódva..., K. Julku ugyanis a finn és a lapp népet egy nációnak tekinti!"Az ún. keleti csoport, folytatja Pusztay, valószínűleg kb. azon a területen lehetett honos, ahová a ma még többé-kevésbé érvényes és elfogadott őshazaelmélet szerint az egységesnek vélt uráli őshazát rekonstruálják... " 72 Pusztay János, noha kijelenti: nem kíván az én cikkemmel foglalkozni, hosszan taglal olyan kérdéseket, amelyekről én nem írtam, 73 így a német-ellenességről, a zsidó-ellenességről(!) és a bolsevik-ellenességről, úgy tüntetve fel, mintha - sejtelmesen - a magyar-zsidó szembenállás napirenden tartása lett volna a célom. 74 Amint az alábbiakból talán kitűnik, egyáltalán nem erről volt szó. De más érvek hiányában nagyon is jól jött mind Pusztay Jánosnak, mind a másik bírálómnak, Láng Gusztávnak 75 a zsidó-kártya kijátszása, 76 hiszen ezzel eleve a "szélsőségesek" közé

lehet lökni a szerzőt. Holott, valójában, 1993-ban is és
most is csak azért tüntettem fel Szinnyei József hivatalos
életrajzi adatai(!) alapján, 77 hogy ki kicsoda, mert
egyáltalán nem közömbös, kik élezték ki az őstörténeti
vitát s ehhez mikor fogtak hozzá?

Sed ne auctoritate, nisi id potius experimentum sit!" 78 /De nem
hatósági úton, kivéve, ha az előnyösebb. Legyen ez egy
kísérlet!/

67. László Gyula, Őstörténetünk legkorábbi szakaszai. Budapest
1961.
68. A változó véleményekre jó példa Erdélyi István újabb nyilatkozata:
Lovasnomád bankügylet. Erdélyi István: a finnekhez semmilyen
közvetlen közünk nincs. Magyar Demokrata 2 (1998) 4. szám
46-47.75. Láng Gusztáv, Hogyan lehetünk múltszázadiak? Életünk 32

69. ifj. Kodolányi János, A finn etnogenetikai kutatások. Magyar
Tudomány 87 (1980) 388. - Szíj Enikő, Újra kell-e írni a
finnugor őstörténetet? Magyar Tudomány 97 (1990) 264-265.
70. Kyösti Julku, A finnugor népek kialakulása. Történelmi Szemle
38 (1996) 369.
71. Uott 373-374.
72. Pusztay (1994) id. mű 1076-1077.
73. Pusztay (1994) id. mű 1073: Hangsúlyozni szeretném, hogy ezt
Bakay nem mondja, de...

74. Arról természetesen nem írtak egy sort sem, hogy a finnugrizmus
első hazai képviselői elsősorban valóban németek és zsidók voltak,
amint erre határozottan rámutatott Vásáry István, A magyar őstörténet
kutatásának hagyományai. Magyar Tudomány 87 (1980) 370.
75. Láng Gusztáv, Hogyan lehetünk múltszázadiak? Életünk 32
(1994) 1079-1085.

76. Láng id. mű 1080: Bakay Kornél lapszéli jegyzetei lelkiismeretesen
közlik a finnugor tábor tagjairól, ki volt közülük zsidó,
ki volt német. E származáskutatás(?), mely inkább
ízléstelen, mint tudományos...

77. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. I-XIV. kötet. Budapest
1891-1914.

78. Ne a tekintély, hanem inkább a valós tények számítsanak!

79. Hajdú Péter, A magyarság kialakulásának előzményei. Nyelvtudományi
Értekezések 2. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1953, 5: a finnugor
rokonság eszméje már a IX. században felmerült Halogalandi
Ottokár útleírásában, majd Ae. S. Piccolomini-nél, etc. S mi a forrás?
Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Budapst, 1937, 472-473. (reprint
kiadásban: 474-475.) S mi a forrása Zsirainak? Szinnyei József,
Magyar nyelvhasonlítás. Finnugor kézkönyvek. III. Budapest, Hornyánszky.
1909, 16. - Hegedűs József óvatosabban fogalmazott: .Úgy
tudjuk, hogy Aeneas Sylvio Piccolomini (1405-1464) célzott először
arra... vö. Hegedűs József, A magyar nyelv összehasonlításának kezdetei
az egykorú európai nyelvtudomány tükrében. Nyelvtudományi
Értekezések 56. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1966, 66.

A finnugor kézikönyvek vagy a nagyközönségnek szánt
összefoglalások általában igen előkelő helyen említik meg,
hogy a vogulok és az osztyákok, valamint a magyarok
rokonságát már a XV. században észrevették, hiszen e
rokonságot s Aeneas Sylvius Piccolomini 1458-ban elkészült
Cosmographia c. munkája újságolja már." Az egyetemi
hallgatók számára készített egyetemi jegyzet szerint,

amelyet 60 szerző készített és a szerkesztést Hajdú Péter, Kristó Gyula és Róna-Tas András vállalta magára, Aeneas Sylvius Piccolomininek 1457/58-ban "készült el kompilációja, az Asia (más néven Cosmographia vagy Historia rerum ubigue gestarum) "amelyben

"egy oroszországi útról hazatért veronai kereskedőre hivatkozva... azt írja, hogy az utazók a Tanais forrásán túl magyarul beszélő, magyar szokásokat tartó pogány népet találtak." 80 Azt mondhatnók, jelentéktelen, pici adatról van szó, mégis érdemes nagyon alaposan elemezni ezt a kijelentést, mivel így (is) fény derül a kutatók munkamódszerére és föleg a megbízhatóságára.

1458. augusztus 18-tól II. Pius néven pápa lett, Aeneas Sylvius Piccolomini (1405-1464), aki egyetlen olyan művet sem írt, amelynek a címe Cosmographia lett volna! Életében nagy művei nem is jelentek meg. 81 Számos nagy könyvében korábbi szerzők munkáit kivonatolta vagy másolta, ám egyetlen művében sem szerepel soha az a Zsirai Miklós által már 1930-ban közismertté tett vadat", hogy ti. "Asiatici Hungari "azaz ázsiai magyarok a vogulokkal és az osztyákokkal volnának azonosak, mégpedig "kétségtelenül". 82 Bár Zsirai a Finnugor rokonságunk c. munkájában hosszasabban idéz latin forrásszövegeket, 83 mégis úgy tűnik eredeti forrásokat kevésbé használt. II. Pius egyik legkorábban megjelent könyvében" szerepel az a hely, amelyre Zsirai is hivatkozik, mégpedig a könyv XXIX. fejezete. Szó nincs itt arról, hogy ez az egész fejezet "az ugorságnak van szentelve", 85 ellenben szó van az ázsiai szkítákról, az ő kegyetlenkedéseikről és ocsmányságukról. "Szkíthia, ahonnan Atilla és hasonlóképpen a magyarok is származnak, mert a magyarok is szkíták, amiképpen azok magyar nyelven beszélnek." 86 Majd így folytatja: "az ázsiai Szkítiából vonultak Európába a húnok, azok a vad népek, akikről Jordanes és mások is azt állítják, hogy boszorkányoktól és démonoktól születtek, s akik minden barbár népet leigáztak a Tanais és a Duna között." 87

80. Bevezetés a magyar őstörténet kutatásainak forrásaiba. 1/2. Szerkesztette: Hajdú Péter, Kristó Gyula, Róna-Tas András. Budapest, Tankönyvkiadó. 1976, 195. A sorozat öt kötetből áll, 1976-1982 között jelent meg. - Zsirai Miklós, A magyarság eredete. In: A magyarság őstörténete. Szerkesztette: Ligeti Lajos. Budapest, Franklin. 1943), 31: a Cosmographia 1458-ban jelent meg. - Zsirai Miklós, A modern nyelvtudomány magyar úttörői I. Sajnovics és Gyarmathi. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1952, 10: a Cosmographia 1503-ban jelent meg. - Ezt az adatot másolta át könyvébe Hajdú Péter, Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962, 8-9.

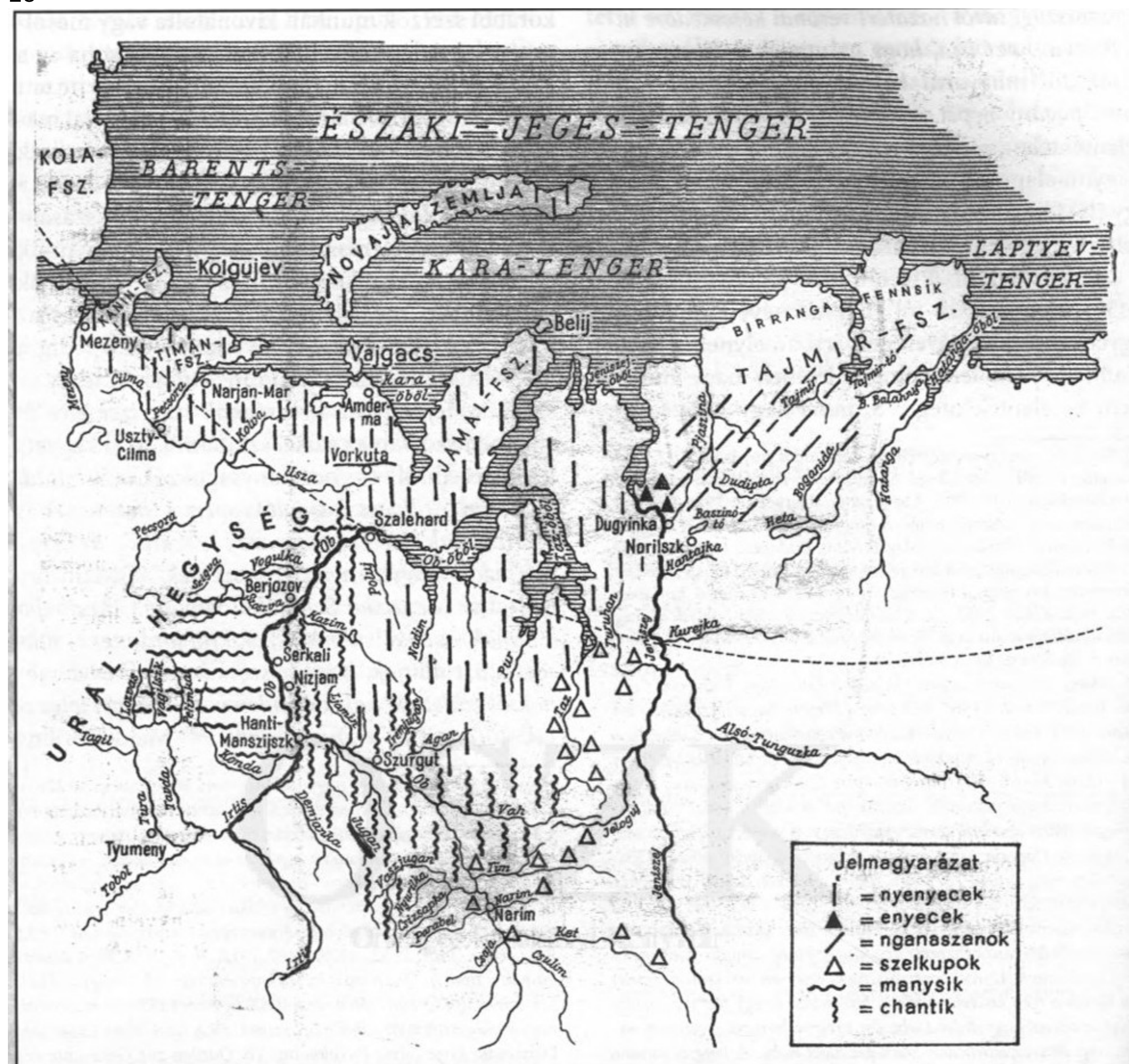
81. Johann Heinrich Zedler, Grosses vollständiges Universal-Lexikon. Band 28. Graz, 1961, 564-566. - Meyers Enzyklopadisches Lexikon. B. 18. 733-734. - Az általában megbízható Universal Lexikon Ae.S. Piccolomini 14 munkáját sorolja fel cím szerint, elsőként éppen azt említve, hogy legfőbb művének címe: Cosmographia, azaz Historia rerum ubigue gestarum, locorumaue descriptio. (566. oldal) Ez a megállapítás azonban téves, valójában a 9. pontban felsorolt műről van szó: Historia Asiae minoris et Europae, amely először 1531ben jelent meg, és nem 1571-ben, amint a lexikon állítja: Wir haben dieses Pabst Schriften in einem Bande, so 1571 zu Basel gedrückt

worden. Kortársai elismerték II. Piusról, hogy okos és ügyes politikus
volt: eín überaus beherzter und kluger Mann und die wichtigsten
Angelegenheiten zu tracktieren geschickt gewesen, ám ennek ellenére
ifjú korában igen kedvelte a női hálószobákat és egy fiút is nemzett:
er ist in seiner Jugend der Liebe der Freuenzimmers ergeben gewesen,
und einen natürlichen Sohn gezeuget habe. A lengyel Johann
Diugoss "poeta laureatus"-nak nevezi, illetve "in arte poetica et oratoria
plurimum eruditus"-nak. Joannis Diugossi seu Longini canonici
cracoviensis Historiae Polonicae. Libri XII. Tom. IV. Cracoviae
1877, 691. - Tom. V. Cracoviae, 1878, 278. II. Pius művei egyébként
első ízben nem 1707-ben, hanem 1700-ban jelentek meg Helmstadtban,
kiadója pedig Johann Melch. Sustermann volt. (Zsirai Miklós
1930-ban megemlít egy Opera Geographica et Historica. Helmstadii
MDCIC(?!) munkát: Jugria. 1985, 62.) E gyűjteményes munkában
látott napvilágot II. Pius alábbi néhány műve: Aeneas Sylvii episcopi
Senensis, postea Pii Papae II., Historia rerum Friderici III. imperatoris.
- Epitomae decadum blondi. Ab inclinatione Imperii ad Joh. XXIII.
Papae tempora. - In libros Antonii Panormitae poetae de dictis et
factis Alphonsi Regis memorabilibus, commentarius. - Opera
Geographica et Historica. Az Opera c. munkának adta a kiadó(!)
1700-ban a Cosmographia seu rerum ubigue gestarum historiam,
locorumgue descriptio címet. Minderről a kiadó a Praefatio-ban (id.
mú 1700, 3-6.) pontosan beszámolt. A szöveg betűről-betűre azonos
az 1531. évi kiadás szövegével. Az európai rész a 218-374. oldalak
közötti anyag, amelynek az itteni címe: In Europam sui temporis varias
continentem historias. - Az Enciclopedia Italiana XXVII. kötet
(Rom, 1935) 312. oldalán: Historia rerum ubigue gestarum locorumgue
descriptio. 1551, 1571. .piu nota col titulo di Cosmographia, non
ben digesta mole di appunti eruditi." Nagyon jellemző, hogy egy
nagy példányszámú ismeretterjesztő könyv hátsó
borítóján ezt a szöveget emelték ki: "Aeneas Sylvius Piccolomini
a XV. században egy veronai szerzetes észrevételét örökítette meg, miszerint
a magyar nyelv rokona a vogulnak és az osztjáknak." - Pusztay
János, Az "ugor-török háború". Budapest, 1977, 147. és a hátoldal. II.
Pius hatalmas levelezését Rudolf Wolkan adta ki: Der Briefwechsel
des Eneas Silvius Piccolomini. In: Fontes rerum Austriacarum /FRA/
B. 61. Wien, 1909, B. 62., 1909., B. 67. 1912., B 68. 1918. Mint siennai
püspök és mint II. Pius pápa is szoros kapcsolatban volt a magyarokkal.
Leveleiben igen ritkán szólt a régmúltról. Egyszer 1453-ban megemlíti,
hogy a magyarok is Ázsiából származnak. FRA B.68. Wien 1918, 201.
Olaszosan: Enea Silvio Piccolomini. Vö. Ouellen zur Geschichte des
Reisens im Spütmittelalter. Hrsg. F. Reichert. WBG Darmstadt, 2009,
137. Mindezekre vö. 75. jegyzet anyagát.
82. Zsirai Miklós, Jugria. Finnugor népnevek I. Nyelvtudományi
Közlemények 42 (1930) 6l. - Reprintben: A. Magyar
Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 174. 1985.
83. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Az urali nyelvrokonainkkal
kapcsolatos legújabb ismeret- és forrásanyag rövid
összegzésével közreadja: Zaicz Gábor. Budapest, Trezor.
1994, 477-478. Az eredeti kiadás éve: 1937.
84. Pii II. Pon. M., Asiae Europaeque elegantiss. descriptio mira
festivitate tum veter tum recentium res memoratu dignas
complectens maxime guae sub Frederico III. apud Europeos
Christianicum Turcis, Prutenis, Soldano et ceteris hostibus
fidei, tum etiam intsese vario bellorum eventu commiserunt.
Salingiaci, Cleopatra". 1531. Ezen 500 oldalas, kisalakú
könyvhöz hozzákötötték (Bibliothek der Universität Graz) a
következő 165 oldalas munkát: Aeneae Silvii senensis de
Bohemorum origine, ac gestus historia variarum rerum narrationem
complectens. Salingiaci 1588.
85. Zsirai (1985) id. mű 62. - Pii II., Asiae.. 1531, 68 skk.
86. De Asiaticis Scythis et eorum foeditate, unde Attilas de eorum
foeditate et gjuomodo Hungaros velint esse Scythas, guomodove
guidam Hungaria lingua sint loguentes.

87. Ex Asiatica Scythia migraverunt in Europam Hunni, feroces populi, guos lordanus et alii nonnulli, ex mulieribus magis et daemonum feminae natos crediderunt: gui transmissa Meotidae, omnem barbariem inter Tanaim et Danubium occupavere. - Pii II. Asiae... 1531,

88. - Jordanes eredeti szövegét lásd: Iordanis, Romana et Getica. Monumenta Germaniae Historica (MGH) V. Berolini 1882, 89.

25

Az obi-ugor és szamojéd népek lakóhelyei

Majd Heticus Philosophusra hivatkozva közli, hogy a szkíták is turkok, mégpedig azok legocsmányabb nemzete. 88 És hogy ne legyen félreértés, Ottó freisingi püspökre támaszkodva utal a frank Pipinnek az avarokkal megvívott legkegyetlenebb háborújára, akik hatszáz esztendővel később ugyancsak a Káspi-kapun törtek be Európába. 89 Nicolaus Segundin, aki a görög és latin tudományoknak igen nagy szakértője,90 írásban nyilatkozott II. Piusnak a turkokról és az ázsiai szkítákról." II. Pius pápának kortársa volt Thuróczy János (14351489?), Antonio Bonfini (1427-1501) és Petrus Ransanus (1428-1492) is. Thuróczy János Magyar krónikája 92

1486-ban 93 jelent meg,

88. Scytharum guogue genus est Turcarum foedissima gens "gui ut Heticus Philosophus tradit. in Asiatica Scythia ultra Pyriceos montes et Taracontas insulas, contra Agulionisubera sedes patrias habuere. - Piti II., Asiae... 1531, 69.

89. Otto histroricus, gui Phrisingensis fuit episcopus, tradit Turcas imperantibus Graecis, ac regnante apud Francos Pipino, annis ab hinc supra excentis, Caspias portas egressos, cum Avaribus ferocissima pugna, multis utringue desideratis, conflixisse.

90. Velencében a Tízek Tanácsának írnoka volt 1438-1462 között.
91. Nicolaus Segundin multa eruditione praeditus, graecas ac latinas literas apprime callens, de Turcis ad nos scribens, Asiaticos Scythas illos esse fatetur... Uott 69-70.

92. Thuróczy János, A magyarok krónikája. Az 1486-ban Augsburgban nyomatott, az Országos Széchenyi Könyvtárban őrzött ősnyomtatvány színezett fametszeteinek hasonmásával illusztrálva. Fordította: Horváth János. Bibliotheca Historica. Budapest, Magyar Helikon. 1978.
93. 1488-at ír Kulcsár Péter: A.Bonfini, A magyar történelem tizedei. Budapest, Balassi Kiadó. 1995, 1013. és Szinnyei József is: Magyar írók élete és munkái. XIV. Budapest, Hornyánszky V. 1914, 144. h.

Ransanus műve 94 1490-ben lett befejezve, Bonfininál az utolsó tárgyalt esemény időpontja 1496. Érdemes tehát beleolvasni ezen művekbe is, mielőtt folytatnánk II. Pius pápa kitételeinek vizsgálatát, mivel nyilvánvalóan mindhárman ismerték II. Pius munkáját, noha nem nyomtatott formában! Thuróczy például szóról-szóra ugyanúgy ismerteti Heticust (Éthikósz), Segundinust (Secundinus) és freisingi Ottót, de meg is mondja: használta Pius pápa Történelmét. 95 Bonfini azonban az egyetlen, aki szembeszegül Aeneas Syiviussal, aki a következőket állította: "Azt tartják, hogy a magyarok, akik a Duna partjain laknak, a szkíták nemzetségéből valók, nem mintha a hunoktól származnának, amit egyesek a szavak rokonsága miatt hittek, hanem másfajta magyaroktól, akikről Jordanes is megemlékezik." 96

Antonio Bonfini a következőket írta le: "A magyarok ugyanis a hunoktól, a hunok a leucusoktól vagyis a szkíták közül származó ázsiai albánoktól (alba: fehér hun, azaz heftalita!) vették az eredetüket... Pius pápa visszautasítja ezt a nézetet, nem tudom milyen meggondolásból, hacsak nem azért, mert kitűnő látnok lévén előre tudta, hogy azokat az alemannokat, akiket oly nagyon és méltán kedvelt, a magyarok nemsokára könnyedén meg fogják hódítani, és nem vette jónéven, hogy ezeknek valamiféle nemes eredet jusson. Procopius azt hagyományozta, hogy a húnok az ephtaliták nemzetségéből valók, akiket leucusoknak, azaz albusoknak is nevez..." 97

Petrus Ransanus sokkal óvatosabban fogalmazott, bár világossá tette, hogy a magyar hagyományokat hitelesnek véli: "A magyarok mindenesetre dicsekedhetnek azzal, hogy elérték, amit a hunok azelőtt sehogy sem tudtak, ők ugyanis nem tudták kieszközölni, hogy uralmuk idején az ősrégi Pannónia nevet a nép emlékezetéből kitöröljék. Jól tudom, hogy egy

bizonyos történetíró szerint semmi különbség sincs a hun és hungar elnevezés között, hanem azt a nemzetet latin néven hungarnak, saját nyelvén pedig hol magyarnak, hol hunnak hívják. Én magam erről a dologról nem mernék vitatkozni, nehogy úgy tűnjék, hogy szembeszegülök a saját nemzetük történetét megíró magyarokkal... semmiképpen sem bocsátkozom vitába azokkal, akik másként gondolkodnak, kiváltképp a magyarokkal, akikről el kell hinnünk, hogy sokkal hitelesebben ismerik övéik történetét, mint én vagy bárki más, aki hazájuktól és nemzetüktől idegen." 98

Bonfini keményen rápirít a pápára: "ez a szentséges atya... nem nézte jó szemmel, hogy a Szkítiából származó magyarok, akik az ausztriaiakat súlyos vereséggel és csapással sújtották, és alighanem sújtani fogják megint, ily nagy dicsőséggel ékeskedő ősöket kapnak." 99

Már itt megjegyzem, mennyire tisztán látták száz évvel ezelőtt a finnugrizmus veszélyeit s mennyire élesen fogalmazott például a Századok c. folyóirat szerkesztője, Szilágyi Sándor éppen a fent idézett Procopius-féle adatokkal kapcsolatban: ,,... Hunfalvy végzetes tévedését az ő finn-ugor elméletével Procopius fenti adatának lekicsinyléséből származtatjuk... Nagy és végzetes tévedés rejlik abban, hogy Hunfalvy nagy tekintélye súlyával Procopius eme megbecsülhetetlen adatát kirekesztette és elértéktelenítette." 100

De hogyan tették a finnugristák II. Pius leírását az obi-ugor-magyar rokonság "szenzációs elbeszélésévé?" 101 Úgy, hogy a teljes szövegrészt nem közölték, hanem csak kiragadtak részeket. Így tett Zsirai Miklós főművében,

94. Petrus Ransanus, Epithoma rerum Hungararum. Id est annalium omnium temporum liber primus et sexagesimus. Curam gerebat Petrus Kulcsár. Bibliotheca scriptorum medii recentisgue aevorum. Series nova II. Redigit Antonius Pirnát. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1977. - Magyarul: Petrus Ransanus, A magyarok történetének rövid foglalata. Közreadja Blazovich László és Sz. Galántai Erzsébet. Budapest, Európa Könyvkiadó. 1985.

95. Vö. Mályusz Elemér, A Thuróczy-krónika és forrásai. Budapest, 1967.

96. Ferunt Hungaros, gui Danubii ripas incolunt, Scytharum genus esse, non guasi ab Hunnis orros guod propter verbi cognationem aligui crediderunt, sed ab aliis Hungaris, guorum lordanus meminit, gui Nothos eos dicit, suo tempore fuisse, propter commercium pellium Mardurmarum. Pii II., Asiae... 1531, 70. - E résznél is tetten érhető Aeneas Sylvius Piccolomini felületessége, hiszen az eredeti Jordanes-szövegrész így szól: Hunuguri autem hinc sunt noti, guia ab ipsis pellium murinarum venit commercium - a hunugurokat (onogurokat?) ismerték, minthogy mormota-prémekkel kereskedtek. MGH V. Berolini 1882. 63.

97. Antonio Bonfini, A magyar történelem tizedei. Fordította: Horváth János. Budapest, Balassi Kiadó. 1995, 40

98. Petrus Ransanus, A magyarok történetének rövid foglalata. Budapest, Európa. 1985, 101-102. Az eredeti latin szöveg:Epitoma rerum Hungararum. Budapest, 1977, 91-93: At vero ego neguaguam eis reluctor, gui sentiunt aliter, Hungaris praesertim, guos credendum est multo magis ad vivum res eorum pernoscere guam vel me vel guemvis alium ab eorum patria ac gente alienum. - Sajnálatos, hogy Bonfini, Rerum

Ungaricarum decades-e nem kétnyelvű kiadásban jelenhetett meg!

99. Bonfini... Bp. 1995, 49.

100. Zichy Jenő ázsiai expedíciója. Századok 29 (1895) 475-476.
101. Zsirai Miklós, A modern nyelvtudomány magyar úttörői, I. Sajnovics és Gyarmathi. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1952, 10.: ....az ázsiai szkíták a manysik és a chantik ősei" - ilyen egyszerűen kijelentve!

ahol jónéhány sort egyszerűen kihagyott, többek között azt a részt is, ahol II. Pius arról szólt, hogy Jordanes idejében, aki Justinianus császár korában élt, Pannónia még nem volt a magyaroké. Sokkal a hunok, a gótok és a langobardok után jöttek a magyarok a Dunához, kijővén Szkítiából, elűzvén a korábban itt lakókat. 102 Zsirai a bevezető mondat után nyomban ezt a részt idézi:" "A mi veronaink, akit fentebb említettünk, a Tanais eredetéhez érkezett meg, és az ázsiai Szkítiában, nem messze a Tanaistól olyan népek szálláshelyei vannak, akiknek a nyelve megegyezik a Pannóniában lakó magyarokéval." 104

A finnugristák a forrásközlést itt általában, befejezik és levonják a "kétségtelen" tanulságokat. Noha a forrás egyetlen utalást sem tartalmaz a vogulokra és az osztyákokra, Zsirai Miklós az ázsiai szkítákat nemes egyszerűséggel vogulnak és osztyáknak nevezi! "Aeneas Sylvius nem említi ugyan a Jugria szót, de kétségtelen(??), hogy az Asiatici Hungari néven említett nép a vogulokkal és az osztyákokkal azonos(?), és az Asiatica Scythia-ja az obi-ugor földre is értődött(?). Örök érdeme(?!) Aeneas Sylviusnak, hogy fölfedezi, szabatosabban, elsőnek említi a magyar és az obi-ugor nyelvek rokonságát, de a szenzáció erejével ható (sic!) rokonításon és az "ázsiai magyarok" pogányságának, műveletelenségének hangsúlyozásán kívül szinte semmi lényeges adatot nem közöl." 105

II. Piusnak ezt a híradását megemlíti Thuróczy János: "II. Pius mondja, hogy beszélt egy veronai származású emberrel, aki éppen napjainkban (az 1480-as évek!) átkutatta Szkítia vidékét, és azt beszélte, hogy az ázsiai Szkítiában, ott ahol a Tanais folyó ered, a Pannóniában lakó magyarokkal egy és ugyanazon nyelvet beszélő emberre bukkant." 106

Bonfini, amikor elmondja, mi mindent hordott össze a hunokról Jordanes, így fogalmazott: "Jordanis a vele ellenséges nemzetről, nem tudom, miféle szörnyűségeket hord össze, amelyeket a legtöbb évkönyvíró is elhisz, és vele együtt halandzsázik ...Pius pápa, szerintem igen nagy tudós, akit ugyanolyan érzelmek vezérelnek, mint Jordanist, nem hiszi, amit minden történetíró állít, hogy a magyarok a hunoktól erednének, azt írja, hogy a magyarokat és a szkítákat a nyestbőr-kereskedés tette ismertté. Ez a szentséges atya tanúságra hív egy veronai polgárt, aki azt mondta, hogy amikor a Tanais forrásánál járt, ott magyarul beszélő népre bukkant. A mi isteni Mátyásunk, szarmata kereskedőktől értesült ugyanerről, követeket és kutatókat küldött oda, hogy a rokon népet, ha lehet, átcsábítsa a folytonos háborúságtól meglehetősen elnéptelenedett Pannóniába, ami ugyan eddig nem sikerült, de ha megéri, bizonyára megvalósul." 107

A finnugristák sem Petrus Ransanus, sem Antonio Bonfini megjegyzéseit nem vették figyelembe, sőt azt sem vizsgálták meg, egyáltalán ki lehetett ez a veronai szerzetes és miről írt még II. Pius? A Pius pápa elmondja, hogy "a Szent Ferenc rendből több istenfélő, a szentségekben és a tudományokban járatos tanító férfiú el akart menni hozzájuk (ti. az ázsiai magyarokhoz), mivel tudták a nyelvüket, azért, hogy Krisztus szent evangéliumát hirdessék, ám ezt megtiltotta az az s úr", (fejedelem?), akit Moszkva jelölt ki s aki a görög hitetlenség szennyében leleldzett és rossz néven vette, hogy az ázsiai magyarokat a latin egyházhoz kössük és a mi szertartásainkhoz szoktassuk." 108

Zsirai Miklós a továbbiakban is "természetes egyszerűséggel" azonosítja az ázsiai magyarokat a vogulokkal és az osztyákokkal, így fogalmazva: "Aeneas Sylvius olyan fontosnak tartotta ezt a magyarok és az ázsiai szkíták (vogulok-osztjákok) közti rokonságra és nyelvi azonosságra vonatkozó észrevételt, hogy a Commentarii c. önéletrajzában is megismételte." 109

II. Pius főművében (1435, 1462/63) 110 valójában

102. Fuit autem lordanus sub imperio lustiniani, guo tempore nondum Pannoniam Hungari attigerant, longe post Hunnos, Gothos, ac Longobardos, Hungari Scythiam egressi, ad Danubium pervenere: pulsigue prioribus incolis suo loco dicemus. Uott 70.

103. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Az uráli nyelvrokonainkkal kapcsolatos legújabb ismeret- és forrásanyag rövid összegzésével közreadja: Zaicz Gábor. Budapest, Trezor. 1994, 477.

104. Noster Veronensis, guem supra diximus, ad ortum Tanais pervenisse, retulit populos in Asiatica Scythia, non longe a Tanai sedes habere rudes hoies (homines), et idolorum cultores, guorum eadem lingua sit cum Hungaris Pannoniam incolentibus. Pii II., Asiae... 1531, 70.

105. Zsirai Miklós, Jugria. Finnugor népnevek I. Budapest, a Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 174. 1985, 61-62.

106. Thuróczy id. mű 39.

107. Antonio Bonfini id. mű 1995, 61-62. - vö. Szabó Károly, A magyar vezérek kora Árpádtól Szent Istvánig. Pest, Ráth Mór. 1869, 10.

108. Voluisseguae cum plerisgue sacrarum, literarum professoribus viris religiosis, et ex ordine beati Francisci, gui linguam illam nossent, eo porficisci, et sanctum Christi Evangelium praedicaret: sed prohibitum a dno (domino), guem Mosca vocavit, gui cum esset graeca perfidia maculatus egreferebat Asiaticos Hungaros, latine coniungi ecclesiae, et nostris imbui ritibus. Pii II., Asiae... 1531, 70-71.

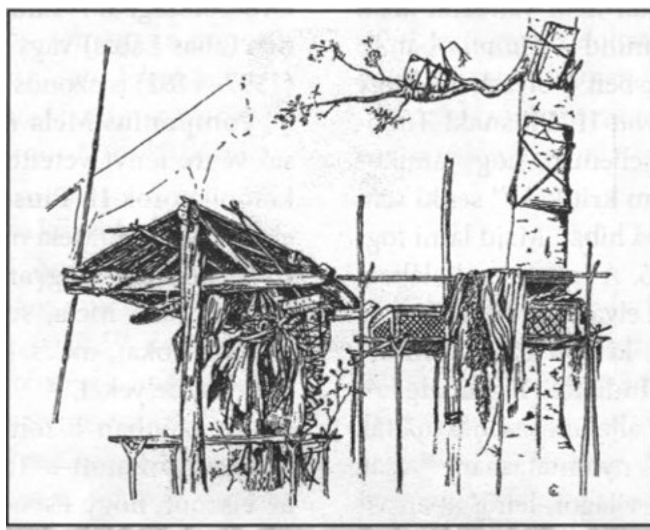
109. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Budapest, Trezor. 1994, 477.

110. Pii Secundi Pontificis Max., Commentarii rerum memorabilium, guae temporibus suis contigerunt, a R.D. Gobellino vicario Bonnen. iamdiu compositi, et a R.PD. Francisco Band. Picolomineo Archiepiscopo Senensi ex vetusto originali recogniti. Et Sanctiss. D. N. Gregorio XIII. Pont. Max. dicati. Romae, 1574. 750 oldalas mű. Jellemzőnek tartom, hogy Zsirai nem tünteti fel a latin idézetének

pontos helyét, csak egy lapszámot ad (324. o.), ámde milyen könyv 324. oldala ez?

ezt írta: "Egyesek Magyarországot Hunnariának mondják, a magyarokat pedig a hunoktól származóknak gondolják, mintha a hunok maradékai a mi korunkig megmaradtak volna? Tudomásunk szerint a Tanaison túl, annak forrásvidékétől nem messze, az Ázsiai Szkítiában mindmáig megtalálható egy nép, amelyet magyarnak neveznek, és akiknek a beszéde semmiben sem különbözik a Duna mentén lakó magyarokétól.

Azok őseinek mondják magukat, isteneiket barbár módon tisztelik, bálványokat imádnak, barbár szokásaik vannak és csaknem vadak módjára élnek." 111

XIX. századi vogul szentély

Ezután elmondja, hogy IV. Jenő pápa (1431-1437), akinek szándéka volt Krisztus hitének terjesztése, 112 a

Magyarországból hozzá küldött istenfélő férfiakat kívánta útnak indítani keletre, ám ez az utazás nem valósulhatott meg, mert a közbenső, átvonulási területen lakó ruténak (ti. oroszok), akik Istennek görög szokás szerint áldoznak, ezt megtiltották. A keleti magyarok inkább maradjanak meg a bálványimádás tévelygésében, mintsem a római egyház rítusának ajánlják magukat. 113 Zsirai nyomban Thuróczy krónikájára hivatkozik, mondván: "Az az újdonság, hogy Jugria""" a magyarok őshazája(?), Jugria voguljai-osztjákjai(?) a délnyugatra költözött magyarok visszamaradt testvérei(?), a XV. századvég és a XVI. század földrajzi és történeti irodalmának elmaradhatatlan kellékévé, közhelyévé vált. Magyarországi visszhangját Turóczi krónikájában (1488) halljuk először."

Thuróczy János megemlíti ugyan Pius pápa történetét, ám Szkítiáról, a Tanais forrásvidékéről beszél, ahol ugyanazon nyelvet beszélők élnek. Többet nem mond.

II. Pius pápa műveit úgy írta, hogy mások munkáiból, kivonatolt " magyarán összeollózta az anyagát korábbi szerzők közléseiből, általában a legcsekélyebb kritikai rostálás nélkül. Erre jó példa a "mi veronaink" kifejezése is. Munkáiban csaknem mindig Pliniust nevezi Veronensis-nek,

mivel C. Plinius Secundus Kr. sz. előtti 20-ban Veronában született." Műve elején utal arra is, hogy "a mi veronaink" kifejezés Caius Iulius Solinus egyik követőjére vonatkozhat. Solinus ugyanis csaknem teljes egészében Pliniust követi."

1993-ban, amikor e könyv ezen fejezetéből egy részt hamarjában közzétettem, még a hagyományos írógép állt csak a rendelkezésemre, mivel azonban 1992 szeptemberétől lényegében 1993 decemberéig Grácban és Göttingában dolgozhattam, a tisztázati gépelést egy gépírónő végezte el, bizony, sok hibával s ami ennél is súlyosabb vétségem, a leadott nyomdai anyagot nem néztem át. Eredeti szövegemben a "mi veronaink"-at Pseudo-Solinusnak neveztem el," a gépelt példányon azonban a pszeudo szó mindenütt kimaradt,

111. Hungariam nonnulli guasi Hunnariam et Hungaros pro Hunnis dictos putant, tamguam Hunnorum religuiae ad aetatem usgue nostram perduraverint. Nos compertum habemus, ultra Tanais/m/ non procul a fontibus eius, in Asiatica Scythia populos usgue hodie reperiri, gui Hungari appellantur, guorum sermo nihil ab eo differt, guo circa Istrum habitantes utuntur. Illi parentes horum se dicunt, Deosgue more Gentilium, et idola colunt, ritugue barbarico, ac propemodum ferino vitam agunt. Pii II., Commentarii...1574, 596.

111. Hungariam nonnulli guasi Hunnariam et Hungaros pro Hunnis dictos putant, tamguam Hunnorum religuiae ad aetatem usgue nostram perduraverint. Nos compertum habemus, ultra Tanais/m/ non procul a fontibus eius, in Asiatica Scythia populos usgue hodie reperiri, gui Hungari appellantur, guorum sermo nihil ab eo differt, guo circa Istrum habitantes utuntur. Illi parentes horum se dicunt, Deosgue more Gentilium, et idola colunt, ritugue barbarico, ac propemodum ferino vitam agunt. Pii II., Commentarii...1574, 596.

112. IV. Jenő pápa térítési tevékenységéről J. Diugoss is beszámolt az 1433., az 1439. és az 1440. esztendőnél: Joannis Diugossii seu Longini canonici Cracoviensis Historiae Polonicae. Intr. I. Zegota Pauli. Cura et imp. A. Przezdziecki. IV. Cracoviae 1877, 493-494., 611-612., 624-626.

113. Eugenius guartus Pontifex maximus ad cultum Christi traducere conatus est: missis ex Hungaria nobis propinguiori viris religiosios, gui verbum Dei praedicarent, et notam illis facerent baptismi gratiam: interiacentes Rutheni transitum vetavere, gui Graecanico ritu Deo sacrificantes, perire potius in errore idolatras volverunt, guam Romanae ritum Ecdesiae ad eos deferri. - Aki összeveti Zsirai szedett-vedett latin szövegét a mi idézeteinkkel, nyomban észreveszi, miért nincs pontos bibliográfiai adata Zsirainak!

114. A Jugria-kérdéskört lásd később.

115. Johann Heinrich Zedler, Grosses vollstándiges Universal-Lexikon. B. 28. Graz 1961, 846-847.

116. Iulius Solinus Plinium secutus. Pii II., Asiae... 1531, 93.

117. Bakay Kornél, Kik vagyunk? Honnan jöttünk? Szombathely, Tradoreg- Tikett. 1994, 30.

így teljesen összemosódott a Kr. sz. utáni III. században élt Caius Iulius Solinus 118 és a Pseudo-Solinus személye. Nagy a valószínűsége annak, hogy ez a bizonyos ál-Solinus

valójában azonos volt Iulius Pomponius Sabinus-szal, aki a XV. században Oroszországtól északra, a Jeges-tenger melletti ugari vagy ugri népre bukkant 119 s akinek fő műve 120 1480 táján elkészült." Mindez azonban nem változtat azon a goromba hibán, amely mind a Hunnia-ban, 122 mind az utánközlő Életünk-ben 123 olvasható, hogy ti. C. I. Solinus kortársa volt II. Piusnak! Tudományos életünkre eléggé jellemző, hogy amikor megjelentek a tanulmányom kritikái, 124 senki sem vette észre ezt az igen durva hibát. Majd látni fogjuk, nem kivételről van szó. A kutatók, általában, sokkal felületesebbek, mint elvárható volna. Először vizsgáljuk meg, ki volt C. I. Solinus? II. Pius is elmondja, hogy Indiától Hispániáig körülutazta a Földet 125 és bár általánosan használták műveit kézi másolásban és nyomtatásban, 126 csak az utazó szemével nézte a világot, leírásaiban viszont döntő mértékben a Kr. sz. utáni I. században élt C. Plinius Secundust és Pomponius Mela-t kivonatolta. 127 70 fejezetből álló főművéből minket különösen Szkítia (caput 12-19.) érint, valamint Armenia, Média, Hyrcania, Szogdiana, Parthia leírása. Mivel Melat és Pliniust kivonatolta és másolta, ezért már a későközépkorban ", Plinius majmának nevezték. 128 Solinus tehát jóformán semmi újat nem alkotott. Kérdéses persze, helyes volt-e Pseudo-Solinusnak neveznem a veronai szerzetest, aki - Moravcsik Gyula szerint 129 - 1447 előtt járt Oroszországban. Elméletileg Pomponius Sabinus (alias Latus) vagy a firenzei Paolo Toscanelli (1397-1482) is azonos lehet a veronaival.

Pomponius Mela műveinek középkori kiadásai végre fényt vetettek arra is, honnan vették a kompilátorok II. Pius fő művének Cosmographia elnevezését? P. Mela művének címe ez, 130 amelyet C. I. Solinus magyarázatokkal látott el. 131 Sem Plinius, sem Mela, sem Solinus nem ismerte a hungarusokat, ők csak Szkítiáról tudtak, arról is csak közhelyeket. 132

Az azonban bizonyosnak látszik, hogy C. I. Solinus járhatott a Tanais (Don) forrásvidékén, az viszont, hogy Pseudo-Solinus, azaz az ún. veronai szerzetes járt-e ott, kérdéses. Mindenesetre a XV. században Georgiósz Gemisztósz Plethon görög filozófus és humanista az alábbi megjegyzéseket fűzte Sztrabon Geographicon-jához: "úgy értesültünk, hogy Szarmatiától északra... az északi óceán egyik öblébe... ömlik egy nagy folyó, a Dvína, amelynek forrásaitól a Tanais (Don) forrásáig húzott vonallal lehet Európát Ázsiától elhatárolni... Az öböl környékén ... lakik egy nyomorúságos nép, amelyet permieknek neveznek, akik csupán vadászatból élnek. Úgy értesültünk, hogy ugyanott, ezektől keletebbre és kissé délebbre más nyomorúságos népek is vannak, amelyeket mordiváknak és mecsoráknak neveznek, s amelyek többnyire hallal táplálkoznak ama tavakból, amelyek körül laknak

118. Pauly- Wissowa, Realenzyklopedie X. 823-838.

119. Joseph Markwart, Ein arabischer Bericht über die arktischen (uralischen) Lüönder aus dem 10. Jahrhundert. Ungarische Jahrbücher 4 (1924) 296 skk. - vö. Gombocz Zoltán, A magyar őshaza és a nemzeti tudomány. Nyelvtudományi Közlemények 46 (1923-1927) 178.

120. In Vergilium Commentarii. 1554.

121. Besenyő Sándor, Hol terült el Jugria-Juhra a történelmi adatok szerint? Magyar Történelmi Szemle 3 (1972) 214-215.

122. Hunnia 44 (1993) 7.

123. Életünk 32 (1994) 720.

124. Életünk 32 (1994) 1071-1085.

125. Iulius Solinus ubae testimonium adducit, gui universae partis terrae meridianae guamplurimi propter solis ardorem perviam negaverunt (facta vel gentium vel insularum commemoratione, ad confirmandae fidei argumentum) omne mare guod ab India usgue in Hispaniam retro Aphricam cingit, navigabile affirmavit, adiectis stationum locis, et spaciorum modo praescripto. Pii II., Asiae... 1531, 4.

126. Fő művét: a Collectanea rerum memorabilium-ot Mommsen adta ki. A legkorábbi nyomtatott munkáját J. Camers adta ki Bécsben 1520-ban, majd 1538-ban együtt jelent meg Pomponius Melaval: C.Iulii Solini Polyhistor, Rerum toto orbe memorabilium thesaurus locupletissimus. Huic ob argumenti similitudinem. Gombocz Zoltán, A magyar őshaza és a nemzeti hagyomány. Nyelvtudományi Közlemények 45 (1917-1920) 185: egy velencei 1508. évi kiadást említ. - J. H. Zedler, Grosses vollstándiges Universal-Lexikon. B. 38. Graz, 1962, 586: főműve 1473 és 1621 között jelent meg több kiadásban. - Pomponii Melae, De situ orbis. Libros tres, fide diligentiague summa recognitos, adiunximus. Basíliae, 1538. E. Vinetus Poitierben 1554-ben jelentette meg Solinust.

127. De corographia libri tres. - Kreuzfahrt durch die Alte Welt. Zweisprachige Ausgabe von Kai Brodersen. Wissentschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt. 1994.

128. J. H. Zedler, Grosses vollstándiges Universal-Lexikon. B. 28. Graz, 1962, 586: Er lebte nach dem Plinius und hat seinem Buche fast nichts anders gethan, als da$ er den Plinius ausgeschrieben, weswegen er auch insgemein des Plinius Affe genennt wird.

129. Moravcsik Gyula, A bizánci Plethon a finnugor népekről. Magyar Nyelv 41 (1945) 70.

130. Pomponii Melae, Cosmographi de orbis situ. Liber primus - Liber tertius. Basiliae 1538. Megjegyzendő, hogy Cuspinianus, De caesaribus. atgue imperatoribus romanis Opus insigne: Ab innumeris, guibus antea scatebat, mendis vindicatum. Francofurti 1601, 425: Pomponius Mela föművének címét Geographia-nak Írta!

131. Mela munkája együtt jelent meg Solinuséval és II. Piuséval: Pii Pont. Max. Decadum blondi epitome, gua omnis ab inclinato Romanorum imperio historia, guae coepit fere anno Christi guadringentesimo septimo, per mille et amplius annos, miro compendio, citra obscuritatem tamen, complectitur. Basiliae, Ioann Bebelius. 1533.

132. Melae, Cosmographi... 1538, 219. - Corographia (Hrsg. K. Bodersen) 1994, 86.

s ahonnan kiindulván a Káspi-tengerbe ömlő Ra (Volga) folyó keletről jövő ága felé folyik." Laonikósz Chalkokondylesz pedig még azt jegyezte fel: "A permiek a szarmaták fölötti északi területen laknak, határosak a szarmatákkal, és a szarmaták ugyanazt a nyelvet beszélik, mint a permiek." 133 Mindebből világosan kitűnik, hogy II. Pius adatait a

vogul-osztyák és a magyar nép rokonságát illetően egyáltalán nem lehet felhasználni, hiszen Plethon sem "ázsiai magyarokat" mond, hanem permieket, mordvinokat és mescserákat.

Másrészt az is tény, hogy a középkorban a nyugati szerzők is tudtak arról, hogy két Magyarország volt: az egyik Európában, a másik Ázsiában. Ők természetesen Szkítiát írtak, 134 de némelykor Hungaria-t is. 135 Nem kétséges, hogy szkíták alatt magyarokat értettek, erre mutatnak II. Pius szavai a székelyekről: igazi szkítáknak mondják ezeket a magyarokat, akiknek jámbor ősei az Ó-Magyarországból jöttek el. 136 Ezt a bizonyos másik Magyarországot már II. Pius Juharia-nak is nevezi, amiért Otrokócsi Fóris Ferenc 137 bírálja Aeneas Sylviust. 138 Akárki volt is "a mi veronaink": kereskedő, szerzetes vagy közelebbről nem ismert személy, 138 a Tanais (Don) mentén a XV. században semmiképpen sem találkozhatott a vogulokkal és az osztyákokkal, akik - némelyek szerint csak a legújabb időkben, 140 mások szerint 1300 tájától 141 - már az Urál hegység keleti oldalán laktak. 142 Amennyiben II. Pius pápa, és nyomában az ő munkáit kivonatolók megbízható adatot jegyeztek fel, 143 az csakis a Julianus-féle baskíriai magyarokra vonatkozhat, amint erre már sok évtizeddel ezelőtt kitűnően rámutatott Bendefy László: "ezt a forrást tehát ki kell emelnünk a Jugra-irodalomból és odahelyezni, ahová való: a Baskíriára vonatkozó kútfők közé." 144

Akik azonban vaknak teszik magukat, hamarosan valóban nem is látnak!

Jugria

Több, mint hat évtizede a finnugristák egyik fontos őstörténeti bizonyítékként taglalják Jugriát, amely szinte meghatározza a magyar őshaza helyét is. Maga a tudományos ötlet Mathias Miechovius krakkói kanonok műve 145 alapján, Hunfalvy Páltól 146 származik, aki -

133. Moravcsik id. mű 66 - 68.

134. Solini Polyhistor id. mű 1538, 157: Duplex est Scythia, una in Asia, alia in Europa.

135. Uott 292.

136. Scythas veros esse Hungaros aiunt, guorum parentes primi ab antigua Hungaria profecti fuerint. Pii II., Commentarii... 1574, 597.
137. Újabban már kedvező szavakat is olvashatni róla, vö. Voigt Vilmos, A magyar ősvallás fogalma. In: Honfoglalás és néprajz. Szerkesztette: Kovács László, Paládi-Kovács Attila. A honfoglalásról sok szemmel IV. Főszerkesztő: Györffy György. Budapest, Balassi. 1997, 303.
138. Otrokócsi Fóris Ferenc, Origines Hungaricae, seu liber, gua vera nationis Hungaricae origo et antiguítas, é veterum monumentis et linguis praesipuis, panduntur: Indicatio hunc ad finem fonte tum vulgarium aliguot Vocum Hungaricarum, tum aliorum multorum Nominum, in guibus sum:Scytha, Hunnus, Hungarus, Magyar, Jász, Athila, Hercules, Ister, Amazon, etc. Franeguerae 1693, 261: Ae. Sylvius /Papa secundus Pius/ circa anno Domini 1454 de Hunnorum et Hungarorum antiguis sedibus, et subsecutis migrationibus prodiderit. - 264, 269: Per alteram Hungariam, in Scythia, intelligit hic Sylvius

eam, gue hodie Juhra vel Juharia vocatur, ultra fluvium Volgam, in Asia. Sed ea longissime adhuc distat ab ortu seu fontibus Tanais, versus Septentrionem et Orientem.

139. Bevezetés a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba [/2. Budapest, Tankönyvkiadó. 1976, 195. - Zsirai Miklós, A modern nyelvtudomány magyar úttörői. I. Sajnovics és Gyarmathi. Budapest, 1952, 10. - uő Jugria. Budapest, 1985, 62.

140. Vékony Gábor, A magyar etnogenézis szakaszai. I. Életünk 35 (1997) 274., II. 404.

141. K.B. Wiklund, Finno-Ugrier. In: Reallexikon der Vorgeschichte. Hrsg. Max Ebert. III. Berlin Walter de Gruyter Verlag. 1925, 353-354.

142. Az osztyákok őslakosok Szibériában: Ferdinand Heinrich Müller, Historisch-geographische Darstellung des Stromsystems der Wolga. Berlin, Lüberitz. 1839, 302. - Gulya János, Megjegyzések az ugor őshaza és az ugor nyelvek szétválása kérdéséről. In: Magyar őstörténeti tanulmányok. Szerkesztette: Bartha Antal, Czeglédy Károly, Róna-Tas András. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1977, 119: ",...úgy látszik, hogy a vogulok Perm városa és a Csuszovája folyó vidékéről délen az Urálon át keleti irányban települtek, észak felé pedig az Urálon innen húzódtak északra, majd át Szibériába."

143. II. Pius maga is hangsúlyozza, hogy a Kelet előttünk ismeretlen! - Orientem nobis incognitum. Pii II., Asiae...1531, 5.

144. Bendefy László, A magyarság és Középkelet. Budapest, 1945, 268-286. - Sajnálatos, hogy Vásáry István, A Volga-vidéki magyar töredékek a mongol kor után. In: MÖT Budapest, 1977, 284 oldalon nem említi meg Bendefy László nevét, holott pontosan ugyanarra az eredményre jutott, mint ő - 32 évvel korábban!

145. Mathias Miechovius, Tractatus de duabus Sarmatiis, Asiana et Europiana, et de contentis in eis. Cracoviae 1517. Libri II: Accipe primo, guod Juri a Juhra regione Scythiae, de gua oriundi exiverunt: vocati sunt, et usgue in nostra tempora a Bohemis, Polonis et Slavis Hungari appellantur, ab altis autem Hugui (Hugni) tandem et Hungari dicti sunt. Accipe secundo, guod idem linguagium et loguela, pronunciatiogue acuta sunt luhrorum in Hungaria, et illorum gui in Scythia in Iuhra degunt. Verum Hungari in Pannonia christicolae sunt, et politiores, abundantioresgue in omnibus. luhri autem in Scythia usgue adhuc idololatrae sunt et agrestes. Accipe tertio, guod luhra septentrionalissíma est absgue altissimis et inaccessibilibus montibus ... in fine terrae iuxta Oceanum septentrionis ... Iuhra ... de gua egressi sunt Iuhri, a posterioribus Huni et Hungari dicti, ... A szöveget közölte Gombos F. Albin, Catalogus fontium historiae Hungaricae aevo ducum et regum ex stirpe Arpad descendentum ab anno Christi DCCC usgue ad annum MCCCI. Tomus II. Budapestini 1937, 1608 skk.

146. Hunfalvy Pál (1818-1891) bölcseleti doktor, kir. tanácsos, a m. főrendiház tagja, a m. t. akad. igazgató tagja. 1827-ig a magyar nyelvben teljesen idegen volt. Vö. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. IV. Budapest, 1896, 1415-1428.h.

C. Lehrberg nyomán 147 - az ugor, jugor, Ugra, Jugra neveket azonosnak véve, Jugriát a vogulok és osztyákok szibériai

földjével azonosította, erőteljesen hivatkozva egy XVI. századi "szemtanúra", Sigismundus von Herbersteinre (1486-1553), 148 Miksa és V. Károly német császárok és I. Ferdinánd magyar király moszkvai követére, aki - úgymond - 1516-ban, majd 1529ben felfedezte Jugaria-t vagy Juharia-t, ahonnan a magyarok származnak, és ahol még magyarul beszélnek.

A Kézai krónikájában olvasható regnum Jorianorumból s erőnek erejével Jugor-országot akar csinálni... Hunfalvy úr szemében ez a Joriana nagy találmány, és ezért az után kellett látnia, hogy ennek a Jugriával való azonosságát bebizonyíthassa." 149 . Miechoviust magyar kortársai nem fogadták lelkesen, Szamosközy István például ezt írta róla: "A magyarok ázsiai hazájáról eddig senki sem mert pört támasztani, mint kevésbé vitás dologról, Mathias Miechovon kívül, aki ...a magyar nemzet eredetét könnyelmű vakmerőséggel az északi tájaknak nem tudom micsoda zugaiba taszította be." 150

Sigismundus von Herberstein

Vásáry István e kérdéskört röviden így foglalta össze: ",...2 magyarok ősi lakhelyeit Jugriában vélték megtalálni. Ennek az új elméletnek az alapja pedig megint egy népetimológiás összekapcsolás volt. A Jugria-elmélet a 15. század végén keletkezett s virágzását a 16-17. században érte el. Ez az elmélet az ősi magyarokat összekötötte Jugria lakóival (Jugria az orosz Jugra területnév latinosított formája), mely terület az Észak-Urál nyugati és keleti lejtőin terül el." 151 "A magyar nyelv eredeti fészkét a régi Ugor-országnak vagy Juharia-nak, Jugoriának déli határaira kell tenni. Ugor, Jugor ország a Nagy Iván (Mátyás királyunk kortársa) általi hódítása előtt 16000 [ ] mrfd területű volt, a szélesség 56-67 foka között. 152 Hunfalvyt követve, Zsirai Miklós fújta fel a kis léggömböt óriási hőlégbalonná, amely bár manapság egyre több lyukat kap, még létezik. Manapság a Jugra névvel a Hérodotosznál említett jürkákat már nem kapcsolják össze, 153 őket legújabban a szamojédok valamilyen rokonainak vélik, 154 illetve magyarok elődei is lehetnek(!?), 155 de azért érdemes Herberstein könyvét is alaposan feldolgozni, mert nagyszámú hamisságra derül fény.

Hunfalvy Pál egy Bázelban kinyomtatott 1554. évi második kiadásra hivatkozik, 156 amelyet átvett gr. Kuun Géza is.157 Ez a könyv Hajdú Péternél már 1549-es kiadási évvel szerepel, 158 persze Zsirai nyomán. Zsirai Miklós adatai itt is pontatlanok, csak zengzetes fogalmazásai tündökölnek: ",(§. Herberstein) szeretett volna a közvéleménybe felszívódó (vajon a XVI. századi magyar királyság közvéleményére gondolhatott a szerző?) ugor rokonítás végére járni.

Aggályoskodás nélkül(?) tanítja ő is, hogy a magyarok Jugriából költöztek le Pannóniába." 159 Ezt már 1850-ben "egészen hibás hypthesis"-nek nevezte Wenzel Gusztáv. 160

Herberstein első követségi utazása valójában 1517-ben volt, és önéletírásában csak annyit mond, hogy a "Jugritzek" Permiában magyarok lennének. 161 Utazásairól, életében, részletes

147. C. Lehrberg, Untersuchungen zur Erláuterung der aültesten Geschichte Russlands. Sankt Petersburg, 1806.
148. Hunfalvy Pál, Magyarország ethnographiája. Budapest, MTA. 1876, 261-263.
149. Vámbéry Ármin, A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. Válaszom Hunfalvi Pál bírálati megjegyzéseire. Budapest, MTA. 1884, 31.
150. Magyar Nyelv 4 (1908) 328.
151. Vásáry István, Középkori elméletek a magyar őshazáról. Életünk 35 (1997) 1143.

152. Hunfalvy Pál, Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? Budapest, MTA. 1883), 21.

153. Szádeczky- Kardoss Samu, A magyar őstörténet és bizánci forrásai. Magyar Tudomány 87 (1980) 353.

154. Vékony Gábor, A magyar etnogenézis szakaszai I. Életünk 35 (1997) 389.

155. Harmatta János, A magyarság őstörténete. Magyar Tudomány 97 (1990) 250.

156. Rerum Moscovitarum Commentarii Sigismundi Lib. Baronis in Herberstein, stb. - Hunfalvy Pál id. mű 262., 27. jegyzet

157. Com. Géza Kuun, Relationum Hungarum cum oriente gentibusgue orientalis originis historia antiguissima. I. Claudiopli 1892, 64.
158. Hajdú Péter, Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962, 9.
159. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Budapest, 1937. és 1994, 479.
160. Wenzel Gusztáv, Eszmetöredékek a magyarok eredetéről. Új Magyar Múzeum ! (1850) I. 497.

161. Sigmundus Freiherrn von Herberstein, Selbst-Biographie. Fontes Rerum Austriacum (a továbbiakban: FRA) - Oesterreichische Geschichts-Ouellen. B. I. Scriptores. Wien, 1885, 129: Durch das gross Permia, unnd uber ain gross wasser unnd Gepürg, die baide sy petzora (Pecsora) nennen, ist vill mer dann vierhundert meill dahin zuraitten. Unnd dann khumbt man zu den Jugritzen. Das sollen die rechten Hungern sein, davon sy Iren ursprung haben.

beszámoló nem jelent meg! Először Bécsben nyomatták ki 1557-ben úti beszámolóját, amelynek tartalmát tulajdonképpen a könyv címoldala jelzi: Moszkva, a főváros. S. von Herberstein, etc. utazásai. A moszkvai kormányzóság és az azzal határos területek leírása s annak megmutatása, hogy ott miben hisznek, félig tőlünk eltérően, s hogyan fogadják és tartják a nagyköveteket és követeket, valamint a két különböző moszkvai utazásról. 162

Ebben a nagyalakú, oldalszámok nélküli könyvben a magyarokról nem esik szó. Annál inkább szó esik az 1563-ban, Bázelban megjelent könyvben, amelynek címoldala felér a tartalomjegyzékkel: A moszkvaiak csodálatos története, amely bemutatja a nagy Oroszországot, Moszkva fővárossal és más nevezetes környező fejedelemségekkel együtt, a vallásokat, a furcsa szokásokat és a moszkvai rettenetes nagyfejedelem eredetét, férfias cselekedeteit, hatalmát, országrendjét azért, hogy megértsék mindazt, ami eddig nálunk, a német nemzetnél ismeretlen volt. 163 A bevezetés után egy kétoldalas térkép található ezzel a felirattal: Moscovia Sigismundi Liberi Baronis in Herberstein, Neiperg et Gutenhag, anno MDXLK. A térképen az Urál hegységtől és az Ob folyótól keletre olvasható: Iuhra inde ungarorum origo, azaz: Juhria, ahonnan a magyarok erednek. A következő kétoldalas térképen az Oby Fluss mellé ez van írva: lugra, unde Hvngari, Ivgritzi populi, alatta pedig: Grustinczi populi.

Ezek a térképek azért érdekesek, mert a könyv szövegében Jugriát a szerző nem az Ob folyótól keletre helyezte! Besenyő Sándor kimutatta, hogy Herberstein politikai-diplomáciai okból Jugriát szándékosan helyezte az Ob-vidéki senki-földjére. 164 Éspedig azért, hogy az orosz cár ne hivatkozhasson arra, hogy a magyarok hajdan az orosz fejedelmek alattvalói voltak. Ez a következtetés vitatható, azok a megjegyzések azonban, amelyeket Besenyő Sándor a sztárolt finnugrista Zsirai Miklósról tesz, elgondolkoztatók. Bőbeszédűnek és igen gyenge színvonalon írónak tartja őt, aki a "Jugria-kérdést lehető legteljesebben elhomályositotta", mivel a tudatosan hamisító Herbersteinre és Lehrbergre támaszkodik s lépten-nyomon elárulja, hogy "teljesen járatlan e kérdést illetően . Ugyanakkor az állításai ellen szólókat (pl. Witsent) gúnyolódva leszólja. Erről mondja Besenyő: "Csodálkozni kell azon, hogyan írhatott le ily sorokat egy magyar egyetemi tanár!" Sigismundus Herberstein tehát, aki Zsirai Miklós szerint "tovább szőtte az érdekes szálakat" 165 azt állítja, bár az 1549-es jelzetű térképén nem ezt ábrázolja, hogy Jugria (Jugaria) a Pecsora és az Ob folyók között terült el. 166

Besenyő Sándor meggyőzően bizonyítja, hogy a finnugristák nemcsak abban tévedtek és állítottak hamisat, hogy az Ungaria és a Jugria szavak azonos jelentésűek, 167 hanem Jugria földrajzi fekvését illetően is, mivel egészében téves Jugria Szibériába helyezése. Jugria döntően mindig az Urál nyugati (európai) oldalán feküdt. Herberstein, akinek könyvét Bázelben másodjára is kiadták 1567-ben, 168 napjainkban is elsőrendű fontosságú forrásnak számít, ezért érdemes és szükséges állításainak utána nézni. 169 Olvassuk tehát S. Herberstein szövegét: "Jugaria fekvése az előbb leírt országok révén eléggé ismert. Az oroszok ezt (ti. Jugaria-t) h-val ejtik: Juhra s az itteni népeket juhriceknek nevezik. Ez a Juharia, ahonnan a magyarok korábban kivonultak(?) és meghódították Pannónia országát, vagyis Magyarországot és sok más táját Európában, elfoglalták azokat, Atilla fejedelmükkel együtt. Amikor először voltam követ Moszkvában

162. Moscovia der Hauptstadt. In Reissen durch hern Sigmunden Freyhern zu Herberstain Neiperg und Gutenhag, Obristen Erbkamrer und öbristen Erbtruckhsessen in Kaárntn, Römischer und Hungern, und Behaim Khü. Mai. u. Rat Camrer und Presidenten der Niederösterreichischen Camer zusamen getragen. Samdt des Moscoviter gepiet und seiner anrainer beschreibung und anzaigung, in wen si

gilaubens halb mit uns nitgleichhellig. Wie die Potschafften oder Gesanten durch si emphangen und gehalten werden, samdt zwaien underschiedlichen Raisen in die Mosgua. Wien, 1557.

163. Moscoviter wunderbare historien: in welcher def treffentlichen Grossen land Reüfen, sampt der Hauptstadt Moscauw und andere nammhaftigen umligenden fürstenthumb und stetten gelegenheit Religion seltsame gebreüch: Auch de8 erschrockenlichen Groffürsten zu Moscauw haerkommen manniichetathen gewalt und landsordnung auff das fley8igest ordenlichen begriffen: so alles bighaer bey uns Teutscher nation unbekandt zu Herberstein Neyperg und Gütenhag. Basel, 1563.

164. Besenyő Sándor, Hol terült el Jugria-Juhra a történelmi adatok szerint? Magyar Történelmi Szemle 3 (1972) 231-234.

165. Zsirai id. mű (1985) 6I. - uő (1952) 11.

166. Die rechte landstra8 gehn petzora, Iugaria und bi$ zu dem flu8 Oby. - Herberstein id. mű 89. Az Ostjug (Szuhána) a Jug mellékfolyója, mindkettő a Pecsorába ömlik.

167. Különösen határozottan állítja ezt Zsirai Miklós, Jugria.. Budapest, 1985, 106.oldalon.

168. Az 1563-as kiadás 215 oldalas, az 1567-es 236 4 6 oldal regiszter - 242 oldalas. A többletet Georg Wernher munkája jelenti Magyarország csodálatos vizeiről.

169. Madzsar Imre, A magyar-ugor rokonság irodalmához. Magyar Nyelv 18 (1922) 17-18.

és beszélgetésbe elegyedtem egy Georgius nevű emberrel, ugyanis így hívták a kicsit, aki Görögországban született, ez (az ember) egészen komolyan azt mesélte, mégpedig azért, hogy nagyfejedelmének az igazságosságát és a litván nagyfejedelemséghez, valamint a lengyel királysághoz fűződő jogigényét ismertesse, hogy a nagyfejedelem juhárjai és azok ősei sok idővel azelőtt Moszkvában laktak s a Meótiszi mocsarakhoz leereszkedtek, majd ezután meghódították Pannónia országát a Dunánál s ő utánuk magyaroknak neveztetnek. Ezt csak úgy akartam jelezni, ahogyan hallottam! Azt mondják, hogy a juhároknak mind a mai napig egy a nyelvük a magyarokkal, de ezt nem tudom, hogy így van-e vagy sem! S bár szorgalmasan kutattam azután, de nem jött senki abból az országból, akivel a szolgám(!), aki a magyar nyelvben igen járatos volt, beszélhetett volna." 170

Herberstein tehát csak hallomásból értesült a fentiekről, mégpedig a szolgáján keresztül. A tudománya tehát édeskeveset ér, a finnugristák azonban ravaszul jártak el, mert idézik ugyan Herberstein szavait - de: latinul, ám Zsirai és Hegedűs József ezt a részt nem fordította le! 171 Herberstein maga sem nagyon adhatott hitelt e szóbeszédnek, mivel más helyütt elmondja, hogy Magyarországot a következő népek lakták: előbb a peonok, majd a gótok, ezután a hunok, ezt követően a longobardok, majd ismét a hunok(!), akikhez Szkítiából a magyarok is csatlakoztak. 172 A függelékben ugyan ismét előjön, hogy a tatárok szorították ki a permieket, a szibériaikat, a lappokat és a jugorokat onnan, ahonnan a magyarok is jöttek. 173

Herberstein szövegét latin nyelvű monográfiájában leközölte gr. Kuun Géza, 174 ám nem fűzött hozzá leleplező kommentárt, mint ahogyan a finnugristák sem tették meg ezt soha. Egyedül Thury József mondta ki egyenesen és határozottan a véleményét s ez mindmáig irányadó kellene legyen: "Herbersteinnek az az egyetlen argumentuma, hogy azt mondják. De hát elfogadhatja-e a történeti kritika bizonyítékul ezt? Az én erős meggyőződésem szerint ilyen tanúskodást nem szabad elfogadni a kritikával dolgozó történetírónak, aki pedig elfogadja és épít rá, az nem veszi komolyan a történelmet, csak játszik vele. Hiszen Herberstein maga bevallja, hogy nem állott módjában személyesen meggyőződni annak igaz voltáról, amit hallott, - és a történetíróink mégis elhitték az általa feljegyzett mende-mondákat! 125 Sőt, nemcsak elhitték, de a "hívőket" manapság is nagyra értékelik. 176

De még Herbersteinen is túltesz a függeléket író Georg Wernher, aki erősebben kimutatja a foga fehérjét, mint a magyar király követe és odavágja: "a mi magyarjaink még az eredetüket sem tudták volna, ha ti nem mutattátok volna meg, hogy Juhra, vagy ahogyan a többiek nevezik: Jugaria a moszkvaiak országa mellett fekszik, mégpedig az ő uralmuk és alávetettségük alatt, s amely helyről először a magyarok kijöttek és a nevüket is kapták. Bizonyára nem kételkedik senki abban, hogy Szkítiából jöttek, a nevüket illetően azonban biztosat nem lehet tudni, egyrészről ugyanis azt mondják, hogy a hunok és az avarok keverék-neve, mások viszont valami mást gondoltak ki. Az igazsághoz azonban sokkal közelebb áll az, hogy a magyarok neve a Juhra-ból származik." 177

170. Herberstein id. mű (1567) 94: Der landschaft Iugaria gelegenheit ist au8 vorerzelleten landen genügsam bekant: Reüssen die sprechen dieses wort mit einem "h" au: Juhra, unnd nennen diese völker Juhrici. Es ist eben dieses Juharia aus welche vorhin die Ungaren zogen, das land Pannonia oder Ungerland eroberet, und vyi andere landschaft in Europa mit samptirem fürsten Attila eíngenommen. Als ich erstmalen in Moscoviten Legat gewesen und man in die handlung kommen erzellett Georgius so der klein genennet unnd in Griechenland erboren, ganz ernstlich damit er seines Groffürsten gerechtigkeit und anspruch zu dem Groffürstentum in Littaw unnd dem königreich Poland ausführen möchte, daf die Juharen des Grogfürsten, und errahnen vorzeiten in Moscaw gewonet und sich an den Meotischen moass niedergelassen haben, nach diesem haben sie das land Pannonia an der Thunaw eroberet, und jene Ungaren geheissen. Dieses hab ich allein woellen anzeigen, wie ich es gehört hab. Man sagt es haben die Juharen noch auf den heutigen tag ein sprach mit dem Ungaren. Ich weiss aber nit "ob diesem also seie oder nicht. Dan ob ich wol fleißig noch geforschet, hab ich doch keinen aus den selbigen land mögen ankommen mit welchem mein knecht(!), so der ungarischen sprach wol erfahren, rede halten möchte.

171. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Budapest, 1994, 479.
172. Vorzeytten haben mancherley völker in Ungaren gewonet, als namlich die Peones, darnach die Gothen, demnach die Hunnen, auf dise die Langeparden, noch disen wider die Hunnen "zu welchen auch aug Scythia die Ungaren kommen. - Herberstein id. mű (1567) 216.

173. Uott 226.

174. Com. Géza Kuun, Relationum... I. Claudiopoli 1892, 64.

175. Thury József, A magyarok eredete, őshazája és vándorlásai. Századok 30 (1896) 681.

176. Lásd például:Fokos Dávid, Zsirai Miklós. Magyar Nyelv 51 (1955) 403-405. - Hegedűs József, A magyar nyelv összehasonlításának kezdetei az egykorú európai nyelvtudomány tükrében. Nyelvtudományi Értekezések 56. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1966, 67: Új színfoltot jelentett a rokontalan magyar nyelv hovatartozásának feltárásában a jugriai nyelv kapcsán Sigismund Herberstein báró híres könyve..., amely elhomályosította(?!) még Miechovi munkáját is. - Békés Vera, "Nekünk nem kell halzsíros atyafiság!" - Egy tudománytörténeti mítosz nyomában. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerk. Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 89, 92.

177. Es hetten auch unsere Ungaren gar noch jren ursprung nit gewüsset "wann jr nit angezeigt das Juhra oder wie es die anderen nennend Jugaria noch bey der Moscowiten land gelegen, unnd jrer regierung und erworffen von welchem ort zu erst die Ungaren gezogen, und jren nammen entpfangen. Man zweyflet wol nit, das sy au8 Scythia haerkommen: man weig aber de8 nammens halben nit eins: dann ein theil sagt es were ein vermischeter nam von den Hunnis von Auaris, die andere aber haben sonst etwas erdacht. Es ist aber der warheit vil gemaefer das Ungaren nam kommen von Juhra haer. - Herberstein id. mű (1567) 240.

A XVII. században, ismereteink szerint, a Herberstein-féle híradásnak nem tulajdonítottak a történetírók sem különösebb jelentőséget. Az I. fejezetben tárgyalt Johann Weichard Valvasor például mindössze megemlíti, mondván: "von Herberstein úr, Ganguinus-szal és Mechovius-szal megegyezően azt jelenti, hogy az Északi Sark és a Jeges-tenger(!) felé van Permia országa, amelynek közelében van Juguria, amelynek lakói egykor még a magyarokkal azonos nyelvet beszéltek."

Mivel ezután Valvasor Rubruk és Plano Carpini adatait tárgyalja, nyilvánvalóan Baskíriára gondolt - bár a Jeges-tenger emlegetése zavaró." 178 A Jeges-tenger egyébként mások műveiben is felbukkan a magyarok kapcsán, tehát egy rossz közhelyről van szó. 179 A finnugristák felfogásának jellemzésére igen alkalmasnak találom Hegedűs József összefoglalását: "Végeredményben azt vagyunk kénytelenek látni, hogy - bár a nyelvünk rokontalanságát enyhítő felfogások a helyes irányba(?) mutattak - a két évszázad (ti. a XVI. és XVII. század) folyamán ez a jelentős felfedezés(?) nem tudott tovább fejlődni, nem tudott a holtpontról kimozdulni. (Most tessék figyelni!) "Ha esetleg Herbersteinnek sikerült volna egy jugriai (feltehetően egy vogul) embert találnia, a helyzet másként alakulhatott volna. Kétségtelen, hogy nagy szerepe van az Urál-vidék felé mutató őshaza-hagyományának, valamint a Jugria (Juhra, Jura, Ugra, Jugor, Ugor) és a Hungar, Ungar, az orosz Vengr stb. szavak nem éppen a véletlent sugalló(?!) összecsengésének. „Nem elvi, hanem objektív nehézségek tették úgyszólván lehetetlenné a nyelv- és néprokonságról való meggyőződést. A kor hangulata és a feltételezés(?) csekély meggyőző ereje, a mi kedvezőtlen viszonyaink(?) nem jelentettek elegendő indítékot(?) ahhoz, hogy valaki (talán elsősorban a magyarok közül) egy Kőrösi Csoma Sándor-szerű vállalkozásba kezdjen. A problémát

természetesen az is nehezítette, hogy a nyelvrokonságunkat illetően nem csak helyes iránymutatások hangzottak el. Ezek között abban az időben eligazodni érthetően szerfelett nehéz volt." 180

Harminc esztendő kellett ahhoz, hogy az Ungri - Jugri, ugor - jugor népnevek etimológiai összekapcsolását maguk a finnugristák vessék el, nevezzék tévesnek, s hogy végre leírják ezt a mondatot: "A finnugrista Zsirai a 20. században felmelegítette a Jugria-tant hasoncímű könyvében, ám munkáját, értékes részei ellenére, alapvetően elhibázott irányúnak tartom." 181

A finn - magyar rokonítás

A nyelvhasonlítás, mint módszer G.W. Leibnitz (1646-1716) nevéhez fűződik, 182 akit a finnugristák is fölös számban idéznek. 183 Megteszik ezt a másik német hírességgel, Wilhelm von Humboldttal is, de arra nemigen hívják fel a figyelmet, hogy ő a magyar nyelvet elválasztotta a többi ún. finnugor nyelvtől, mert nem látott szorosabb kapcsolatot közöttük. 184 A magyar nyelvhasonlítás történetét Pápay József dolgozta fel, 185 akinek a felfogását nyomban megismerhetjük, ha elolvassuk egyik nyitó mondatát: "Ma már szertefoszlott az a köd, amely oly sokáig rajta ült a finnugorságon és előttünk áll a finnugor nyelvtudomány díszes palotája." Nos, e díszes palota alapjai igencsak hitvány anyagból készültek, hiszen mind Leibnitz, mind Sajnovics János azt állította, hogy a finn-magyar nyelvrokonságot már Comenius Ámos János hirdette 1657-ben, holott Comenius egy szót

178. I. W. Valvasor, Die Ehre dess Herzogtums Crain. II. Laibach, 1689, 223: In der Relation de8 Herrn von Herbersteines, ingleichen beim Gaungino und Mechovio wird gemeldet, es lige am euffersten Nord-Eck gegen Eis-Meer zu das Land Permia und nahe dabei Juguria, dessen Einwohner noch damals mit den Ungarn einerlei Sprache

geredet.
179. Joannes Cuspinianus, De caesaribus atgue imperatoribus romanis opus insigne. Francofurti 1601, 144: guo tempore Ugri, gui Hunni dicuntur, glacialis Oceani accolae, guerendo sedes Pannonias ingressi sunt.

180. Hegedűs József, A magyar nyelv összehasonlításának kezdetei az egykorú európai nyelvtudomány tükrében. Nyelvtudományi Értekezések
56. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1966, 68.

181. Vásáry István, Középkori elméletek a magyar őshazáról. Életünk 35 (1997) 1143-1144.

182. Gulya János, Etymologie im 18. Jahrhundert. Acta Linguistica ASH 26 (1976) 139-140. - uő Die Aufklárung und die Entdeckung der Sprachen Sibiriens. In: Vermittlung und Rezeption. Beitráge zu den geistesgeschichtlichen Berührungen in der Aufklárungszeit. Hrsg. Bodo Fehlig. Opuscula Fenno-Ugrica Gottingenska. Red. Gulya János. II. Frankfurt-Bern-New York, P Lang. 1987, 56.

183. Legújabban: H. Tóth Imre, A nyelvtudomány története a XX. század végéig. Szombathely, University Press. 1996.

184. Gragger Róbert, Humboldt és a magyar nyelv. Magyar Nyelv 7 (1911) 311-315., 402-406. Az idézett hely: 405.

185. Pápay József, A magyar nyelvhasonlítás története. Budapest 1922. - uő Nyelvünk finnugor eredetének kérdése Sajnovics és Gyarmati felléptéig. Székfoglaló értekezés. Budapest, MTA.

35

sem írt erről a kérdésről! 186 De hasonlóképpen járunk, ha a másik "hírességet ", Johann Tröster esetét vizsgáljuk meg. Sajnos, 1993-ban, a mintafejezet megírásakor Tröster munkáját még nem volt módom kézbe venni, ezért ráhagyatkoztam Zsirai Miklós "nagyszabású, mindmáig tudománytörténeti szempontból is alapvető kézikönyvére"," aki a következőket vetette papírra: "Tröst-l-er János a Das alte und neue Dacia c. könyvében (1666) a nemzeti elfogultságot és a népszerű szittya rokonság délibábját (sic!) kárhoztató megjegyzésekkel kapcsolatban figyelmeztet a finnel való hasonlóságra. Rövid állítását egy-két szóegyeztetéssel is igyekszik bizonyítani, ezek általában hibásak, de az ocsú között egészséges szem is akad (sic!): ein Metall Finnländisch waski heisst, das heisset ja ungarisch vas." 188

Öt eb halat húz" (Az 1933-ban kiadott osztják ábécé könyvből)

Tröster munkáját át- nézve világossá vált, hogy — 1/ a nevében nincs l betű" 189 2/ a könyv címe nem egyezik Zsiraiéval, 190 3/ nem kárhoztatja a ", szittya rokonság délibábját, 191 nem ír egy szót sem(!) a finn-magyar nyelvrokonságról, 192 hanem azt fejtegeti, hogy a germán nyelv is és a magyar nyelv is szkíta nyelv. Mindezt részletesen taglalja Hegedűs József, 193 csak elfelejti megemlíteni Melich János cikkét és Pápay József munkáját, aki ugyan nem olvasta Tröster könyvét, de a lényeget észrevette. 194

Általában hivatkozni szoktak Martinus Fogelre (1634-1675), aki elsőként készített finn-magyar-lapp szójegyzéket, 195 s 33 szóegyeztetéséből 23 - állítólag - ma is helytálló, ámde itt is csúsztatás van, mivel ezt a szójegyzéket a finn Emil Setálá csak 1888-ban találta meg a hannoveri könyvtárban, ahogyan egy mai finnugrista fogalmazott, "végzetesen(?) későn ahhoz, hogy befolyásolja a korabeli

nyelvésztársadalmat". 196 Ettől függetlenül(?) Róna-Tas András bátran így fogalmaz: "A sokféle és egymással ellentétes, ellentmondó rokonításnak volt egy pozitív szerepe ebben az időben. Felvetette ugyanis olyan szempontoknak a szükségességét, amelynek alapján eldönthető, hogy a sok elmélet közül melyik a helyes. A szavak külső hasonlóságán alapuló rokonítás nem járt meggyőző eredménnyel. Jelentős lépés volt tehát, amikor a nyelvtani elemek hasonlósága is szerepet kapott a kérdés eldöntésében. Úttörő volt ebben latinos nevén Vogelius, németes nevén Martin Fogel De lingua Finnica observationes (1669) című műve..." 197 Ámde, hogyan lehetett úttörő az asztalfiókban?

Nos, akkor most már igazán következzen egy "nagyágyú", egy valóságos sarokkő, egy olyan könyv, amelyet érdemesnek tartottak arra, hogy 1730 után 1975-ben is megjelenjen, mégpedig Szegeden, hiszen szóhasonlításait az MSzFE rendszeresen idézi!" "A kiszélesedő látóhatárt

186. Pápay id. mű 10.

187. Békés Vera id. mű 89.

188. Zsirai Miklós, Finnugor rokonságunk. Budapest, 1994, 480.
189. Ezt egyébként 1895-ben tudták a magyar tudósok! Elképesztő, hogy sem Bárczi Géza, sem Balázs János, sem Zsirai Miklós még a Magyar Nyelv köteteit sem nézték át tisztességesen. Vö. Melich János, Tröster (Troester) János. Magyar Nyelv 25 (1895) 127-128.

190. Johann Troester, Das Alt und Neu Teutsche Dacia. Das ist: Neu Beschreibung des Landes Siebenbürgen, darinnen dessen Alter und Jetziger Einwohner. Nürnberg, 1666.

191. Még zamatosabb fogalmazást olvashatunk: Zsirai Miklós, A modern nyelvtudomány magyar úttörői. Bp. 1952, 11: ... próbálta sarokba szorítani a népszerű keleti származás délibábja után futkosó nemzeti elfogultságot! Egy professzor ne tudná, hogy a nemzeti elfogultság nemigen „futkos" semmi után?

192. "Trösternek esze ágában sem volt bebizonyítani, hogy a magyar ugor nyelv. Melich id. mű 128.

193. Hegedűs József, A magyar nyelvhasonlítás-történet korszakolásának kérdése. Magyar Nyelv 88 (1992) 206-212. - uő A Tröster-legendáról. Magyar Nyelv 88 (1992) 295-304.

194. Pápay József id. mű 11: Tröster "furcs kis munkájában" a magyar nyelvet a németből akarja származtatni, ám "Trösternek ezt az egynéhány adatát nem tekinthetjük komoly tanulmánynak, inkább csak ötlet az egész."

195. Martinus Fogelius, De Lingua Finnica observationes ad Magnum Ducem Etruriae pridem transmissae. 1669. - vö. Aktuelle Fragen der finnougrischen Sprachvergleichung. Einführende Referate zum Martinus Fogelius Hamburgensis Gedachtnis-Symposion. Mitteilungen der Societas Uralo-Altaica 2. Hamburg, 1968.

196. Hegedűs József id. mű 303. Itt csak az a kérdés, hogyan befolyásolhatta volna a 100 évvel ezelőtt előkerült anyag a 300 évvel korábbi nyelvésztársadalmat?

197. Róna-Tas András, A nyelvrokonság. Kalandozások a történeti nyelvtudományban. Budapest, Gondolat.1978, 54.

198. Gulya János, Etymologie im 18. Jahrhundert. Acta Linguistica ASH 26 (1976) 141: Seine Wortvergleichungen zitirt u.a. auch MSzFE regelmäßig!

egyre több olyan munka jelzi, melyeket a finnugor nyelvhasonlítás és a finnugor népek kutatása történetében előkelő hely illet meg, mindenekelőtt Philip Johan Strahlenberg említendő." "Az összes finnugor nyelvek rokonságát legelőször Strahlenberg állította és bizonyítgatta szóegyezésekkel. 200

Strahlenberg svéd kapitány 1709-ben, a poltavai csatában esett orosz fogságba s igyekezett hasznosan eltölteni hadifogságának 13 esztendejét. Egyrészt sok feljegyzést készített, bár kézirata, útban Szibériából Moszkvába, elveszett, másrészt könyvekből is gyűjtött adatokat. 201 Első munkája, a Prodromus 1726-ban jelent meg, de csak négy évre rá tudta elkészíteni fő művét, amelynek már a címe is sokat mondó: Európa és Ázsia északi és keleti része, és ennyiben az egész orosz birodalom, Szibériával és nagy Tatárországgal együtt, az ókori és újabb kori történeti-földrajzi leírása, sok más ismeretlen híradással bemutatva és még soha napfényre nem került Tabula Polygelotta-val /kiegészítve/ a tatár népek harminckét féle nyelvéről, egy kalmük szótárral, de különösen egy nagy és helyes térképpel a nevezett országokról és egyéb különböző rézmetszetekkel az ázsiai oldal ókorára vonatkozóan. Az Oroszországban töltött svéd hadifogság alkalmával saját gondos utánjárásával és további utazásokkal összegyűjtötte és elkészítette Ph. J. von Strahlenberg. 202

Erre a 436+16 (regiszter) oldalas B/5-ös formátumú könyvre érdemes nagyon ügyelni, mert egyrészt jól leleplezhetők a finnugristák mesterkedései, súlyos pontatlanságaik, másrészt pedig kiderül, milyen és mekkora tudománya volt ennek a derék svéd katonának, akit az elmúlt évszázadokban "megdönthetetlen érvelésű tudóssá" léptettek elő.

Strahlenberg szép kiállítású könyvét 21 kép és a könyv legvégén egy kihajtható nagy táblázat egészíti ki. Ennek a táblázatnak a Harmonia Linguarium nevet adta a szerző. A tatár nyelveket hat osztályba (I-VI) sorolta.

Közbevetőleg érdemes itt röviden kitérni a nyelvek osztályozásának XVIII. századi-XIX. század-eleji módszerére, amelyet a Tudományos Gyűjtemény 1827. évi kötetéből veszünk. Az első osztályba sorolták ekkoriban az egyszótagú nyelveket (kínai, a tonkini, tibeti, sziámi/ tai/, a burmai, a laoszi és kambodzsai). A második osztályba vették az indosztáni nyelveket: a szanszkrit, a prakrit, a maláj, etc., valamint a médiai nyelveket (a zend, a pehlevi /a parthus királyok udvari nyelve!/, a párszi, a perzsa, a kurd, az afgán, etc.) és az ún. szemita nyelveket (arameus, asszír, a babiloniai káld, szír, galileai, szamaritani, a főniciai, a zsidó, etc), valamint az indogermán-szláv nyelveket. A

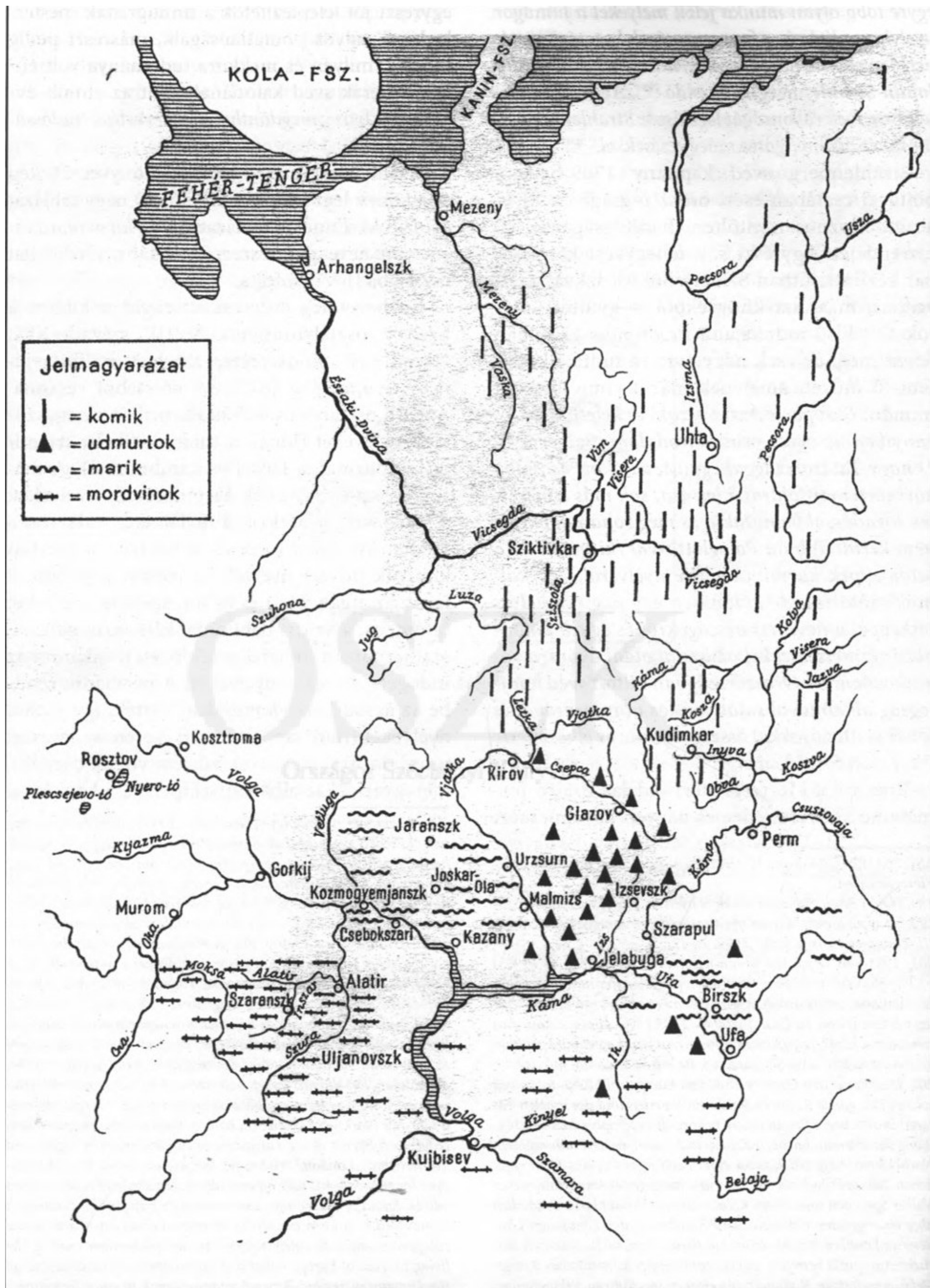
harmadik rendbe az ázsiai "nyelvfamiliákat" vették, így a
csud nyelveket (finn, lapp, lív, észt, cseremisz, csuvas,
mordvin, votják, permi, zürjén, vogul, osztják), a magyart,
203 az albániai szkipetárt, a kaukázusi

199. Hajdú Péter, Finnugor népek és nyelvek. Budapest 1962, 10.
200. Szinnyei József, Magyar nyelvhasonlítás. Finnugor Kézikönyvek III. Budapest, Hornyánszky. 1909, 16-17.

201. 1993-ban közzé tett minta-fejezetemben (Hunnia 44 (1993) 13.) itt Nicolaus Wittsen amszterdami polgármester nevezetes könyvére utaltam, amely azonban nem volt a kezemben, mivel a szövegét nem értem (Nord en Oost Tartarye. 1705.) Így, sajnos, elkövettem ismét azt a hibát, hogy hittem a finnugristáknak és elmarasztaltam Wittsen-t, holott neki volt igaza. Vö. Besenyő Sándor id. mű 227.
202. Das Nord- und Ostliche Theil von Europa und Asia, in so weit solches Das ganze Russische Reich mit Siberien und der grossen Tataren in sich begreiffet, in einere historisch-geographischen Beschreibung der alten und neueren Zeiten, und vielen andern unbekannten Nachrichten vorgestellet, nebst einer noch niemahlis ans Licht gegebenen Tabula Polyglotta von zwei und dreigigerlei Arten Tatarischer Völker Sprachen und einem Kalmückischen Vocabularia, sonderlich aber einer grossen richtigen Land-Kharte von den benannten Lándern und andern verschiedenen kupfferstischen, so die Asiatisch-Seitische Antiguität betreffen. Bei Gelegenheit der Schwedischen Kriegs-Gefangenschaft in Russland, aus eigener sorgfältigen Erkundigung, auf denen verstatteten weiten Reisen zusammen gebracht und ausgefertiget von Ph. J. von Strahlenberg. Stockholm, 1730.

203. A magyar nyelvet így jellemezték: "Kevés nyelv tartotta meg magát eredeti tisztaságában annyira, mint ez. A magán és mássalhangzók között való szép proportio, a szó minden betűinek teljes kimondása, a magánhangzóknak rendes egymásra következése, a magyar nyelvnek férfias és fellengző charactert adnak. Változtatásainak és hajtogatásainak s kaptsoltatásainak rendes törvényjeit tsak a Sanskritihez hasonlíthatni. Poetai mértékére nézve minden Européai nyelveket felülhaladván a görög és a deákéval vetélkedik."].: A Nyelvnek eredete, kifejlése, elágazása. Tudományos Gyűjtemény 10 (1827) III. 25. Itt jegyzem meg, hogy Sir John Bowring (1792-1872) angol nyelvész, diplomata és költőnek a magyar nyelvről adott jellemzése nem azonos azzal a szöveggel, amelyet én is felhasználtam: Kik vagyunk? Honnan jöttünk? Szombathely, Tikett-Tradorg. 1994, 40. oldalon. Dr. Végvári József, a debreceni KLTE és a miskolci MBE nyelvész-tanára végre megtalálta az eredeti angol szöveget, de nem a Life and Works első kötetében, hanem Poetry of the Magyars, Preceded by a Sketch of the Language and Literature of Hungary and Transylvania. London, Printed for the Author. 1830, VI.: The Magyar language stands afar off and alone. The study of other tongues will be found of exceedingly use towards its right understanding. It is moulded in a form essentially its own, and its construction and composition may be safely referred to an epoch when most of the living tongues of Europe either had no existence, or no influence on the Hungarian region. Azaz: A magyar nyelv távoli és magányos. Pontos megértéséhez más nyelvek tanulmányozása rendkívül csekély haszonnal jár. Lényegében saját öntőformájából került ki, kialakulása és felépítése bízvást oly korszakra tehető, amikor a mai európai nyelvek többsége vagy nem is létezett, vagy nem hatott a magyarlakta térségre. Hálásan köszönöm, hogy az anyagot megkaphattam Végvári Józseftől.

nyelveket (a szamojéd, az örmény, a grúz, abház, cserkesz, osszét, ingus, lezg), a tatár nyelveket (török, mandzsú, tunguz, mongol, turkomán, üzbég, tadzsik, karakalpak, baskír, csuvas, kirgíz, etc.), a szibériai nyelveket és az ázsiai szigetek népeinek a nyelveit (maláj, japán, etc.).

A permi és volgai finnugor népek lakóhelyei

1827-ben, tehát Strahlenberg könyve után közel száz esztendővel is alig tudtak valamit a szibériai nyelvekről: "A

hegyes Tatár-ország, és a jeges tenger között otthonos Siberiai nyelvekről is keveset tudunk. Hogy a Mongolok Dschengis Chan alatt ezen tájakig nyomultak, s nyelveket itten más nemzetek is eltanulták, bizonyos, de mellyek azon nyelvek, melyek tőlük eredtek, meghatározni nehéz. Azon nyelvek, melyeknek Európa és Asia szélein élnek újabb származásúak, s nem Mongol eredetűeknek látszanak lenni. Némely nyelvek, mint a Kama körül a Permiáké, az Uraltól éjszakra a Mongoloké, Irtisch és Ob táján, az Osztiákoké, a Volga bal partján a Tscheremisseké, Oka és Volga mellékén a Morduinoké, oly sok finn szavakkal bírnak, hogy nem kevesektől annak leányinak tartatnak." 204

1940-ben az uráli népeket már finn, ugor és szamojéd ágra osztották, az altáji népek közé pedig a következő nyelveket sorolták: török-tatár, mongol, tunguz, mandsu, japáni és koreai. 205

Strahlenberg azt írja, "hogy azonban a tatárokról összegezve valamit előre mondjak, akkor tudnivaló, hogy Európa és Ázsia fent említett északi és keleti részén a fő népek hat osztálya található, akiket azonban Európában összefoglalóan tatár név alatt hoznak, és úgy tekintik, hogy 1. az európai földön a mordvinok, cseremiszek, permiek, votjákok, Ázsiában pedig az oda elhatolt vogulok, osztjákok és a "barabinczi népek", tehát a finnek, a lappok, az észtek, a magyar-székelyek (sic!) és a kevés megmaradt lív Kurlandban, ezek mind, kezdetben egy népet tettek ki, és az ősidőkben a hunokhoz vagy unokhoz tartoztak, akik azonban nem tatárok. Egyébként is a hun név nem a saját nevük, hanem csak (általános) elnevezés." 206

Az I. csoport: ezek a népek mindannyian a felső-magyar(?) és a finn nemzethez tartoznak, amelyeknek egymással azonos dialektusa van. Azért van az első kettő így feltüntetve, hogy az utána következő többi hatot, amelyek az orosz birodalomban, részben Európában, részben Ázsiában laknak, össze lehessen velük hasonlítani. Az ókorban ezeknek az ősei a hunok vagy unok voltak. 207 Strahlenberg 61 magyar szót sorol fel és hasonlít össze a finnel, a vogullal, a mordvinnal, a cseremisszel, a permivel, a votjákkal és az osztyákkal. 208 Ez édeskevés, és valamennyi idézett szó, kivétel nélkül, gyalázatosan rossz és zagyva. Ez önmagában még nem volna rettentő nagy vétek, hiszen a svéd kapitány egyáltalán nem tudott magyarul, ámde a többi "vizsgált" nép nyelvét sem ismerte! Sőt, azt az ősrégi módszert sem tudta alkalmazni a népek és nyelvek megkülönböztetésére, hogy összehasonlítsa a Miatyánk szövegét különböző nyelveken, mivel itt egyetlen nép sem ismeri a Miatyánkot és még kevésbé tudja elmondani, de miért? Azért, mert "ezek a népek olyan buták, mint az állatok és a tolmácsolással is kétszer annyi fáradságot okoztak nekem." 209

204. Tudományos Gyűjtemény 10 (1827) III. 28-29.

205. Bán Aladár, A turáni népek. Turán 23 (1940) 58-59.

206. Soll ich aber von denen insgesamt so genannten Tataren etwas voraus melden: so ist zu wissen, da$ sich in obbemeldtem Nord- und Östlichen Theil Europae und Asiae sechs-Classes von haupt-Völkern finden, die in Europa doch alle zusammen gefasset, unter dem Namen Tatar passieren als: 1. Auf den europäischen Boden sind die Morduiner, Scheremissen, Permecken, auch Wotyacken, und in Asia die dahin gehdringen Wogulitzen, Ostiaken, und Barabinzischen

Völker, so mit denen Finnen, Lappen, Esten, Ungarischen-Secklern (!), und wenigen übergeblieben Liwen oder Lifen in Kurland, alle mit einander anfänglich ein Volk ausgemacht, und vor alters zu denen so genannten Hunnen oder Unnen, welche doch keine Tatarn sind, gehöret haben. Die hunnische Nahme ist kein Nomen proprium, sondern Appellativum. Strahlenberg id. mű 31-32.

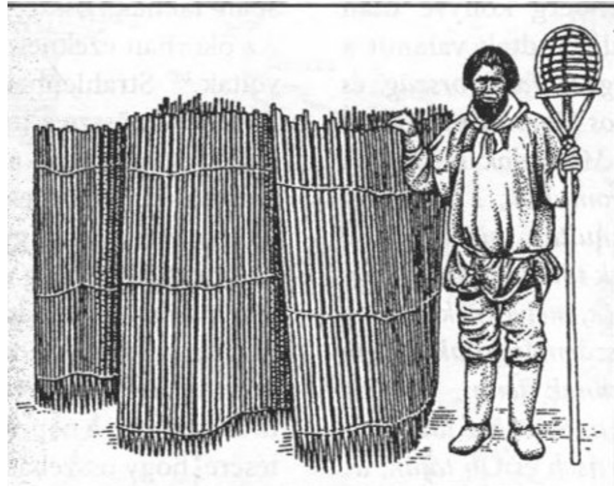
207. I. Diese Völker gehören alle sämtlich in der Ober-Ungarischund Finnischen Nation, welche mit einander einerlei Dialect haben. Wesfalls die ersten beide auch angeführet sind, damit man die übrigen sechs folgenden, so im russischen Reiche, theils in Europa, theils in Asia wohnen, damit vergleichen kann, in der Antiguitát sind die Hunni oder Unni, dererselben Vor-Vater gewesen. Strahlenberg id. mű Harmonia Linguarum táblázaton olvasható szöveg.

208. Erről írta Zsirai Miklós: Kétségtelen, hogy a bizonyításra hivatott szóanyag meglehetősen(?) szűkös (például a magyarból 60, a finnből 58 szót sorol fel, a többi finnugor nyelvből 15-18 szót tud idézni) és szinte a felismerhetetlenségig torzított, illetőleg sajtóhibás(?). Zsirai Miklós, id. mű (1952) 13.

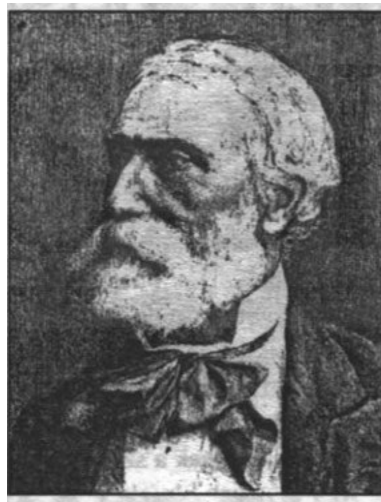
209. Ich hätte denn die mancherlei da wohnende Völker, sowohi bei ihren Nahmen, als auch um mehrerer Sicherheit willen nach ihren Sprachen und Dialecten distinguiren gelernt. Hierzu erwählte ich nun die leichteste und auch zugleich sicherte Methode ich hielte, wie jetzt, also auch damals vor gewiss, da8 nicht allein beiden Völkern in Verönderung der Sprachen die Benennungen der Zahlen am längsten übrig beliben, sondern da auch ohne dem kein einziges Volk allhier Vater Unser in seiner Form weif, vielweniger hersagen kann. So würde mir solches bei Völkern, die so dumm, wie das Vieh "in der Dolmetschung nur doppelte Mühe gekostet haben. Strahlenberg id. mű 57-58.

A szibériai népeket tehát mélyen megvetette s ezt meg is indokolja: "azért, hogy ezeknek a népeknek a nemzeti nyelvét (genus linguae) egyáltalán érintsem, azt kell tudni, hogy ezek a népek, mivel más nemzetektől nagyon elkülönülnek, nagy egyszerűségben élnek és laknak, és a nyelvükben azoknak a szavaknak a negyedrészével sem rendelkeznek, mint amivel mi európaiak bírunk." 210

Az osztyákokat Szibéria legostobább (leghülyébb) népének nevezi az Ob és az Írtis mentén! 211 Szóhasonlításai, amelyeket ma is(!) nagyra értékelnek," elemista gyermekek előtt is nyilvánvaló szamárságok, hiszen nála magyarul az egy - ecki, a négy - nelli, a nem, nemzedék - sogoek(?!), a város - kerítit, az eső — saude(?!), a nyelv — nyelo, a láb - lap, a vaj — wau, a mocsár — foo(?!), a vásár -— terwein(?), a tojás, a mony - many, etc. etc.

Szibériai vogul fejszével

Trefort Ágoston

Ehhez képest a legelvadultabb amatőr "sumerológus" is akadémikus! S most újra felmerül a kérdés: miért esett 1975-ben a választás ennek a könyvnek az újrakiadására? Ugyanezt a kérdést számos esetben feltesszük még, Martin Fogel, Sajnovics János, J. Fischer, etc. tárgyalásakor. Nem lett volna helyénvalóbb száz és száz más, valóban komoly és időtálló tartalmú könyv közül választani? Letagadható-e a finnugor irányzat mindenek feletti támogatása ma is? Többen idézik, magam nem tudtam utánanézni ennek az adatnak, hogy 1876-ban (vagy 1877-ben?) Trefort Ágoston akkori kultuszminiszter, állítólag jegyzőkönyvben is rögzítve, az alábbiakat mondta: ",...én az ország érdekeit kell nézzem és ezért a külső tekintély szempontjából az előnyösebb, a finnugor származás principiumát fogadom el, mert nekünk nem ázsiai, hanem európai rokonokra van szükségünk. A kormány a jövőben csakis a tudomány ama képviselőit fogja támogatni, akik a finn-ugor eredete mellett törnek lándzsát." 213 Strahlenberg az összehasonlító táblázatához a következő útmutatót adja: - azért, hogy megmutassam ennek a táblázatnak a használatát és a használhatóságát, vegyük csak példaképpen az első, vagyis a hun nemzetet és gyűjtsük ki a magyar-székelyek és a finnek számneveit, a következő hat hunnal együtt és akkor azt találjuk, hogy ezeknek a

magyaroknak és finneknek, amazokkal azonos a nyelvük. A magyar és a finn a négyes számot nelly-nek mondja, a másik hat ugyanezt nillának, nille-nek, neletnek, nial-nak és így tovább ejti ki. Ez, ennek megfelelő(?) egyéb más történeti híradásokkal(?!) egyetemben, eléggé bizonyítja, hogy ezek a népek az említett magyarokkal és finnekkel össze kellett tartozzanak. Leibnitz báró egyébként ugyanígy vélekedik, amikor ezt mondja: Ammianus Marcellinus és Tacitus adatai nyomán a hunok, a finnek és a magyarok rokonok. 214

210. IV. Und damit ich das genus linguae dieser Völker überhaupt berühre, so wird zu judiciren sein, da$ diese Völker, weil sie von anderen Nation sehr abgeschieden sind, und in gro8er Simplicitat leben und wohnen, nicht den vierten Theil der Worte in ihren Sprachen, wie wir Europäer, haben können. - uott 58.

211. Ostjaki, eine der stupidisten Nationen in Siberien am Obi und Irtisch. - Uott 5.oldal jegyzetében.

212. Róna-Tas András, A nyelvrokonság. Kalandozások a történeti nyelvtudományban. Budapest, Gondolat. 1978, 54-S5.: /Strahlenberg/ főleg szókészleti egyezések alapján felállította az általa boreo-orientálisnak nevezett nyelvcsaládot, amely lényegében a mai urál-altáji nyelveknek felelt meg. Strahlenbergnek is van azonban egy jelentős módszertani érdeme, ugyanis egyeztetései közé felvette a számneveket s általában a legegyszerűbb köznapi fogalmak szavait."

213. Hary Györgyné, Kiegészítések egy nyelvvita történetéhez. Valóság 90 (1976) 94. - Dr. Oláh Béla, Édes Magyar Nyelvünk Szumír Eredete. Buenos Aires, Ősi Gyökér kiadás. 1980, 22.

214. VIII. Damit ich nun der Gebrauch dieser Tabelle und ihre Nutzbarkeit zeige, so nehme man nur zum Exempel die erste, oder die hunnsiche Nation vor, und collationire die Numern und Wörter derer Ungarischen Seckler nebst derer Finnen mit denen sechs folgenden Hunnen: so wird man finden, da$ diese Ungarn und Finnen mit jenen einerlei Dialect haben. Der Ungar und Finne nennet die Zahl 4, Nelly und Nellie, die übrigen sechs aber pronunciren solche Nilla, Nille, Nelet, Nial, Neli, Nille und so weiter. Dieses, nebst andern hierzu einstimmenden Nachrichten in der Historie, ist ein ziemlicher Beweif, da$ diese Völker mit gedachtem Ungarn und Finnen vor Zeiten müssen zusammen gehöret haben. Welcher Meinung der Baron Leibnitz in seinen Miscellinae p. 157. ebenfalls ist, allwo er meidet... Strahlenberg id. mű 60-61.

Mit bizonyít tehát Philipp Johann von Strahlenberg könyve? Valójában semmit, mégis magasztaljuk és újra kiadjuk. Ugyanakkor egyik bírálóm, Láng Gusztáv, számomra igazán teljesen érthetetlenül, arra buzdít, nem érdemes a múltbéli dolgokat, hibákat, tévedéseket, gyűlöleteket felemlegetni, mert a nemzeti öntudat nem gyógyítható ilyen eszközökkel. 215 De miért csak nekünk, magyaroknak nem szabad ezt tennünk? Más népek miért tarthatják elevenen akár évezredes valós vagy vélt sérelmeiket is? Miért tudományos a finnugristák legszerényebb eredményeit is felmagasztalni és nagy "megértéssel" kezelni, és miért tudománytalan kimutatni, ki mit állított és milyen bizonyítékai voltak? Miért tekintheti például a göttingai egyetem finnugor intézete

legfontosabb feladatának J. E. Fischer, Szibériai szójegyzékének kritikai kiadását, amely a XVIII. században is elavult volt? Miért kell a szibériai vogulokból és osztyákokból minden áron "legközelebbi rokont" csinálni, amikor másfél évszázada tudjuk, hogy felszínes nyelvrokonságon kívül semmi, de semmi közünk nincs e két kis néphez. 216

Nagy Géza teljesen tisztán és jól fogalmazott: egyes jelenségek egyenesen arra mutatnak, hogy a vogulok (és az osztyákok) eredetükre nézve korántsem magyarfélék, azaz nem finn-ugorok, hanem a sarkvidéki népcsaládnak (talán a jenyiszeji osztyákságnak) egy olyan néptöredéke, mely még a történelem előtti időkben az északi ugorság - vagy mondjuk: az ősmagyarság - hatása alatt fölcserélte nyelvét egy északi ugor ős-dialektussal, és ebből fejlesztette ki előbbi nyelvének soknemű befolyása alatt és részben szellemében a mai ismert vogul (és osztyák) nyelvet." 217 Ma már eléggé tisztázott, hogy a vogul, osztyák és magyar nyelvi egyezések száma igen kicsi, a feltételezett kapcsolatok pedig tisztázatlanok." 218

Amikor e fejezet egy részét közzé tettem 1993/94-ben, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola két tanára különösen erősen elmarasztalt azért, hogy "hevesen kikeltem a német tudományosság ellen, amelyik úgymond, a Németországban, főleg Göttingában tanuló magyarokat a finnugor rokonság hívévé nevelte át, talán, hogy ezzel is igazolják a magyarok másodrendű, alacsonyabb rendű voltát. 219

A finnugor-rokonság-elmélet "magyargyűlölő német tudósok (]. E. Fischer, A. L. Schlözer) elméjében fogant meg, akik magyarul nem is tudtak, céljuk tehát nem nyelvünk történetének szakszerű feltárása volt, hanem a magyarság európai hírnevének lejáratása. Célzatos és elfogult állításaik kapóra jöttek a Világos utáni önkényuralmi rendszernek, hogy a "barbár" és "műveletlen" rokonság felemlegetésével ellensúlyozza a szabadságharc leverése után világszerte megnyilatkozó rokonszenvet a magyarság iránt, valamint, hogy aláaknázza a magyar nemzeti önérzetet, mely évszázadokon át a hun-magyar rokonság hagyományán és az Attila örökét visszaszerző honfoglalás dicső emlékén alapult." 230

E két szerző, akárcsak a hivatalosan mérvadó kollégáik zöme, nagyon szívesen összemossa a finnugrizmus ellen fellépő szakembereket a dilettáns"sumerológusokkal", abban bízva, hogy ezzel a fogással eleve kiütötték az ellenfelet. Ez az eljárás teljesen etikátlan és az alkalmazóikra üt vissza. Két okból is. Az egyik: magam sohasem foglaltam állást sumér (szumír) szakkérdésekben, mégpedig azért nem, mert a sumér nyelvet nem ismerem.

A másik ok sem kevésbé súlyos: sajnos a sumér-magyar rokonságot keményen elítélők túlnyomó többsége sem ért a sumerológiához! 221

215. Láng Gusztáv, Hogyan lehetünk múltszázadiak? Életünk 32 (1994) 1082-1084.

216. A finnugrista Wiklund is csak ezt írhatta le 1925-ben: Schon vor der Auflösung der wogulisch-ostjakischen oder Ob-ugrischen

Spracheinheit hatte sich die Sprache der Ungarn aus der für alle ung. Sprachen gemeinsamen Ursprache losgelöst.Reallexikon der Vorgeschichte. III. Hrsg. Max Ebert. Berlin "1925, 377.

217. Nagy Géza, Etnológia és nyelvészet. Ethongraphia 1 (1890) 423-424.
218. Bartha Antal, A magyar nép őstörténete. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1988, 49. - Klima László, A magyar szókészlet finnugor elemei és az őstörténet. In: Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára. Szerkesztette: Hajdú Mihály és Kiss Jenő. Budapest 1991.

219. Pusztay János id. mű 1072.

220. Láng Gusztáv id. mű 1079.

221. Pusztay János például a következő kijelentéseket teszi, mindenfajta irodalmi hivatkozás nélkül: "...a sumér nyelv eredetéről rendkívül kevés ismerettel rendelkezünk. A sumér nyelv és nép rejtélyes módon(?) néhány ezer éve egyszer csak(?) megszűnik létezni." Pedig egy egyetemi hallgatótól is elvárható, hogy legalább a nemzetközi irodalom egy részét ismerje és jelölje meg, amikor valamiféle kijelentést tesz. Itt most csak néhány munkát említek meg, amelyekben a szakirodalom nyomon követhető: Winfried Orthmann, Der Alte Orient. Propyláen Kunstgeschichte in achtzehn Bánden. B. 18. Hrsg. Kurt Bittel, Jan Fonten, etc. Propyláen Verlag, Berlin. 1985, 533-554. - Érdy Miklós, A sumír, ural-altáji, magyar rokonság kutatásának története. I. rész: a 19. század. Studia Sumiro-Hungarica 3. New York, Gilgamesh. 1974, 18-27. - A sokszor kipellengérezett Götz László szakirodalmi forrásai is sokszorosan túltesznek a mi selismert szakembereink" által használt apparátuson. vö. Keleten kél a nap. Kultúránk a történelmi ősidőkből. I-II. Budapest, Püski. 1994.

41

S most nemcsak olyan régészekre 222 gondolok, akikről biztosan tudom, hogy e tekintetben képzetlenek, hanem olyan kutatókra is, akik magukat a sumerológia szaktudósainak tekintik. 223 Ami pedig a német tudósok magaviseletét illeti, valójában könnyen megítélhető, ha elolvassuk a műveiket, valamint elolvassuk a korabeli magyar visszhangokat is. Ne vagdalkozzunk tehát, hanem idézzünk, mégpedig pontosan.

Ráth Mátyás (1749-1810) győri evangélikus lelkész egyik cikke 224 jelzi, milyen nagy erők mozdultak meg a magyar nyelv kiirtására. 225 S aligha lehet lebecsülni a göttingai egyetem hatását, amikor alapításától (1737) kezdve az 1848-as forradalomig közel félezer magyar tanult itt. De mit tanultak elsősorban? Kosáry megfogalmazása szerint: "A Göttingába jutott magyarok... első ízben találták szembe magukat egy olyan általánosabb kelet-európai koncepcióval, amely Magyarországot nem önmagában, hanem egy nagyobb egészen belül, annak részeként vizsgálta. Most első ízben találták szembe magukat azzal a realitással is, hogy ...a régi nagy hazában... a magyar... kisebbséget alkot." 236

A magyarellenesség vitathatatlan a XVIII. század elejétől s ez kiterjedt a magyar történelemre is. II. József magyar király (1780-1790) rendeletben tiltotta meg a magyar oknyomozó történelem tanítását. 227 S vajon az engem ostrorozók elolvasták-e J. E. Fischer, J. Hager vagy A. L. Schlözer munkáit vagy csak olyan "mélyrehatóan, mint például Láng Gusztáv tette az Új Magyar Múzeum c. folyóirat köteteit? Erre a kérdésre hamarosan visszatérünk.

46. "Ez az arány pedig mai szemmel nézve is,
Vizsgálódásunkat kezdjük Johann Eberhard Fischer (1697-1771) munkásságával, 228 aki a finnugristák véleménye szerint, elsőként készítette el az uráli nyelvek etimológiai szótárát, 229 amely "legtüzetesebben a magyarral foglalkozik. 158 magyar szó etimológiáját találjuk meg benne." 230 Ebből "a kétségtelenül helyes etimológiák száma: 85, a kérdéseseké:
minden elfogultság nélkül(?) elmondhatjuk, nagyszerű tudományos teljesítmény!" Hogyan került sor ezen 2500 szót tartalmazó szótár összeállítására? Fischer 1730-ban utazott Szentpétervárra, majd részt vett az 1739. évi 231 második kamcsatkai expedícióban, amelynek vezetője G. F. Müller volt.

A szótár 1765-ben került Göttingába, ahol békésen feküdt a közelmúltig, amikor is a Finnisch-Ugrisches Seminar Göttingen vezetője, Gulya János elhatározta megjelentetését. "Nem hallgathatjuk el... Fischer szótárának nagy tudománytörténeti jelentőségét... Ez a Schlözer révén Göttingába került szótár lett ugyanis az alapja Schlözernek a finnugor s köztük az akkor legérdekfeszítőbb problémát adó (kinek?) magyar nép eredetéről vallott felfogásnak, fontos része a neves göttingai történeti iskolának... s mint szilárd alapon(?) e szótár tudományos igazságán formálódott ki először Európában(?), majd nálunk is a későbbiekben a helyes(?) vélemény a magyar nyelv és nép(!) eredetéről." 232 Valójában, s ezt maga Gulya is elismeri, ez a mű napjainkig "rejtve maradt... és szinte teljesen feledésbe merült", tehát olyan egetrengető alkotás mégsem lehetett. De fel kellett fújni, hogy legyen mire hivatkozni.

J. E. Fischer legismertebb munkájában, a "Szibéria története, Szibéria felfedezésétől az orosz fegyverek által történt meghódításáig" c. könyvében, 233

222. Bálint Csanád, Már megint és még mindíg a sumerosok. Tiszatáj 27 (1973) 76-79. - Erdélyi István, Sumér rokonság? Budapest, Akadémiai Kiadó. 1989.

223. Makkay János, Magyar Fórum 1996. - vö. "A neves magyar orientalista remek kis könyvét": Komoróczy Géza, Sumér és magyar? Budapest, 1976. - vö. Kiss Gabriella, Komoróczy Géza: Sumér és magyar? Magyar Nyelv 73 (1977) 31-49.

224. Ráth (Rát) Mathias, Ueber die Ausrottung der ungarischen Sprache. Staatsanzeiger 12 (1788) 339-353.

225. Kosáry Domokos, Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1980, 522, 545.

226. Kosáry Domokos, Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó.1980, 516-517., 521.- Futaky István, A magyar nyelv a Göttingische Gelehrte Anzeigen 18. és 19. századi recenzióinak tükrében. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 180.

227. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. V. Budapest, 1897, 1198. h.

228. Allgemeine Deutsche Biographie. VII. Leipzig, 1878, 73-74.
229. Vocabularium continens trecenta vocabula triginta guatuor gentium, maxime ex parte Sibiricarum. Röviden: Vocabularium Sibiricum.

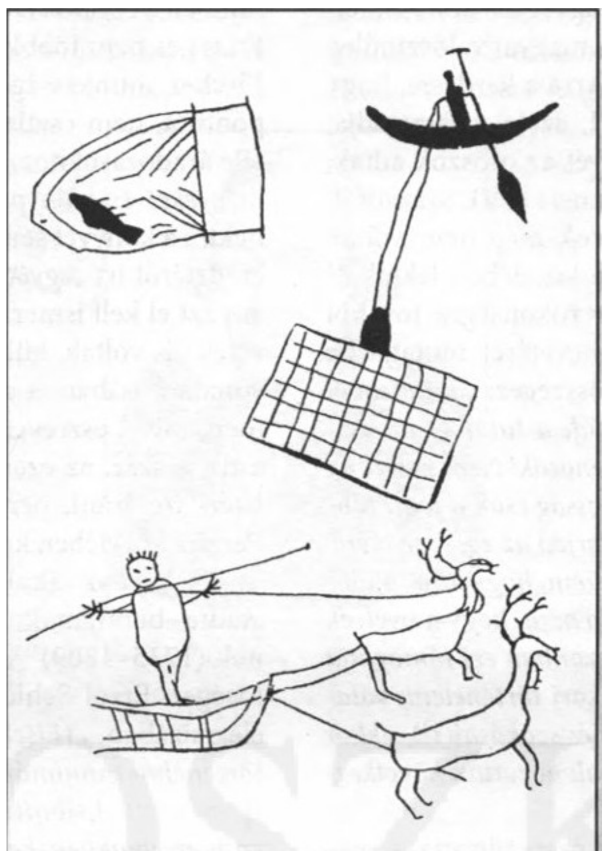
230. Gulya János, A magyar nyelv első etimológiai szótára. In: A magyar nyelv története és rendszere. Szerkesztette: Imre Samu és Szathmári István. Nyelvtudományi Értekezések 58 (1967) 87-90. uő Etymologie im 18. Jahrhundert. Acta Linguistica ASH 26 (1976) 140-144. - uő. XVIII. századi etimológiák. Mutatvány J.E. Fischer . Vocabularium Sibiricum"-ának készülő kiadványából. In: Uralisztikai tanulmányok. Hajdú Péter 60. születésnapja tiszteletére. Kiadta: Bereczki Gábor és Domokos Péter. Budapest, 1983, 163-171.

231. Kosáry Domokos id. mű 519. - Kesztyűs Tibor, Schlözer és a finnugor nyelvtudomány. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Budapest, 1991, 358: 1733-43-at ír az expedíció idejeként. A szókészlet számát pedig ő 40x300-12 000re teszi! Vajon kezében volt valaha is ez a szótár?

232. Gulya János id. mű (1967) 90. - uő 1987, 57-63.

233. Johann Eberhard Fischer, Sibirische Geschichte von der Entdeckung Sibiriens bis auf die Eroberung dieses Landes durch die russische Waffen, in den Versammlungen der Akademie der Wissenschaften vorgelesen. I-II. St. Petersburg, 1768.

amelyet a Tudományos Akadémia gyűlésein olvastak fel, hosszasabban foglalkozik a "Jugor-hegység" mindkét oldalán élő vogulokkal," 234 s abból kiindulva, hogy a XVII. században élt Abulghasi kán szerint 235 az Irtis folyóhoz közel hajdan az ujgurok egy része vándorolt fel s ott vadászatból éltek, azt gondolja, hogy az ujgur és a jugor egyazon elnevezés és mindkettő a vogulokra is vonatkozik, bár az ujgurokat és a jugorokat mégsem kell összekeverni azokkal az ujgurokkal, akik Turfán urai voltak, hiszen azoknak - egykoron 236 - igen jelentős államuk, írásuk (amelyet azután a mongoloknak továbbadtak) és magas kultúrájuk volt, ellentétben a primitív vogulokkal, akik "megmaradtak született vadságukban és – tudatlanságukban " 237 majd így folytatja: "a vogul és az osztyák nyelvben, a különböző nyelvjárások ellenére, közös anyára, tehát ugyanazon eredetre lehet ráismerni, mégpedig én úgy vélem, hogy az észtekre, a finnekre, a lappokra, a permiekre, a vótokra, a cseremiszekre, a mordvinokra és a csuvasokra.

Primitív osztyák rajzok: Halász és szánkós vadász

Végül is ezeknek népeknek nem csekély számú olyan szavuk van, amelyek közösek a mai magyarokéval! Ez alkalmat ad annak a megvizsgálására, hogy vajon a magyarok nem állanak-é rokonságban a vogulokkal? 238 Fischer nem tétovázik, noha a fentieket csak feltételezte(!), a feltételezett ötletre újabb feltételezett ötletet rak: feltételezzük tehát, hogy a régi jugorok a mai magyarok ősei! 239 Megemlíti ugyan, hogy egyes magyar írók a hungar szót a hun és az avar nevekből származtatják, "ezzel azonban itt most nem kívánok közelebbről foglalkozni!" 240 Ami nem illik bele a hipotézisébe, azzal nem foglalkozik. Rendületlenül kitart amellett, hogy állításait igazolta: "Ha tehát a jugorok és a vogulok egy nép, és ha a jugorok a mai magyarok ősei, akkor ebből elvitathatatlanul(?!) következik, hogy a régi vogulok és a mai magyarok megegyeznek, vagyis ugyanazok. 240 Bizonyítási eljárása, amely Zsirai Miklós szerint forrásértékűvé teszi ezt a munkát, 242 abból áll, hogy 13(!) szót összehasonlít a vogullal, a vóttal, a cseremisszel, az osztyákkal és a finnel. Kiváló magyar nyelvtudását mutatja, hogy az egy nála "edgj "a négy nála negji", etc. Majd így folytatja:

234. Die Wogulen sind Einwohner dies- und jenseit des Jugrischen gebürges und an fiügen, deren einige in den Irtisch und Ob nach dem Eismeer und andere in die Kama. Fischer id. mű I. 121.

235. Abulghasi Bahadiir Chani, Historia Mongolorum et Tartarorum. Auctoritate et munificentia comitis Nicolai de Romanzoff. Ed. CM. Fraehn. Casani, 1825.

236. Thury József, A magyarok eredete, őshazája és vándorlásai. Századok 30 (1896) 689-690., 880-886.

237. Wenn es wahr ist, was Abul-Gasi-Chan von den Uigur erzälet, da8 sie nach dem Irtisch gezogen, und sich daselbst von der jagd ernäheret, so könnten sie wohl vor der Wogulen ihre vorfahren gehalten werden, und die Namen, obschon eine kleine Veränderung nach dem unterschied der mundarten darinn vorgehet, kommen auch überein: jedoch mu8 man diese Uiguren oder Jugri nicht vermengen mit den andern, so herren von einem Stück der kleinen Bucharei und von dem Lande Turfan gewesen. Denn Abul-Gasi sagt ausdrücklich, dass die Jugern von einander getrennt, und der eine teil am Irtisch geblieben der andere aber nach dem Lande Bisch-balig gezogen: die erstere blieben in ihrer angebornen Wildheit und Unwissenheit. Fischer id. mű 122.

238. ...die in ihren verschiedenen Mundarten gleichwohl eine allgemeine Mutter und einerlei Ursprung zu erkennen geben, ich meine die Estländer, Finnen, Lappländer, Permier, Woten, Tscheremissen, Mordwiner und Tschuwaschen: endlich haben sie auch eine nicht geringe Anzahl Wörter, so ihnen mit den heutigen Ungarn gemeinschaftlich sind. Dieses gibt Gelegenheit zu untersuchen, ob nicht die Ungarn mit den Wogulen in Verwandtschaft stehen. Fischer id. mű I. 123-124.

239. Wir nehmen also an, dass die alte Jugri der heutigen Ungarn Stammväter sind.

240. ...dabei mich aber jetzt nicht aufzuhalten begehre. Fischer id. mű I. 126.

241. Wenn demnach die Jugern und die Wogulen ein Volk, und wenn diese Jugern der heutigen Ungarn vorfahren sind, so folgt unwidersprechlich, dass die alten Wogulen in Ansehung der heutigen Ungarn eben dasselbe sind. Fischer id. mű I. 127.

242. Zsirai id. mű (1994) 492.

"mivel itt csak a magyaroknak a vogulokkal való rokonságát akartam kimutatni, itt ennyiben hagyom, de különösen azért is, mert ezt az anyagot már egy másik munkámban részletesen tárgyaltam." 243

Röviden kitér a baskír-magyar kérdésre is, feltételezve, hogy a bascatir és a magyar valószínűleg ugyanazt a népet jelölte. 244 Arra a kérdésre, hogy a magyar név honnan ered, azt a választ adja, hogy a magyarok ungar nevét az oroszok adták, bár az ugri-ungri népnév ismert a VI. századtól, ekkoriban azonban az ugorok még nem voltak európai nép, hanem Perzsia közelében laktak. 245 Visszatérve a vogul-magyar rokonságra további 15+9+19+7+16+12 szó egybevetését mutatja be táblázatokon. 246 Majd így összegez: "mindebből immár kiviláglik, hogy a csúd, a tatár és az osztyák nyelvek a magyarral azonosak! Nem helyes az a vélemény, hogy ez az azonosság csak a fenti táblázatokra terjed ki. Nem. Kiterjed az egész nyelvre. Mindamellett szívesen elismerem, hogy az etimológia önmagában nem elegendő arra, hogy a nyelvek rokonságát kimutassuk, ha azonban ezt támogatja a földrajz, az ókori és középkori történelem, valamint a népek közös erkölcsei és szokásai(?!), akkor - véleményem szerint - megalapozottan következtethetünk a rokonságra. 247

1991-ben Klima László összeállította a magyar szókészlet finnugor elemeit, amelyek száma összesen 660. Ebből biztos megfelelés a vogulban 319, az osztyákban 287, a zürjénben

221, a votjákban 199, a cseremiszben 153, a mordvinban 156, a finnben 212, az észtben 160, a lappban pedig 173. Ennyi és nem több! 248 Ha értékelni kívánjuk J. E. Fischer munkásságát magyar őstörténeti szempontból, nem csatlakozhatunk a Zsirai Miklós féle áradozásokhoz, mely szerint "várva-várt eredményeket és hiánypótló lépéseket" köszönhetünk neki, s a könyvét sem nevezhetjük a magyar nyelv eredetéről írt "egyik legjelentősebb munkának," ám azt el kell ismernünk, hogy helyénvaló észrevételei is voltak, különösen a magyar számnevek vonatkozásában és az Isten szavunk eredetét illetően, mivel észrevette, hogy az egy (nála "ekj"!), a tíz, a száz, az ezer szavunk éppen úgy, mint az Isten szó iráni, perzsa eredetű, tehát eleinknek Perzsia közelében kellett lakniuk. 250

Fischer az általa összeállított szójegyzéket átadta barátjának, August Ludwig Schlözernek (1735-1809) 251, aki ki is aknázta ezt a lehetőséget. Erről Schlözer a következőket közli az életrajzában. "(Fischer ezen gesztusával) későbbi történelmi tanulmányaiban hasznos és fontos (tényező) lett. Leibnitz alaptételét origines populorum nyelvükben keresni, már régen ismertem... Fischer szibériai utazásai során arra a gondolatra jutott, hogy az ismeretlen népeknél szavakat gyűjtsön, így készült el egy vocabularium, fajtáját tekintve egy különlegesség. Fischer nagyon szívesen megmutatta nekem, hiszen nagyon örült, hogy egy ott érdektelen munkáját én nagyra becsültem. Ebből a vocabulariumból alkottam meg az összes orosz nemzetségek classifikációját, mely az én Probe russsischer Annalen és Allgemeine Nordische Gescichte útján a nagyközönség körében is ismert lett, s azóta minden szerző, Oroszországon kívül és belül a legcsekélyebb változtatás nélkül használja.

243. Aber weil ich hier nur die Verwandschaft der Ungarn mit den Wogulen zeigen, so la8e es hiebei bewenden, insonderheit da ich diese Materie in einer besondern Schrift ausführlicher abgehandelt habe. Id. mű I. 134-135. - J.E. Fischer hivatkozott munkája a De origo Ungarorum, amelyet azonban Schlözer csak 1770-ben adott ki a Ouestiones Petropolitanae c. kötetben.

244. Aber auch der Name Baschart führet uns auf die Spur zu dem Asiatischen Namen der heutigen Ungarn Madschar, und la8et uns sehr warscheinlich mut maBen, da8 Bascatir-Madschar alles einerlei Name und einerlei Volk bedeute. Fischer id. mű I. 128.

245. Fischer id. mű I. 134. - vö. Ouestiones Petropolitanae. Göttingen 1770, 28, 37.

246. Fischer id. mű I. 162-168.

247. Hieraus erhellet nun die Übereinstimmung der Tschudischen, Tartarischen und Üschtakischen Sprachen mit der Ungarischen. Die Meinung ist nicht richtig, da8 dieselbe nur an die in den vorhergenden Tabellen enthaltene Wörter gehe. Nein, sie gehet durch die ganze Sprache. - Bei dem allen gebe ich gerne zu, da$ die Etimologie für sich allein nicht zurecht, die Verwandtschaft der Sprachen auszumachen: wenn sie aber von der Geographie und der Historie der alten und mittlern Zeiten, wie auch von den gemeinschaftlichen Sitten und Gewohnheiten der Völker unterstützt wird, so kann man, meines erachtens, einen gegründeten Schluss von einem auf das andere machen. De azért annyit még, bizonyságként, hozzáfűz: und wer einen Versuch mit der Finnischen und Tartarischen Sprache, die hier in Petersburg nicht unbekandt sind, in Absicht auf die Ungrische

machen wollte, der würde von der Warheit dieses vorgebens leicht überzeugt werden. Ma már jól tudjuk, a finn és a tatár nyelv egyáltalán nem rokon nyelv, a magyar szem előtt tartása mellett sem! Fischer id. mű I. 171., 174.

248. Emlékkönyv Benkő Loránd hetvendeik születésnapjára. Szerkesztette: Hajdú Mihály és Kiss Jenő. Budapest, 1991.

249. Zsirai Miklós id. mű (1952) 17. - Poór János id. mű 283. - vö. Hajdú Péter, Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962. 10. - Bárczi Géza, A magyar szókincs eredete. Budapest, 1958, 50.

250. Munkácsi Bernát, Árja és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben. I. Magyar szójegyzék. Budapest, MTA. 1901, 2-3. A legújabb etimológiai szótárban: Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen. I. Hrsg. Benkő Loránd. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1994, 628: oldalon az áll, hogy az isten szavunk alapja az is -ős, lásd isemucut!
251. Allgemeine Deutsche Biographie. XXXI. Leipzig, 1900, 567603. Schlözer eredetileg teológiát tanult Wittenbergben. Kiváló képességeit jelzi, hogy Oroszországban, ahol 9 évet töltött (1761-1769), már 1765-ben II. Katalin cárnő kegyéből professzori címet kapott Szentpétervárott. 1769-től a göttingai egyetem tanára. - Meyers Enzyklopädisches Lexikon. B. 21. 147.

Ludwig Schlözer

Mivel én ezt a vocabulariumot még nem aknáztam ki, elkoldultam tőle az akkori göttingai Történelmi Intézet számára. Készségesen ajándékozta nekem az eredeti példányt, mely Göttingában a nagyközönség rendelkezésére áll, már máig is gyakran használtatott, és remélhetőleg a jövőben még szorgalmasabban használtatik." 252 A. L. Schlözert a német történészek általában nagyra értékelik, 253 ám a magyar történetírás is kiemelkedő jelentőséget tulajdonít személyének. 254 Emberi jellemvonásai kifejezetten ellenszenvesek voltak, nemcsak heves és sértő hangneme miatt, hanem azért is, mert családját terror alatt tartotta 255 s alárendelt mindent féktelen becsvágyának. Rendkívül fölényes és beképzelt ember volt, aki önteltségében jogot formált mások megalázására is. Egyáltalán nem tudott sem magyarul, sem finnül, sem a többi un. finnugor nyelven, oroszul is közepesen tanult meg, mégis saját magát tekintette az

igazság kútfejének. 256 Hosszú időn át fő művére: az Általános északi történelem. A legújabb és legjobb északi íróktól és saját kutatások alapján leírva, földrajzi és történeti bevezetőképpen valamennyi skandináv, finn, szláv és szibériai nép helyesebb megismeréséhez, kiváltképpen az ókorra és a középkorra vonatkozóan, 257
- a magyar történettudomány úgy tekintett, mint alapműre,258 amely - úgymond - mérföldkő! Igen jellemző, hogy Poór Jánosnak például 13 esztendőre volt szüksége, mire rájött, hogy Schlözer munkái egyáltalán nem voltak "nagyrabecsültek" és "kiemelt jelentőségűek" Magyarországon, amelyek "külön vonzó erőt jelentettek a magyar diákok számára" 259 Sőt, 1991-ben már azt is le merte írni, hogy ez a könyv "a magyarságkutatásban nem számít mérföldkőnek", 260 mivel új anyagot nem hoz. Schlözer Magyarországot már 1771-ben(!) úgy tekintette, mint amelyet "még ma is minden részében nagyobbrészt szlávok népesítenek be". 260 A szlávok "a legrégibb idők óta itt éltek és sehol a történelemben a legkisebb nyomát sem találni annak, hogy bevándorlók lennének." 262

"Magyarország a különböző nemzetek olyan különös keveréke, mint talán egyetlen más birodalom sem a világon. Mindezeket biztos jellemzők alapján különválasztani, fajták szerint meghatározni és idejövetelük idejét megadni, a történelmi kritika mesterműve lenne." A magyarok a finn népek közé tartoznak, azonban a finn népek egyike sem uralkodó nép! "Még három nép van hátra, amelyek részben északon élnek ugyan, de önálló államot nem alkotnak és nincs saját történelmük, ezek a finnek, a románok és a magyarok."Ezek a részben ősi, népes, nagy nemzetek (a magyarokat kivéve) nem játszottak soha szerepet a népek színpadán.

252. Kesztyűs Tibor, Schlözer és a finnugor nyelvtudomány. In: Tanulmányok a finnugor nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerkeszti: Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 358.

253. Max Büdinger, Nachrichten zur österreichischen Geschichte in altrussischen Jahrbüchern. I. Wien 1860, 3: eín bewundernswerter Mann-nak nevezte!

254. Farkas Gyula, A.L. Schlözer und die finnisch-ugrische Geschichts-, Sprach- und Volkskunde. Ural-Altaische Jahrbücher 34 (1952) 1-22. - Kosáry Domokos id. mű 518. oldalon még azt is leírja, - elismételve H. Balázs Éva ugyancsak vonalas" szavait: A magyar jozefinisták külföldi kapcsolataihoz 1. Schlözer és magyar tanítványai. Századok 97 (1963) 1187. - hogy Schlözer alkotta meg az orosz állam normann eredetét valló téves elméletet, holott 1980ban ennyire már nem kellett volna a szovjetek talpnyalójának lenni! H. Balázs Éva lelkendezik azért is, hogy "nagy figyelmet fordít a magyarországi szlávokra, elsősorban a szlovákokra", ám egyetlen szava sincs a magyargyűlöletére!

255. Három fia volt: Ludwig, Christian és Kart. Allg. Deutsche Biographie. B. 31. Leipzig 1900, 599.

256. Kesztyűs id. mű 357-360. Gazdag irodalmi hivatkozással

257. A. L. Schlözer, Allgemeine Nordische Geschichte. Aus den neusten und besten nordischen Schriftstellern und nach eigenen Untersuchungen beschrieben, und als eine geographische und historische Einleitung zur richtigern Kenntni8 aller Skandinavischen, Finnischen,

Slavischen, Lettischen und Sibirischen Völker, besonders in alten und mittleren Zeiten. Halle 1771.

258. Zsirai Miklós id. mű (1994) 493-494.: agyba-főbe dicséri, ezt teszi Bárczi Géza is, bár ő Schlözert Gáspárnak nevezi: A magyar szókincs eredete. Budapest, 1958, 61.

259. Poór János, A. L. Schlözer történetszemléletéről. Történelmi Szemle 3-4 (1978) 557.

260. Poór János, Magyarországról és a magyarságról az Allgemeine Nordische Geschichte-ben, In: Unger Mátyás Emlékkönyv. Szerkesztők: E. Kovács Péter, Kalmár János, V. Molnár László. Budapest, 1991, 183.

261. Schlözer id. mű (1771) 239: Ungern, im eigentlichen oder engeren Verstande, ist noch heut zu Tag fast in allen seinen Provinzen mit Slaven angefüllt.

262. Sie scheinen auch von den áltesten Zeiten hier gewohnt zu haben, und nirgends will sich in der Geschichte die geringste Spur von ihrer Einwanderung finden. Uott.

"Egyedül a magyarok lettek később kivételek, ámde ők sem egy hódító, uralkodásra termett nép, hanem mindig a szomszédaik martalékai voltak(?!), következésképpen saját történelmük nincsen!" 263 Schlözer egy másik munkájában "pontosította" a magyarok jellemzését: "A magyarok hordái, melyek kelet felől a besenyőktől reszkettek, nyugaton az évek hosszú során át rettegésben tartották a hatalmas Germániát (sic!), ámde az az igazság(?), hogy nem a magyarok saját erején múlt ez, sem a tömegükön, sem a vitézségükön, sem pedig a hadművészetükön." 264 Erdélyről szólván kijelenti, hogy a székelyek szintén magyarul beszélnek, de durvábban és egy ismeretlen nyelvből való sok szóval keverve." Magyarország történetét három időszakra osztva tárgyalja: pannóniai korszak, a népvándorlás kora 975-ig és végül a kereszténység kora. A hunokról, avarokról és a magyarokról azt írja: "Nem tudom azonban, hogy ez a három nép... honnan jött, milyen nyelven beszélt, hogy vajon különböztek-e egymástól, és ha igen, miben?" Másutt viszont tiltakozik az ellen, hogy a magyar a hun és az avar keveréke lenne! De azért odaszúr: Ám ezt egyetlen magyar történetíró sem tudja! 266 Azt azonban a leghatározottabban leszögezi, hogy a magyarokról szóló részt csak hozzátoldja a végén, mert nem tartoznak ide, mivel nem ősnép, hanem csak a IX. században vándoroltak be Ázsiából. Hogy a magyaroknak a nyelve a finnel és a lappal közeli rokon és így a nemzet a nagy finn néptörzs egyik ága volna, régtől ismert." 267

Mind a mai napig a magyar őstörténet-kutatás "mérvadó képviselői" azt hangoztatják, hogy J. E. Fischer, de főként A. L. Schlözer legnagyobb érdeme, hogy "elsőként fedezte fel a finnugor népeket az európai történetírás számára " sőt "meggyőzően és lenyűgözően(sic!) ábrázolta ezt." 268

Schlözer az első ilyen munkájában - Fischer nyomán, sőt szövegét gyakran szó szerint újraközölve 269 - felsorolja az egyes finnugor népeket, a finneket, a líveket, a lappokat, a mordvinokat, akiknek a nyelve "szemmelláthatóan igen sok finn és magyar szót tartalmaz", a zürjéneket, akiknek nyelve "tiszta finn nyelvjárás "a vogulokat, akik Szibériában

részben a Jugor-hegyek(?) és az Ob folyó mentén laknak s akiknek nyelvében "nagyon sok magyar elem van", az osztyákokat, akik korábban nem Szibériában laktak és végül a letteket. Az Allgemeine Nordische Geschichte-ben gazdagabb nyelvi anyagot vonultat fel, például a vogul nyelvből 295 szót. Vegyünk néhány példát annak jelzésére, hogy milyen szavakat hasonlított össze, és Hunfalvy vogul szójegyzékével összevetve tűnjék ki, mennyire nem tudott vogulul sem! 270

263. Ungern enthält ein so sonderbares Gemische von ganz verschiedenen Nationen, als vielleicht kein anderes Reich der Welt! Alle diese durch sichere Kennzeichen auseinander zu setzen, ihre Arten zu bestimmen, und die Epochen ihrer Ankunft anzugeben, würde das Meisterstück den historischen Kritik sein. - Schlözer id. mű 248. Noch sind drei Völker übrig, die theils zwar im Norden wohnen aber keinen eigenen Staat ausmachen, keine eigene Geschichte haben, theils nicht im Norden wohnen, und in so fern nicht zur Nordischen Geschichte gehören,... Die$ sind die Finnen, Ungern und Walachen. - Uott. - Allein alle diese, zum Theil uralte, zahlreiche, und weitausgebreitete Nationen, haben (die einzigen Madscharen ausgenommen) auf dem Schauplätze der Völker niemals Rollen gespielt. - Die einzigen Ungern in spätesten Zeiten ausgenommen, daf$ sie nie einen Eroberer gezeuget, sondern immer die Beute ihrer Nachbarn gewesen, folglich auch keine eigene Geschichte. Uott 301.

264. A.L. Schlözer, Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen. Kritische Sammlungen. I. Göttingae, 1795, 2: ...die Magyaren Horde, die im Osten vor Petscheingern zittirte, im Westen, eine lange Reihe von Jahren hindurch, das gewaltige Germanien (sic!) vor sich zittern, aber daran war in Wahrheit, nicht ihre innere Stürcke, daf ist, weder ihre Menge, noch ihre Tapferkeit, noch ihre Kriegskunst schuld.

265. Die Seckler, die gleichfalls ungrisch sprechen, es aber gröber(?) und mit vielen andern Wörtern aus einer unbekannten Sprache(?) vermischt, reden. Schlözer id. mű (1771) 251.

266. Wo diese drey Völker, Hunnen, Avaren und Madscharen, hergekommen, was die beyden ersteren für eine Sprache geredet, ob und wie sie alle drey von einander verschieden gewesen, wei$ ich nicht, und kein Ungrischer Geschichtsschreiber weif es. - Schlözer id. mű (1771) 251. - Az írott források általában - Schlözer szerint - unger-t, ungrus-t írnak, nem ungar-t és a legkevésbé hungarus-t(?). Az eredeti szó vitathatatlanul az ugor vagy ugr, a másik írásmód etimológiai ostobaságból (sic!) keletkezett, az unger ugyanis annyi, mint hun-avar, mintha a magyarok a hunok és az avarok keveréke lenne! - Das Stammwort ist unstreitig Uger oder Ugr, die andere Schreibart ist aus der etymologischen Thorheit entstanden, Unger sei so viel wie Hunn, Avar, als wenn die Madscharen ein Gemische von Hunnen und Awaren wáren. Uott 306.

267. Ungern. (Madschar). Diese flicke ich nur hinten an, weil sie nach meinem Plan nicht hieher gehören, indem sie kein Stammvolk, sondern erst im 9-ten Saeculo aus Asien eingewandert sind. Daf die Sprache dieser heutigen Ungern mit dem Finnischen und Lappischen nahe verwandt, und die Nation folglich ein Zweig des grossen finnischen Völkerstammées sei, ist was altes und längst bekanntes. Uott 306.

268. Kesztyűs id. mű 359. - Sogar mehrere Gelehrte (Müller, Fischer, Schlözer) hatten schon expressis verbis erklärt, da$ die ungarische, die wogulische und die ostjakische Sprache náher miteinander verwandt sind. vö. Gulya János, Die Idee der Sprachverwandtschaft im Spiegel der kulturell-politischen

Strömungen. In:Sprache und Volk im 18. Jh. Symposium in Reinhausen bei Göttingen 3-6. Juli 1979. Opuscula Fenno-Ugrica Gittengensia I. Frankfurt am Main-Bern, 1983, 76.

269. A. L. Schlözer, Probe russischen Annalen. Bremen und Göttingen. 1768, 101-112

270. Schlözer id. mű (1771) 308 - 315.

II Hogyan lettünk finnugorok? 46

magyar	vogul	Hunfalvy-szójegyzék
ég	numna	leang
este	iti	iet
tó	tú	tur
arany	surn	sarni
fiú	pu	pi
ló	lu	lu
egy	aku	äkve
kettő	kiteg	kiti
hat	kot	kat
nyolc	nöllon	nollu
kilenc	óntollon	antellu
tíz	lou	lau

Schlözer a finnekről azt mondja, nem lehetnek szkíták, sem hunok, sem szamojédok, sem zsidók(!), de akkor kik voltak? A hunokról sem tudja, kicsodák voltak. Azután így ír: itt megállok. 271 Megáll, mert nem tud többet. De akkor miért szabad őt csodálatos és lenyűgöző tudósnak nevezni éppen nekünk, magyaroknak, akiket, bizony, nagyon gyűlölt és megvetett. Miért szólít fel bennünket éppen egy magyar tanár, 272 hogy "ne tartsunk haragot Schlözerrel és cinkosaival, mert egy tudományos vizsgálódás eredményét nem minősíti okvetlenül indítékának nemes vagy nemtelen volta." Hogyne minősítené! A történelem, nem magfizika, a történelem éppen úgy hat (vagy még erősebben) az érzelmeinkre, mint az értelmünkre. Ha ez nem így volna, nem is volna értelme múltunkat kutatni és nem is érdekelne senkit az eredmény.

Igenis, rá kell mutatni arra, miért jellemzik ezt a XVIII. századi magyargyűlölő histórikust úgy, mint, aki a legnagyobb jót tette velünk. 273 Azt írják róla: "Magyarországon inkább kijózanítóan hatott. A hun-magyar rokonság mítoszától Schlözer megfosztotta a magyarságot, hiszen művének népszerűsége (?) és saját egyetemi tanári tevékenysége révén hatásosan propagálta a mítoszromboló finnugor rokonság elméletét." 274 Schlözer tudatosan és megfontoltan fordult szembe a magyarsággal, azt kívánta elérni, hogy végérvényesen megváltozzon a magyar nép helye az európai hierarchiában. A magyarság pozíciója Európában "igen szerény . A magyaroknak nincs helyük Európa fő népei között, tisztázatlan az eredetük... és nincs joguk nemhogy Erdélyre, de Magyarországra sem."

És egy magyar történész minderre azt írja le: "ezeket a megállapításokat nehéz kétségbe vonni..." 275

Ez már csaknem hazaárulás. S ezt pontosan látták eleink mind a XVIII. században, mind a XIX. században. 1820-ban erről így

írtak: "a régi gúnyolók illő követője, a Magyaroknak pedig (kiket Európának honnyi Nemzetei között nem színelt) rágalmazó Ellensége Aug. Ludw. Schlözer, híres Göttingai Oktató, ki az ő baráttya, Jos. Eberhard Fischer után legelső tagadta meg a Magyaroknak a Régi Hunnoktól vólt származásokat. Schlözernek és Tanítványainak állítása, színessen, de mohón is elfogadtatott a Német és Tóth Nemzetektől, mivel ez által a Nagy Hunn Nemzetnek Vitéz Tetteit a Magyaroktól eltulajdoníttatva szemlélték - már Vadon tsoportozó népekre (wilde horden) legyaláztatva kedvessen érzették. Illyen természeti indító okokból nem lehet ezt az Idegenekben tsudálni - mint inkább megvetni, sőtt igazi jussal gyűlölni nem kevés számmal magokat ki külömböző Hazafiakat (neveket szégyenökre függeszteni nem kívánom), kik Schlözerrel pusztán tsak vallásbéli közösülés végett s annak oktatói auctoritássa miatt kezet fogtak, s önnön Nemzeteknek józan ok nélkül való gyaláztatását elfogadván, sőt helyben hagyván, mind itthon, mind külső nemzetek előtt könyveikben vitatni igyekeztek... Azt kívánni és vitatni tehát, hogy a nyolczszáz esztendeig fennálló traditiót... és tanúbizonyságait megsemmisítse, nagy vakmerőség, ne mondjam esztelenség." 276

"A Magyarokat Hazai Históricusaink a Hunnusokkal és Avarokkal egynek tartják. Hasonló értelemben vagynak a közép Századok-béli Görög és Deák Írók, u.m. Procopius, Menander, Simocatta, Theophanes, Paulus Diaconus, Greg. Turonensis.

Schlözer egyik munkáját még magyarra is lefordították a magyar gyermekek számára: A világ történetének tudományára való készület. Írta a gyermekek számára Slötzer Augusztusz Lajos. Fordította Németh László. Soprony, 1795.

271. Schlözer id. mű (1771) 308.: Wer waren die Hunnen? Ich weiss es nicht und niemand weiss es! - Nun wenn also die Finnen weder Scythen, noch Samojeden, noch Hunnen, noch Hebräer sind: wer sind die denn? Hier bleibe ich stehen...

272. Láng Gusztáv, Hogyan lehetünk múltszázadiak? Életünk 32 (1994) 1082.

273. Egyesek odáig elmentek, hogy azt állítják, hogy Schlözert Sajnovics és Gyarmathi ösztökélte(?!) a finnugor nyelvkutatásra?! Lásd. Csetri Elek, Körösi Csoma Sándor indulása. Bukarest, Kriterion. 1979, 176.

274. Egyesek akkoriban is igyekeztek mindent felhasználni, így

275. Poór János id. mű 187-188.

276. Y., A Magyaroknak nem die Ungarn, hanem die Magyaren új elnevezése a Németek által, valóságos Philológiai téveledés. Tudományos Gyűjtemény 4 (1820) III. 4-6.

Ezeknek tanúbizonyságának hitelesebbnek kell lenni, mint némelly mai Tudósok vélekedésének, kik a Magyaroknak a Hunnusokkal és Avarokkal való atyafiságát, úgy látszik, csak azért tagadják, hogy azokat Finnusi törzsökre vihessék."

"Tőlük származtatni pedig a Magyarokat csudálatos Hypothesis. 277

Elutasította Schlözer rágalmazó állításait Toldy Ferenc (1805-1875)," Wenzel Gusztáv (1812-1891) Jászay Pál (1809-1852) és Szabó Károly (1824-1890) is. Idézzük Wenzel Gusztávot: "Nem indokok, hanem egyedül néhány egyoldalú ösvényen járó külföldi tekintélye ingatta meg a magyarok eredetéről régi felfogásunkat, s főleg miután Schlözer, szenvedélyességének egész hevével, a magyar őstörténetet felforgatni kisérlé, s a Hell-Sajnovics-féle állításokat egyoldalúlag megragadván s egész a túlságig megfeszítvén, egy részről Gyarmathyt arra bírta, hogy a finn nyelvek és a magyar közti, szerinte minden kétséget kizáró rokonságot bebizonyítsa, más részről pedig minden magyart gúnyszavakkal illetett, ki ellene és csatlósai ellen amannak pártolója maradni merészelt. "Schlözer minden helyes indok nélkül reánk tukmált szellemi kényuraságát tovább tűrni nemzeti gyalázatnak érezvén", sokan szembefordultak vele. Majd Wenzel megállapítja: "Nem volt kor, melyben a német literatúra oly hatályosan folyt volna be nemzetünk szellemi életére, de nem is volt kor, melyben német tudósok befolyásukkal annyira visszaéltek volna." 279

Mennyire hamis tehát mindaz, amit Pusztay János és Láng Gusztáv állít a német tudósokkal kapcsolatban! Mindazon kórnak a vírusa, amely mára gyógyíthatatlan beteggé tette a magyarságot a megcsonkított maradék-hazában, éppen ekkor, a XVIII. században került nemzetünk szervezetébe, és éppen azáltal, hogy elhitették "a magyarok minden cultúrát nélkülöztek, tehát mint valóságos horda vagyis népsöpredék (Schlözer szavai: Madjaren Orde, wilder Nomaden-Schwarm, unbedeutende rohe asiatische Orde, subalterne Orde) mostani hazájukba érkezvén, csak itt tanulták mind azon szép dolgokat, melyeket magyar nemzeti míveltségnek nevezni szokás. 280 És ne gondoljuk, hogy ezek a kérdések ma már idejétmúltak. A Kárpát-medencei magyar anyagi kultúra kialakulása "az Európával való találkozás következtében" itt, a Duna-mentén alakult ki - állítják egyesek 1994-ben! 281 Elvesztettük önbizalmunkat, kiölték belőlünk ősi hitünket és tartásunkat. "Alig van nemzet, melynek becsületes nevére több szennyet igyekeztek volna némely ellenszenvűek ragasztani, mint a magyaréra" - írta Jászay Pál. 282

Bartal György (1820-1875) így vallott 1858-ban: "én Magyarország történetét literatúránk azon korszakában tanultam, melyben Schlözer tana következtében... általános szokássá vált... azt a thesist tanítani, mintha a magyarok az Etele népéveli kapcsolatot csak azért színlelnék, hogy ez által eredetüket nagyobb dicsőségben tüntessék fel... őseinket, az én időmben is, Schlözer rajza szerint mint vad nomádokat írta le. Schlözernek ezen tanát Büdinger egészen sajátjává tévén, minap aképp fejezett ki, miszerint őseink itteni letelepedésük korában az emberi fejlődés legalsóbb fokán állottak volna... Schlözer eszmélkedéseit, ha mégoly tiszták volnának is az ellenszenvtől, mint azzal irántunk telve vannak,... nem tehetem elébe a legrégibb elődeinktől jött s nemzedékről nemzedékre szállott és így néphitté szentesített traditiónak." 283

S vajon ok nélkül nevezte volna Szabó Károly a göttingai tudóst "magyarfaló Schlözer"-nek, 284 Ribáry Ferenc pedig terroristának (+történeti irodalmunknak Schlözer által

terrorizált szerencsétlen korszaka lejárt" - írta 1859-ben")? 285

Amikor August Ludwig Schlözer nevezetes munkája megjelent, már kinyomtatták Sajnovics János (1733-1785) könyvét, a Demonstratio-t, 286

277. Kovács Sámuel, A Magyarokról és Törökökről. Tudományos Gyűjtemény 6 (1822) VI. 11-12.

278. Toldy Ferenc, A magyarok műveltségi állapotjai a keresztyénség felvétele előtt. Új Magyar Múzeum ! (1850) 37: a magyar és hún törzsök azonossága vagy közel vérrokonsága... Schlözer és vak követőinek negatioja által kétségessé tétetett ugyan, de meg nem cáfoltatott.

279. Wenzel Gusztáv, Eszmetöredékek a magyarok eredetéről, Szontagh Gusztáv értekezésére vonatkoztatva. Új Magyar Múzeum 2 (1851) VI. 307-308.

280. Wenzel id. mű 312.

281. Bálint Csanád, A 9. századi magyarság régészeti hagyatéka. In: Honfoglalás és régészet. Szerkesztette: Kovács László. A honfoglalásról sok szemmel. I. Főszerkesztő: Györffy György. Budapest, Balassi. 1994, 45.

282. Jászay Pál, A magyar nemzet napjai, a legrégibb időktől. Új Magyar Múzeum 2 (1852) 787.

283. Bartal György második nyilt levele Pauler Tivadarhoz Béla király Névtelen jegyzője körül. Új Magyar Múzeum 8 (1858) 358-359.

284. Szabó Károly id. mű (1869) 60., jegyzetben.

285. Ribáry Ferenc, A mordvin nyelv a magyar ághoz tartozik-e? Új Magyar Múzeum 9 (1859) 259.

286. Sajnovics János, Demonstratio. Idioma Ungarorum et Lapponorum idem esse. Hafniae 1770.

amelyet a magyar finnugrista nyelvészek "szent könyvnek" tekintenek, amelynek szerzője ", valóban korszakalkotó művet hozott létre?" 287 És mi sem jellemzőbb Schlözerre, hogy az ő eszméit hirdető Sajnovicsot is kicsúfolta, mondván: nevetséges, hogy Sajnovics úr megállapításait az új felfedezések rangjára emelték, holott már 1717 óta 288 tudjuk mindezt!

Eredeti lapp rajz

Persze, folytatja a német tudós, a magyar kutatók eddig semmit sem tudtak(!) arról, amit a magyarok eredetéről tudniuk kellett volna. Amit meg tudtak, az rossz és megalapozatlan

volt." Az azonban érdekes, hogy Sajnovics "dictatori hangnemét még Schlözer is keménylette, valamint azt is csípősen a szemére veti, hogy írni bátorkodott”. 290 Számunkra ma már nem az a fontos, hogy Sajnovics valójában mekkora tudós volt, hanem az a módszer, amellyel ezt az egyébként derék jezsuita csillagászt és matematika pap-tanárt felmagasztalják és korszakalkotó nyelvésszé nyilvánítják, 291 holott a lapp-magyar nyelvrokonság gondolata sem az övé, hanem Hell Miksáé, aki szerint a magyarok őshazája Karélia volt s ezt akarta bizonyítani. 292 Ezért vette maga mellé Sajnovicsot, akinek viszont nyelvészeti és történeti ismeretei szinte egyáltalán nem voltak. 293

"A két magyar csillagász... az ottani lakosok nyelvjárásán tett néhány esetleges észrevétel nyomán azonnal egy nagyszerű hypothesist gondoltak kimondhatni, magokat is, másokat is elámítani igyekezvén 'idioma Hungarorum et Lapponum idem esse'. És íme az alap le volt téve, melyen azóta a magyar őstörténeti zavarok támadtak." 294

"Sajnovics és Gyarmathi kutatásai külföldön ismeretesek lettek, kik kevés tudománnyal ugyan, de annál több önhittséggel szóltak a dologhoz, a finn-magyar-lapp rokonság kérdését a tudós külföld eldöntöttnek hitte, - és corollariumul a magyarok finn származásán többé senki sem kételkedett. Ez több volt, mint aminek kimondására Sajnovics és Gyarmathi gyenge kísérletei a tudósvilágot jogosíthatták volna." 295 "Sajnovicsnak a nyelvtudományba vágó több alapvető gondolata is téves, hangtani ismeretei pedig egyáltalán nem voltak" - írta Halász Ignácz." 150 szót hasonlított össze, amelynek zöme rossz, mára már legfeljebb 33 tartható helyesnek, 297 a könyvét mégis két ízben is újra kiadták, 298 sőt elkészült a magyar fordítása is(!). Miért? Letagadható-e a szándékos túlhangsúlyozás, magyarán a tudományos félrevezetés? Róla a legnagyobb tapintattal nyilatkoznak, 299

287. Balázs János, A hazai magyar és finnugor nyelvészet története 1850-től 1920-ig. In: Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből (1850-1920). Budapest, 1970, 17. - Vásáry István, A magyar őstörténet kutatásának hagyományai. Magyar Tudomány 87 (1980) 369: valóságos mérföldkőnek nevezi! - Békés Vera id. mű 91. Simoncsics Péter Sajnovicsot és Gyarmathit "zseniálisnak" nevezi: Ethnographia 118 (2007) 306.

288. Szinnyei József, Sajnovics János Demonstratio-ja. Magyar Nyelv 26 (1896) 225: 1617-et ír!

289. Schlözer id. mű (1771) 306. oldalon a jegyzetben!

290. Horváth Endre, A Magyar Nemzet nem Finn származatú. Tudományos Gyűjtemény 7 (1823) II. 39. - Schlözer id. mű : Das idem esse auf dem Titelblatte ist übertreiben. So weit gehet Herrn Sajnovicsens Vergleichung des Ungrischen mit dem Lappischen noch nicht, dass sich mit Grunde von Identítát sprechen liesse. Sein Verzeichniss verglichener Vörter S. 35-52. enthált nur 154 Beyspiele, und rechnet man die Derivata ab, so bleibt nicht einmal die Hálfte von radical Wörtern, die hier allein entscheiden, übrig.
291. Z. M. Csupor, Zur Erinnerung an János Sajnovics. In: Zweiter Internationaler Finno-Ugristen Kongress. Helsinki, 1965, 14: J. Sajnovics, der Begründer der vergleichenden historischen Sprachwissenschaft.

292. Kisbán Emil, Tordasi és Kálózi Sajnovics János. 1733-1785. Debrecen-Budapest, 1942, 41.

293. A. L. Schlőzer keményen le is dorongolja már 1771-ben, mondván .herr loan. Sainovics S. I. Ungari Tordasiensis" nem ismeri sem a finnugor népeket, sem a magyarok történetét és vándorlásait. Ha ismerte volna, sokkal több hasonlóságot találhatott volna a vogullal. Egyszer talán még szerencséje lesz eljutni az Urál és a Volga vidékére. Schlözer id. mű (1771) 306-307. oldalak jegyzeteiben.

294. Wenzel Gusztáv id. mű 306.

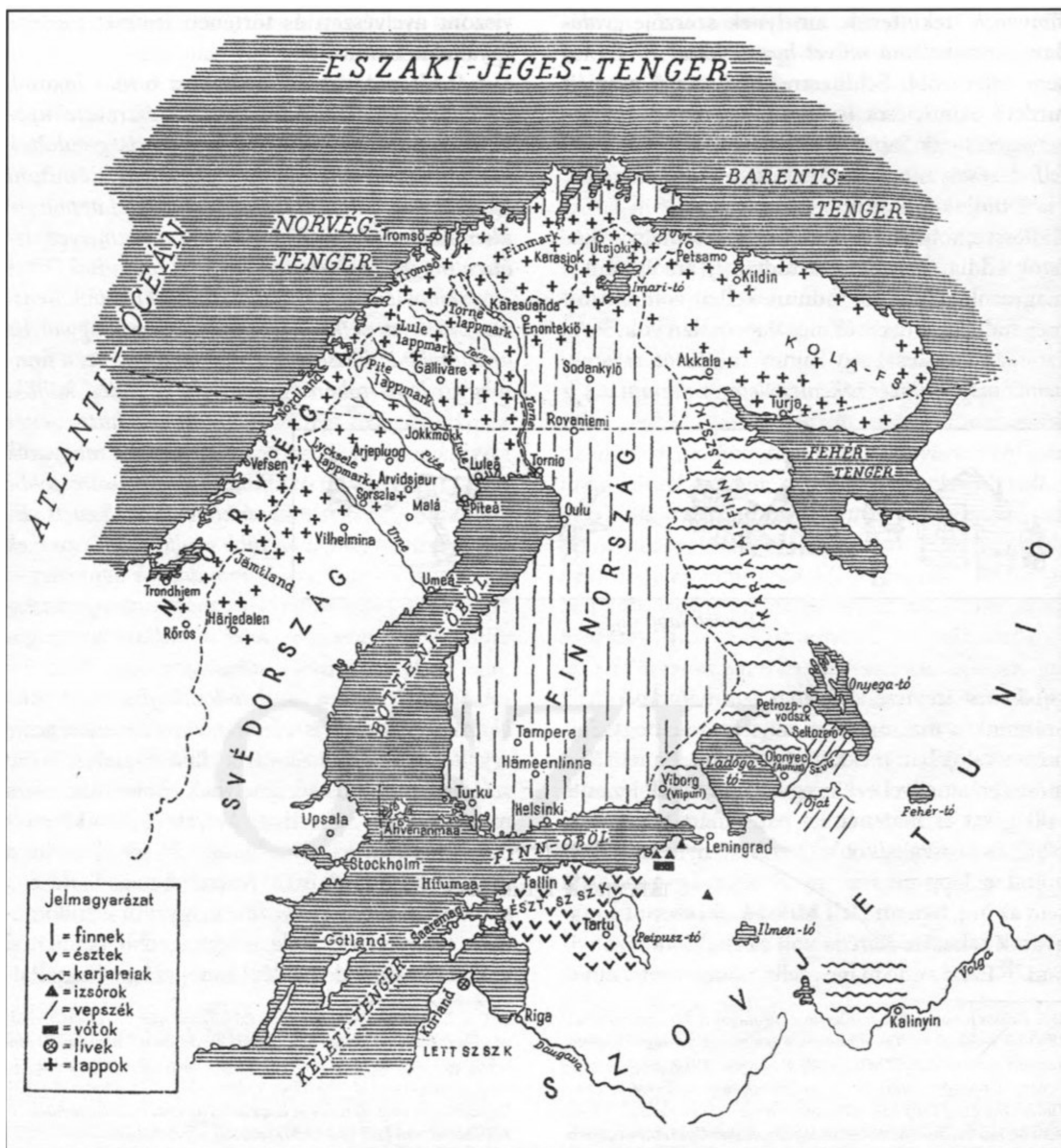
295. Ribáry Ferencz, A mordvin nyelv a magyar ághoz tartozik-e? Magyar Nyelvészet 4 (1859) 269.

296. Budapesti Szemle 1880, 101.

297. Békés Vera id. mű 91. - Pusztay János, Az "ugor-török háború" után. Budapest, 1977, 151.

298. Joannis Sajnovics, Demonstratio. Idioma Ungarorum et Lapponum idem esse. With an Indroduction by Thomas A. Sebeok. Indiana University Publications. Uralic and Altaic Series. Vol. 91. Bloomington 1968. - Johannes Sajnovics, Beweis, da$ die Sprache der Ungarn und Lappen dieselbe ist. (Aus dem Lateinischen übertragen von Monika Ehlers.) Mit Anmerkungen und Nachwort herausgegeben von Gyula Décsy und Wolfgang Veenker. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica 5. Otto Harraschowitz, Wiesbaden. 1972.

299. Benkő Loránd, Megjegyzések a magyar nyelvtudomány történetéhez a Sajnovics-évforduló kapcsán. Magyar Nyelv 66 (1970) 385-396. Hunfalvy Pál, bár jól látta mit ér Sajnovics munkája, mégis így fogalmazott: "Hell Tódor viselkedék leginkább nagy érdekkel a nyelvrokonság iránt, ő ösztönözte Sajnovicsot, és segítgeté s mi, látván mily ügyetlenül és készület nélkül fognak a munkához, sajnálkozhatunk rajtuk, de megvetni nem szabad sem Sajnovicsot, sem Hell-et. Hunfalvy Pál, A lapp nyelv. Új Magyar Múzeum 7 (1958) 11., jegyzetben.

A balti finn népek és a lappok lakóhelyei

de például Beregszászi Nagy Pál-ról (1750-1828), aki kiválóan felkészült nyelvész volt és helyes szóegyeztetéseinek száma sem marad el Sajnovicsé mögött, csak azt jegyzik meg, hogy "konokul folytatta a rossz hagyományt, a napkeleti nyelvek zavaros fogalmát(?!) és a kalandos nyelvészkedést." Megpróbált(!) ellenvéleményt kifejteni és "némi elismerés talán meg is illeti, habár ezzel inkább kompromittálta(?) a magyar nyelvészetet a német felvilágosult (sic!) szakemberek előtt." 300

S miért kompromittálta? Mert "Sajnovicsék képesek voltak volna némi fényt gyújtani, s a magyar nyelvészetben ép olly mozgalmat előidézni, mint a szanszkrit a külföldön. Azonban leginkább a félreértett nemzeti büszkeség, melly ez által

az Isten ostorá -tóli származtatást veszélyeztetve vélte látni s mélyen irtózott a rút külsejű lappok rokonságától,

300. Kosáry Domokos id. mű 591.

az érintett férfiak nyomozásainak eredményeiben semmi áron osztozni nem akart." 301 S nem lehangoló-e, hogy napjainkban is ezt a nótát fújják, 302 mintha nem tudnák, hogy igenis van a történelemben is nemzeti érdek, igenis nemzeti tudomány a történelem, a nyelv- és irodalom! Amikor a nemzeti tudományok "lankadatlan művelését" feladtuk, "melyek nélkül nincs indokolt nemzeti önérzet és honszerelem, ezek nélkül viszont nincs ösztön és erő önfenntartásunkra, 303 akkor készítettük elő Trianont!

"Sajnovics János 1769-ben utazott ki Vardö szigetére, mivel VII. Keresztély dán király arra kérte Mária Terézia magyar királynőt, küldene ki az Északi sarkhoz tudós csillagászokat, akik majd a Vénuszt fogják tanulmányozni." 304 Sajnovics részben Vardö szigetén, részben Koppenhágában belevetette magát a lapp nyelv tanulmányozásába és nagy boldogan állapította meg, hogy "magyarok ők, a mi testvéreink, a mi magyar nyelvünket beszélik, a mi magyar ruháinkat viselik, a mi régi magyar őseink erkölcse és élete szerint élnek." 305 Zsirai Miklós, nem feledkezve meg a Sztálinra hivatkozásról sem, Sajnovicsot tudatosan igen magasra értékeli, úgy tüntetve fel, mintha "a tudományosságunk az alkotó munka mezején alárendelt szereplőnek, majdnem tétlen szemlélőnek, sőt a keleti eredet ábrándképe(!) miatt a fejlődés kerékkötőjének(?!) mutatkozott" volna. ", Pedig a tudós világ joggal hihette, hogy a kételyek eloszlatására, meggyőző eredmények felmutatására legfőképpen a magyar kutatók volnának hívatva. 306 Általában manapság is hevesen tiltakoznak a "mértékadó kutatók" az ellen, hogy a Habsburgoknak érdekében állt a magyar múlt dicsőségének szétrombolása, de megfeledkeznek arról, hogy minderről maga Sajnovics János számolt be, aki elmondja, hogy Mária Terézia királynő (1740-1780) kívánta azt, hogy tegyenek közzé minden magyar-lapp rokonságra vonatkozó adatot! 307

A Sajnoviccsal szembeni rendkívüli elfogultságot jól mutatja az is, ahogyan a kínai-magyar nyelvrokonság kérdését kezelik, szemben a magyar-lapp nyelvrokonsággal. Holott a magyar-lapp nyelvrokonság kérdése mind a mai napig teljesen megoldatlan, a kínaival való rokonság pedig fel sem merülhet! A lappok nyelvének eredete homályos volt régen is és az ma is. 308 Sőt, újabban felmerült, hogy "nem is olyan régen váltak olyanná, amilyenné, tehát látszólagos más fajú néppé. Ez az állítás megkérdőjelezi a nyelvcserét is. De az is lehet, hogy a lapp, a karjalai nem is népnév, hanem foglalkozásnév." 309 Hát ilyen szilárd eredményeink vannak. Sajnovics értékelésekor azonban szinte szóba sem kerül a kínai és a magyar nyelv rokonítása, illetve Zsirai csak mint "hibás tételt" emlegeti mindösszesen három sornyi terjedelemben," holott - másoknál - oldalakon keresztül csapkod a bírálat pörölyével. 311

Sajnovics János a maga korában alig hatott a magyar közvéleményre, munkáját alig olvasta valaki. "Sajnovics többet ígért és kevesebbet adott. Nem győzött meg senkit s

így nem ösztönzött senkit az illető nyelvek tanulására."
312

Nemzeti történetírásunk egyik megalapozója, Pray György (1732-1801) természetesen nyomban elolvasta szerzetes-társa munkáját, és nagy figyelmet fordított a finn-lapp-permi nyelvrokonság érveire, 313

301. Riedl Sz., A nyelvészetről általában. Magyar Nyelvészet 1 (1856) 29-30.

302. Pusztay János és Láng Gusztáv id. mű 1084.

303. Toldy Ferencz, Tudománybeli hátramaradásunk okai.

304. Vass József, Sajnovics János két ismeretlen levele. Új Magyar Múzeum 7 (1857) 136-146.

305. Zsirai Miklós, A modern nyelvtudomány magyar úttörői. I. Sajnovics és Gyarmathi. Budapest, MTA. 1952, 21.

306. Zsirai Miklós id. mű (1952) 18.

307. Sajnovics János, Demonstratio. Reprint, Bloomington 1968, 127: Ipsa certe Augustissima Imperatrix et Regina nostra Maria Theresia, ubi pleniorem ex R. Patre Hell informationem acceperat, rem hanc Ungariae suae per honorificam compellare non dubitavit... ut guidguid seu ad Idiomatis, seu ad Originis affinitatem pertinet, a Scriptoribus Ungaris diligenter excussum, publicis monumentis in Gentis Ungaricae gloriam vulgaretur. - Ugyanez a német kiadásban: Wiesbaden 1972, 136: Selbst unsere Erhabenste Kaiserin und Königin Maria Theresia zögerte nicht... diese Sache überaus ehrenvoll für die Anweisung, alles was die Verwandtschaft in Sprache und Ursprung betreffte, solle von den ungarischen Wissenschaftlern sorgfältig untersucht und zum Ruhm des ungarischen Volkes dokumentiert und veröffentlicht werden.

308. Wiklund: Von ihrer ursprünglichen Sprache weif$ man so gut wie nichts. - Hrsg. Max Ebert, Reallexikon der Vorgeschichte. III. Berlin 1925, 366. - Szinnyei József, Finnisch-ugrische Sprachwissenschaft. Leipzig 1910, 17: Die Lappische mit dem Ostseefinnischen in sehr naher Verwandtschaft. Antropologisch aber gehören die Lappen und Ostseefinnen nicht zusammen! Öberhaupt stehen die Lappen in antropologischer Hinsicht völlig isoliert. Es mu8 demnach angenommen werden, dass sie ursprünglich eine andere Sprache gesprochen und ihre jetzige Sprache von einem finnisch-ugrischen Volke entlehnt haben. - Pusztay János, Az uráli őshaza rekonstruálásának egy lehetséges nyelvészeti modellje. Életünk 35 (1997) 419-420.

309. Szíj Enikő id. mű (1990) 263.

310. Zsirai Miklós id. mű (1952) 31.

311. P. Nagyfalusy Lajos S. J., Sajnovics János S. J. és a kínai nyelvhasonlítás.
A kalocsai Jézus-társasági Érseki Szent István Gimnázium 1935/36. évi Értesítője, 1-16.

312. Hunfalvy Pál, A török, magyar és finn szók egybehasonlítása. Új Magyar Múzeum 5 (1855) 102-103.

313. Pray Georgius, Dissertationes historico-criticae in Annales veteres Hunnorum, Avarum et Hungarorum. Vindobonae 1774, 16-28., 104.

sőt új könyvében felsorolja a finn-lapp, észt, lív, mordvin, cseremisz, permi, zürjén, kondai vogul, a török csuvas és tatár nyelvek számneveit és más alapszavait 314 és elismeri a hasonlóságokat is, de azért továbbra is kitart a hun-magyar rokonsági hagyomány mellett, a törököket is hunoknak tartván. 315 "Meghajolt ugyan a bizonyítékok súlya előtt," 316 de nem lett finnugrista, amint ezt helyesen emelte ki Bárczi Géza: "elismeri a finnugor rokonságot, de oly módon, hogy amellett fenntartja a török rokonságot is. 317 Teljesen hamis az a beállítás is, hogy súlyosan támadták Sajnovicsot és "a vihar izgalmai és az otrombán személyeskedő rágalmak(?) annyira lesújtották a túlzottan érzékeny lelkű(?) Sajnovicsot, hogy további nyelvtudományi tervei megvalósításáról lemondva, szárnya szegetten visszavonult csillagászati tanulmányaihoz. 318 Éppen nem így volt! Éder Zoltán kimutatta, hogy Sajnovicsot életében nem támadták és azért hagyta abba a nyelvészkedést, mert csillagász akart lenni." Külföldön is elsősorban a schlözeri iskola foglalkozott vele s a viták is nagyobbrészt Göttingában folytak.320 Másutt alig volt hatása. 321 Az viszont tény, hogy Sajnovics lovat adott egyesek alá, akik - Ady Endre szavaival élve - kedvet éreztek a magyarok rugdosásához. 322 Elsőként Joseph Hager említhető, aki hírhedt könyvével 323 sokak ellenszenvét váltotta ki, mivel ismételten hangoztatja, hogy a magyarok Lappóniából származnak, amiként Hell Miksa kigondolta. Ezt a munkát Zsirai "tartalmas tanulmánynak" nevezi. 324 Hager állításait Beregszászi Nagy Pál vette bonckés alá, azt írván: "Ha a magyar nyelv valóban rokonságban volna a lappal, amely még nincs bebizonyítva, abból még nem következik, hogy a magyarok Lappországból származnának!" 325

Beregszászi több jeles munkájában 326 utasította el a finn-lapp rokonságot, 327 amiért magára vonta Schlözer haragját, aki őt "említésre sem méltó álmodozónak" nevezte. 328 Hager könyvét is Beregszászi Nagy Pál ismertette a magyar olvasóközönséggel s itt említi meg, hogy a német tudósok romlására törtek. 329

Ám itt felmerül a kérdés: miért nevezhető (például Kosáry Domokos által) a kortársai (például Th. Ch. Tychsen) által is nagyműveltségűnek és rendkívüli nyelvtudásúnak tartott Beregszászi, aki az erlangeni egyetemen a keleti nyelveket adta elő, mint rendkívüli tanár s akit a Göttingai Tudós Társaság 1801-ben tagjává választott," "hírhedtnek és kalandornak"? S miért nem adják ki az ő műveit is, együtt Sajnovicséval? Tisztességes-e az a kultúr- és tudománypolitika, amelyik ennyire nyíltan részrehajló? Mert ne feledjük, lehetséges, hogy a katolikus és protestáns ellentétek is szerepet játszottak, 331 a döntő azonban az volt, hogy a finnugor rokonságot dühödt magyargyűlölettel tálalták.

Igen helyesen fogalmazta meg ezt Vámbéry Ármin (1832-1915): 332 "Ha a nem magyar tudósok, mint Schlözer, Zeuss, Büdinger, Roessler stb. e kérdéssel azon tisztán tudományos tárgyilagossággal foglalkoztak volna, melyet tőlük, mint külföldiektől várni lehetett,

314. Pray György 37 mongol és 67 török szót sorol fel. Id. mű 42-43.,

106-108.

315. Pusztay János id. mű (1977) 152: Pray tovább szélesíti a kört, a rokonság körébe vonja a török nyelveket is.

316. Zsirai Miklós id. mű (1994) 498.

317. Bárczi Géza id. mű (1958) 56.

318. Zsirai Miklós id. mű (1952) 33.

319. Éder Zoltán, Újabb szempontok a "Demonstratio" hazai fogadtatásának kérdéséhez. Napoli 1975, 14.

320. Futaky István, A magyar nyelv a Göttingische Gelehrte Anzeigen 18. és 19. századi recenzióinak tükrében. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 181-182.

321. Lakó György, Sajnovics Demonstartio-jának visszhangja Finnországban. Magyar Nyelv 49 (1935) 402-405.

322. Ady Endre, A hőkölő harcok népe c. versének 4. versszaka: § ki egyszer rúgott a magyarba, / Szinte kedvet kap a rúgáshoz.

323. Joseph Hager, Neue Beweise der Verwandtschaft der Hungarn mit den Lappländer, wider neue Angriffe der Sajnovitschischen. Wien 1793.

324. Zsirai id. mű (1952) 32.

325. Beregszászi Nagy Pál, Ueber die Ähnlichkeit der hungarischen Sprache mit den morgenländischen. Erlangen, 1796, 189: Ist die Ungarische Sprache wirklich mit der Lappländischen verwandt (welches noch nicht beweisen ist) so folgt daraus nicht, dass die Hungarn aus Lappland herstammen.

326. Beregszászi Nagy Pál, Parallelon inter linguam Persicum atgue Hungaricum. Erlangen 1794. E munkáját értékelte Munkácsi Bernát, Árja és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben. I. Magyar szójegyzék. Budapest, MTA. 1901, 4-8. - Beregszászi Nagy Pál, Versuch einer magyarischen Sprachlehre mit einiger hinsicht auf die türkische und andere morgenländischen entworfen. Erlangen 1797. - vö. Imre Sándor, Beregszászi Pál élete és munkái. Budapest, 1880.

327. Pápay József, Beregszászi Nagy Pál finnugor szóegyeztetései. Magyar Nyelv 17 (1921) 86-90.

328. A. L. Schlözer, Nestor. Russischen Annalen. III. Götingen 1805, 119: Tráumereyen und keiner Erwaáhnung wert. - vö. Pukánszky Béla, Budenz József, Göttinga és a magyar nyelvhasonlítás. Nyelvtudományi Közlemények 50 (1936) 367.

329. Tudományos Gyűjtemény 6 (1822) II. 104 - 107.

330. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. I. Budapest, 1891, 923-925. h.

331. Gulya János id. mű (1983) 79.

332. Vámbéry (Vamberger) Ármin is zsidó származású volt és nagy magyar hazafi!

és ha a magyar nép elleni, csak alig palástolható gyűlölet nem tűnnék ki mindenütt, egyébként érdemes munkáikból: akkor az olvasó a magyarok finn-ugor eredetének általok védelmezett tanát szigorúan tudományos meggyőződés eredményeképen elfogadhatta volna. De fájdalom, a dolog nem így áll! 333

A német tudósok ilyetén magatartása ellen még azok is felléptek, akik egyébként híveik voltak, mint például Engel Keresztély János (1770-1814), 334 aki Cornides Dániel (1732-1787) műveit is kiadta. Engel is Göttingában tanult s mesterei közt volt Schlözer és Gatter is, az utóbbival állandó kapcsolatban is maradt, 336 mégis elutasította Fischer és Schlözer támadásait. Könyvének címe magyarul: Kritikai kérdésfeltevés arról, hogy jelen ismereteink szerint hol volt a magyarok eredete és milyen népekkel van rokonságban?

Engel elmondja, hogy korábban a göttingai, majd a bécsi könyvtár által nyújtott segítséggel szeretné megvilágítani, hogy a tudós férfiak, mint Pray György, Hell Miksa, Sajnovics János, Katona István, J. E. Fischer és Ihunmann, gyakran milyen különböző véleményekre jutottak. 337 Filozófiai, történeti és nyelvi szempontból (methodus) vizsgálódik és leszögezi, hogy a szóegyezesek önmagukban semmit sem bizonyítanak, hiszen például Meiners a magyar és a szláv szavak (deák, puska, sátor, pogány, német, király, rab, koma, etc.) egyezései alapján kijelentette, hogy a magyarok, a nevük és a nyelvük szerint, egy valódi szláv nép. Nemhiába nyerte el a göttingai, a prágai, a müncheni és a harkóvi tudós társaságok levelezői tagságát, higgadt kritikával nyilatkozott, rámutatván, hogy a Balti-tengertől a Volgáig terjedő hatalmas területen a megtelepült finn népek mintegy láncot alkottak, 338 az V. század után azonban a szlávok ezt a láncot megszakították s egy részüket a hideg Szibériába űzték. Ennek alapján vélte Sajnovics és Hell Miksa a magyart és a lappot rokon nyelvnek, Wöldik a magyart és a grönlandi nyelvet, Fischer pedig a vogult, a kondi-tatárt és más szibériai nyelveket vette a magyarral rokon nyelvnek. 339

Engel János Keresztély végezetül azt kívánta, hogy a magyarok sajátságos és valódi eredetének, valamint az esetleges leszármazottaknak (maradványoknak) kikutatására a Magyar Tudós Társaság nyelveket ismerő tudós férfiakat küldjön Oroszországba, összegyűjtendő a magyarok emlékeit, megszemlélni Magyar város romjait a Kaukázusban, megismerni a vogulokat és más szibériai népeket, és legelsősorban bejárni a Kaukázust, annyi nép őshazáját. 340

A XVIII. század végén azonban váratlan fordulat történt, mivel ismét egy magyar ember, Gyarmathi Sámuel (1751-1830) hangosabb hirdetője lett a finn rokonság elméletének, mint maguk a német feltalálóik.

Gyarmathi Sámuel iskolázott, művelt ember volt, de orvosnak készült és 1782-ben orvosi diplomát is szerzett. Így is indult neki első ízben Németországnak. Ekkortájt még meg sem fordult a fejében, hogy a magyarság és a magyar nyelv nem keleti eredetű. Lelkesen foglalkozott a hun-szkíta

rovásírással, és hirdette: "a magyar az Napkeleti Nyelv, mellyre nézve különbözik is

333. Vámbéry Ármin, A magyarok eredete. Ethnológiai tanulmány. Budapest, MTA. 1882, XI.

334. Kubinyi Ágoston, Engel J. Keresztély levelezésiből. Új Magyar Múzeum 5 (1855) II. 67-73., 474-482. A levelekből világosan kitűnik, hogy A.L. Schlözer pártján állt.

335. Danielis Cornides, Commentatio de religione veterum Hungarorum. Viennae 1791.

336. Hoc ille lexicon Regio Instituto Historico Göttingensi dono dedit, e cujus bibliotheca illud mecum humanissimus et ilustrissimus Gatter, inspiciendum et excerpendum communicavit. Engel Christianus, Disguisitio critica, guo in loco nunc adhuc cognitio nostra de Hungarorum origine et cum aliis gentibus affinitate posita sit? Viennae 1791, 115.

337. Olim Göttingensis, nunc Vindobonensis Bibliothecae subsidiis adjutam, abdemus, et lucido, guantum per tenuitatem virium licet, ordine cuncta perseguemur. Cum vero doctissimi viri: G. Pray, Helli-us, Sainovicsius, Katona, Fischerus, Thunmannus, in diversas saepissime eant sententias. Engel id. mű 53.

338. Milyen érdekes, hogy ezt a kétszáz évvel ezelőtti elméletet látjuk újjászületni napjainkban az un. őshaza-lánc elmélet formájában: Pusztay János id. mű (1997) 417.

339. Nemini in republica literaria ignota esse possunt clarissorum virorum, Hellii, Sainovicsii, et Fischeri de linguae nostrae historia merita. Anteguem Slavi ex oris Danubii egressi in omnem Bohemiam, Poloniam, et Russiam dissiparentur. Russsicum imperium potissimum a Fennicis populis in sessum fuit, gui longam a mari Baltico usgue ad Volgam protensam, guasi catenam formarunt. Supervenientes deinde Saeculo V. Slavi, catenam populorum Fennicorum ruperunt. Pars illorum in glaciales Lapponicae, Finmarchiae, Grönlandiae, pars in frigidas Siberiae plagas recesserant. Cum vero Hungari ad idem Fennicum seu Ugricum populorum genus, a guo se circa 625 separantes, peculiarem gentem formarunt, spectassent, mirum jam nemini videbitur, Cl. Sainovicsium et Hellium de affinitate linguae Lapponicae, Wöldikium de affinitate linguae Grönlandicae, et Fischerum de affinitate Línguae Vogulicae et Condicae, aliarumague linguarum Sibericarum, cum Hungarica disseruisse. Engel id. mű 113-114.

340. Specialia et certa de Hungarorum origine forsitan posteritas expertura est, cum affulgente literis meliore luce, Societas Scientiarum Hungarica orientur, virosgue linguarum peritos in Russiam mittet, ut Hunyarorum religuias gaerant, rudera urbis Magyaricae contemplentur, Vogules et alias Sibiricas nationes cognoscant, et inprimis Caucasum , tot gentium patrem, perlustrent. Engel id. mű 117.

nagyon az Európaiaktól... Márpedig azzal bátran dicsekedhetünk, hogy az Európai Nyelvek között a Magyar Nyelv a legközelebb járul egy illyen nagy tökéletességű képzelt Nyelvhez... A Magyar Nyelv, mely a Napkeleti Nyelvek természetével bír, ha a Napnyugati Nyelvek formájába öntődik, oda lessz annak minden szépsége, ereje és tisztasága. 341

Ám amikor 1795-ben másodjára Göttingába érkezik, hamarosan Schlözer hatása alá kerül, aki ráveszi a vele való együttműködésre. Zsirai Miklós ezt így tálalta: "(Schlözer) bíztatja, sürgeti: mentse meg (sic!) a magyar tudományosság hírnevét, mert a mai magyar őstörténészek, nyelvhasonlítók javíthatatlan etimologizáló rajongók." 342

Schlözer azt írta Gyarmathinak, köszörülje ki azt a csorbát, amelyet Beregszászi Nagy Pál és rajongói okoztak a magyar tudományosságnak. 343

Wenzel Gusztáv viszont ugyanezt így tárgyalja: "Schlözer szenvedélyessége egész hevével a magyar őstörténetet felforgatni kisérlé s a Hell-Sajnovics féle állításokat egyoldalúlag megragadván s egész a túlságig megfeszítvén, egyrészről Gyarmathit arra bírta, hogy a finn nyelvek és a magyar közötti... rokonságot bebizonyítsa, másrészt pedig minden magyart gúnyszavakkal illetett, ki ellene és csatlósai ellen amannak pártolója maradni merészelt. 344

Schlözeren kívül sorompóba állt Gatter, Lichtenberg, Blumenbach, Cantaler, Büttner és a szláv Dobrowszky s így "napról-napra tisztultak Gyarmathi nézetei" és "Gyarmathi maga lát hozzá az igazságosztó (sic!) munkához" "és 1796-ra el is készült a "Grammatikai bizonyítása a magyar és a finn eredetű nyelvek rokonságának" c. műve. 346

Gyarmathi Sámuel orvos volt, tehát nyelvészetileg teljesen képzetlen, magyarán igen-igen gyenge színvonalat képviselt, mégsem pellengérezték ki a finnugristák sem régebben, sem ma.

Ha viszont a "másik oldalon" jelentkezik valaki, aki nem hivatásos, mint például napjainkban a török-magyar rokonsággal foglalkozó Sára Péter, azt nyomban a legsúlyosabb jelzőkkel illetik a - Zsiraihoz hasonlóan - magukat ítélő bíráknak képzelők (például Rédei Károly, Vásáry István). Gyarmathi összeállított nyelvtani hasonlóságokat (névszóragozás, melléknévi középfok-képzés, igeragozás, igeképzés, névmás és határozószóképzés, etc.) és szóegyezéseket, amelyek zöme rossz. 347 Gyarmathi azzal védekezett, hogy a rendelkezésére álló "könyvekben nagyon kevés olyasmit lehetett találni, ami az olvasót e nyelvek természetének beható vizsgálatára képesítette volna." Ekkoriban még azt is tervezte, hogy Svédországban népszerűsíti a lapp-magyar rokonságot! 348

Igen értékesnek tartják azon kitételét is, mely szerint a magyar nyelv nagyszámú török elemei nem lehetnek a rokonság bizonyítékai. Ezt "végtelenül fontos igazságnak (?) nevezi Zsirai. Azt írja: "A magyar nyelvbe átvett nagyszámú tatár szó tehát nem bizonyít mást(?), mint azt, hogy népünk eléggé sok ideig élt az ő szomszédságukban és a velük folytatott állandó kereskedelem révén szükségszerűen tatár szavakat kölcsönöztünk tőlük vagy a mi magyar szavainkat adtuk át nekik." 349

Gyarmathi Sámuel szerény olvasottságát jelzi, hogy Bél Mátyás Adparatus-át sem ismerte, aki a magyar és az ún. finn nyelvek rokonságát éppen a szomszédsággal, a kölcsönös érintkezésekkel magyarázta. 350 De ez egészen kézenfekvő, amint erre majd kitérünk Hunfalvy Pál tevékenységének tárgyalása kapcsán.

Alig másfél évtized múlva Fessler Ignácz Aurél (1756-1839) 350 Bél Mátyáshoz hasonlóan érvel: "...a sötét őskorban már létrejött egy nagy, ámbár a természeti csapások és gondok terhe alatt elvadult finn világ, amely a Jeges-tengertől az Urálig, a Dontól és a Dvinától az Irtisig terjedt. Ezeknek a népeknek nagyon korán kellett megtelepedniük,

341. Gyarmathi Sámuel, Okoskodva tanító Magyar Nyelvmester. 1794. - Éder Zoltán, Gyarmathi Sámuel Nyelvmesterének egyik fő forrása. Magyar Nyelv 91 (1995) 52-63. - Gulya János,, Gyarmathi Sámuel. Budapest, 1978, 65.,102.,107.,117.

342. Zsirai Miklós id. mű (1952) 39.

343. Schlözer magyargyűlöletét és magyar-gyalázását egyes magyar szerzők "sajátságos kapcsolatnak", "egyoldalú beállításnak", "meglepő elfogultságnak" vagy "alig menthető megítélésnek" neveznek. Pukánszky Béla, Budenz József, Göttinga és a magyar nyelvhasonlítás. Nyelvtudományi Közlemények 50 (1936) 365-366.

344. Wenzel Gusztáv id. mű (1851) 307.

345. Zsirai Miklós id. mű (1952) 40.

346. Samvele Gyarmathi, Affinitas Linguae Hungaricae cvm linguis Fennicae oroginis grammaticae demonstrata. Nec non Vocabularia dialectorvm Tataricarum et Slavicarum cum Hvngarica comparata. Göttingae 1799.- Reprint kiadása: Indiana University Publications. Uralic and Altaic Series, Vol. 95.

347. Zsirai Miklós id. mű (1952) 43.

348. Lefler Béla, Gyarmathi Sámuel levele a Stockholmi Tudós Társasághoz. Magyar Nyelv 9 (1913) 37-43.

349. Non ergo aliud numerosa in linguam hungaricam assumta vocabula tatarica demonstrare videntur, nisi gentem nostram longo satis tempore in eorum vícinitate vixisse, aígue per continum cum tis commercium inevitabili necessítate voces ab iis tataricas mutuasse, aut illis nostras hungaricas communicavisset. Gyarmathi id. mű 232.

350. Lásd az I. fejezet vonatkozó részét.

351. Koszó János, Fessler Aurél Ignác, a regény és történetíró. Budapest, 1923. Ismertetése: Századok 60 (1926) 64-65. - Hegedűs József, I. A. Fessler és a magyar nyelv rokonsága. Magyar Nyelv 91 (1995) 156-162.

és nagyon sok sorscsapást szenvedtek el, mivel időszámításunk első századaiban már olyan mélyre süllyedtek, hogy elképzelhetetlen vadságban, nyomorúságos szegénységben élő emberekként voltak ismertek, akiknek nincsenek fegyvereik, nincsenek lovaik, nincsenek emberi lakásaik. Táplálékuk füvekből állt, a ruházatuk állatbőrből és a fekvőhelyük az anyaföld volt. Minden reményük a nyilaikban volt, amelyeket - vas hiányában - csonthegyekkel láttak el."

Fessler világosan kimondja, hogy a finn nyelvű népek és a

magyarok között van nyelvi kapcsolat, hiszen e népek között legeltettek egykor Pannónia későbbi és legutolsó hódítói, akik önmagukat mind a mai napig magyaroknak nevezik, akiket a finn nyelvű szomszédaik ugoroknak neveztek. A nyelvi kapcsolatoknak hasonló magyarázatát adja, mint Bél Mátyás: a finn népek ezektől /a magyar/ emberektől sok mindent eltanultak: a dolgokat megismerni, felfogni, megjelölni, elkészíteni és /a nevüket/ kimondani. Innen a sok magyar szó, szóragozás, szófordulat s a finn nyelvek hasonlósága a magyar nyelvvel, amelyet bizonyítéknak használnak fel gyakran a magyaroknak a finnektől való leszármazására. Ezek az emberek azonban nem lettek finnek, és még kevésbé a nagy finn néptörzs egyik ága. Schlözert, Müllert, Hagert, Sajnovicsot és Gyarmathit bírálva rámutat arra, hogy "nagyon gyakran, nagy fáradtsággal és erőltetett, művi úton hasonlították össze a magyar nyelvet, de sohasem azon alapelv szerint, amely szerint össze kellett volna hasonlítani ahhoz, hogy a nyelvek hasonlóságából ne csalárd módon a magyarok és a finnek rokonságát mutassák ki, hanem helyes következtetéseket vonjanak le."

A nyelvhasonlításra vonatkozó fejtegetései is nagyon figyelemre méltóak! Nagyon egybe csengenek a jó félévszázad múlva alkotó, kiváló magyar nyelvész, Szilády Áron nézeteivel. 352

Fessler azt mondja: ugyanazon törzs népeinél egynek kell lenniük a tőszavaknak az alapszókincsben! A magánhangzók különbözősége és az egy és ugyanazon hangképző szerv mássalhangzóinak felcserélődése nem rontja az egységet, ám ha ugyanazt a tövet az egyik nyelvben ajakhanggal, a másikban torokhanggal ejtik ki, nyelvi egység sohasem létezett közöttük! Készített hat táblázatot, amelyekben összehasonlítja a magyart kilenc finn-féle nyelvvel, legelöl megadva a német jelentést. 130 magyar szót vizsgált. Mit jelent az, teszi fel a kérdést, ha néhány száz tárgyat ebben és abban a nyelvben is azonosan vagy hasonlóan jelölnek? Az semmi mást nem bizonyít, mint azt, hogy a magyarok a finn népek között laktak s hogy ezek közül számos csoport kapcsolatban maradt velük, és távolabbi vándorlásaikon is elkísérték őket.

A magyar nyelv jó néhány száz dolgot, amely az ember legsajátosabb szükségleteit és legközelebbi környezetét illeti, egészen sajátos magyarsággal nevez meg, amely a finntől teljesen idegen, de más nyugati nyelvekkel sem rokon. Hol és mikor jutottak a magyarok ezeknek az ismeretéhez? Ilyenek például az oroszlán, öszvér, poroszka, teve, sárkány, hiúz, sas, gyapot, bíbor, selyem, bársony, üveg, dinnye, kénkő, etc. Ezeket a fogalmakat a magyarok csak Ázsia délebbi részében ismerhették meg! "Az az állítás tehát, hogy a magyarok a finnektől származnának, egyoldalú kutatások megengedhetetlen eredménye. A magyarok épp oly kevéssé finnek vagy lappok, mint ahogyan a bolgárok sem szlávok, bár egykor a szlávok között laktak és ma szlávul beszélnek."

Fessler keményen és határozottan visszautasítja Schlözerék támadásait, mondván: "bosszúsággal és felháborodással lehet hallgatni Schlözerék rikoltozásait, erős és sértő kifejezéseit, hiszen ők Pray, Katona, Cornides és Engel érvei közül egyetlenegyet sem cáfoltak meg vagy tettek semmissé." 353

352. Szilády Áron, Magyar szófejtegetések. Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. 9 (1872) 1-5.

353. Dr. J.A. Fessler, Die Geschichte der Ungern und ihrer Landsassen. 727.: und so entstand alldort in dunkler Vorzeit schon eine grosse, Erster Theil. Die Ungern unter Herzogen und Königen aus Árpád s Stamme. I. Leipzig, 1815, 172-178, 183-187., a táblázatokra: doch unter Naturplagen und Sorgendruck verwilderte Finnen- Welt, welche von dem Eismeere bis an den Ural herabreichte und vom Don und der Düna bis an den Irtisch ausgebreitet war. Sehr früh müssen ihre Bewohner in sie eíngewandert seyn, und mancherley Schicksale mochten sie gedrückt haben, weil sie im ersten Jarhunderte der christlichen Zeitrechnung schon so tief herabgesunken waren, dass sie bekannt wurden als Menschen von ungemeiner Wildheit, jämmerliche Armuth, ohne Waffen, ohne Pferde, ohne menschliche Wohnungen. Ihre Nahrung waren jetzt schon Kräuter, die Kleidung ein Thierfell, die Lagerstätte die Erde. Alle Hoffnung lag in ihren Pfeilen, welche sie aus Mangel an Eisen mit Knochen zuspitzen. - Mitten unter diesem Volke weideten einmal auch Pannoniens nachmalige und letzte Eroberer, welche sich selbst, bis auf den heutigen Tag, Magyarok, nennen. - Von ihren Finnischen Nachbaren, Ugern und Ugier, von Ugor, Ogur... genannt worden. - Vieles lernten die Finnischen Horden von diesen Leuten kennen, auffassen, bezeichnen, aussprechen und machen, daher die vielen Magyarischen Wörter, Wortbeugungen, Wendungen und die ganze, so oft als Beweis für die Ungrische Abstammung von den Finnen gebrauchte Ähnlichkeit der Finnischen Mundarten mit der Magyarischen Sprache: aber diese Leute wurden keine Finnen, und waren nichts weniger als ein Zweig des grossen Finnischen Völkerastammes, welches ihre Sprache und die Eigent-hümlichkeiten ihres Volkscharakters beweisen. - Schon oft genug, auch bisweilen mühsam und künstlich, ist die Ungrische Sprache mit den Finnischen Mundarten verglichen worden, aber noch nie nach dem Grundsatze, nach welchem man hätte vergleichen müssen "um aus der Ähnlichkeit der Sprachen die Verwandtschaft der Ungern mit den Finnen, nicht zu erschleichen, sondern richtig zu folgen.

55

Visszatérve Gyarmathi Sámuel tevékenységére, meg kell még említenünk, hogy egyrészt Schlözer durva magyar-ellenessége azért bántotta, erről tanúskodnak hazaírt levelei, 354 másrészt mihelyst kikerült a németek bűvköréből lényegében felhagyott a nyelvészkedéssel, hiszen könyvének számos tételét inkább vitatták, semmint dicsérték. 355

A jelek szerint igaza van Nagy Ottónak, hogy csak az a becsvágy hajtotta, hogy visszavágjon Beregszászi Nagy Pálnak. 356 Kortársai nemigen becsülték, tudósi hitelét is kétségbe vonták. Kazinczy Ferenc szerint még filológiai érzéke sem volt, Kölcsey Ferenc pedig olyan "napkeleti fejnek" nevezte, akitől egyszerűen irtózik." 357 Gyarmathi Sámuel otthon, Erdélyben egy szótárt állított össze," amely szintén nem vált díszére, bár a fáradozását elismerték." 359 Ilyesmiket ír benne: "mi sem értenők meg Árpádék nyelvét", holott a nyelvemlékeink világosan az ellenkezőjét bizonyítják!

Gyarmathi Sámuel esetéből azt tanulhatjuk, hogy bármilyen gyenge műből vagy szerény képességű szerzőből is lehet korszakalkotó alapművet létrehozó zsenit "csinálni; ha a tudományos élet irányítói ezt akarják. 360 Sőt, napi politikai tanulságokat is a régen elholt szájába adhatunk, amint ezt, meglehetősen gátlástalanul, megtette Zsirai Miklós, amikor ezt írta le: "Gyarmathi Sámuelt azért kell

éltetnünk, mert ezzel az igazságosztással(?) mulasztást pótolunk, ugyanis az ő műve is beleszólt a magyar nép józan világ- és önszemléletének formálásába is. Az előkelő önhittség(?!) misztikus fellegeiből visszahozott bennünket a realitások szilárd földjére. Hiába lázongtak a horvátistvánok, vámbéryárminok (sic!), majd a turanista mozgalom sámánjai, a gondolkodó(?) magyar többség(?) tudomásul vette... azt, amik vagyunk. "Finnugor rokonságunk ilyetén tanulsága pedig arra figyelmeztetett, figyelmeztet állandóan bennünket, hogy ne essünk az önteltség, a nyelvi vagy faji sovinizmus(!) végzetesen hóbortos hibájába!" 361 S ő lett volna a kommunista uralom áldozata?

Új távlatok (1800-1849)

Zsirai Miklós "félévszázados tétovázásnak" nevezi ezt az időszakot, 362 amely az égvilágon semmivel sem vitte előbbre a magyar nyelvtudományt. Az ugyanis elfogadhatatlan, hogy a magyar nyelvet ne származtassuk sehonnan, se a finnugor nyelvekből, se a török nyelvekből, hanem induljunk ki abból, hogy "a mi Nyelvünk úgy áll a több Nyelvek között, mint a Phoenix az ég madarainak számában... a maga nemében egyetlen! Ezt Kazinczy Ferenc fogalmazta meg így, 363 de a magyar ősnyelvi mivoltát régen is, 364 újabban is sokan vallják. Gieswein Sándor szerint: ",...a magyar nyelvnek... ugyanaz a fontos rendeltetése akadt, amelyet a magyar nemzetnek a Gondviselés a népek életében kijelölt. A magyar nyelv az indogermán nyelvterület közé beékelve, az ural-altáji nyelvek legnyugatibb előőrse... arra van hivatva, hogy általa a Nyugat és a Kelet népeit, a kaukázusi és a mongol fajt egybekötő ősi kapocs nagyobb világosságba helyeztessék." 365

E patetikus megfogalmazás manapság "nem időszerű", de maga a gondolat régen is élt, és ma is él.

354. Gyarmathi Sámuel levele 1795. július 21. Göttinga. Magyar Nyelv 40 (1944) 361.

355. Gulya János, Gyarmathi Sámuel. Budapest, 1978, 160. Ligeti Lajos, Gyarmathi Sámuel és a nyelv hasonlítás. In: A magyar nyelv török kapcsolatai és ami körülöttük van. II. Budapest, MTA. 1979, 381-382. éppen azt hangsúlyozza, Lucien Adam az 1870-es években mennyire nagyra tartotta Gyarmathit.

356. M. Nagy Ottó, Gyarmathi Sámuel élete és munkássága. Erdélyi Tudományos Füzetek 182. Kolozsvár, 1944, 44.

357. Zsirai Miklós id. mű (1952) 49.

358. Gyarmathi Sámuel, Vocabularium in guo plurima Hungaricis vocibus consona variarum lingvarum vocabula collegit...- Szótár, mellyben sok magyar szókhoz hasonló hangú idegen nyelvbeli szókat rendbe szedett Gyarmathi Sámuel Orvos doktor és a Göttingai Tudós Társaság tagja. Bétsben 1816.

359. Kölcsey Ferenc levelezése. Budapest 1990, 66.

360. Kosáry Domokos id. mű (1980) 592: "Sajnovics munkája után /Gyarmathi Affinitas-a/ a másik nagy pillére annak a hatalmas hídnak(?), amely a magyar felvilágosodás nyelvtudományának alkotásaként ívelt át az elavult nemesi hagyomány zavaros

medre fölött a jövő felé" Ezt a mondatot akár Kosáryné Réz Lola is írhatta volna. Ő legalább nem volt a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

361. Zsirai Miklós id. mű (1952) 53.

362. Zsirai Miklós id. mű (1994) 506.

363. Tudományos Gyűjtemény 2 (1819) XI. 26-27.

364. Beregszászi Paulus, Versuch einer magyarischen Sprachlehre mit einiger hinsicht auf die türkische und andere morgenländichen Sprachen. Zum Gebrauch seiner Vorlesungen entworfen / von P Beregszászi/. Erlangen, 1797, XV.: Unsere Sprache, sagte einst der Kaiser in China zu einem Missionar, ist majestátisch, die Worte klingen angenehm in den Ohren: hingegen wenn ihr Europäer miteinander sprechet, so höre ich nichts, als ein beständiges Gemurmel, welches dem Jargon unserer Provinz Fo kien ziemlich gleich soemmt. Diese Missionare waren sicher keine Magyaren. sonst wáre Seine Majestát schwerlich veranla8t worden, den Europáern diesen Vorwurf zu machen.

365. Idézi: Nagyfalusy id. mű 12

Benkő Loránd 1990 óta egyre határozottabban hangoztatja, hogy "a magyarság igen korán elszakadt nyelvrokonaitól, és azoktól teljesen független életet élt nagyon hosszú ideig... - /a magyar nyelvet/ elsősorban saját elemei, szabályai jellemeznek, saját fejlődési törvényei irányítanak." 366 „A magyar nyelv... már a honfoglaláskori állapotában is egyike azoknak a legrégibb idők óta önálló európai nyelveknek, melyek máig fennmaradtak.” "...olyasféle európai ősnyelv, mint mondjuk az örmény vagy az albán.” 367

A reformkorban, amikor a magyar nyelv még hivatalos állami nyelv sem volt Magyarországon, még fontosabb volt a vele törődés és ősiségének hangoztatása. Voltak természetesen félresiklások, mint például a magyar-szanszkrit nyelvi rokonságot hangoztató soproni Szabó József írásai, 368 akit keményen meg is bíráltak, 369 az érdeklődés azonban megmaradt. 370 Érdekes, hogy a régmúlt búvárlása közben hányszor és milyen különös utakat is bejártak egyesek a nyelvkutatás során. Példaként Dankovszky Gergelyt (1784-1857) hozom fel, aki - keményen megbírálva Szabó Józsefet - az eredeti magyar szavak számát néhány százra(!) tette csupán, 371 ugyanakkor lelkesülten hirdette a magyar nemzet ősiségét és dicsőségét. Dankovszky azt állította, tévesen persze, hogy a magyar nyelvben csak 4668 törzsökszó van, de ezek közül 1898 tót, 889 görög, 334 római (latin), 288 német, 268 olasz, 25 francia, 14 zsidó (összesen tehát 3706 idegen szó) és mindösszesen 962 az eredeti magyar. 372 Magáról így írt: "Én sem a költségeket nem kíméltem azért, hogy nem

egy értékes és drága könyvet megszerezzek, sem a fáradtságtól nem riadtam vissza, hogy a Krisztus születése előtt és után élt görög szerzőket áttanulmányozzam azért, hogy az ókorról hiteles képet tudjak felvázolni. A magyar történelem kibővítéséhez és helyreigazításához hozzá kívántam járulni s ezért bőséges, nagyúri jutalmam az a tudat, hogy nem éltem hiába a magyar földön!" 373

Kimutatni igyekezett a görög nyelv hatását, amely különös ötlet, de ne feledjük, Szabédi László (Kolozsvár) korunkban vallotta a magyar és a latin nyelv szoros kapcsolatát! 374 A XIX. század elején nagy hatása volt a szanszkrit és az un. árja nyelvek kutatásában elért új eredményeknek, ebben teljesen egyetértek Láng Gusztávval, 375 akkoriban azonban nemcsak elméletben foglalkoztak őstörténettel, őskutatással, hanem neki is vágtak új felfedező utaknak s éppen ez volt a múlt század nagy hozadéka!

Egyre-másra indultak el tettrekész magyarok is felkutatni és megismerni őshazánkat. A legelső helyen kell említenünk Kőrösi Csoma Sándort, aki ugyancsak hitt a török, a mongol, a tibeti és a szanszkrit hatásokban.376 Ő is Göttingában tanult Eichorn és Blumenbach növendékeként, de nem hitt Schlözeréknek! Mindez azonban nem ok arra, hogy mai történészek, ráadásul a budapesti Eötvös-egyetem professzora a reformkori állapotokról az alábbi jellemzést adja: "Az a felemás helyzet, melyet az jellemez, hogy a polgári átalakulás vezetője a nemesség egy része,

366. Benkő Loránd, Őstörténetünk és a magyar nyelvtudomány. Magyar Tudomány 97 (1990) 267.

367. Benkő Loránd, A honfoglaló magyarság nyelvi viszonyai és ami ezekből következik. In: Honfoglalás és nyelvészet. Szerkesztette: Kovács László, Veszprémy László. A honfoglalásról sok szemmel III. Főszerkesztő: Györffy György. Budapest, Balassi. 1997, 164.

368. Szabó József, A Magyar Név és Eredet méltóságának kivívása. Tudományos Gyűjtemény 10 (1826) V. 3-18. - uő A dicső magyar szó és nyelv őskorú régisége. Soprony 1829.

369. Toldy Ferenc, Tudományos Gyűjtemény 14 (1830)

370. A.J.. A Nyelvnek eredete, kifejlése, elágazása. Tudományos Gyűjtemény 11 (1827) III. 3-38. - Pecz Lepold, A Szanszkrit és Török nyelvnek a Magyarral vélt rokonságáról. Tudományos Gyűjtemény 17 (1833) III. 85-112. - Szilágyi János, A Magyar nyelvnek alaphangokkal való bővülködéséről a Szanszkrit és minden más nyelvek felett. Tudományos Gyűjtemény 19 (1833) IX. 21-39.

371. Majláth Béla, Adatok a helynevek történetéhez. Értekezések a történettudomány köréből 4. Budapest, MTA 1882, 12.

372. Hungariae Gentis avitum Cognomen, Origo genuina, Sedesgue priscae, ducentibus Graecis Scriptoribus coaevis detectae, a Georgio Dankovszky. Posonii 1825. - Ismertette Horváth István, Tudományos Gyűjtemény 9 (1825) II. 97-121. - vö. Tudománytár 3 (1839) X. 251.

373. Der Völker ungarischen Zunge und insbesondere der sieben Völkerschaften, von welchem die heutigen Magyaren unmittelbar abstammen, Urgeschichte, Religion, Cultur, Kleidtracht, Verkehr mit

den Persern und Griechen u. 550 Jahre vor Christi Geburt. Nebst 100 rein griechischen und einigen persischen Wörtern, die man bis ift für ácht ungarisch gehalten. Zum ersten Male nach den griechischen Ouellen bearbeitet von G. Dankovszky. Preg$burg, 1827: 4.

374. Szabédi László, Magyar nyelv őstörténete. Bp. 1974.

375. Láng Gusztáv id. mű 1082.

376. Hungari Literati postguam uberiores literaturae sanscriticae aguisiverint notitias, mirabuntur guanta sit affinitas (!) huius antiguae linguae cum nostra vernacula. Analogiam ingentem esse cum lingua Turcica, Mongolica, Tibetana, Sanscrtitica aut India magna cum voluptate didici. Kőrösi Csoma Sándor levele Calcuttából 1832. április 10-én. Tudományos Gyűjtemény 16 (1833) I. 96-97. - "Bátor vagyok azt állítani, hogy én jártas vagyok több régi és újabb európai és ázsiai nyelvekben, és hogy anyanyelvem, a magyar közel rokon, nem szavakban ugyan, de alkotásban, a török, indiai, chínai, mogul és tibeti nyelvekkel. Minden európai nyelvben, kivéve a magyart, a törököt és a finn eredetű nyelveket, találtatnak előragok, a héber és arabs nyelvek mintájára. A magyarban úgy, mint az indiai, a chínai és a tibetiben, postpositiok fordulnak elő és affixumok, a végett, hogy többrendű igeformák alkothassanak ugyanazon gyökből. Idézi: Duka Tivadar, Körösi Csoma Sándor dolgozatait. Budapest, MTA. 1885 (reprint: Buddhista Misszió, Budapest 1984), 47-48.

az őstörténetírásra is rányomja a bélyegét. A polgári nemzettéválás tökéletlensége, felemássága továbbra is a nemzeti öntudat buzdítójának a szerepében jelöli ki az őstörténet helyét. Fő feladata az ősiség, a történeti jogok bizonygatása, mind középkorias vonás; mely a modern polgári gondolkodástól idegen volt. E korban kellett volna az őstörténetnek igazi tudománnyá válnia, amikor is a nemzet minőségét nem az dönti el, hogy szkíták vagyunk-e, hunok vagy finnugorok, hanem a jelen társadalmi, politikai és kulturális teljesítményei. 377 Jól(?) érzékelteti a polgárosult avagy polgárosodó Európa és hazánk közti szakadékot Kőrösi Csoma Sándor életútja és munkássága. Csoma legbelső indítékai, hogy a keleten maradt magyarokat megtalálja (s akiket természetesen már nem találhat meg, mert nincsenek), ugyanakkor, mintegy mellesleg és kényszerből a modern tibetisztika megalapítója lesz s mint ilyet ma is ismerik világszerte. Ha "mellesleg" nem lesz tibetista, ma nem tud róla senki a világon." 378

Kőrösi Csoma Sándorral sokan foglalkoztak, 379 azt azonban máig sem tudatták, hogy miért nincs közzétéve az akadémia Kőrösi Csoma-kéziratos anyaga teljes egészében? 380 Csetri Elek részletesen tárgyalja a göttingai éveket, 381 s úgy véli, hogy Kőrösi elsősorban Johann Friedrich Blumenbach (1752-1840) hatására gondolta azt, hogy a magyarok az ujguroktól származnak. Ez persze, mondja, teljesen hibás nézet csakúgy, mint a szanszkrit nyelvvel kapcsolatos rokon vonások kimutatása. 382 Pedig ezt a kérdést sem volna szabad ilyen meggondolatlanul tudománytalannak minősíteni! Kőrösi Csoma kimutatta, hogy a szanszkrit és a tibeti nyelvvel kapcsolatba hozhatók például az alábbi szavaink: atya, tűz, Bihar, béka, Pannónia, Dákia (szőllős, szőllőben bővelkedő!), Buda-Buddha, Pest jelentése alant lévő terület, géta, jelentése vándorolni, menni, sátor, katona, Sándor, Isten, vászon, vajda, Gejza, muszka, jelentése: erős

ember, Kárpát, kakas, kút, kend, pénz, párthus, fazék,
sisak, szoba, udvar, Árpád! Mindezeket egy 270 szót
tartalmazó kimutatásban foglalta össze, amelynek a végére
ezt írta: Materiam dedi, formam habetis, quaerite si placet! 383

1821. március 1-én, Teheránban: "Kedves Hazámfiai!
Valóban, ő megmutatta az utat, csak keresni kellett volna a
dicsőséget, akinek tetszik. Kevesen követték, 384 még
kevesebben követik, 385 pedig megvan a történeti alapja az
összevetésnek, hiszen mind a kusánok, mind a heftaliták
(fehér hunok) nemcsak eljutottak Indiába, hanem ott hatalmas
birodalmat hoztak létre. Márpedig az avarok, mai ismereteink
szerint, döntő mértékben a középázsiai heftalitákkal
voltak rokonok. Kőrösi Csoma Sándor tehát megfontoltan írta
le híres levelét
Nemzetünk eredetének és régebbi történeteinek felkeresése
és kifejtése végett indultam volt ki Hazámból... és
indulok a mi Elejink legrégibb Hazájába, nagy és kis
Bukáriába (Buchara), de ha én, Isten őrizzen, ollyan
szerentsés nem lehetnék, hogy ezen utaimat végrehajtsam, ímé
ezennel meghagyom, hogy az, aki ezen Tzélban én utánam
megindul, Konstantinápolyban a török nyelvet megtanulván...
egyenesen az említett országokba menjen

377. Nem lehet ezt a megfogalmazást szó nélkül hagyni, hiszen látszólag
- roppant „tudományos", de nem beszél arról, vajon miért
szabad a dicső ősi múltat a zsidóságnak életben tartania és magasztalnia
s náluk ez miért nem "retrográd"? Hahn István, Zsidó ünnepek
és népszokások. Budapest, Makkabi. 1995, 63. oldalon írja: "Őseink
a jövőbe vetett reményüket csak a szépséges múltnak kiszínezésével
merték kifejezni. Minél reménytelenebb messziségben érezték magukat
a jövő megváltásától, minél sivárabb volt a jelen és ijesztőbb a
holnap: annál erősebb szálakkal kapaszkodott belé a zsidó lélek a
dicsőséges múltba. ...ezért a reményért volt szent őseinknek, ezért
szent, százszorosan szent minékünk is a múlt... Nekünk, magyaroknak
is szent a múltunk!

378. Vásáry István, A magyar őstörténet kutatásának hagyományai.
Magyar Tudomány 87 (1980) 370. Kell-e ennél szomorúbb idézet
mai állapotunk jelzésére?

379. William Wilson Hunter, A zarándok tudós. Budapest, 1885. Debreczy
Sándor, Kőrösi Csoma Sándor csodálatos élete. Budapest
1938. - Cholnoky Jenő, Kőrösi Csoma Sándor. Budapest, 1942. - Kara
György, Kőrösi Csoma Sándor. Budapest, 1970. - Baktay Ervin,
A világ tetején - Körösi Csoma Sándor nyomdokain Nyugat-
Tibetben. Budapest, 1930. - uő Háromszéktől a Himalájáig.
Budapest, 1942. - uő Kőrösi Csoma Sándor 1960. - Szilágyi
Ferenc, Körösi Csoma Sándor hazai útjai. Budapest, 1966. -
Csetri Elek, Kőrösi Csoma Sándor indulása. Bukarest,
Kriterion. 1979.

380. Dr. Blaskovich Lajos, Őshaza és Kőrösi Csoma Sándor célja.
Kőrösi Csoma Sándor halálának 100. évfordulóján.
Budapest, Studium. é.n. 26., 41. - vö. Terjék József,
Körösi Csoma dokumentumok az Akadémiai Könyvtár
gyűjteményeiben. Budapest, 1976. Magam e kérdésben nem
kutattam, így biztosat nem állíthatok!

381. Csetri Elek id. mű 135-207.

382. Nagyon jellemző, hogy 1974-ben ifj. Kodolányi János a nagyközönségnek
szánt szemelvényes könyvben hogyan fogalmazott: "Tibet felé
vette útját Körösi Csoma Sándor, hogy a magyarság őshazájának

nyomára bukkanjon. Tibeten át szeretett volna tovább haladni Közép-Ázsia felé, terveit azonban nem sikerült megvalósítania. S tudjuk (?!), ő is téves úti célt követett, nem érhette volna el a remélt eredményt (?). In: A finnugor őshaza nyomában. A magyar néprajz klasszikusai. Budapest, Gondolat. 1974, 10.
383. Duka Tivadar id. mű 49-59., 412-420.
384. Blaskovich Lajos, id. mű.
385. Aradi Éva, Néhány erdélyi földrajzi név szanszkrit eredete. Kézirat. Ő a Kárpát, a Maros, a Tisza, a Túr, a Körös, a Szamos, a Tatrang, a Bihar,a Hargita, a Szatmár, a Kovászna, a Ménaság és a Bereck neveket elemzi.

s onnan kezdje további vizsgálódását. Ugyanis én az eddig valókból tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a Mi Elejink ezen vidékről szállottak le, mint cultus nemzetek, a Krisztus előtt több századokkal, és minekutánna a mai Persián, Arábián által mentek volna, onnan visszatérvén, Syrián, Assyrián, Armenénián, Georgián és Russián át Európába kénteleníttettek menni az ásiai revolutiok miatt." 386

Ezt a szövegrészt közli Kiszely István is, 387 bővebb kifejtést azonban nem tart szükségesnek, holott ő (és többen mások) több ízben járt ezen a területen.

Reguly Antal

Kőrösi Csoma Sándor után indult el kutató útjára a Kaukázusba Ógyallai Besse János (1765-1838),? a Don vidékére Jerney János (1800-1855), 368 majd 1841-ben Reguly Antal (1819-1858) előbb Szentpétervárra, majd Svéd- és Finnországba, onnan pedig az Urál vidékére és Szibériába utazott és csak 1846-ban tért vissza Szentpétervárra.
Egészen távol áll tőlem, hogy a tragikus sorsú Reguly Antalt rossz szóval illessem, de az mégsem hallgatható el, hogy ő, bármily lelkes volt, egyáltalán nem volt hivatásos szakember. Jogot végzett és a nyelvészek, kivált A. M. Castren (1813-1852), kifejezetten rossz véleménnyel

voltak munkálkodásáról. Őt azonban ezért ma már nem éri gáncs, ha azonban egy "nem-finnugristának" nincs történészi, nyelvészi, néprajzosi vagy régészi egyetemi oklevele, azonnal dilettáns fajankónak minősíttetik. (lásd például Götz László esetét).

A tárgyilagosság a tudományos tevékenység alapfeltétele, ezért nem szabad kétféle mércével mérni. Reguly Antal megállapításait tehát igen helytelen "szigorúan tudományos realitásoknak" nevezni," 390 mégpedig csak azért, mert beleillik a finnugor képbe. Ő ugyanis például pusztán, mint ötletet vetette fel, hogy "a vogulok a zürjén szomszédaiktól Jögra nevet viselnek, ez elevenen emlékeztet(!) a régi Ugor vagy Jugor névre... ezen Jögra nép után neveztetett tehát az egész tájék, melyen ők laktak és laknak, hajdan Jugriának. De felteszik(!), hogy az oroszok a magyarokat is Jugrinak nevezik, midőn a keletiek tulajdon nevünket Madzsarnak ösmerték! Nem lehetne-é (sic!) ezen mostani /zürjén kimondás után/ Jögra a régi Jugrival egy név?, valamint talán(!) a vogulok tulajdon neve a Mansi, gyökere a Magyar névnek!" 391

De még mennyire, hogy lehet - kapták fel nyomban ezt az ötletet s ma már oda jutottunk, hogy magyar nevünk eredetét egyesek 392 egy soha nem létezett(!) erek és egy mancsa nevű népcsoport(?) egyesüléséből magyarázzák: ", Az er népcsoport bizonyosan(?) szintén ugor nyelvet beszélt, mégpedig nagy valószínűséggel(!) olyan ugor nyelvjárást, amely közelebb állt(?) a magyarhoz, mint az obi-ugorhoz."

Ezt a meglepő és meglehetősen képtelen ötletet még a szerző szegedi kollégái is megkérdőjelezik, mondván, okfejtése nem tűnik meggyőzőnek. 393 Egy kiválóan kiképzett mai professzornak szabad ilyesfajta feltevést hirdetnie, ám egy régi, ugyancsak professzornak!, a szüntelen gyalázott és kicsúfolt Horvát Istvánnak 394 "természetesen"

386. Thaisz Redactor, Tudományos Gyűjtemény 9 (1825) I. 9-10.
387. Kiszely István, A magyarság őstörténete. (Mit adott a magyarság a világnak?) Budapest, Püski. I. 1996, 86.

388. Részletesebben lásd Bakay Kornél, Az Árpádok országa. Bp. 2002. III. fejezetben.

389. Részletesebben lásd Bakay Kornél, Az Árpádok országa. Bp. 2002. IV. fejezetben.

390. Zsirai Miklós id. mű (1994) 523.

391. A finnugor őshaza nyomában. Válogatta és szerkesztette: if. Kodolányi János. A magyar néprajz klasszikusai. Szerkeszti: Ortutay Gyula. Budapest, Gondolat. 1973, 35.

392. Róna-Tas András, A honfoglaló magyar nép. Budapest, Balassi.1996, 246.

393. Makk Ferenc, Egy őstörténeti kézikönyv margójára. Aetas. Történettudományi folyóirat. Szerkesztette: Koszta László. 2-3 (1997) 170.
394. Horvát István, Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történeteiből. Pest, 1825, 45-50. - Holéczy Mihály, A Magyar nevezet értelme. Tekintetes tudós, Horvát István úrnak a Széchenyi Országos Könyvtár őrzőjének, az ős magyar történetek fő búvárának, nemes barátomnak, tiszteletül. Tudományos Gyűjtemény 18 (1834) III. 1.: Ha megoszlanak is történeti vitatásaid felett a vélemények, mély és

széles tudományodról senki sem kételkedhetik, ha Tégedet egy némelly tébolyodottnak képzel is, én jeles dicsőségemnek tartom általad barátaid közé számláltatni.

59

nem lett volna szabad olyan dilettáns nézeteket leírnia, hogy a mi magyar nevünket elsősorban mégis csak a magyar nyelvből kellene magyarázni, hiszen nem lehet "a Magyar nevezetnek olyan jelentést tulajdonítani, a milyent a Magyar névben Magyar nyelvünkön nem érthetnek." "A Magyar nevezet igaz jelentését nem más nyelvben, hanem a magunkéban kell és lehet helyesen és jó sikerrel nyomoznunk. Így azután lehetséges, hogy a mag szó 395 rejtezik benne (mag-zat, mag-am, magad, Mag-óg, etc.) s talán azt jelenti: mag-nemzet, mag-eresztő mag-vető. Míg a gyar "gyökérszó " amely benne van a gyar-apodás, a gyar-mat, gyarat, azaz gereblyézik, a gyar-ló, etc. szavakban, gazgadogást, kiváltságot jelentett régen. 396 A magyar nyelv Czuczor-Fogarasi-féle szótárában 397 elfogadhatónak vélik a szerzők a mag-eresztő értelmezést. Ugyanakkor utalnak arra is, hogy az er, eri szavunk benne van a here, férj, erő szavainkban is. Jászay Pál szerint a Magy mint férfinév már 1362-ben előfordul. 398 A magyar nyelv etimológiai szótárában 399 ma is kitartanak a manysi + er teória mellett!

Mindezen új eredmények tárgyilagos kiértékelésére azonban már nem kerülhetett sor, (s ezt még a német származású Szontágh Gusztáv is szükségesnek tartotta lejegyezni: "az éppen leperdült forradalom e kérdések további nyomozását, mint száz mást, ideiglen eltemette 400), mert az 1848/49-es forradalom és szabadságharc vérbefojtása után a bécsi udvar a magyar nyelv és a magyar történelem ellen is fellépett, mégpedig nyilvánvalóan azzal a céllal, hogy a magyarságban meggyöngítse a nemzeti öntudatot, a nemzeti önbecsülést és kiölje a nemzeti büszkeséget, amely erőt adhat az ellenállásra. Erre a körülményre sokan rámutattak már, és nagyon jellemző, a "mértékadó hivatalos főtudósok" ingerült és felháborodott reagálása. Úgy tesznek, mintha nem lett volna a kegyetlen megtorlás mellett általános magyargyűlölet is, sőt azt akarják elhitetni, hogy nekünk még védekeznünk sem szabad, mert ezzel "megbántjuk" a szomszédos népek jogos nemzeti önérzetét.

A finnugor irányzat uralomra jutása (1850-1867)

1993/94-ben, amikor ennek a fejezetnek egy részét közzé tettem, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola egyik tanára, Láng Gusztáv válaszában azt állította, hogy én a szabadságharc utáni "nemzetellenes összeesküvés" egyik ördögi figurájaként mutattam be Hunfalvy Pált, holott valójában "álismereteket" terjesztettem, mert Hunfalvy Pál (1810-1891) egészen más ember és igaz, nagy magyar tudós volt. Bizonyítékképpen többször hivatkozik az Új Magyar Múzeum 1850. évi 1. és 2. számában megjelent Hunfalvy-írásra. 401 Bár Láng Gusztáv cikke egyáltalán nem olyan súlyú, hogy szükséges volna vele hosszasabban foglalkozni, mégis megteszem, mert - vagdalkozás helyett - szeretném tárgyszerűen bemutatni, hová vezet az, ha egyrészt az ember a saját munkájában hibázik, másrészt, ha a bíráló erősen felületes, és csak csipeget a gyorsan átlapozott kevéske forrásában, abban bízva, nem alaptalanul, hogy az olvasók úgysem néznek utána a forrásoknak.

A magam legfőbb mulasztásával kezdem. Sajnos, közlésemből kimaradt, 402 hogy csak egy részlet közzétételéről van szó. Másrészt, amikor megemlítettem, hogy Hunfalvy Pál testvére, Hunfalvy János börtönbüntetést is szenvedett, kimaradt a kéziratból, az "aki" vonatkozó névmás s így az a látszat keletkezett, hogy Hunfalvy Pál kapott kegyelmet Haynautól 1850-ben. 403 Így sétált bele a saját csapdájába Láng Gusztáv, amikor azt fejtegeti, miért kapott amnesztiát Hunfalvy Pál, aki valójában soha nem volt vád alatt 404 és

395. Bárczi Géza, Magyar szófejtő szótár. Budapest, Trezor. 1994, 194.: a mag szó bizonytalan eredetű!, 102.: a gyarló török eredetű, a gyarmat, nyelvújítási szó?!

396. Holéczy Mihály id. mű 2-17.

397. Czuczor Gergely - Fogarasi János, A magyar nyelv szótára. IV. Pest, 1867, 48.h. skk.

398. Jászay Pál, A magyar nemzet napjai a legrégibb időktől. Új Magyar Múzeum 3 (1852) XI. 793.

399. Etymolgogisches Wörterbuch des Ungarischen. II. Hrsg. Lorand Benkő. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1994, 923 - 924: Das erste Glied ist Erw aus der ugr Z, vel: wog (T) mänci "Wogule, ungetauftes Kind . zweite Glied er ist Erw aus der fgr Z. vgl. ember-férj-némber.

400. Szontagh Gusztáv, A magyarok eredete. Új Magyar Múzeum 1 (1850) II. 81.

401. Láng Gusztáv, Hogyan legyünk múltszázadiak? Életünk 32 (1994) 1079-1082.

402. Az Életünk főszerkesztőjétől, Pete Györgytől levélben kértem, mivel hosszasabban Németországban tartózkodtam, tüntesse fel, hogy egy részletről van szó, másrészt: javítsa ki a goromba hibákat. Sajnos, kérésem teljesítésére nem került sor.

403. Bakay Kornél, Hogyan lettünk finnugorok? Életünk 32 (1994) 740.
404. A szabadságharc utáni megtorlásokra lásd: Konek Sándor, Magyarország bűnvádi statisztikája. Új Magyar Múzeum 9 (1859) 265: felségárulás 1856-ban Magyarországon 9 eset, felségsértés Magyarországon 1856-ban 41, 1857-ben 101! - vö. Tábori Kornél, Titkos-rendőrség és kamarilla. Akták, adatok a bécsi udvari és rendőrségi levéltárból. Bevezetést írta: Marczali Henrik. Budapest, 1921.

elítélve sem volt egyetlen percre sem. Mégpedig miért nem? Azért, mert Kossuth ellenfeleinek táborához, az ún. békepárthoz tartozott, amely a dinasztiával való kiegyezést óhajtotta. 1849 őszét Békéscsabán töltötte, de az év végén már Pestre jött és semmi bántódása nem esett! 405 Elég lett volna mindennek megismeréséhez egy lexikont leemelnie a polcról. 406 De nem emelt le, inkább azon bölcselkedik, hogy "ha egy magyar tanár az ő /ti. Bakay Kornél/ Hunfalvy-jellemzése alapján mutatná be a finnugor nyelvhasonlítás ezen úttörőjét tanítványainak, ugyanúgy az általa kárhoztatott másodkézből idézés csapdájába sétálna be, s ugyanúgy álismereteket oktatna."

Ami pedig a bécsi udvarhoz fűződő viszonyát illeti, a

korabeli megítélésről ő maga számolt be, ám ezen adatok elolvasását is mellőzte kritikusom: Hunfalvyt már 1850 körül is osztrák titkos ügynöknek nevezték," 407 sőt ez annyira beleivódott a közvéleménybe, hogy Hunfalvy még 1883-ban is beszélt erről: "Midőn 1856-ban a Magyar Nyelvészet -et akartam megindítani, több általam ismert és tisztelt magyar írót támogatásra szólíték fel. Az egyik... támogatását megígérvén, azt is tudatá velem, hogy egy igen tekintélyes akadémiai tag(!) által... figyelmezetetett arra, hogy engem az osztrák kormány azért vesztegetett meg, hogy a magyar nemzet hitelét a finn rokonság hirdetésével lerontsam, tehát óvakodjék én tőlem." 408

Mielőtt megvizsgálnánk Hunfalvy álláspontját és magaviseletét, mégpedig részletesen, nemcsak egy folyóirat két füzete alapján, mint Láng Gusztáv tette, ki kell térnem Hunfalvy Pál emberi tulajdonságaira is. A Késmárk melletti Hunsdorf szepesi szász faluban született s 1827-ig (17 éves koráig!) számára a magyar nyelv teljesen idegen volt: 409 Nyíltan megvallom, mi a magyart igen távolról néztük, s oly világban, mely bennünk hason érzelmet korántsem gerjesztett. A magyar állapot idegen volt tőlünk." 410 Amikor egyre jelentősebb tisztségek birtoklója lett, szembeszökően kitűntek ellentmondást nem tűrő, zsarnoki vonásai. Az Akadémia "mindenható titkára" lett,"" aki - ha kedve úgy diktálta - tudományos életpályákat is szétrombolt, például Bálint Gábor esetében, akinek egyetemi tanári pályázatát, elsősorban Hunfalvy javaslatára, elutasították, aminek következtében 1879-ben ez a kiváló képességű és nagytudású férfiú "ismét kezébe veszi a vándorbotot, új hazát keres magának, és lemond mindarról, ami a fajtájához kötötte" 412 Hunfalvy Pált tehát nem lehet minden további nélkül nemzeti érdekű magyar tudósnak nevezni, aki "az új idők beköszöntését sejtette, 413 főleg nem néhány tucat oldalnyi szövegének átlapozása után. Lássuk tehát most azt a két szakfolyóiratot, amelynek létrehozója elsősorban Hunfalvy volt: az Új Magyar Múzeum-ot és a Magyar Nyelvészet-et.

1850. október 1-én látott napvilágot, valóban Az Új Magyar Múzeum (ÚMM,) első száma döbbenetesen rövid idővel a világosi fegyverletétel után. Nyitó tanulmányát természetesen Hunfalvy Pál írta. 414 Ezt a tanulmányt újabban "bátor és őszinte számvetésnek" nevezik," s persze tetszés szerint idézgetnek belőle. Láng is így tesz. De egyetlen szóval sem mutat rá Hunfalvy mondanivalójának a lényegére: "A magyarság helyét a többi nemzet között társadalmának fejlettsége fogja mindig is meghatározni... Egész ezer éves múltunkban hiát (hiányt?) látunk, honnan származik ez a hi?" "Nemzetünk hiát nem a harci vitézség hiánya teszi, hanem teszi az, hogy a vitézségén kívül más tulajdonait **nem fejtette ki** úgy, s **nem dolgozott** annyit a tudományok, a művészetek és az anyagi ország terén... amennyit dolgoznia kellett volna is." "A magyar nemzet oly restül tanult, oly keveset dolgozott, hogy alig érdemli meg az önállást."

405. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. IV. Budapest, 1896, 1416-1417. h. Manapság is bizonygatják, hogy Hunfalvy Pál „bújdosni kényszerült": Simoncsics Péter, Ethnographia 118 (2007)
299.

406. Gracza György, A magyar szabadságharc története. Budapest,

Wodianer. V. kötet 969.

407. Zsigmond Gábor, Hunfalvy Pál útja az embertudománytól az etnográfiáig. In: Népi kultúra - népi társadalom. Folclorica et ethongraphica. Az MTA Néprajzi Kutató Csoportjának Évkönyve X. Főszerkesztő: Ortutay Gyula. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1977, 244.

408. Hunfalvy Pál, Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? Budapest, MTA. 1883, 4.

409. Domokos Péter - Paládi-Kovács Attila, Hunfalvy Pál. Budapest 1986.

410. A finnugor őshaza nyomában. Budapest 1973, 37.

411. H. Laborc Júlia, Adalék Reguly fogadtatásához az abszolutizmus kori sajtóban. (Új Magyar Múzeum). In: Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára. Szerkesztette: Hajdú Mihály és Kiss Jenő. Budapest, 1991, 396.

412. Bodor András, Szentkatolnai Bálint Gábor, a nyelvtudós. In: Szentkatolnai Bálint Gábor. Erdélyi Tudományos Füzetek. 220. Kolozsvár, 1994, 9.

413. Pusztay János, Az "ugor-török háború" után. Budapest, 1977, 158-159.

414. Hunfalvy Pál, Igaz arany bulla. Intő és buzdító szózat, bevezetésül. ÜMM 1 (1850) 1-35., 93-120.

415. Zsigmond Gábor id. mű 212.

S ezek az állítások, szemrehányások igazak. 416 A nevelés legfőbb eszköze a nyelv, ezért kell azt alapvetően búvárolni. **H. Laborc Júlia** is úgy fogalmaz, mint én tettem: "/Hunfalvy/ felvilágosult kozmopolitaként hirdeti meg a történet- és nyelvtudomány feladatát. " 417 "Szükséges, hogy nem csak a magyar, hanem a vele rokon nyelveket is búvároljuk, nekik az összes nyelvek sorában helyt mutassunk ki." 418 Hunfalvy nézeteit meglehetősen nagy felháborodás fogadta mind a Religio c. lapban, mind a Pesti Naplóban, ám Hunfalvy megismételte állítását, hogy a magyar sem a középkorban, sem újabban szellemileg nem tett annyit, mint kellett volna. 419

Való igaz, a felelős szerkesztő (később: kiadó) **Toldy Ferenc** (1805-1875), a szerkesztőbizottság tagjai között azonban Hunfalvy nem egy a 12-ből! (**Érdy János, Hunfalvy Pál, Jerney János, Lugossy József, Lukács Móric, Pauler Tivadar, Reguly Antal, Repiczky János, Szilasy János, Szontágh Gusztáv, Toldy Ferenc, Wenzel Gusztáv**). Ezért is robbant ki nyomban éles és kemény vita a lap hasábjain, amelyről **Láng Gusztáv** sajátos módon (vagy azért, mert nem olvasta a tanulmányokat vagy azért, mert mondandójához ez már egyáltalán nem illett!) nem tesz említést. Láng oda lyukad ki, hogy "képtelenség lenne feltételezni, hogy Hunfalvyék ócsárolni akarták azt a nemzetet, melyhez önként csatlakoztak, melynek nyelvét és műveltségét magukénak érezték. A finnugor rokonság elmélete azért tűnhetett a Hunfalvy-nemzedék számára vonzónak, mert általa a magyar

nyelvet - és rokonait - beszélő egykori etnikumok fajbeli keletkezése" értékközömbös(?) tényező lett. Ahogy saját fajbéli keletkezésök" is azzá vált számukra." 420

Toldy Ferenc

A dolog azonban nem egészen így állt. **Toldy Ferenc** is mindjárt az első számban leszögezi: „a magyar nyelv a szkíta nyelvek osztályának, a mandzsú, mongol, török-tatár, szamojéd és finn nyelvek... tagját képezi... de egyikkel sem tart anya vagy leánynyelvi rokonságot!" 421 Határozottan kiáll a hun-magyar rokonság mellett, kiemelve, hogy a magyar Atilla-hagyomány hatott a németre és nem fordítva! Ő még úgy látja: a magyar nép világtörténeti változásokat idézett elő az európai népéletben. Felhívja a figyelmet arra, hogy a külföldi kútfőket a "legnagyobb vigyázattal kell használnunk", mert elfogultak és magyargyűlölők. Vallásukat illetően a magyaroknál "tiszta monotheismus" volt, hitték a lélek halhatatlanságát, a soknejűség tőlük idegen volt, vendégszeretet, hűség, bajnoki becsület egészíték ki e nép jellemképét. "Ha a régi magyar nyelvet gondosan átnyomozzuk s azt a maival összehasonlítjuk, határozottan lehet állítanunk, hogy jelen hazájában egyetlen egy új nyelvtani alakot nem fejtett ki, egy képzővel sem bővült... egyedül idegen szók felvétele, még inkább a szóképzés ősi alaptörvényei szerint folytatott származtatás, valamint az összetétel útján gazdagodott... azon népnek, mely magának ilyen nyelvet teremtett, bár mily név alatt(!), szükségkép jelentős múltat, nem közönséges szellemi szükségeket, sőt egy rég elsüllyedt míveltségi időszakot kell tulajdonítanunk."

A magyarságnak volt ősi írása is, nyilván közép-ázsiai eredetű, s voltak régi magyar hősmondái és költészeti alkotásai is. Ám Szent István korától az "őskori népélet minden emlékét kiirtották" s ezt Toldy mélyen fájlalja.

Szontágh Gusztáv (1793-1858), aki "nagy és előkelő családból származott, ősei pedig Szászországból jöttek hazánkba" 422 hamarosan választ írt Toldynak, 423 s ebben úgy okoskodik, hogy a magyarok Szkítiából jöttek ki és nem a finnektől származnak, "mivel napjainkban ez már elavult kérdés," egyébként is "a vogul és magyar nyelv... messzibb állván egymástól, mint hogy e hasonlóság belülről fejlődhetett volna ki, azt kell hinnünk, külsőleg, életbeni érintkezés által támadott." De aztán kijelenti: találta nyomát a finneknek,

416. ÚMM 1 (1850) I. 2 - 3., 6.

417. H. Laborc Júlia id. mű 395.

418. ÚMM 1 (1850) II. 109.

419. Hunfalvy Pál, Felvilágosító észrevételek az Igaz arany bulla" c. értkezést illető bírálatokra. ÜMM 1 (1850) I. 216-226.

420. Láng Gusztáv id. mű 1081-1082.

421. Toldy Ferenc, A magyarok míveltségi állapotjai a kereszténység felvétele előtt. ÜMM 1 (1850) I. 36-49.

422. Dékány Andor, Szontagh Gusztáv irodalmi bírálatai. Budapest, Sárkány Nyomda. 1929, 3.

423. Szontagh Gusztáv, A magyarok eredete. Tájékozásul. ÚMM 1 (1850) II. 81-93.

a turkoknak és a mongoloknak, "hát a magyarok? Engedelmet kérek, azokat sehol sem fedezhettem föl." „S arról, hogy a magyarok alkottak volna Ázsiában nagy birodalmat, arról, fájdalom, a história semmit sem tud.

S most jön az igazi mondanivalója: "Őseink talán nem is voltak igen műveltek? Nem voltak felette műveltek és szelídek, mert nem lehettek: mi szégyen az?" "Nagy fontosságot egyébiránt nem is tulajdonítok e kérdésnek, nem foghatván meg: mi dicsőség áradhatna ránk, ha a már most elenyészett, de hajdan a világ legpusztítóbb népei, rokonaink lettek volna, vagy mi haszon, mindekutána e népek irodalommal nem bírtak s rablásaik hírén kívül bármi tökélyű emléket nem hagytak magok után." "Mit bajlódunk azzal a magyar milyen volt?"

Nem véletlen természetesen, hogy a marxista íróink Szontághot "igen tárgyilagosnak" találják s a válaszadó **Wenzel Gusztávot** ítélik el, aki kimerítő és alapos választ adott Szontághnak és közvetve **Hunfalvy Pálnak**. 424

Wenzel Gusztáv elutasítja a finnugor rokonság elméletét, majd keményen megrója Szontaghot, aki semmiféle tudományos kívánalomnak nem tett eleget, értekezésében semmi határozott tudományos színt nem mutat, ugyanakkor azt terjeszti, hogy a magyarok hajdan minden kultúrát nélkülözve jöttek a Kárpát-medencébe. Ezzel szemben Wenzel "a magyarokat már eredetöknél és első fellépésöknél fogva az u.n. míveltségi népek (Culturvölker) sorába" teszi. Jelenkori marxistáink e nézet veszélyességét hangoztatják, 425 mivel a magyarság állítólagos magaskultúrája "predesztinálta a magyarságot a Kárpát-medence népei feletti szupremációra." Ilyen zavaros és ostoba "tudományos tételek" fertőzték és fertőzik ma is a szellemi életünket. 426

Wenzel tisztán látja a Szontagh-Hunfalvy-féle nézetek káros voltát: "hazánkfiai közt kevesen vannak, kik az itt fennforgó kérdések fontosságát csak méltányolni is akarják, s nagyobb része nem is sejti mind azon káros következményeket, melyeket azoknak még további elhanyagolása vagy egyedül színleges megfejtése legbecsesebb nemzeti érdekeinkre nézve okvetlen szülni fogna."

Nagyon fontos tudnivaló szerinte, hogy a magyar hajdan egy igen hatalmas, mind Ázsiában, mind Kelet-Európában elterjedt, világtörténeti jelentőségű népcsalád tagja volt, sorolta a szkítákat, a hunokat, az avarokat, a bolgárokat, a kazárokat, a magyarokat, a palócokat, az oroszokat (varjagok, azaz varégek), a besenyőket, az úzokat és a kunokat is sorolta.

Határozottan rámutat arra, hogy a "német és szláv írók szünet nélkül tépegetik a hu-scytha népek történeti legszebb virágait... s a bolgároknak csak azért jut kegyelem, mert elszlávosodtak." Ezek az idegen történetírók "egyáltalán nem akarják megengedni, hogy a Konstantinus Porphyrogenetatól említett árpádi magyarokon kívül valaha más magyar vagy magyarral vérrokon nemzet létezett volna, s ezeknek eseményeit úgy fogják fel, mintha azok csakugyan közvetlen az égből hullottak volna le."

Ugyanakkor Wenzel egy mindmáig alapvető és nagy fontosságú forráskritikai megállapítást is tesz, mégpedig azt, hogy Biborbanszületett Konstantin császár leírásait nem szabad kizárólagosnak és minden részletében abszolút hitelesnek tekinteni! Végül Wenzel Gusztáv így zárja fejtegetéseit: "nem engedhetem, hogy egyik, nemzetiségünk szempontjából felette fontos tudomány, valóságos tudóshoz nem illő könnyelműséggel oly tudományos folyóiratban alacsonyíttassék le, melynek én is egyik kiadója vagyok."

Szontágh Gusztáv válaszaiban 427 arra hivatkozik: szabad-e hazafiságot, nemzeti érzést, lelkesedést valótlanságra, tehát ámításra s mystificatiora alapítani? S itt szabadságharcunkra is utal, amelyet, úgymond, "valótlan képzelgések buktatták meg szemünk előtt." Elveti, hogy a hunok, avarok, bolgárok, kazárok és kunok magyar fajúak voltak, s elvet mindent, amit Wenzel és Toldy állít. 428

Szontágh érvelése, írja Zsigmond Gábor, elhatározó jelentőségű volt Hunfalvy számára is, sel kellett határolódnia a tudományos közvélemény nagyobb hányadától, és hamarosan szembe kellett néznie a nyílt támadásokkal, gyakran becsületbe vágó sértegetésekkel." 429 Hunfalvy Pál minden erejét a nyelvészeti érvek

424 Wenzel Gusztáv, Eszmetöredékek a magyarok eredetéről. Szontagh Gusztáv értekezésére vonatkozva. ÚMM 2 (1851) VI. 305-329., 431-457., 486-499.

425. Zsigmond Gábor id. mű 216.

426. Vö. Bakay Kornél, A magyar őstörténet kérdései - régész szemmel. Belvedere. JGYTF Történészhallgatók Lapja Kiskönyvtár 9. Szeged, 1996, 49 skk.

427. Szontágh Gusztáv, Tudomány, magyar tudós. ÚMM ! (1850/51) 377-390. - uő Eszmecsere Toldy Ferenc és Wenzel Gusztáv társaimmal. ÜMM 2 (1851) V. 663-695.

428. Toldy Ferenc csípős glosszákkal kíséri végig a szöveget!

429. Zsigmond Gábor id. mű 219.

bemutatására összpontosítja, 430 különösen a nyelvhasonlítás mindent eldöntő jelentőségére. 431 Ekkoriban azonban még azt tartja: "Minden nemzetnek legősibb történetei okvetlenül rokon nyelvű nemzetek közelében folytak le. Tehát lehetetlen, hogy a magyar nemzet legősibb történeteit akár a sémi, akár az indogermán népek között találjuk, mivel ha ott találhatnók, nyelve nem volna magyar... Mi a magyar nyelv? Miben nem hasonlít máshoz, hanem csak önmagához? Ez bizonyosan minden nyelvvizsgálódásnak a feladata.” 432

De azt a kortársak is világosan látják, hogy az új helyzet Hunfalvy Pálnak köszönhető. Vass József írta: "Napjainkban, midőn a finn-magyar nyelvkérdést oly sok oldalú s alapos előkészülettel és annyi hivatottsággal látjuk a derék Hunfalvy Pál által a magyar nyelvészet mezején előtérbe hozatni." 433

Sokan nem értettek egyet Hunfalvyval, 434 nyilván ez is arra sarkallta, hogy egy új folyóiratot hozzon létre, amely már csak az ő nézeteit hirdeti. Így született meg 1856-ban a Magyar Nyelvészet. A termékeny Hunfalvy immáron három lapban is közölhette írásait: Új Magyar Múzeum, Akadémiai Értesítő és a Magyar Nyelvészet. Tanulmányt ír a lapp nyelvről, 435 az osztyák nyelvről. 436 De hiába szorgalmasak ő és hűséges hívei, 437 lassan, de egyre erőteljesebben megszólalnak az ellenzők is. Talán ez is közrejátszhatott abban, hogy 1858-ban Hunfalvy Pál Magyarországra hozta Joseph Budenzet (1836-1892), aki 20 éves koráig magyar szót nem hallott. 438 Hunfalvy erőszakossága révén azonban Budenz 1862-ben már a magyar akadémia levelező tagja, ugyanakkor 1861-től 1875-ig az akadémiai könyvtár könyvtárnoka, ahol Hunfalvy Pál 1851-től haláláig főkönyvtárnok volt." 439

Az 1860-as években úgy tűnt, nem lesz finnugor hegemónia, hiszen a küzdőtéren igen jól felkészült tudósok jelentek meg, így Ribáry Ferenc (1827-1880), Lugossy József (1812-1884), Czuczor Gergely (1800-1866), Mátyás Flórián (1818-1904) és Szilády Áron (1837-1910). Szilády Áron kivételével ezek a magyar tudósok, ellentétben Hunfalvyval, mindannyian súlyos börtönbüntetést szenvedtek el a szabadságharc miatt! Ribáry kiállott a magyar nyelv ősi eredetisége mellett s elvetette azt, hogy a magyar nyelv a finn és a turk "egyesültéből származott." Bírálta Hunfalvyt, "akit a keleti képzelődés néha elragad" s azt állítja, hogy Árpádék tán értették az osztyákot és a zürjén a magyar testvére. Nem az, sőt a mordvin nyelv sem tartozik a magyar ághoz. 440 Még keményebben fogalmazott a Tanodai Lapokban, 441 amikor ezt írta: "A nyelvészet nem pótolja ki egészen a történettudományt, 442 hanem hathatós segédtudománya, mellyre azonban hypothesiseket építeni csakugyan hiú merészség. Hunfalvy úr nyelvünket holt tömegnek nézi, mellynek megfejtését mindig csak a rokon nyelvek nyomán kell megkísérteni, a reciprocitást (a fordítottját) nem ismeri, mellynél fogva a rokon nyelveket kellene gyakran a magyar által megfejteni!"

Hunfalvy persze igyekszik visszavágni és "a lidérces anya gőgös leányának" nevezi azt a nézetet, hogy a magyar nyelv eredeti nyelv. Hívei, Fábián István Finn Nyelvtanának dicsőítésekor ezt írták: Ki nyelvünkhöz tudományosan és alaposan akar szólani, nem szabad többé a rokon finn nyelv tanulását mellőznie. Fábián István úr a magyar tudomány

buzgó háláját érdemli jelesül dolgozott munkájáért, mely
nem csak Hunfalvy Pál, hanem Reguly Antalnak is teljes
helyeslését kiérdemelte, mit azok kedvéééért említünk meg,
kik Hunfalvy úr illetékességét holmi oldaldöfésekkel
gyanúsíthatni vélték." 443
In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének
témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László.
Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 492-493.

430. Hunfalvy Pál, A finn és magyar szók egybehasonlítása. ÚMM
3 (1853) IX. 448-488. - uő Magyar nyelvtudományi mozgalmak. UMM
4 (1854) II. 157-184.

431. Hunfalvy Pál, Az altáji nyelvészetben nyilatkozó mozgalmak
külföldön. ÜMM 4 (1854) 330-348. - uő A török, magyar és
finn szók egybehasonlítása. ÚMM 5 (1855) II. 61-67., 99-152.
- uő A dakota nyelv. ÚMM 6 (1856) I. 225-290.

432. ÚMM 5 (1855) II. 147., 150.

433. Vass József, Sajnovics két ismeretlen levele. ÚÜMM 7 (1857) I. 137.
434. Ballagi Móric, A magyar szónyomozás és az összehasonlító
nyelvészet. ÜMM 7 (1857) II. 34-49.

435. ÚMM 8 (1858) II. 5-59.

436. Magyar Nyelvészet (MNy) 4 (1859) 142-152., 204-226., 369-
400.

437. Fábián István, Nyelv. Nyelvkülönbség és nyelvrokonság. ÚMM 9
(1859) 497-515. - Rosty Zsigmond, A magyarok és finnek között
volt viszonyokról. Magyar Nyelvészet 3 (1858) 217-222.

438. Budenz József, Török-magyar nyelvhasonlítás és hasonlító magyar-altáji
hangtanról. Székfoglaló. Magyar Akadémiai Értesítő 2
(1862) 158-159: Mikor 1856-ban először hangzék magyar szó fülembe,
még álmomban sem képzelhetem vala, hogy valaha itt Magyarországon...
a magyar nyelvtudományról értekezőleg szólhatni szerencsém
lesz... Néhány éve múlt, hogy a magyar nyelvet saját honában tanulgatom...
aminek vaj mily jól tudom, mennyire a kezdetén vagyok még.

439. A. Molnár Ferenc, Régi finnugor nyelvészek mint könyvtárosok.
In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének
témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László.
Budapest, Akadémiai Kiadó. 1991, 492-493.

440. Ribáry Ferenc, A mordvin nyelv a magyar ághoz tartozik-e?
ÚMM 9 (1859) I. 258-293.

441. Tanodai Lapok 16 (1859) I. 184.

442. Ez ellen írta Hunfalvy Pál, A nyelvtudomány többet bizonyít,

mint a krónikák. Magyar Nyelvészet 3 (1858) 223-233.
443. ÚMM 9 (1859) I. 363.

II. Hogyan lettünk finnugorok? 64

Hunfalvy kezd beszorulni sáncai közé, így panaszkodik: "ma
igazán védelmezni akarom, ha lehet, magamat azon gyanú ellen,
hogy hebehurgyán szökdécselek, s nem járok illő tudományos
lépéssel, azután dolgozataimat azon szörnyű vád ellen, hogy
azokban egy mákszemnyi valóság nincsen." 444

Lugossy József a finnező nyelvészekről keményen szól: "A nyelvtudomány történelme hallatni fogja egykor ítéletét ez irány félszerűsége fölött s megpirítani elbizakodott gőgjét." 445

Élesen megkülönbözteti a rokon és a testvér nyelveket: "Testvérnyelvek nem élnek már ma a magyar nyelv oldalánál, hogy azok kincséből meríthető eredmények könnyeden pótolhatnánk ... magyar nyelvünk nem gyenge sarj az osztyák és vogul mellett harmadikul... nem finn, nem töröktatár, hanem rokona egyfelől a sok népű s nyelvű csúdnak, másfelől a sok népű és nyelvű ujgurnak." Rokon nyelveink a kazár, a kabar, az avar, a besenyő... s ezen tőrokonainkra a sokszor ajánlatba tett szküth nevezet volna a legszerencsésebb.

Lugossy kiemeli, hogy a magyar számrendszer őrzi egyedül a kilencjegyűség 446 és a helyiérték ősi alkotmányát. Az egy=igin-igen-egyenes-így (ügy)-igyekezem (egyenes irányban haladok), a három, a hat és a kilenc szkíta-hun örökség: "...a kilenczet hun-magyar nyelvünk egyik becses maradványgyöngyének első tekintetre is méltán elfogadhatjuk."

Jellemző példaként hozza fel a magyar lélek szót, amelyet régebben a finn hengi szóból magyaráztak. Mára ez, kivételesen, megváltozott. 447 Hunfalvy tudta, hogy a fő csapást a magyar nyelv eredetiségére és azon sajátosságára kell mérni, hogy a magyar gyökökből épül! "Állítom, hogy a magyar egybehasonlító nyelvészet legkonokabb ellensége a magyar nyelv úgy vélt eredetisége... ez magában üres szó! Mely nyelvekhez képest eredeti a magyar nyelv?" 448

Ballagi Móric azonnal megfelelt 449 a gúnyolódó Hunfalvynak: "Hunfalvy tagtársunk legközelebb szokott élességével kikelt azok ellen, kik a magyar nyelvet eredetinek mondják és kíméletlen gúnyorral ostorozván az ezen kifejezésben nyilatkozó nemzeties elfogultságot, azt kérdé: mely nyelvekhez képest eredeti a magyar nyelv?... Szerintem semmi sem világosabb, mint az, hogy vannak eredeti és vannak származék nyelvek. Eredeti nyelvnek nevezem valamely nemzetnek nyelvét, ha az a nemzet kebelében szülemlett, vele nőtt és fejlődött és mint önszellemének terméke azzal egy élő egységet képez. Ellenben származéknyelv áll elő, midőn valamely nemzet történelmi viszonyok hatalma folytán saját nyelvét más nemzet nyelvével cseréli fel, s az idegen nyelvkincset, mint kész, szellemében visszhangra nem találó anyagot sajátítja el."

Mind Ballagi, mind Czuczor Gergely világosan látta, hogy a nyelvkutatás fő kérdése a nyelvanyag mineműsége, azaz miből áll az eredeti nyelv, bár Czuczor a nyelvújítás gondolatától sem zárkózott el. 450 A magyar nyelv szógyökökből áll, amelyeknek mindig volt jelentésük, értelmük, legfeljebb ma már nem ismerjük őket.

Czuczor Gergely teljesen újszerű álláspontját már 1851-1854 között kidolgozta, 451 majd "megmérkőzött" Hunfalvyval. 452 Czuczor Gergely álláspontja szerint a magyar nyelv a szógyökökre (gyökérszókra) épül. "Ha nyelvünk csínját-bínját igazán tudni akarjuk, mindenek előtt ezzel kell a legapróbb részletességig megismerkednünk, mert csak élő anyai vagy hazai nyelvünkben ismerhetünk szabatosan minden hangot és ízecskét. Azért véleményem szerint is

összehasonlításon kell kezdeni a nyelvvizsgálást, t.i. saját nyelvünk szavainak összehasonlításán."

Magyar nyelvünkben a gyököt rendszerint változatlanul hagyjuk, és új és új ragok által alkotunk új és új származékokat. Egy példa: az olvadékonyság szavunk, amelyet így bonthatunk szét: olvadékony-ság, olvadék-ony, olvad-ék, olv-ad, azaz olv, amelynek gyöke az ol, amelyből ered az ol-d szavunk. Finnugor szótáraink

444. Hunfalvy Pál, A magyar szóbeli hangsúly apologiája. ÚMM 9 (1859) I. 30.

445. Lugossy József, Nyelvészeti iránynézetek. ÚMM 9 (1859) I. 3-29.

446. A kilenc számnevünket Bárczi Géza, Magyar szófejtő szótár. Budapest, Trezor. 1994, 165. és az Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen. Hrsg. L. Benkő. I. Budapest, 1993, 752. egyaránt elhomályosult összetételnek és bizonytalan eredetűnek nevezi! s zavaros osztyák párhuzamokat hoz fel.

447. Bárczi id. mű 188. - EWU II. 1994, 887.

448. Hunfalvy Pál, Egy vogul monda (Vogul nyelvtani és szótári kísérlettel). ÚMM 9 (1859) IV. 285-396., 326-352.

449. Ballagi Móric, A magyar nyelvészkedés köre. ÚMM 9 (1859) 418.

450. Czuczor Gergely, Újítás a nyelvben. Tudománytár 2 (1834) II. 3 - 30. Már ekkor kinyilvánította a magyar nyelv eredetiségét.

451. Czuczor Gergely, A magyar nyelv etymológiai és hasonlító vizsgálata elvéről. Akadémiai Értesítő 1851, 279-298. - uő A magyar szóértelmezés és szóelemzés elveiről. Akadémiai Értesítő 1852, 66-77.

452. A hazai irodalom, tudomány és művészet szemléje 1849-1853. II. Magyar nyelvtudományi mozgalmak. ÚMM 4 (1854) I. 157-178.

szerint az olva-ad a vogul tol vagy szol szavakból származik, 453 illetve az alapszó ősi finnugor örökség s testvérei a vogul talast, az osztyák lole, lola, a votják szilmini és a finn szula. Így az alapalak szula lehetett(?!) 454

Czuczor tehát azt vallja, szavaink gyökeit és alapjelentéseit magából a magyar nyelvből kell kimutatni és megfejteni. A Czuczor Gergely és Fogarasi János által készített szótárban 455 a magyar nyelv címszó alatt a következőket olvashatjuk: n Sajátságai. 1/ A szóhangok bősége, magánhangzó (önhangzó) 15 illetve 28, mássalhangzó 25. 2/Az egyszerű szógyökök száma meghaladja a kétezret, melyek mind egytagúak s zömmel hangutánzók, 3/ a magyar nyelv a ragozott nyelvek osztályába tartozik, a gyökszókhoz járulnak a ragok és a képzők, de messzemenően a hangzóilleszkedés szabályai szerint: madár-madarak, haza-hazának, etc. 4/ összesen 22 eset van nyelvünkben, 5/ három igeragozásunk van: az alanyi, a tárgyas és az alanyi-tárgyas, 6/ hat múlt időnk volt, sajnos ma már kiveszett nyelvünkből! Például: zárja az ajtót, múlt idők: zár-a az ajtót, zár-ta az ajtót, zár vala,

zár-a vala, zárta volt, zárta vala. De régen jövőidőnk is kettő volt: zárand az ajtót és zárni fogja. 7/ nyelvünk kerüli a hangzótorlódást, 8/ a magyar nyelvben a képzők száma meghaladja a kétszázat s ennél fogva felülmúl minden ismert nyelvet a világon. 9/ a magyar nyelvben a hangsúly nem függ a szótagok számától." 456

Hunfalvy Pál hevesen támadta Czuczorékat: "A kőszirtek, melyekbe nálunk a nyelvvizsgálás ütközik leginkább a betűk jelentése és a szógyökök!" "Valamely nyelvek szógyökereiről egyedül a rokon nyelvek vizsgálatával együtt lehet okosan beszélni, azok tudása nélkül nem találhatni alapot, melyre építeni lehet." Fel kell hagyni a vélt gyökök fejtegetésével! "Szógyökér egész szó lehet csak, a kölcsönvett szókat nem szabad elemezni a mi nyelvünk módja szerint." 457

Hunfalvy nagyon is jól tudta, hogy ő "nem honi álláspontot" képviselt, ezért csapkod: "én vagyok honi állásponton, a Czuczorék ellenben nem honin. Mert ki a magyar nyelvet a lapp nyelvvel hasonlítja össze, az inkább áll honi téren... Egy másik cikkében így kiált fel: ", Hát nem eredeti-e a magyar nyelv? kérdik sokan, nem bosszúság-e, hogy világosságért messze, talán a lappokhoz menjünk koldulni?" 458

És ne gondoljuk, hogy mára ez a kérdés már idejét múlta! Czuczor Gergely és Fogarasi János nagy szótárukban összesen 110 784 cikket dolgozott fel, ami egyedülálló teljesítmény, kivált ha összevetjük a hasonló szótárakkal, 459 ám hatalmas és csodálatos munkájukat nemcsak elhallgatják, elmellőzik, hanem ócsárolják is. Balázs János például ezt írta: "Czuczorék nagyszótára szókincsünk bemutatásával, a szavak találó értelmezésével megközelítette(?!) ugyan a legmagasabb európai színvonalat is, a két szerkesztő azonban téves filozófiai alapelvekből(?) indult ki és a magyar nyelvhasonlítás akkori kétségtelen(?) eredményeit sem vette figyelembe. Gyökelméletük teljesen korszerűtlen volt!" 460

A mai magyar nyelvtudomány vezető és mértékadó képviselői kivétel nélkül elutasítják a szógyökökre és szóbokrokra alapított vizsgálatokat, holott manapság legkorszerűbb nemzetközi nyelvészeti vizsgálatok ismét visszatértek a lexikai elemek belső rekonstrukciójához! Az Amszterdami Egyetem Kelet-Európa Intézetének tanára, Marácz László (született 1960-ban Utrechtben) "A Magyar Fordulat - Politikai vélemények Közép-Európáról" c. könyvében" 461 világosan kimondja, hogy a finnugor elmélet tarthatatlan és aluldeterminált, mivel a hangtörvények és a hangzóváltozások elévültek. A finnugristák kijelentik: csakis a vogul nyelv szógyökei ősiek,

453. Bárczi Géza, Magyar szófejtő szótár. Budapest, Trezor. 1994, 223. (Első kiadása 1941-ben.)

454. A magyar nyelv történeti - etimológiai szótára. 2. Főszerkesztő: Benkő Loránd. Szerkesztők: Kiss Lajos és Papp László. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1970, 1079. - vö. A magyar szókészlet finnugor elemei. Etimológiai szótár III. Főszerkesztő: Lakó György. Szerkesztő: Rédei Károly és Sal Éva. Budapest, Akadémiai Kiadó. 1978, 500-501.

455. Czuczor Gergely - Fogarasi János, A magyar nyelv szótára. I- VI. Pest, Emich Gusztáv. 1862-1874.

456. Uott IV. Pest, 1867, 62-65.

457. ÚMM 4 (1854) I. 168.

458. Magyar Nyelvészet 5 (1860) 251-252.

459. Mátyás Flórián, Magyar nyelvtörténeti szótár. 1-2. füzet. Pest 1868. (csonka maradt!) - uő Magyar nyelvtörténeti szótár-kísérlet. Pest-Pécs, 1871. - Szarvas Gábor - Simonyi Zsigmond, Magyar nyelvtörténeti szótár a legrégibb nyelvemlékektől a nyelvújításig. I-III. Budapest, 1890, 1891, 1893. - Melich János - Gombocz Zoltán, Magyar Etymológiai Szótár. I-III. Budapest, 1930, 1934, 1944. - Bárczi Géza, Magyar szófejtő szótár. Budapest, 1941. kb. nyolcezer szót tárgyal, - A magyar szókészlet finnugor elemei. I-III. kötet 670 címszót!, - a Magyar nyelv történeti-etimológiai szótára három kötetben sem taglal húszezer magyar szót! Vö. a IV. Mutató c. kötet, Budapest, Akadémiai Kiadó. 1984, 37-146.

460. Balázs János, A magyar nyelvtudomány történeti fejlődésének eszmei alapjai. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Budapest, 1991, 76.

461. Marácz László, Hungarian Revival. Political Reflections on Central Europe. With a foreword by László Tőkés. Nieuwegen, Aspect. 1996, 68-72., 99-104.

tehát csak azok a magyar szavak tekinthetők a mi eredeti szavainknak, amelyek megtalálhatók az obi-ugor nyelvekben! Ez nagyon fontos kitétel. Erre már 140 évvel ezelőtt rájöttek: "a mi nyelvünkben az Ázsiában maradt rokonaink nyelveiben máiglan él és feltaláltatik, csak az lehet eredeti nyelvsajátunk. Azt pedig, amit ott nem találtatik, itt Európában vettük fel, 462 azaz jövevényszavunk. Ez a velejéig hamis állítás a többszáz ezer szavas magyar nyelvet egy csekély szókincsű primitív nyelvvé degradálta.

A szógyök-halmazok adják a szóbokrokat: kar, kar-ika, kar-ima, kar-ám, ker, ker-ek, ker-ül, ker-ít, ker-ing, kör, kör-öz, kör-nyül, kör-nyez, kör-ül, etc. Mindazok a szópárhuzamok tehát, amelyeket Schlözeréktől kezdve kimutattak, kicsi súlyúak vagy éppen súlytalanok. Marácz László, a képzett nyelvész felszólítja tudós társait: térjenek vissza Czuczor Gergelyhez! Mert csakis az a nyelv rokona a magyarnak, amelynek hasonló teremtő gyökei, illetve szóbokrai vannak. Sőt, Marácz László még azt is megmutatja, 463 mire képes a szógyökökön alapuló vizsgálódás?

A Hérodotosz által feljegyzett eredetmonda egyik változata szerint Targita/osz-(Hargita?) szkíta király idejében aranykincsek hulltak az égből: eke, járom, bárd vagy szekerce és ivócsésze, vagyis: ég, ek-e, ig-a, (-ok-os, ak-ó, tehát ugyanazon szógyök (ek-ok-ak) szóbokrai e tárgyelnevezések, a szkíta eredetmonda tehát leolvasható a magyar nyelvből.

Természetesen a múlt század második felében számos kiváló magyar nyelvész észrevette a finnesítők mögöttes szándékait is, ezért fogalmazott így például Szilády Áron: "Fő kötelesség pedig az, hogy a mi saját magunké, se el ne idegenítsük, sem mások ilynemű törekvése iránt felbátorító közömbösséget ne tanúsítsunk. Nyelvünk elszigetelt állása, valamint másrészről sokféle érintkezései, számos többé-kevésbé indokolt s még több

oktalan kísérletre szolgáltattak alkalmat. Hasonlító nyelvészkedésünk ...tette, amit jónak vélt... de én épp oly kevéssé várom egyedül s minden más tenni való előtt nyelvhasonlításunktól nyelvünk anyagának feldolgozását s rendszerének megismertetését, mint tíz évvel ezelőtt. Nem pótolhatja a nyelvtörténeti szótár véka alatt rejlő világát, nem a tájszavak s szólásmódok, valamint a helynevek gyűjtését sem. Ezek nélkül nagy bátorság, hogy ne mondjam, vakmerőség kell nyelvhasonlításunkhoz." 464

A magyar nyelvben általában az egy szótagos gyökök az eredetiek, amelyek nem úgy jöttek létre, hogy évszázadok, évezredek alatt elcsenevészesedtek, hanem eleve ilyen teremtő gyökök voltak. Ezért a magyar eredeti nyelv, de "el kell ismerni, hogy volt idő nyelvészkedésünk közel múltjában, midőn nyelvünk eredetiségéről beszélni - csaknem bűnnel határos merényletnek tartatott." 465

Szilády Áron meginti Hunfalvyt: "nyelvészetünk soha sem fog többet bizonyítani, mint a krónikák... örökké üres kézzel fogja magától elbocsátani nyelvészetünk a hozzá segélyezés, felvilágosítás végett járuló történészt."
466

Hunfalvy Pál igyekezett minden támadást visszaverni, de a hevülete nem volt egyforma. Egyeseket jobban, másokat kevésbé bírált. Mátyás Flóriánt (1818-1904) nagyon nem kedvelte, aki kiválóan képzett forráskritikus 467 volt és ezért szavának is nagyobb volt a súlya. Munkácsi Bernát (1860-1941) 468 lelkesülten írt erről a harcról: "már derengeni kezdett összehasonlító nyelvtudományunk egén a kelő nap hajnala(!). Hunfalvy Pál 1851. év január havában kezdi meg amaz akadémiai az értekezésének sorozatát, mely hosszú és erős küzdelem után hazánkban is érvényt szerez a külföldi tudományos világ ama közmeggyőződésének (sic!), hogy a magyar nyelv az altaji nyelvcsalád u.n. „finnugor" vagy „finn-magyar" csoportjának egyik tagja, melyben minden egyéb nyelvkörből való elemek csak külső, idegen jövevényszavak. (469)

462. Fábián István, Nyelv. Nyelvkülönbség és nyelvrokonság. Nyelvvizsgálati rendszerek. ÚMM 9 (1859) IV. 511.

463. Marácz László, A finnugor-elmélet tarthatatlansága nyelvészeti szempontból. Kézirat. Köszönöm a szerzőnek, hogy megküldte.

464. Szilády Áron, Magyar szófejtegetések. Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. 9 (1872) 4.

465. Szilády Áron, Nyelvészkedésünk czélja és eszközei. Magyar Akadémiai Értesítő 2 (1862) III. 352, 354.

466. Uott 356.

467. Jellemző, hogy e kiváló férfiút még manapság is becsmérlik. A Magyar életrajzi lexikon. Szerkesztette: Kenyeres Ágnes. II. Budapest 1969, a 172. oldalon azt állítja, hogy Mátyás Flórián "autodidakta módon szerezte meg széleskörű nyelvi és történeti ismereteit." - Vö. Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái. VIII. Budapest, 1902, 881 . 884. h.

468. Munkácsi eredeti családneve Munk volt s ezt csak 1881-ben változtatta meg. A pesti zsidó hitközség tanfelügyelőjeként is

működött. Mindez, éppen úgy, mint a Budenzhez fűződő igen szoros kapcsolata, minden életrajzi lexikonból közismert, bírálóm, Láng Gusztáv mégis helyénvalónak találta, hogy ezt kipellengérezze. Talán jobb lett volna ehelyett szakmunkákat tanulmányoznia, hiszen abból megtudhatta volna (azt is), hogy Munkácsi büszke volt zsidóságára. Lásd: Munkácsi Bernát, A nyitrai, a nagyváradi és a budapesti Munk-család és a Felsenburg-család genealógiája. Ősök és ivadékok. Kiegészítette és átdolgozta: Munkácsi Ernő. Magyar zsidó családok genealógiája 1. Országos Magyar Zsidó Múzeum XI. Budapest, 1939 (!).

67

Mátyás Flórián azt vallotta, hogy a magyar nyelvnek a finn-féle nyelvekkel való összehasonlítása "bármely aprólékos s szőrszál-hasogatásig pontos volt is, még eddig mind hiányos, mert egyoldalú, a származási rokonság ezek alapján elhamarkodottan lett kimondva. Épen annyi s ép oly fontos anyagi s idombeli (nyelvtani) közösséget lehet kimutatni az árja nyelvekkel is, de azért ebből nem következik egyéb, mint a finn-magyar hasonlatokból, vagyis hogy mind e nyelveket beszélő népek valaha érintkezésben lehettek egymással." 470

S Mátyás Flóriánnak igaza volt! Az azóta eltelt közel másfél évszázad alatt hová jutott a magyar nyelvészet? Szavaink feléről "kimutatja", hogy ismeretlen eredetű! 471 Ugyanakkor semmiféle egybevetést más nyelvekkel el nem végez, mondván: az tudománytalan. Holott mind a török, mind a mongol, mind a sumér nyelvvel való egybevetések igenis fontosak."" Példaként nézzünk néhányat prof. dr. Marácz László képzett nyelvész válogatásából:

Mátyás Flórián több munkájában 473 is szól a nyelvhasonlításról, az etimológiákról, ő már akkor tudta, hogy a "biztos etimológia" azt jelenti, hogy a tudomány mai állása szerint, illetőleg az etimológus megítélése szerint nem fér kétség az eredeztetés helyességéhez. 474 Így írt: "Azon következtetésre, hogy ősi nyelvünk jelenleg csak finn, fájdalmasan felsóhajtunk! Méltó büntetése ez a hanyagságnak, mely a magyar-finnítést elnézte s a nemtudommi-ségnek, mely azt folyton pártolja." "Magyar embertől megérdemlené őseiktől öröklött egyetlen kincse, hogy eredetének és benső mivoltának félreismerőit tudományos módon igyekezzék helyreigazítani s ne sajnálja költségét és fáradtságát, más műveltebb nyelvek megtanulására vagy az azokkal foglalkozók biztatására, pártolására fordítani, hogy elleneink szenvedélyes piszkálódásait ne csak elutasíthassa, hanem okszerű bírálat által valódi értékükre is szállíthassa... Természetes, hogy a tévedést csak az szüntetheti meg, aki az ügy melletti lelkesedésen kívül a magyar nyelvet anyatejével szopta... (célzás az idegen Budenz-re!) A finnezés korunkban is divatossá, sőt általánossá kezd válni, egyetlen nyelvészeti intézetünkön uralg, segélyeztetik! Fölösleges gondoskodás! Megjutalmazná azt sokkal gazdagabb orosz kormány is, hisz e törekvés az ő alattvalóit közelebbről érdekli."

"Édes anyanyelvünknek, sok más veszteségek után(!) mai napiglan el nem vitázhatott osztatlan birtokunknak, áldozatkész kegyelettel tartozunk s a róla terjesztett álhíreket nem csak szóval, hanem tettleges közbenjárással is megczáfolni kötelességünk... Tehetősb honfiainkat, valamint a

469. Munkácsi Bernát, Árja és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben. I. Magyar szójegyzék. Budapest, MTA. 1901, 23.

470. Mátyás Flórián, Magyar-árja nyelvhasonlatok. Pécsett, 1857, 26.
471. Hary Györgyné, Kiegészítések egy nyelvvita történetéhez. Valóság 10 (1976) 99.

472. E tekintetben is sokat köszönhetünk Götz Lászlónak, Keleten kél a nap. I-II. Budapest, Püski. 1994.

473. Mátyás Flórián, A magyar nyelv finnítési törekvései ellenében. Pécs 1857. - uő Észrevételek a finnező véleményre a magyar ősvallásról, nyelvészeti viták és újabb magyar-árja nyelvhasonlatok. Pécs 1858.

474. Kiss Jenő, Az urali etimológiai szótár. Magyar Nyelv 88 (1992) 404.

magyar akadémia magyar irányú nyelvész tagjait édes anyanyelvünk becsületére kérem, legyenek segédkezésemre, ezen nemzeti, sőt európai ügyben s fordítsanak kis részt anyagi vagy nyelvismereti kincsekből, a felőle terjengő balvélemények megszüntetésére." 475

magyar	**török**	**csagatáj**	**kalmük**	**mongol**	**sumér**	**finn**	**észt**	**vogul**	**osztyák**	**ujgur**
mi	miz	biz	manä	bida	**me**	me	me	män	men	-
te	sä	se	-	ei	**ze**	si	si	-	-	-
has	qarin	-	xoto	qotu	**hašu**	-	-	-	-	-
hasal	kîš	-	-	-	**haš**	-	-	-	-	-
hát	kid	kät	-	gädä	**gudu**	-	-	-	-	kid
kéz	-	kütöl	gešun	kötel	**giš**	käsi	-	kät	ket	-
orr	ör	ör	-	örü	**ur**	vuori	-	vyr	vor	-
szem	sima	-	süwe	sübe	**ši**	silmä	silm	säm	sem	-
anya	ana	-	-	-	**gana**	-	-	-	-	-
apa	aba	-	-	aba	**abba**	-	-	apa	-	aba
kel	käl	-	-	kel-ki	**gal**	-	-	kal	kul	käl
megy	man	min	-	-	**ma**	mennä	-	-	man	min
kettő,két	qatin	-	-	-	**kud**	-	-	kit	kat	-
három	-	-	gurwn	gurban	gur	kolme	-	xurem	xolem	-

Hunfalvyékat azonban mindez inkább felbőszítette 476 s még hevesebben támadtak. 477 Hiába kérleli tudós társait Mátyás Flórián: "Mióta e munka szerzője a magyar nyelvet képzelt rokonsági kötelékeiből bontani kísérelte s részvétre hítta föl nyelvtudós honfitársait e működésben, az ellenpárt tovább gerjeszté vizsgálatait...Jutalom vagy dicsőség finn-ellenes ügyben napjainkban nem várható. Minden lehető lenézések, megrovások daczára állíttassanak meg még egyszer finnező elleneink sebes haladásukban. Míg e kis egyéniséggel s munkájával bíbelődnek, legalább békén hagyják ősmúltunkat. Nem magán érdek, hanem egy hajdan dicső s ma sem

finn keverék vagy korcs nemzet ügye forog itt fenn. Engedjék meg azonban kissé neheztelnünk olly helyzetet, mellyben a magyar nyelvjellem tiszta ép voltáért Magyarhonban csak egyes kis tehetség, ez is sokképpen gátolva, működhetik, míg a merő hypothesisek körében tétovázó ellenfél szellemileg tekintélyes segédtársak, anyagilag magyar alapítványi pénzerő(!) által támogattatik."

Hunfalvy Pál a kiegyezést előkészítő időszak elején, 1861-ben ki is mondja, valójában mi az ő munkálkodásának a célja: "nekünk a nemzetiségek egyenlőségét gyakorlatba kell hozni úgy, a mint valóban meg is állhat." "A magyar nyelv- és történelmi tudomány pedig országunk és nemzetünk bel- és külviszonyai által határoztatik meg. Országunk bel-viszonyai okvetlenül követelik, hogy nyelv- és történelmi tudományunk ezen országnak és az azt lakó népeknek nemcsak jelenét, hanem múltját is teljesen bírja. Ennélfogva nyelvtudományunk köteles nemcsak a magyar nyelvrül, hanem az oláhok, a kárpáti és déli szlávok nyelvérül is tudományosan kimerítő munkát bírni.” 478 Ha mindezen célok érdekében nem egyoldalúan és erőszakosan lép fel, ekkor már úgy is mint az 1861-ben alapított új Nyelvtudományi Közlemények szerkesztője, és nem favorizálja túlon-túl a magyarokat megvető Budenz Józsefet, aki iskolát létesített maga körül, egyik hű tanítványa éppen Munkácsi Bernát lett, talán ösztönzőleg hatott volna a magyar őstörténeti kutatásokra.

Budenz ugyanis, ellentétben Hunfalvyval, képzett nyelvész volt (mellesleg a sumér-magyar rokonságnak is híve hosszú időn át!), 479 aki tudatában volt annak, mit jelent háttérbe szorítani a finnugrizmus ellenzőit, legyenek azok "csak" a nemzeti tudományok elkötelezettjei, vagy a Vámbéry Ármin irányította "törökösök".

Munkácsi "egy szomorú kor érthető tévedéseinek" nevezi Mátyás Flórián adatait. 480 S kevesen voltak, akik átérezték volna Toldy Ferenc 1868-ban elmondott szavait: "Ne ámítsuk magunkat: ezer éves európai birodalmunk nagy - a túlélteknél is nagyobb veszélyek előestvéjén áll...
Mely fontos e tekintetben a nemzetnek minden erejét arra fordítani, hogy hogy fenntartsa és folyvást nevelje európai súlyát ... a fegyveres erőt ... mennyire szükséges teljes odaadással s a legelszántabb önfeláldozással megalkotni és minden eshetőségre készen tartani! De van még egy kötelességünk, innen magunk iránt s ez az írókat s legkülönösben bennünket illet, az akadémiát s ez: a nemzeti tudománynak és irodalomnak folyton buzgó és lankadatlan mívelése."

"A nemzeti tudomány az, mely magát a nemzetet és hazáját tárgyalja." S nemzeti tudományok nélkül "nincs indokolt nemzeti önérzet és honszerelem, ezek nélkül viszont nincs ösztön és erő önfenntartásunkra, s végre hiányzik ezek nélkül ismerete is azon feltételeknek, melyek nélkül ma sem államot szerencsésen kormányozni, sem a nemzet jólétét kellőleg kifejteni nem lehetséges." 481

Az ezeréves ünnepünk mámorában ugyanezt hajtogatja a költő Vajda János (1827-1897): s /a magyar/ az egyetlen művelt nyelv a világon, melynek még rokonát sem bírta mindeddig fölfödözni a tudományos kutatás, melynek katonai, művészeti, bölcseleti műszavai szebbek,

475. Mátyás Flórián id. mű (1858) VII-XVI.

476. Hunfalvy Pál, Mátyás Flórián hasonlító nyelvtudomány-beli működései. Magyar Nyelvészet 3 (1858) 67-113. - uő Apológia. Magyar igeidők. Magyar Nyelvészet 5 (1860) 251 skk.

477. Hunfalvy Pál, Könyvismertetés. Magyar Nyelvészet 4 (1859) 232 skk.

478. Hunfalvy Pál, A Magyar Nyelvészet" politikája 1861-re. Magyar Nyelvészet 6 (1861) 10-11.

479. Hajdú Péter, Budenz és az indouráli hipotézis. In: Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből. Szerkesztette: Kiss Jenő és Szűts László. Budapest, 1991, 254-255.

480. Munkácsi Bernát id. mű (1901) 30.

481. Toldy Ferencz, Tudománybeli hátramaradásunk okai. Értekezések 1868, 12-13.

tökéletesebbek, mint az összes európai népek által közösen használt, a rómaiból átlopkodott, korcs-kifejezések: hogy most mi szégyeneljük azt, amire jogosan büszkék lehetünk és mint az őrült, leszaggatjuk testünkről a rászabott szép ruhát és felöltjük a másoktól lopottat, ez oly megfoghatatlan, természetellenes valami, hogy ... okvetlen csak múlékony lehet, nem tarthat örökké, nem lehet állandó." 482

Az ugor-török háborúnak nevezett villongás taglalása már nem e fejezet témája, az azonban ide tartozik, hogy a magyarság nemzeti létének megtartásáért vívott harcában a legsúlyosabb vereséget akkor szenvedte el, amikor a múlt század végén, 1872-ben létrehozták Budapesten a világ első finnugor egyetemi tanszékét Budenz József vezetésével, 483 bár a tanszék hivatalos neve "altáji összehasonlító nyelvészet" volt. 484

Melldísz (pektorál) a Tolsztaja Mogila nevű szkíta halomsírból, Kr. e. IV. század

482. Vajda János, Magyarság és nemzeti önérzet. Kóros áramok. Budapest, Singer és Wolfner. 1896, 70.

483. Domokos Péter, "Kell lenni valahol egy őshazának". In: Emlékkönyv Benkő Loránd hetvenedik születésnapjára. Szerkesztette: Hajdú Mihály és Kiss Jenő. Budapest, 1991, 148.

484. Hajdú Péter id. mű (1991) 256.

III.

Finnugor gyökereink?

Mária Terézia magyar királynő uralkodásának harmadik évtizedében igen jelentős változások történtek a világban. 1765 táján kétségtelenül új korszak kezdődött Európában is, sőt az amerikai gyarmatokon is. Ekkorra a magyar nemesség által kedvelt királynő korábbi okos liberalizmusa megváltozott, fiának, II. Józsefnek társuralkodóként maga mellé vételével.

1740 után Mária Terézia több gesztust tett a magyarok felé. Létrehozta a Tereziánumot (1747), felállította a bécsi magyar testőrséget, megalapította a Szent István Rendet, pártolta, hogy az országot Mária országának tekintsék (Regnum Marianum), nem ellenezte a magyar nyelv hétköznapi használatát, mivel jól tudta, hogy a fél ország kiürült, kihalt a török háborúk során, de azért kitartott a hivatalos latin nyelv mellett, amelyet már Európa nagyobb fele egyáltalán nem használt. Velejéig katolikus volt, de nem volt annyira elfogult és részrehajló, mint elődei. Kedvelte a jezsuitákat, így a rend feloszlatására soha sem tudta magát elszánni. Kedvencei közé tartozott a királyi történetírónak kinevezett jezsuita Pray György (1723-1801), a magyar Livius, aki még a bécsi Ringen álló hatalmas bronz szobrának mellékalakjai közé is bekerült.

Pray György is, sajnos, mint kortársai szinte kivétel nélkül, többek között az evangélikus Bél Mátyás (1684-1749) is, latinul írta meg műveit, noha 1750 táján Bod Péter már létre akart hozni egy tudós társaságot a magyar nyelv pallérozására.

A komik újkori népviseletének főbb típusai. 1: menyasszonyi viselet, 2: fiatal legény viselete, 3: Izsma-melléki leány, 5: fiatal nő ujjatlan ruhában (szarafánban), 6. ünnepi leányka ruha, 7: a komi muzsik viselete, 8. asszonyi viselet (kitajka)

71

Mind Bél Mátyás, mind Pray György, mind az ugyancsak jezsuita Katona István, hatalmas adattömeg felhasználásával, úgy írta meg a magyar történelmet (Katona 42 kötetben!), hogy hitet tett az ősi szkíta-hun-avar-magyar rokonság mellett, noha a Habsburg-házhoz való ragaszkodásuk mindenek felett állt. Ennek ellenére a bécsi udvar mellőzte őket, Katonát is, Prayt is, Schönwisnert is, Cornidest is. Csakis megbízható, noha egészen jelentéktelen embereket neveztek ki egyetemi tanároknak, olyanokat, akiknek a neve egyenlő volt a jelentéktelenséggel, mint Koppi, Trenka, etc. A latinul olvasni tudó magyar értelmiséget mégis felajzotta az ekkoriban (1746) közzétett új magyar történeti forrás: Anonymus Gesta Hungaroruma. Felpezsdült a magyar múlt búvárlása.

Ám Európában a XVIII. század végére erőteljesen felvirágzott az ún. összehasonlító nyelvtudomány, (Leibnitz) amely a maga korában kétségtelenül korszerű volt. A világ nyelveit nyelvcsaládokba rendezték (Schleier), keresték a rokonságokat, a közös eredeteket. Különösen kiemelkedő szerepe volt ezen kutatásokban az 1737-ben alapított göttingai egyetemnek, ahol 1848-ig közel félezer magyar diák is tanult, többek között Kőrösi Csoma Sándor is.

A német nyelvészek és történészek, akiket a magyarok iránti rokonszenvvel senki sem gyanúsíthat meg, hamarosan rájöttek arra a triviális tényre, hogy a ragozó magyar nyelv élesen különbözik az indoeurópai vagy árja népek hajlító nyelveitől s ezért a figyelmük azon adatok felé fordult, amelyeket már a XV. század óta feljegyezgettek utazók és diplomaták, s amelyek szerint a napkeleti magyar nyelv mégsem rokontalan, hanem testvérnyelve a primitív körülmények között élő szibériai vogul és osztyák, az Ural hegység nyugati oldalán lakó permi népek nyelve, a mordvin, a votják, a zürjén (komi és mari), az udmurt, sőt az észak-európai finn, észt, lív és lapp is.

Johann Eberhard Fischer, Szibéria története c. műve 1768-ban jelent meg s ebben a szerző már kinyilatkoztatja, hogy a finnek, az észtek, a lappok, a permiek, a vótok, a cseremiszek, a mordvinok, a vogulok és az osztyákok mind-mind rokonai a magyaroknak. Az indítás tehát kétségtelenül idegen eredetű. Súlyos torzítás és kemény csúsztatás tehát, hogy még a közelmúltban napvilágot látott nyelvtudományi könyvekben is azt olvashatni (például a nyelvész Fodor István, Mire jó a nyelvtudomány? c. legújabb könyvében és a Millenniumi Magyar Történetben is), hogy a magyar nyelv "finnugor" voltát legelőször Sajnovics János ismerte fel és úgymond: bizonyította be. Sajnovics egy évvel Fischer könyvének megjelenése után indult csak el a Lappföldre s a lapp és a magyar nyelv összevetésével éppen a göttingai professzor, a magyargyűlölő August Ludwig Schlözer és a szász Hell Miksa biztatására kezdett foglalkozni, a Demonstratio c. műve pedig csak 1770-ben jelent meg. Sajnovics matematikus és csillagász volt, egyáltalán nem értett a nyelvészethez, primitív szóhasonlításait tudatosan felfújták, hasonlóképpen Gyarmathi Sámuel orvos működéséhez, aki a finn nyelvet tanulmányozta. Gyarmathit is Schlözer vette rá, hogy mentse meg a magyar tudományosság jó hírnevét, mert a magyar őstörténészek javíthatatlan rajongók.

A finnugor rokonság és származás-elmélet kidolgozása és hangoztatása vitathatatlanul politikai tartalmú is volt. Nem csak az, természetesen, de le nem tagadható, hogy a magyarok nemzeti önbecsülését, nemzeti büszkeségét kívánták ezzel is sárba tiporni. Már az olasz Bonfini észrevette ezt II. Pius pápával kapcsolatosan, amikor így írt: "*A pápa nem vette jó néven, hogy a magyaroknak valamiféle nemes eredet jusson! Ez a szentséges atya nem nézte jó szemmel, hogy a Szkítiából származó magyarok, akik az ausztriaiakat és a németeket súlyos vereséggel és csapással sújtották, ily nagy dicsőséggel ékeskedő ősöket kapnak!*"

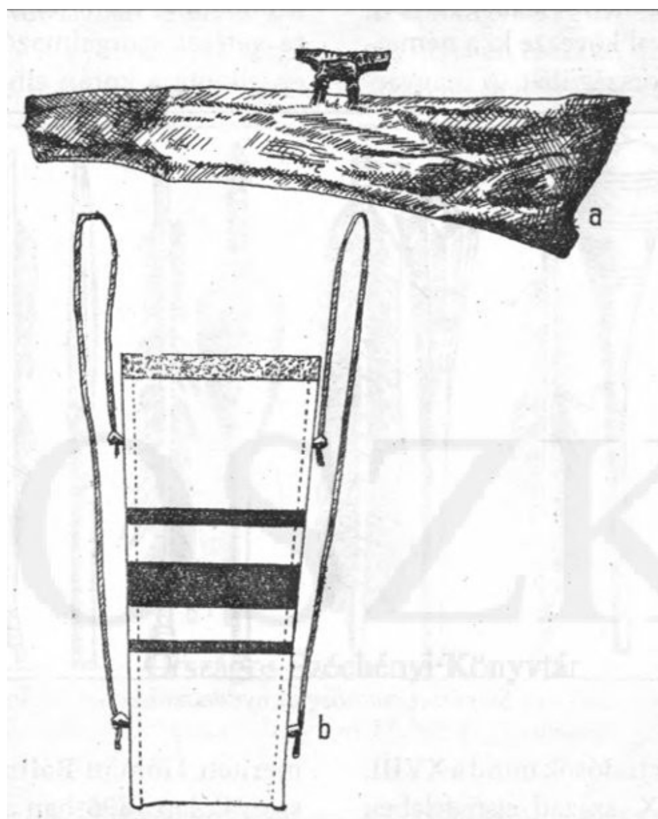
A Berlint megsarcoló Hadik-huszárok is bőszítették a németeket, akik szerint a magyarok csak a lóhoz és a kardforgatáshoz értenek, a tudományhoz és az irodalomhoz semmi közük sincs, boldogan közlik hát, hogy az 1730-ban kiadott Philip Johan Strahlenberg-könyv újabb perdöntő bizonyítékokat mutat be arra, hogy az Atilla hun királlyal dicsekvő magyarok valójában a primitív, barbár és buta mongoloid szibériai obi-ugorok testvérei. Az osztyákok Szibéria leghülyébb népe írta Strahlenberg. S ezt a könyvet a szegedi őstörténeti műhely 1975-ben újra kiadta!

Az 1945 előtti művelt magyarság legnépszerűbb kézikönyve volt a Hóman Bálint és Szekfű Gyula által írt Magyar

történet, amelynek korai részét a közelmúltban újratemetett nagy magyar tudós, Hóman Bálint írta. Hóman ebben a művében elfogadta a finnugor nyelvrokonság tételét, bár a

magyar-hun hagyományok eredetisége és valódisága mellett is hitet tett. Sőt, neki köszönhető az a primitív és hiteltelen kép, amely olykor még ma is felbukkan: "Nyilvánvaló, hogy az ogurság egyik ága valamikor az I-IV. század folyamán(!) prémvadászat közben behatolt a szomszédos erdővidékre és uralma alá vetette a Tobol-vidéki(!?) előmagyarokat. Az V. és IX. század közt(!) a volgavidéki finnugor népek egy része is ogur (bolgár) fennhatóság alá került, de itt a hatás felületesebb, rövid tartamú volt. A vogulok, osztyákok, mordvinok legfeljebb – adófizetői lehettek az oguroknak. Az előmagyarok azonban teljes életközösségben éltek a tájuk telepedő ogur néppel. Az érintkezések kezdetén vadak űzése közben családjuktól, talán évekig is távol, erdei vadásztelepeken(!) élő ogur vadászok - fajrokonaiktól elszakadva - idegennyelvű szolgáik körében éltek s nem egyszer ezek nőivel házasodtak össze. Később finnugor nyelvű(?!) előmagyar szolgák kerültek a távoli ogur telepekre…

Obi-ugor tegez-típusok: a) övre akasztható tegez, b) háti tegez

A két nép közt tartós együttélés fejlődött ki s az ogur urak a nyelvtanulásra kevéssé fogékony(!?) asszonyaiktól és szolgáiktól megtanulták azok nyelvét, emezek pedig uraiktól új, fejlettebb fogalmakat ismertek meg s jelölésükre tőlük eltanult ogur /török/ szavakat használtak."

Ez az 1935-ben is hivatalosnak tekintett álláspont mindenki számára nyilvánvalóvá teheti, milyen elképesztő állapotok jellemezték és jellemzik ma is a magyar őstörténet-kutatást.

A Hóman-féle hipotézis lényege: a magyar nyelv lényegében nyelvcsere révén került a primitív gyűjtögető magyar szolganéptől a török vezető réteghez. Nyelvcsere, nyelvvesztés vagy akár nyelvhalál természetesen volt és lehetséges, ám ha őseink a honfoglalást megelőző időben is még gyűjtögető-vadászó erdei emberek lettek volna, hogyan következhetett be a honfoglalás és a magyar nagyhatalom kialakulása a X. században?

Hóman Bálint élete utolsó munkájában: az Ősemberek, ősmagyarokban azonban szembefordult korábbi nézeteivel, belátva azok képtelenségét és történelmietlenségét s határozottan leszögezte: az, hogy két nép nyelve hasonlít egymásra, egyáltalán nem jelenti, nem jelentheti azt, hogy a két nép testvére vagy rokona is volna egymásnak! Példamutató módon gyakorolt önkritikát, kijelentvén: "az obi-ugorok és a szamojédok testi és lelki alkata merőben különbözik a magyarokétól, az ő életszínvonalukról induló magyarság hipotézisét végleg fel kell adnunk. Ki kell rekeszteni őket az ősmagyarok közeli rokonsága köréből. A régi magyar nemzedékek helyes ösztönnel riadtak vissza a lapp-vogul-osztyák-szamojéd rokonság nyelvtudományi alapon kikövetkeztetett gondolatától!"

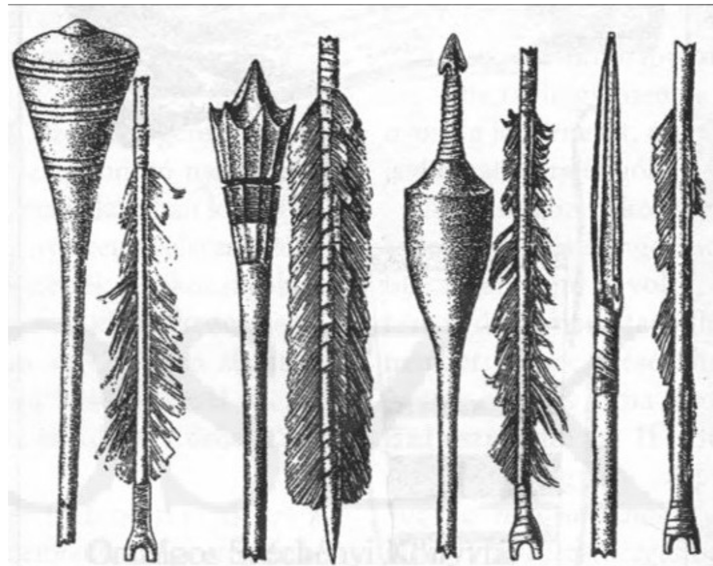
A magyar történettudósok legjava egyébként mindig képes és hajlandó volt az önkritikára, a ma élők közül hadd említsem meg Harmatta János professzort, aki szembe mert fordulni például az ugyancsak dogmaként tanított, a magyar honalapítást kiváltó besenyő támadás hamis legendájával.

A magukat mérvadónak nevező akadémisták azonban ma is konokul kitartanak amellett, hogy annak idején a fejlett német tudomány igenis jogosan ostorozta a nacionalista rendi-nemesi avítt nemzettudatot és Schlözer nagyon is igazat állított, amikor helyretette az Európa művelt népeit gyilkoló magyar rabló hordákat, akiknek nincs is saját történelme és soha nem játszottak szerepet Európa színpadán. A Schlözer által festett képet

a mai magyar nyelvtudomány nemcsak meggyőzőnek, de lenyűgözőnek is tartja, noha műveit nyilván senki sem olvasta el tisztességesen. Különben meglelték volna az ilyesfajta mondatait: "A magyarság pozíciója Európában igen szerény. A magyaroknak nincs helyük Európa fő népei között, tisztázatlan az eredetük és nincs joguk nemhogy Erdélyre, de Magyarországra sem."

I. Lipót magyar király egy ízben azt mondta: az ereimet nyittatnám fel, ha tudnám, azokban egyetlen csepp vér találtatik, mely a magyaroknak kedvező. Paul de Lagarde szerint a magyar nép csak arra jó, hogy csontjaival kövezze ki a németség számára a történelem országútját. A magyarság és a magyar nyelv kihalását jósló Herder és társai szerint a Kárpát-medencei Magyarországot a németek és a szlávok varázsolták virágzó országgá, a magyar föld minden értékét a németeknek köszönhetjük, a magyarságnak nincs is egyéb történeti —— szerepe, mint előkészíteni a németek tömeges letelepedését a Kárpát- medencében.

Szibériai
csonthegyű
nyílvesszők

Természetesen a magyar tudósok mind a XVIII. század végén, mind a XIX. század első felében élesen szembefordultak ezekkel a nézetekkel és elutasították a finnugor származás-elméletét. Jellemző példaként ragadjuk ki a magyar nyelvészet egyik nagy úttörőjét, Révai Miklóst, aki a *Tsillag néző Sajnovics és Hell hibái tzáfoltatnak* című költeményében büszkén kiáltja a világ felé:

"*Szkíta vagyok nem lappon!*"

Barcsay Ábrahám (1742-1806) pedig így ír Bessenyei Györgyhöz verses levelében:

Sajnovics jármától ójjuk nemzetünket, Ki Lappóniából hurcolja nyelvünket!..."

Budai Ézsaiás 1809-ben azt hangoztatta: "A magyar és a lapp nyelv ugyanazon voltát hozni ki, nagy hirtelenkedés... Sajnovics a Lappoknak a Magyarokkal való Atyafiságát elégséges fundamentum nélkül vette fel, melyel sok Európai Tudósokat tévejgésbe ejtett."

Akkor hát, kérdezhetjük joggal, hogyan szilárdult vasbeton keménységűvé a finnugrizmus tanítása? Úgy, hogy az 1848/49-es szabadságharc vérbefojtása után idegenszívű embereket helyezett a bécsi udvar a magyar tudományos élet legfőbb posztjaira. Mindenekelőtt a kitűnő német és osztrák kapcsolatokkal rendelkező Schedel (Toldy) Ferencet, a szepesi szász Hunsdorfer (Hunfalvy) Pált, az egészen német Joseph Budenz-et és tanítványaikat, akik 1872-től egyetemi katedrát kaptak Pesten és egyeduralmukat máig is tartják. Jellemükre jó fényt vet, hogy a magyar nemzeti krónikák és szent hagyományaink szemétdombra vetését szorgalmazó Hunfalvy Pál egyszerűen ellopta a korán elhunyt Reguly Antal vogul anyagát és megfejtéseit a sajátjaként közölte! Ezek a tudósaink – büszkén vallották barátaiknak azokat a német történészeket, akik azt javasolták, hogy a krónikáinkat el kellene égetni, mert haszontalanok s a magyarok a honfoglalás idején az emberi fejlődés legalacsonyabb fokán álltak (Büdinger). Nyilván innen merített Hóman Bálint is a 20-as években. Egy szlovák lap 1896-ban a következőket írta le: "Az un. magyar honfoglalás mese, nemcsak rendezett magyarországi államélet kezdetei nem mutatnak egy mákszemnyi magyar nemzeti jelleget, de az itt a mi

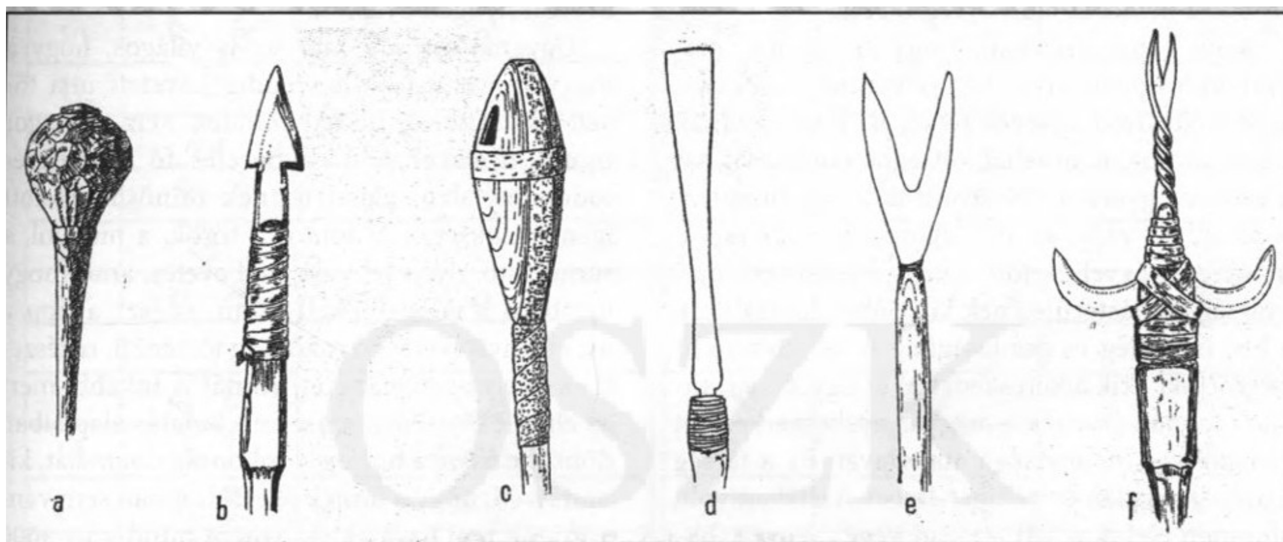
hazánkban a magyarok vették át a nem-magyar nemzetek erkölcsét, szokásait, nyelvüknek fő bélyegeit s nyelvükben csak úgy hemzsegnek az idegen szavak."

S most lássuk mit állítanak a finnugristák immáron két századév óta? Hogyan rekonstruálják a finnugor alapú magyar őstörténetet?

Az állítják, hogy a magyar nyelv, amely a világ egyik leggazdagabb szókincsű ősnyelve, több százezer szóval, szóbokorral, eredetileg csak abból a 4-500 (maximum 660) szóból állt volna, amely - úgymond - minden finnugor nyelvben fellelhető. Az a szavunk, amelyik nincs meg egyik rokonnyelvben sem, az eredetileg nem létezett.

A biztos vogul megfelelés száma: 319, az osztyáké 287, a zürjéné 221, a votjáké 199, a cseremiszé 153, a mordviné 156, a finné 212, az észté 160, a lapp megfelelés száma pedig 173 szó.

A Kr. sz. előtti VI-IV. évezredben, így szól az elmélet, vagyis az ún. uráli korban, amikor még valamennyi finnugor elő-ősnép együtt élt valahol Szibériában vagy az Ural nyugati oldalán vagy a kelet-európai hátságon (őshazalánc?!) vagy másutt, beszélték, képzetük szerint, az ún. uráli ősnyelvet. Ma is azt vallják a nyelvészek, hogy a rekonstruált alapnyelv a valóságban létezett, sőt az alapnyelvet beszélő népek nyelvszövetségeket (Sprachbund) hoztak létre, s ezek a nyelvek családfa-modellben

Obi-ugor nyílhegyek: a) manysi bunkós nyíl, b) egyhegyű nyíl (manysi), c) chanti fütyülő nyíl, d) harántélű nyíl (chanti), e) villás-ágú nyíl (chanti), f) villáságú nyíl (manysi)

felrajzolhatók (August Schleier találmánya a nyelvek családfája!). Hóman Bálint szavával élve: uráli ősnép természetesen nem volt, amint uráli ősnyelv sem létezett soha. Ma már sok nyelvész is idejétmúltnak nevezi a keletről nyugatra vándorló népek nyelvi migrációját. De alapjukat vesztették az ún. őshaza-meghatározások is. Azért kell a kitalált őshazát az Ural környékére és Szibéria tajgáira

és tundrás vidékeire tenni, mivel a rokon kis népek ma is ezen a területen laknak, érvelnek vonalas és mérvadó tudósaink.

A finn őstörténészek azonban egyre határozottabban utasítják el a keletről bevándorlás dogmatikus hipotézisét és síkraszállnak amellett, hogy az ő eleik 8-9 ezer éve ugyanott laknak, azaz Skandináviában, mégpedig a lappokkal együtt! Ezzel halálos döfést kapott a finnugrizmus.

Amikor a szamojédok kiváltak, így szól a hivatalos elmélet, akkortól már az ún. finnugor alapnyelvet beszélők maradtak csak együtt. Ez Kr. sz. előtt 4000-3000 tájékán lehetett. Ezután ismét osztódott a nép: s lett finn-permi és ugor ág. Az ugor ágból 2500 körül vált ki az előmagyarság, de továbbra is gyűjtögetésből, halászatból, vadászatból éldegélt, majd egyszer csak a korábbi sztyeppe félsivataggá vált, amikor is a vogulok és az osztyákok északra a hideg és zord tajgára-tundrára költöztek rénszarvasaikkal és kutyaszánjaikkal, az előmagyarság azonban, valamilyen oknál fogva, helyben maradt, illetve délebbre vándorolt és áttért az állattenyésztésre. Majd valamikor Kr. sz. előtt 500 körül a magyarság a mai Baskíriába költözött, onnan pedig lesodródott a Fekete-tenger vidékére, innen tovább, megveretve és elüldözve, fejveszett meneküléssel bezúdultak a IX. században a Kárpát-medencébe. Annak pedig, hogy délen nem olvadtunk bele a török népek tengerébe, az az oka, egy másik jeles akadémikus (Róna Tas András) szerint, hogy vészhelyzetben eleink egyszerűen visszaszaladtak a rejtekadó erdőkbe s ott vészelték át a nehéz időket. Majd a vész elmúltával újra elbújtak az erdőrengetegekből.

Íme, itt a nagy elmélet, pőrére vetkőztetve. S aki ezen teóriát nem fogadja el, amint ezt a közelmúltban elhunyt egyik mérvadó akadémikusunk (Engel Pál) nagy garral kijelentette: az kirekeszti magát a tudományból, mert a finnugor rokonság-elmélet tagadásánál véget ér a tudomány!

Nos, milyen új eredmények születtek az elmúlt évtizedekben s ezek az eredmények megerősítik a finnugor-elméletet avagy ellenkezőleg: megcáfolják?

Kezdjük a nyelvészettel. A több százezres magyar szókincs-állomány elemzése során a Magyar nyelv etimológiai szótárának készítői arra az „exakt eredményre" jutottak, hogy az alapszókincsen kívül (4-600 szó) a magyar szavak javarésze idegen nyelvekből átvett jövevényszó, közel fele azonban ismeretlen eredetű. Az tehát fel sem vethető, hogy a magyar átadó nyelv is lehetett, csakis és mindig kizárólag átvevő. Átvettünk mindent az iráni nyelvekből, a török nyelvekből, a szláv nyelvekből, a német és latin nyelvből, etc.

Azon tényt azonban, hogy ti. az ún. magyar-finn típusú nyelvek, nyelvtanilag is és csekély szókészleti egyezés révén is, közel állanak a magyarhoz, nem lehet kétségbe vonni. Mi hát a valós magyarázat? Nyilvánvalóan az, hogy ezredévekkel, vagy az obi ugorok esetében cca. másfélezer évvel ezelőtt a nagy lélekszámú magyarság szállásterületének közelében laktak ezek a kis, nyelvileg és gazdaságilag is fejletlen népcsoportok, akik a kereskedelmi

és egyéb kapcsolatok folytán átvették a magyar nyelv szerkezetét és bizonyos mennyiségű alapszavát. Ez a térség Közép-Ázsiában és Nyugat-Belső- Ázsiában volt, ahonnan eleink a VII. század végén nyugatabbra költöztek, mégpedig három irányban. A nép zöme a kazár birodalom része, létrehozója lett a Kaszpi-tenger és a Kaukázus vidékén, egy részük a kaukázusi szavárd magyarok ősei lettek, a harmadik csoport pedig a volgai bolgárokkal felhúzódott a Volga-Káma vidékére, ők Julianus barát baskíriai magyarjai.

Az obi-ugor vogul (manysi) és osztyák (hanti) nyelvben például megvan a magyar ló (lu) szó és több más lótartásra vonatkozó kifejezés, ám lovat sohasem tenyésztettek, nem lovagoltak, magyarán: nem voltak lovas nép. Vagyis: csak átvették a szavakat és elsősorban az isteneik történeteiben szerepeltették őket, mint "a déli tájak szárnyaslábú szép állatait" vagy az isteneik áldozati állatait, ami azt is jelzi, hogy a magyarok uralmuk alatt tartották ezeket a mongoloid és paleoszibirid népeket. A kengyel szó is megvan a vogulban, de bőrharisnyát jelent! A lovagló ostor alapszava pedig egyszerű vesszőt jelent. Nem arról van tehát szó, hogy az ősmagyarok, úgymond, kiszakadtak az uráli, majd a finnugor őshaza primitív népei közül és valamilyen csoda folytán, egyedül e csoportok közül, dél felé sodródva, a törökök vezetésével, megtanulták az állattartás fortélyait, hanem arról, hogy a magyar nyelvű nép a kultúrájával és az erejével hatott a peremterületeiken élő kis népek nyelvére, mint közlekedő nyelv (lingua franca). Az elmaradott peremterületek izolált nyelveit beszélők ugyanis mindig nyelvileg is és kulturálisan is átvették a fejlettebb szomszédaik nyelvét és műveltségének bizonyos elemeit. A magyar és a finnségi nyelvek keleti és permi csoportjának érintkezési területe azonban nem a szibériai tajga és tundra volt, hanem Közép-Ázsia térségének északi, északkeleti és északnyugati övezetei.

Ugyanakkor ma már az is világos, hogy a magyar nyelvhasonlítás eddig követett útja tökéletes zsákutca, hiszen minden nem finnugor típusú nyelvvel való egybevetés fő bűnnek és tudománytalan, galád tettnek minősül. Holott igenis szükséges és fontos a török, a mongol, a sumer, stb. nyelvvel való egybevetés, aminthogy továbbra is vizsgálni kell a finn, az észt, a lapp, a lív, etc. nyelvvel való rokonság történeti, régészeti és nyelvészeti hátterét. Annál is inkább, mert az elmúlt évtizedekben a finn kutatás alapjaiban döntötte össze a finnugor rokonság dogmáját, kimutatván, hogy a finnek ősei sehonnan sem vándoroltak mai hazájukba, hanem mindig (8-9000 éve!) ott élnek, ahol ma. Lehetséges, hogy az embertanilag a germánsághoz közeli nép nyelvcsere révén jutott a nyelvéhez valahol Közép-Európában vagy annak északkeleti térségében. Még azt sem helyénvaló kategorikusan kizárni, hogy az őskor idejében végbemehetett egy nyugat-keleti irányú népmozgás is, akár a Kárpát-medencéből kiindulóan is.

Amint a szkíta-szarmata népek nyelvi hovatartozását is szakadatlanul vizsgálni kell, hiszen hiteles bizonyítékunk máig sincs arra nézvést, hogy a szkíta és a szarmata nyelv iráni nyelv lett volna, ahogy a finnségi nyelvek közül sincs egyiknek sem nemhogy többezer éves archaikus nyelvemléke, de félezer esztendős is csak a finneknek.

Az elfogadott tudományos dogmák a tudomány fejlődésének

legnagyobb kerékkötői. Ugyanis vitathatatlanul olvasható (tehát két vagy több nyelvű, mint például a világhírű rosette-i kő vagy az Orchon vidéki türk rovásfeliratok!) szkíta, szarmata, hun és avar nyelvemlékünk nincs!

1.		a/ä	23.		m
2.		b^1	23a.		m
3.		b^2	24.		n^1
4.		č	25.		n^2
5.		(i)č	26.		nč
6.		d^1	27.		nt
7.		d^2	28.		ŋ
7a.		d^2	28a.		ŋ
8.		e	29.		o/u
9.		γ	30.		ö/ü
10.		g	31.		p
11.		y/i	32.		r^1
12.		j^1	33.		r^2
13.		j^2	34.		s^1
14.		ñ(j)	35.		s^2
15.		q	36.		š
16.		k	36a.		š
17.		(γ)g	36б.		š
18.		(o/u)q	37.		t^1
19.		(ö/ü)k	37a.		t^1
20.		l^1	38.		t^2
21.		l^2	39.		z
22.		lt			

Az orchoni türk abc: balról a betűk, jobbról a fonológiai jelentésük

Tettek és tesznek ugyan kísérleteket, mint például a magyar nyelvben fellelhető avar szavak összegyűjtése (törő, terem, etc), ám ezek még nagyon a kezdeti stádiumban vannak. Ugyanakkor fellendültek az antropológiai kutatások, amelyek kimutatták, hogy a magyarság embertani alkata még ma is 4690-ban turanid és csak 4,696-ban kelet-balti (Henkey Gyula adatai), sőt a történeti antrpológiai adatok szerint a IX-XI. századi magyar csontvázak legközelebbi rokonleletei a Kaszpi-tenger melléki szarmata sírokban lelhetők fel (Tóth Tibor).

Ma már egyértelműen bizonyított, hogy a finnugristák által az eddig fő érvekként felsorakoztatott adatok és

forrásidézetek nem alkalmasak a magyar nyelv- és néprokonság ún. finnugor származtatására.

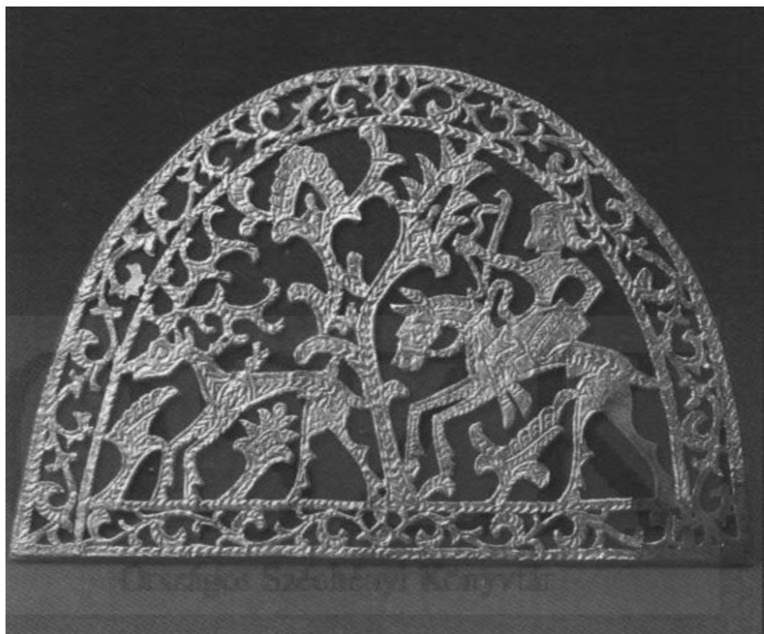
Kiderült, hogy a XV. századi adatok nem a vogulokra és az osztyákokra vonatkoznak, kiderült, hogy az ún. ugor őshazának vélt Jugriához az Ungariának és a magyarságnak semmi köze sem volt, Jugria nem Szibéria tartománya volt. Kiderült, hogy Sigismundus Herberstein, XVI. századi királyi követ megjegyzéseinek semmi alapja sincs, kiderült, hogy Philip Johann Strahlenberg 1730-ban kiadott műve nem tartalmaz perdöntő adatokat, csak megerősíti a finnségi nyelvek, kivált az obi ugor nyelvek és a magyar nyelv közötti felszínes nyelvi rokonság tényét. Kiderült, hogy nagyon is igaza volt azoknak a

nyelvtudósoknak, akik a magyar nyelvet egy eredeti ősnyelvnek tekintették, így mindenek előtt Sir John Bowringnak, aki a következőket állapította meg: "A magyar nyelv távoli és magányos. Pontos megértéséhez más nyelvek tanulmányozása rendkívül csekély haszonnal jár. Lényegében saját öntőformájából került ki, kialakulása és felépítése bízvást oly korszakra tehető, amikor a mai európai nyelvek többsége vagy nem is létezett, vagy nem hatott a magyarlakta térségre."

Beigazolódott, hogy a magyar nemzeti történetírás jelesei kezdettől elutasították a finnugor származás-elméletet: Beregszászi Nagy Pál, Kőrösi Csoma Sándor, Jászay Pál, Fessler Ignác, Wenzel Gusztáv, Szabó Károly, Toldy Ferenc, Bartal György, — Ribáry Ferenc, Vámbéry Ármin, Czuczor Gergely, Mátyás Flórián, — Szilády Áron, etc.

A hivatalos és a bécsi udvar által elismert és támogatott történeti irányzat az 1848/49-es forradalom és szabadságharc után mégis döntő fölénybe került, elsősorban Hunfalvy Pál, Budenz József, Pápay József, Munkácsi Bernát révén. A kiegyezés korában a kérdés másodrendűvé vált, a trianoni Magyarország pedig elfogadta a finnugor származás-elméletet, aminthogy teljesen vitathatatlanná és támadhatatlanná tették ezt az elméletet a marxista történettudósok 1945 után, akik és utódaik ma már odáig jutottak el, hogy kijelenthetik: aki a finnugor rokonság és származáselméletet nem fogadja el vagy kritikával illeti, egyszer és mindenkorra kizárja magát a történettudományból.

A finnugor-elmélet egyeduralma azonban a XX. század elmúlásával véget ért. Új korszak kezdődött, új kutatási módszerekkel és új kutatási szemlélettel.

A gjurovkai szkíta lószerszámdísz,Kr. e.IV. sz.

A finnugor származás-elmélet összeomlását előidéző a legnagyobb erejű bomba a legújabb DNS-vizsgálatok egyre bővülő sorozatai, amelyek természettudományos módszerekkel mutatták ki, hogy a magyaroknak semmi közük sincs sem a finnekhez, sem a permi, sem az obi-ugorokhoz. Maradtak persze nyitott kérdések, mint például a finn és a magyar nyelv rokonságának okai és kialakulásának helye és ideje, avagy a török-magyar nyelvi kapcsolatok kora és mélysége, de ezekre a kérdésekre is meg fogjuk találni a helyes és hiteles válaszokat. Törődnünk kell a múltunkkal, mert az a sajátunk, az a mi ősi örökségünk. Hallgassunk Bél Mátyás intelmére: "Az a mi népünk legfőbb baja, hogy a saját dolgaival rút hanyagságig nem törődik és semmibe veszi a sajátját, csak az idegent magasztalja."

A magyar nyelvre pedig jobban kell vigyáznunk, mint a szemünk fényére, mivel - ahogyan a német Eugen Kremserből lett magyar író, Rákosi Jenő mondotta volt - "a magyar nyelvnek rendkívüli ereje van. A magyarság fennmaradásának egyetlen biztosítéka és jövőjének záloga a nyelv. Ez a nyelv csodatévő hatású, titokzatos erő van benne s még fizikailag is átalakítja annak az agyvelejét, aki elsajátítja."

Egynegyed évezred óta mozdultak meg hatalmas erők a magyar nyelv és ezen keresztül a magyar nép közvetett kiirtására, mindenek előtt múltjától való megfosztása révén, amelyet kiválóan jelez az, hogy a magyar nyelv használatát már a XV. században meg akarták tiltani, majd II. József, a kalapos király rendeletben tiltotta meg a magyar történelem tanítását az iskolákban! S hogy egy nép kiirtása lehetséges, ezt éppen egy finnségi nyelvű nép, a lív igazolja, akikből ma már csak húsz fő él a világon!

IV.

Őstörténetünk és nyelvünk erőszakos finnesítése ellen

1. rész

Nemrég jelent meg második, bővített kiadásban a finnugrista Rédei Károlynak, a bécsi egyetem emeritus professzorának "*Őstörténetünk kérdései. A nyelvészeti dilettantizmus kritikája*" című könyve, a Balassi Kiadó gondozásában. Nehezen hisszük el, hogy a második kiadásra azért volt szükség, mert az 1998. évi első kiadás könyvpiaci siker lett volna. Ahhoz ez a könyv túlságosan száraz, unalmas, a régi finnugor dogmákat újra meg újra ledaráló nehéz olvasmány, sok esetben a jó ízlést, még többször a tudományos etikát gorombán megsértő megfogalmazásokkal telítve. A finnugor-elméletet elutasítókat, tekintet nélkül azok tudományos rangjára és képzettségére, a "szellemi és a politikai alvilág képviselőinek" bélyegzi (110. oldal).

Abban is erősen kételkedünk, hogy ilyen jellegű propagandisztikus anyagok növelhetik a finnugrizmus népszerűségét, vagyis azok számát, akik a magyarság eredetét nem finnugor alapon képzelik el. Kapitány Ágnes és Gábor, a Magyarságszimbólumok (Budapest, 1999, 43. oldal) c. tanulmányukban kimutatták, hogy a magyarok eredetét a megkérdezetteknek csak 56,896-a véli finnugor alapon állónak. A nyolcvanas években ez az arány 67,996 volt, tehát egyre csökken.

Rédei könyve több okból furcsának, sőt bizarrnak nevezhető. A szerzőt még a kommunista uralom idején nevezték ki a bécsi finnugor tanszék vezetőjévé (akárcsak a göttingai és a groningeni kollégáit) s erről a posztról száll vitába a magyar őstörténet, a magyar nyelveredet kérdését másképpen megítélő hivatásos és amatőr kutatókkal, azzal a céllal, hogy kimutassa, csakis egyetlen tudományos és üdvözítő elmélet van: ez pedig a finnugrizmus!

Nehezen tudjuk elképzelni, hogy például Steven Hawkins világhírű fizikus, az űrkutatás nemzetközi hírű professzora vitába szállana azokkal a dilettáns űrkutatókkal, akik az utóbbi időben elárasztották a világ könyvpiacait fantasztikus meséikkel. Hawkins persze egy kőkemény tudomány reprezentánsaként csak mosolyogna az ilyesfajta nézeteken. De nem így tesz Rédei, aki valóságos bosszúhadjáratot indít azok ellen, akik nem akarják elfogadni a finnugrista dogmákat s főleg nem hajlandók elismerni a fődogmát, hogy ti. a magyar nyelv finnugor eredetű. Hogyan merészelnek egyesek szembefordulni a magas akadémiai tudománnyal, hogyan merészelnek egyesek mást állítani, mint amit ők állítanak?

Ez a súlyos lelki zavarokat tükröző magatartásuk nyomban elárulja őket, mert világossá teszi, hogy már nincsenek nyeregben, már maguk sincsenek meggyőződve arról, hogy helyes

úton járnak. Ezért vált ki belőlük minden fajta ellenvélemény, legyen az valóban amatőr és dilettáns, vagy szakmailag megalapozott, agresszív magatartást. Vad indulattal esnek neki a sumér-magyar, a magyar-török vagy a magyar-kelta rokonítás kísérletének. Rédei könyve azért is furcsa könyv, mert a nyelvészet dilettantizmusának fogalmát maga a finnugrizmus teremtette meg. A finnugrizmus dogmatikus tantételei e diszciplína művelői szerint már régóta állandósultak, azaz: megdönthetetlen, sziklaszilárd igazságokká váltak. Ezért aztán - szerintük már nem kell tovább kutatni a magyar nyelv esetleges más rokon szálait. Az utóbbi időben azonban, mint közismert, rengeteg új nyelvi adat került felszínre, amely adatok valóságos nyelvtudományi robbanást idéztek elő, kivált a korszerű technikai eszközök bevetése révén, mindenek előtt a világhálóra gondolunk, ahol egy gombnyomásra bármilyen nyelvi szótárt le lehet hívni.

A finnugrizmus magyarországi képviselőinél, láthatóan, megállt az idő, belerozsdáltak a kádári gulyáskommunizmus posványosan nyugodt korszakába, tudomást sem véve az új korszak hatalmas, új lehetőségeiről. Ők örökérvényűnek tekintik a Hunfalvy és Budenz-féle tantételeket, és semmilyen más nyelvi adatot, módszert nem kívánnak igénybe venni, sőt elfogadni sem hajlandók, mert az megzavarhatja a finnugor állóvizeket. Ezt a képtelen helyzetet azonban már a józanul gondolkodó, nyelvtudományilag képzetlen emberek sem hajlandók elfogadni, mert rájöttek arra, hogy a tudományban sincsenek örökérvényű eredmények. Rédei úr, jóllehet idézi (115. o.) a görög bölcsek

híres mondását: pantha rei (minden folyik), de úgy képzeli, ez a finnugrizmusra nem érvényes. Mivel a finnugrista dogmák és tételek nem képesek számos kérdést megmagyarázni és megoldani, az amatőr kutatók is új utakat keresnek, új szemlélet szerint kezdenek más irányba is kutatni. S aki keres, az talál! Új könyvek garmadája lát napvilágot, elismerjük, sokszor provokatív adatokkal és különös elméletekkel.

Ezen művek szerzői között nem egy, valóban, műkedvelő, de ők is vannak annyira szakemberek, mint volt például az istenített Sajnovics János, a nyelvészetileg teljesen képzetlen (dilettáns) csillagász, aki 1770-ben megjelent könyvében azt a merész kijelentést tette, hogy a magyar és a lapp nyelv azonos. Jó száz szóegyeztetése betűhasonlítgatásokkal és véletlen egybecsengések alapján történt, tehát éppen azzal a módszerrel dolgozott, amelyet most Rédei a dilettánsok szemére vet (120. oldal). Társától, Hell Miksa jezsuita atyától készséggel elfogadja azt a javaslatot, hogy a magyarok Karjalából származnak, amely Kar-jel-országnak olvasandó és magyarul "férfi, erős karral" -t jelent! Sajnovics ezt a döbbenetesen primitív és dilettáns kijelentését azzal támasztja alá, hogy az egykori karjalai király címerében két kar látható, az egyikben kard van, a másikban nyílvessző. Hát ez az a nagy tudomány, amelyre a finnugristák még ma is büszkén, mint elődjükre hivatkoznak!

De megemlíthetjük az ugyancsak "agyonsztárolt" Reguly Antalt is (vö. Domokos Péter, Szkítiától Lappóniáig. Budapest, 1998.), aki joghallgatóként keveredett el Finnországba, majd mindenfajta nyelvészeti képzettség nélkül, nekivágott a

vogulok és osztyákok földjének. Eötvös József 1853-ban, a róla tartott emlékbeszédében nyugtalan lelkű, bolyongó utazónak nevezte, aki kellő felkészülés nélkül fogott terve megvalósításához, a finnugor nyelveket nem ismerte, a nyelvészet pedig nem is érdekelte. De akkor miért csináltak hőst Regulyból, aki - úgymond - bebizonyította a magyar-finnugor nyelvrokonságot? Reguly szorgalmasan gyűjtögetett vogul és osztyák költeményeket és mondákat s ez szép teljesítmény, de semmi köze sincs a magyar nyelv eredetének megfejtéséhez.

Rédei úr engem is elmarasztaló kritikája alá vont, aki 1984-ben a groningeni egyetemen végeztem magyar-általános nyelvészet szakon, majd 1989-ben védtem meg doktori disszertációmat magyar mondattani tárgykörből: Asszimetriák a magyar nyelvben címmel. Tehát hivatalos oklevelet szereztem nyelvészetből, majd különböző amerikai egyetemen dolgoztam, mint vendégkutató és vendégelőadó. 1992-től az amsterdami egyetem Kelet-Európa Intézetének vagyok a munkatársa. Hivatásos nyelvészként társszerző voltam az MTA szakfolyóiratának, a Nyelvtudományi Közlemények 87 (1985) kötetében, ahol a magyar névutós csoportról jelent meg dolgozatom (173-187. o.) Társszerző volt: Honti László, Janurik Tamás, Pusztay János, Rédei Károly. Ez utóbbi, Hajdú Péterrel együtt a kötet szerkesztője is. Mindezek alapján bizarr, hogy 18 évvel később, magam és több munkám a nyelvészeti dilettánsok anyagai között jelenik meg. Két eset lehetséges: Rédei úr amnéziában szenved, ami éltesebb kora alapján nem zárható ki, avagy egyszerűen nem tetszik neki az, amit a magyar nyelv eredetéről írtam a Hungarian Revival (Magyar megújulás. Nieuwegein, 1995), illetve A finnugor elmélet tarthatatlansága (Turán 28 /1998/ 5. 11-28), valamint a Módszertani-elméleti irányelvek a magyar nyelv kutatásához (Turán 29 /1999-2000/ 6., 23-35.) c. munkáimban. Ezekben ugyanis a magyar nyelv finnugor eredete ellen foglaltam állást. Megjegyzem, amióta Bakay Kornél és Erdélyi István tudóstársaim megváltak a Turán szerkesztői tisztségétől s így e lap tudományos színvonala nem biztosított, semmilyen írásomat nem jelentettem meg itt.

Nyilvánvalóan Rédei Károlynak szemet szúrt és felingerelte, hogy képzett nyelvészként szembe mertem szállni a finnugor üdvtannal. A most tárgyalt könyve is kiválóan megmutatja, hogyan dolgoznak ezek a tudós urak: sohasem érvelnek, hanem a nekik nem tetsző írásokra, munkákra rásütik a dilettáns bélyeget, majd kimondják: mivel dilettáns műről van szó, már nem kell komolyan venni az abban foglaltakat. Rédei úr szerint nekem sincsenek tudományos érveim (114. oldal), így nem kíván a dolgozataimmal foglalkozni, majd oldalakon keresztül lepergeti újra és újra a finnugor kliséket. Én természetesen tökéletesen megértem Rédei módszerét, vagyis hogy miért nem kíván foglalkozni az ellenérveimmel, mivel azok élesen megmutatják a finnugrizmus rendkívül kétes és ingatag voltát.

Például nagyon nehéz az ún. finnugor nyelvek közötti szókészleti párhuzamokat elszigetelni a többi ural-altáji, azaz török illetve sumér

nyelvektől. A Lakó-Rédei féle finnugor szótár szerint a magyar szem a finnugor alapszókészlethez tartozik. Ám a szem

szónak számos sumér és uralaltáji megfelelője van: sumér si /néz/, vogul sám / szem/, osztyák sem /szem/, votják sin /szem, arc/, zürjén sin /szem, arc/, cseremisz sindza /szem, arc/, irodalmi mongol sinjile /megvizsgálni/, kalmük sindzl /megfigyelni/, kún syneta /megfigyelni/, mordvin selme /szem/, finn silmá /szem/, észt silm /szem/, kalmük tsilme /pislogni/, mongol silibki /szemmel hirtelen odapillant, török sima /arc/, oszmán symarla /kiszemel/. Az efféle alapszókincs-béli megfelelések száma tetszés szerint növelhető. (vö. Turán 1998: 12-18.)

Rendkívül fontos és alapvető, hogy a feltételezett finnugor alapnyelvről egyáltalán nem léteznek írott források, így a finnugor alapszókészletet nem lehet dokumentálni! Hasonlóképpen nem lehet dokumentálni az un. hangtörvényeket és a későbbi feltételezett nyelvközösségeket, mint például az ugor, a volga-finn, etc. Ezért kellett további, soha sem bizonyított feltételezések tucatjait létrehozni. Sohasem mondják meg, hogy miért állanak a finnségi nyelvek szóelemei közelebb a feltételezett ősnyelvhez, mint a magyar nyelv szóelemei? A kérdés az: miért nem egyenlő a feltételezett ősnyelv a magyarral? Azt a finnugristák is beismerik, hogy az un. hangtörvényeknek nincsen természettudományos jellege (vö. Honti L.- Gergely A., Marácz L., Magyar fordulat. Magyar Tudomány 19977/2, 241-243.), de akkor milyen jellegűek ezek a feltételezett hangtörvények? Tendenciák, véletlenek vagy bűvészkedések? E kérdésekre mindeddig nem kaptunk választ. De azt gondoljuk, ezekre a kérdésekre nem is lehet válaszolni. Vagyis: a finnugor elmélet cáfolható, de nem bizonyítható.

Rédei szerint a finnugor alapnyelvből hiányoznak a zöngés zárhangok b, d, g (32. o.), de kérdem én: hogyan lehetett ezt kikövetkeztetni a feltételezett finnugor ősnyelvet dokumentáló írásos anyag hiányában? Ha ez igaz volna, a magyar alapszókészletéből hiányozna minden g-vel, b-vel és d-vel kezdődő gyök és szó, így nem tartoznának a magyar nyelv eredeti szókincséhez az olyan egyszótagú gyökök s származékaik, mint a gör-, görbe, görcs, gördül, görnyed, görhes, bel-, belül, belső, benn, benső, dar-, dara, darál, darab, etc. Ezt aligha lehet elképzelni.

Az is furcsa feltételezés, hogy a magyar gyökök rövidülnek a feltételezett finnugor gyökökhöz viszonyítva, hiszen ezek közelebb állanak a kétszótagú finnugor gyökökhöz, lásd erre a magyar szem, a finn silmá megfelelője: sil-má vagy silm-á tagolással. Ez azért is meglepő, mert minden nyelvész egyetért abban, hogy a finnugor nyelvek ragozó nyelvek. Ez azt jelenti, hogy a gyököket toldalékokkal módosíthatjuk, azaz új szavakat hozhatunk létre. Ha azonban a ragozó nyelvekben találunk gyökpárhuzamokat, akkor a rövidebb gyök az elsődleges, a hosszabb gyökalak a másodlagos, azaz a levezetett. A magyar gyökök egyszótagúak, a finnségi megfelelői kétszótagúak. Nos akkor miért kellene a magyar gyököt a finnségiből levezetni? Mindez azt jelenti, hogy a finnugristák még a magyar nyelv ragozó jellegét és azt sem vették figyelembe, hogy nyelvünknek egyszótagú gyökei vannak! Lehet-e ilyen zavaros mulasztásokra nyelvi eredet-elméletet építeni?

A finnugor munkákban lépten-nyomon találkozhatunk azzal a kitétellel, hogy a biztosra vehető finnugor eredetű magyar szavak száma az ötszáz és az ezer között ingadozik. Rédei szerint (115. o.) az ilyen szavak száma legalább 419. Ez a

kijelentés azonban egy tudományos mezbe öltöztetett blöff! A magyar nyelv finnugor eredetű szókészleti elemeinek a számát nem lehet biztonsággal megállapítani, mert az un. finnugor alapnyelv egy feltételezett "rekonstruált" laboratóriumi modell. Ami a valóságban létezik, az a magyar nyelv és az un. finnugor nyelvek közötti szópárhuzamok. Minden más pusztán feltételezett, csillaggal jelzett virtuális alapszó. Klima László szerint (Magyar Nyelv, 1991) a magyar és a finn nyelv közötti biztosra vehető párhuzamok száma 212 s ez a szám a Rédei-féle blöffölésnek a fele. E szópárhuzamok közt olyanok is vannak, amelyeket mi kétes értékűnek tartunk. Ilyen például a finn kota, s a magyar megfelelője ház, vagy a finnségi kunta és a magyar "párja" a had. Ezeket a kapcsolatokat mi elvetjük, mert hangtanilag és/vagy jelentéstanilag nem hozhatók kapcsolatba egymással. A finn kota jelentése sátor, ami nem egyezik a magyar ház-zal. Ha ezeket a kétes értékű szókapcsolatokat kiiktatjuk s nem a szavakat, hanem a gyököket vesszük tekintetbe, akkor a magyar-finn szópárhuzamok száma jóval a 212 alatt marad. A Czuczor-Fogarasi szótár több, mint 2000 gyököt és 80 egyszótagú toldalékelemet sorol fel, vagyis a magyar nyelvnek e szótár szerint 2080 alapszókészleti eleme van. A finnel való szópárhuzamok száma tehát a 10%-ot sem éri el!

Ezeket a magyar-finn szópárhuzamokat azonban másképpen is lehet magyarázni, mint feltételezett ősrokonsággal, ahogyan ezt a finnugristák teszik. Ám a magyar nyelvtudomány más alternatívákkal sohasem foglalkozott komolyan. E kérdésben is nyomban kitetszik a torz kettős mérce, mert amíg a finnugristáknak nem kötelességük a más alternatívákat hitelesen megcáfolni, addig a más nézeteket vallóknak kutya kötelességük legelőször a finnugrizmus tanait pontról-pontra cáfolni (120. oldal).

A szópárhuzamok magyarázati lehetőségei:

1. A magyar európai ősnyelv, amelyből kiszakadtak azok a nyelvek, amelyek a magyarral nyelvi párhuzamokat mutatnak fel. Ez az alternatíva a magyarság kárpát-medencei őshonosságára utal. Ez a feltételezés összhangban van az amerikai Grover Krantznak az európai nyelvek földrajzi kialakulásáról vallott nézeteivel. Krantz szerint a Kárpát-medencét már legalább tízezer évvel ezelőtt magyarok lakták s a magyar az európai ősnyelv.

2. Létezhetett egy nagy ural-altáji nyelvcsalád, amely az eurázsiai térségben alakult ki. Erre a lehetőségre egyébként Sajnovics is utal a Demonstratio előszavában, de ezt a finnugristák jótékonyan elhallgatják.

3. A magyar-finnugor-török és sumér nyelvi párhuzamok térségbeli kapcsolatokból jöttek létre. Bél Mátyás ezt már 1718-ban felvetette a Tanulmányok a régi hun-szkíta irodalomról c. munkájában. Szerinte Szkítiában többféle etnikum találkozott.

4. A magyar-finn szópárhuzamok véletlen összecsengésnek köszönhetőek, hiszen bármilyen két nyelvnek vannak közös hangtani megfelelői.

A finnugristák azonban ezeket a lehetőségeket sohasem cáfolták és cáfolják, így joggal mondhatjuk a finnugristák önjellemzésének Rédei szavait: "*monomániás fixa ideától vezérelve s ábrándképeket, lázálmokat kergetve gyártott*

elmélet" (7. oldal) a finnugor-elmélet, amely "*előre kitűzött célt igyekszik igazolni, ez pedig ellenkezik a tudományos morállal*" (59. oldal).

Ennyi zsákutcába vezető dogmatikus tantétel után indokoltnak tartjuk, hogy a magyar nyelvészet visszatérjen ahhoz a hagyományhoz, amelyet nagy nyelvész-elődeink, mint **Kresznerics Ferenc, Engel József, Nagy János, Csató Pál, Czuczor Gergely, Fogarasi János** képviseltek, akik a magyar szókészleten belül a középpontba a gyököt helyezték, amely olyan szókészleti elem, amelynek még toldalék nélkül is van hangtani és jelentéstani értelme és azonossága. Ez volt a reformkori magyar nyelvészet igazi forradalma, "kvantum-ugrása", amelyet az 1848/49-es szabadságharc leverése után Hunfalvyék sikerrel elszabotáltak. Hunfalvy Pál már 1851-ben (Akadémia Értesítő) tagadta, hogy a magyar nyelvnek gyökelemei volnának. Ezzel nemcsak mellékvágányra, de Rédei könyve a tanú rá, holtvágányra is vitte a magyar nyelv és a magyar szókincs eredetének a kutatását.

A XXI. századi magyar nyelvészet fő célja nem lehet más, mint felderíteni a magyar szókincs igazi belső rendszerét, amelynek központi eleme: a gyök. Rédei úr elfogult egyoldalúságának legbiztosabb jelzője, hogy ezt a komoly és sürgető tudományos feladatot "játék"-nak minősíti (115. o.), holott amíg ezt a munkát el nem végeztük, addig aligha mondhatunk biztosat a magyar nyelv eredetéről. Az azonban már ma is bizonyos, hogy a 1096-ot sem kitevő magyar-finn szópárhuzamokra nem lehet magyar őstörténetet és magyar önazonosság-tudatot építeni. Akik mindenáron a finnugor elméletet erőltetik, nem tesznek mást, mint a magyar nyelvet és a magyar kultúrát erőszakkal finnesítik, ahogyan 1858-ban Mátyás Flórián mondotta.

Marácz László

2. rész

Válasz Rédei Károlynak

Minden idősebb kutató számára kétségtelenül szomorú és lehangoló érzés lehet szembesülni azzal a ténnyel, hogy immáron kiöregedett az oktatásból (Rédei úr 1974-től 2002-ig élvezhette a bécsi egyetem előnyeit) és lassan kikopik az alkotó munkából is. Ilyenkor kapóra jön az ítész, a döntnök szerepében tetszelegni, hiszen nálunk ehhez a pótcselekvéshez sem jeles tehetség, sem kemény és szorgalmas munka nem szükségeltetik. Elég a hivatalos háttér biztonsága mások megbélyegzéséhez.

Rédei Károly (született 1932-ben) egy 1998-ban megjelent könyvét újította fel 2003-ban, ám

az új kiadás sem alaposabb, sem meggyőzőbb, sem tárgyilagosabb, sem szórakoztatóbb nem lett, mint az öt évvel ezelőtti. A Budapesti Finnugor Füzetek 10. (majd a szegedi Magyar Őstörténeti Könyvtár 11. darabjaként, 1999-ben ismételten kiadott) kötetéről megírtam a véleményemet a Turán 28 (1998) 5. számában (3-10. oldal).

Most a szegedi Magyar Őstörténeti Könyvtár 18. köteteként a Balassi Kiadó által újra piacra dobott könyv mindössze egy tíz oldalas Utószóval és egy átírt Jegyzet-résszel bővül, tehát valójában csak erről kellene véleményt mondanom.

De nagyon nehéz rászánnom magamat erre a munkára! S nemcsak azért, mert egy piszkálódó ember tompuló észjárással összezagyvált vagdalkozásai eleve taszítanak, hanem elsősorban azért, mert - az én mércém szerint - nem komoly kutató az, aki az ellenfelétől csak korrigálatlan, nem ellenőrzött, rövid újságcikkeket idéz, diadalittasan örvendezve az elírások és nyomdahibák láttán (szeremisz, cseremisz helyett, lett lív helyett, mári mari helyett), miközben kézbe sem veszi a 2000-ben (a Millenniumi Kormánybiztos által támogatott) Az Árpádok országa c. 512 oldalas szakmonográfiámat (2002-ben újra megjelent!),--amelynek minden állítása vagy feltevése forrásokkal és irodalommal gazdagon alátámasztott.

Hasonlóképpen bánt el az Őstörténetünk régészeti forrásai c. (Miskolc 1997, 1998) kétkötetes munkámmal is. Pedig Rédei Károly nem győzi hangoztatni azt a kutatási alapszabályt, hogy először meg kell cáfolni a téves nézeteket (2003:48, 92.) Rédei Károly azonban, a fényes elméktől eltérően, a neki nem tetsző megállapításokat vagy érdemben nem tárgyalja (mint például a finn kutatók új eredményeit: K. Wiik, A. Künnap, K. Julku, Meinander műveit), hanem csak idétlen jelzőkkel illeti, vagy bizonyos szakkönyveket kézbe sem vesz. S nemcsak az én régészeti munkáimmal tesz így, de nyelvész kollégáiéval is, mint például az olasz Angela Marcantonio: The Uralic Language Family. Factes, Myths and Statistic. c. Oxford-Bostonban, 2003-ban, a nagytekintélyű Blackwell kiadó Publications of the Philological Society sorozatának 35. köteteként kiadott, 335 oldalas alapvető könyvével. (A továbbiakban: Marcantonio 2003.)

Amikor pedig megszorul, mert az adott kérdéskörről halvány fogalma sincs (mint például a sumér nyelv és a mezopotámiai régészet), akkor Rédei úr külső segítséget kér, Michaela Weszeli személyében (2003: 140.) s ez már igazán nagyon furcsa egy nyelvésztől. A sumér nyelvről összeállított kompilációjában (2003: 84-91.) elavult magyar munkácskákat 1976-os és 1977-es kiadások), valamint egy 1959-es és egy 1982-es (új kiadása: 1994) kézikönyvet lapozgatott. Én, régészként az alábbi munkákat szoktam használni: A. L. Oppenheim, Ancient Mesopotamia: Portrait of a Dead Cívilization. Chicago, 1964. - H. W. F. Saggs, Mesopotamien: Assyrer, Babylonier, Sumerer. Zürich, 1966. - Barthel Hrouda, Der Alte Orient. Geschichte und Kultur des alten Vorderasiens. München, 1991. - W. von Soden, Einführung in die Altorientistik. WBG Darmstaadt, 1985. - G. Rachet, Dictionnaíre de larchéologie. Paris, Robert Laffont, 1983. - A. Deimel, Sumerische Lexikon. I-III. Rom, 19281937. - A. Falkenetein, Archaische Texte aus Uruk. Berlin, 1936. - M. I. Thomsen, The Sumerian Language. An Introduction to its History and Grammatical Structure. Kopenhagen, 1984. A Sjöberg, The Sumerian Dictionary. Philadelphia, 1984. - Fr. Ellermeier, Sumerisches Glossar 1., Sumerische Lautwerte 2. Nörten-Hardenberg, 1979-1980. - W. von Soden - W. Röllig, Das Akkadische Syllabar. Rom, 1976.

Rédei Károlynak sem stílusa, sem modora nincs. Megfogalmazásai, jelzői megdöbbentően primitívek. Egy értelmiségi még a kocsmában sem szívesen mond olyanokat a

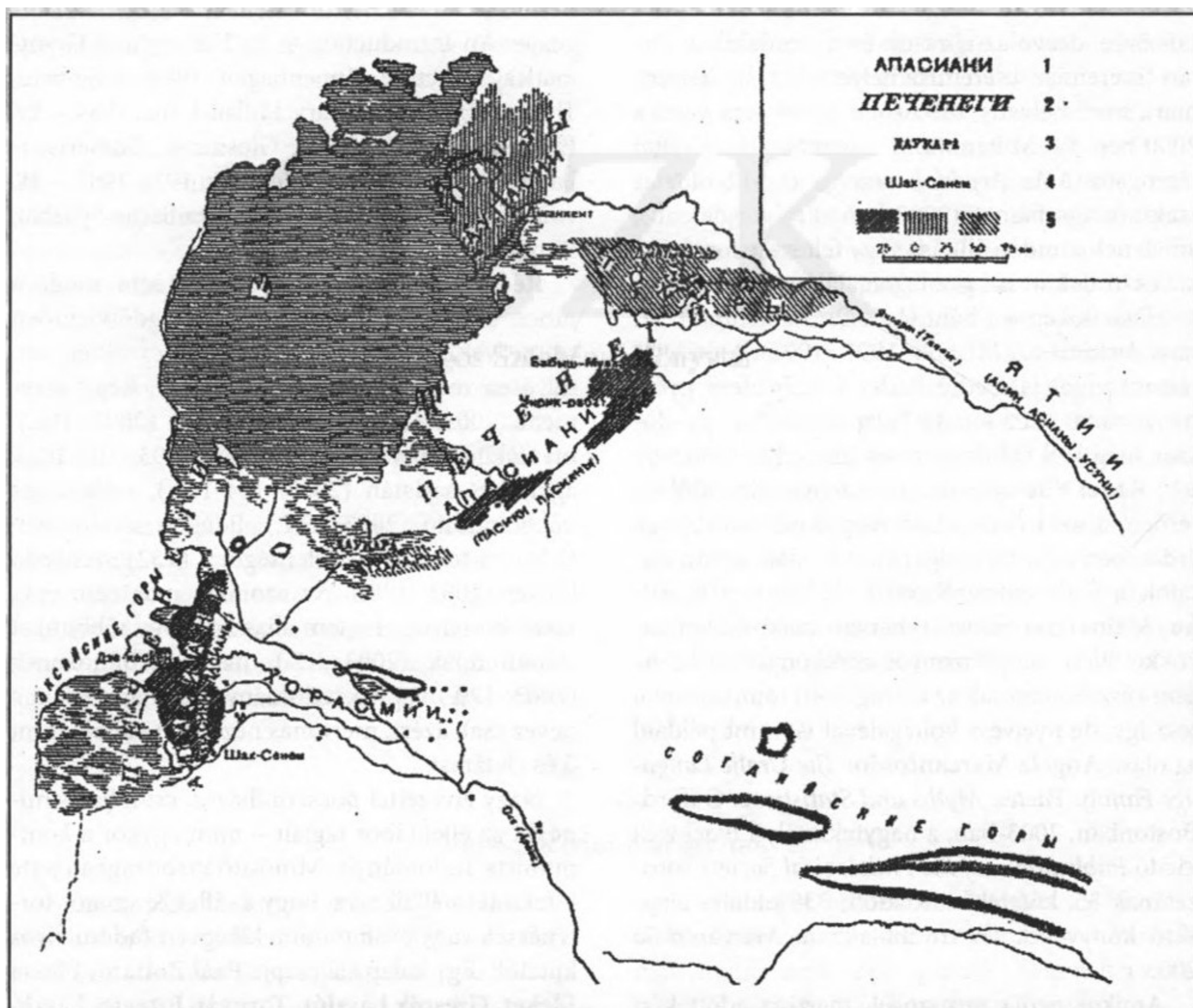
társaira, hogy eszement (2003: 132.), képzetlen balga (2003: 100.), mániákus képzelgő és sarlatán (2003: 103-104), agyrémes sarlatán (2003: 104-105.), szélsőséges népbolondító (2003: 111.), lidérces lázálomban (139) és tömény esztelenségben (132) szenvedő kókler (2003: 120.). Az azonban már nem egyszerű bunkóság, hanem aljasság, hogy többünket fasisztoidnak (2003: 17.), históriai bűnözőnek (2003: 120.) vagy a tudományos alvilág tagjának nevez csak azért, mert más nézeteket vallok, mint ő és elvtársai.

Nagy élvezettel pocskondiázza, csúfolja és minősíti az ellentábor tagjait - mint egykor a kommunista Tudományos Minősítő Bizottságban tette - tekintet nélkül arra, hogy az illetők amatőr történészek vagy profi módon kiképzett tudományos kutatók. Egy kalap alá csapja Paál Zoltánt, Plessa Eleket, Grespik Lászlót, Torgyán Józsefet László Gyulával, Bakay Kornéllal, Mészáros Gyulával, Kemény Ferenccel, Kiszely Istvánnal, Szabédi Lászlóval, Marácz Lászlóval, Balázs Gáborral, azt képzelve, hogy ezzel a rendkívül erkölcstelen és etikátlan eljárással egycsapásra kiütötte az ellenfeleit.

Rédei Károly ugyan engem nem tekint tudományos vitapartnernek, mivel - úgymond - témafelvetésem és tárgyalási módom nem szakszerű (2003: 61.), én mégis teszek néhány szakmai észrevételt, előbb azonban megismétlem Makkay János régész kollégám szavait: "Rédei Károly nincs abban a helyzetben, hogy az én régészeti munkásságomat, akár elismerő, akár elítélő módon értékelje, mivel ezt régészeti-őstörténeti ismeretei nem teszik lehetővé. Aki beleolvas legutóbbi könyvébe, az könnyedén megállapíthatja, hogy ilyen ismeretei mennyire korlátozottak. Ennek ellenére a kötet címe: Őstörténetünk kérdései. (Magyar Nyelv 95 /1999/ 254)

Mindenek előtt az "igaz tudomány" és a "tudományosság" fogalmához szeretnék hozzászólni.

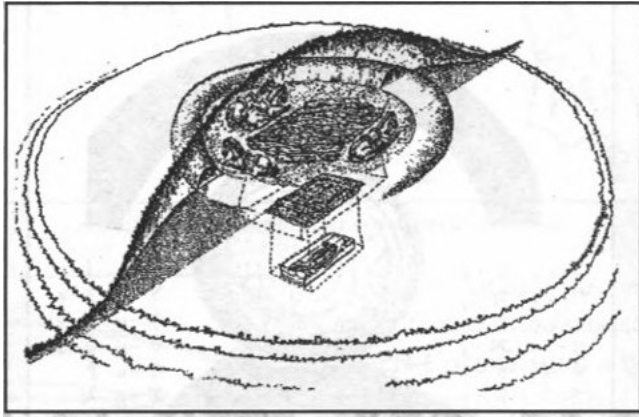
Az őstörténet módszerei éppenséggel nem egészen mások, mint a tulajdonképpeni történettudományé (2003: 18.), sőt, még komplexebbül kell érvényesülnie a különböző tudományterületek harmóniájának! Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a társadalomtudományok - ezen belül különösen a történettudomány - összevethetők lennének a reáltudományokkal. Több, mint ostobaság a mesterségesen létrehozott (fiktív) finnugor alapnyelvet párhuzamosítani például a villamossággal (2003: 77.). Az őstörténet-kutatás nagyobbrészt tudományos feltevésekre (hipotézisekre) épült, épül a jövőben is. Elvileg: minden megalapozott hipotézis egyenrangú, legfeljebb nem egyformán megalapozott. A kutatók közmegegyezése és kivált a hatalommal is bírók ítélete (minősítése)

Az Aral-tó környékén élt népek Ptolemaiosz, Polübiosz, Sztrabon és Bizánci Sztefanosz alapján: pecsenyegek=besenyők

rendkívül súlyos érv a karrierek, a kinevezések szempontjából (2003: 75.), ámde egy hajszálnyi súlya sincs a történeti igazság vonatkozásában annak, hogy ezt vagy azt, hányan és milyen fórumokon állítják. Hasselblatt álláspontját, hogy ti. valamely állítás nem válik valószínűbbé vagy meggyőzőbbé, ha állandóan ismételgetjük és különböző nyelveken publikáljuk, Rédei úr idézi ugyan (2003: 131.), de finnugristákra egyáltalán nem vonatkoztatja, — mert azok tanításai "örökérvényű sarkigazságok.

Pedig dehogy azok!

Az ukrajnai csingul kurgán rekonstrukciója "Polovec (palóc) vezér sírja.

Lássuk Rédei Károly emeritus – professzor néhány, tudományos igazságként kihirdetett állításait, amelyek egytől egyig csupán kikövetkeztetett feltevések: az uráli alapnyelv, a szamojéd-uráli rokonság (amely kizárólag Kai Donner a Megérzésén" alapul!), az uráli kor Kr. sz. előtti 6000-4000-re keltezése, az ún. uráli őshaza helye, a finnugor alapnyelv léte, az ún. finnugor őshaza helye, a finnugor korszak 4000-3000 közé keltezése, az ugor kor 3000 és 500 közé helyezése, az ún. ugor őshaza Urál- Volga-Káma vidékére helyezése, a magyarok Kr. sz. után 500 körüli ún. kiválása, az ún. magyar őshaza Baskíriába helyezése, a magyar-török kapcsolatok lazább-szorosabb korszakolása, az ún, indoeurópai őshaza helye, etc. S mint tudós nyelvész miket állít; minden alap nélkül, a régmúlt népek nyelvéről? Minden alap nélkül, ismétlem, hiszen semmiféle vitathatatlan egyértelműen értelmezhető nyelvi emlékünk mindeddig nem ismert sem szkíták, sem a hsziungnuk, sem a hunok, sem az avarok, sem a besenyők, sem a kazárok sem a kabarok nyelvéből! Arról nem is szólva, hogy Rédeinek az eurázsiai régészeti kutatásokról elemi alapfogalmai sincsenek. Vonatkozik ez a Kárpát-medencére éppúgy, mint Belső- és Közép-Ázsiára vagy az ókori Keletre.

Transoxania és Khoraszán a szamanidák korában (Kr.u. 970 körül)

Rédei Károly szerint a szkíták mégis biztosan iráni nyelvűek voltak, a hunok, az avarok, a kazárok, a kabarok, a besenyők biztosan török nyelvet beszéltek, a kusánok viszont rejtélyes eredetűek. Jóllehet a kazárok nyelvéről szinte semmit sem tudunk, a magyarok mégis a török jövevényszavakat a 200-300 évig tartó együttélés idején vették át a kazároktól. Példaként vizsgáljuk meg a besenyők nyelvi kérdését, akikről egyébként – évszázadok óta azt állítják, hogy irtózatos vereséget mértek őseinkre s ez a fejvesztett menekülés eredményezte a honfoglalást. A források elfogulatlan vizsgálata bebizonyította, hogy a IX. század végén semmiféle besenyő támadás nem érte eleinket (Őstörténetünk régészeti forrásai II. Miskolc, 1998, 316-317. Magyar Nyelv 94 /1998/ 140-141, 149. - 97 /2001/ 10-14.). A besenyőket (pecsenyegek, kangarok) a szaktudomány török nyelvű népnek tartja (A. M. Scserbak, Jizüki mira. Tyjurszkije jizüki. Biskek, 1997, 107-110.).

A nyelvészek nyelvi adatokat is felsorakoztatnak, mivel a besenyőknek is, miként korábban a szkítáknak is, a hunoknak is, a kazároknak is, az avaroknak is, a türköknek is, a magyaroknak is, igenis volt írásuk s így írásbeliségük, csakhogy ezt rovásbetűkkel írták!

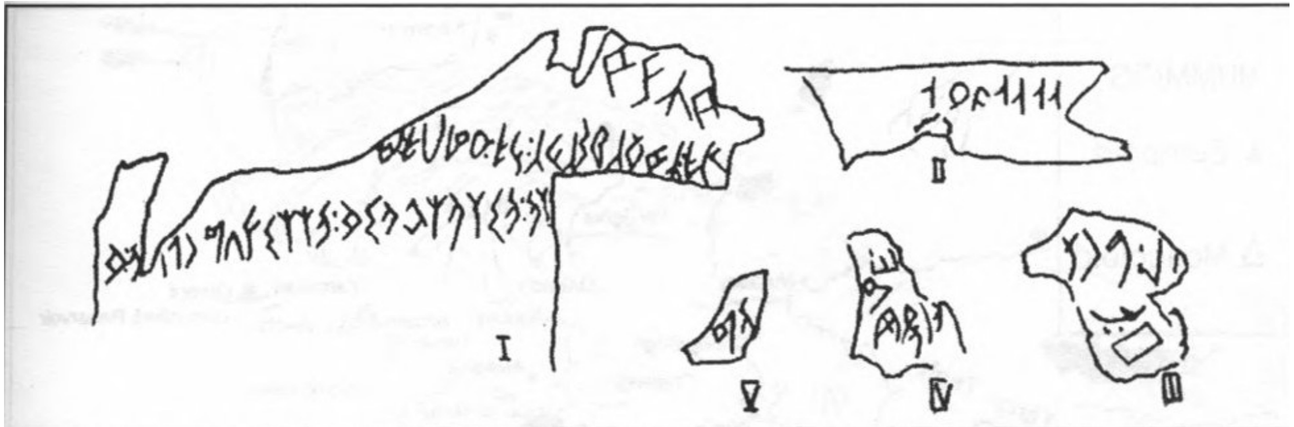

A novocserkaszki agyagkulacs rovásbetűs felirata.

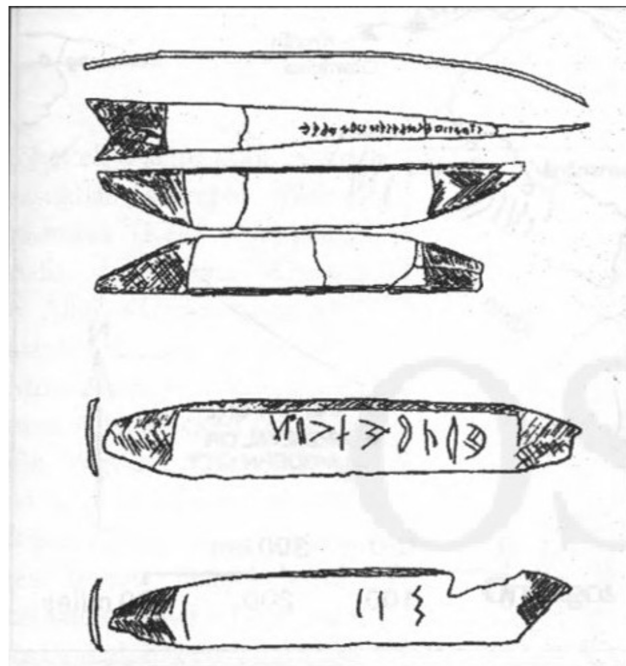
Biborbanszületett Konstantin bizánci császár a X. század derekán a A Birodalom kormányzásáról c. munka 38. fejezetében felsorolja Pacinakia — (Besenyőország) nyolc tartományát, görög átírásban: Erdim, Csúr, acs rovásbetűs felirata — Jula, Külbej, Karabaj, Tolmács, Kapan, Csaban, a tartományok fejedelmeinek a nevét: Bajcsa, Küel, Kerkutaj, Ina (Ipaosz?), Kajdum, Koszta, Jazi és Bota, s végül sorba veszi a besenyő erődök (várak) megnevezéseit: Aszpron (Fehér), Tun-kataj, Karakna-kataj, Szalma-kataj, Szaka-kataj, Jaju-kataj, Banamuni, Tejgua.

kimiz es kimiz ise bedik avizika tuldira   Ime kumisz ez a nagy nyilás tele van

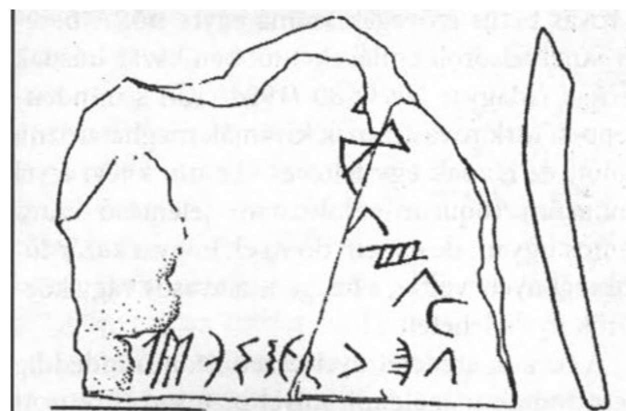
Az eurázsiai rovásbetűs abc-k D=doni, K=kubáni,
IO=dél-jenyiszeji, A=Acsiktasi, U=iszfarini, E=Jenyiszeji, O= orchoni, T=talaszi

Az elisztai bikakoponya rovásbetűs feliratai.

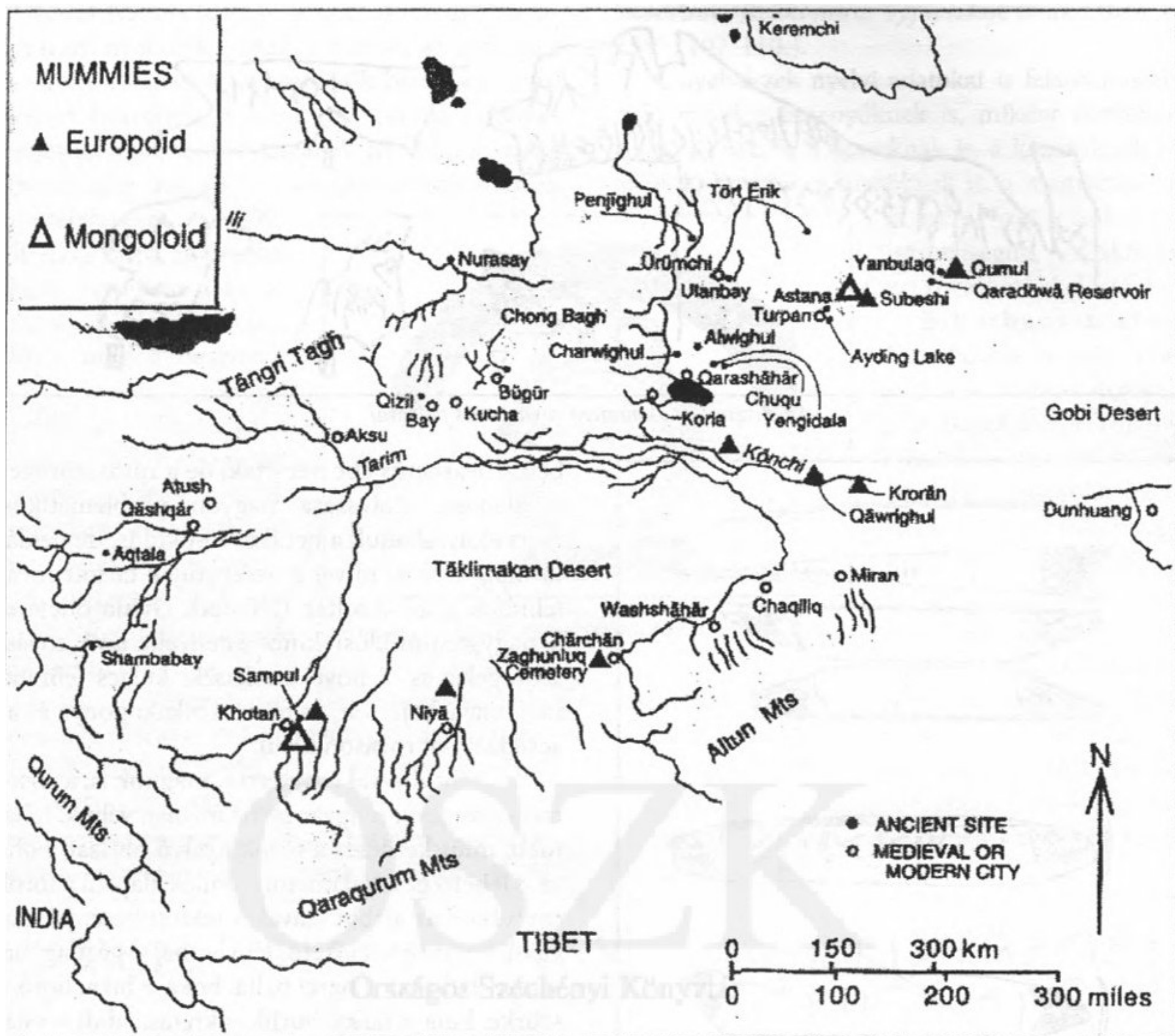
A Manics folyó mellett és Tuvában talált íjcsontok rovásbetűs feliratai

Aral-vidéki rovásbetűs felirat

A besenyő írásbeliség megléte tehát nem vitatható, ám a IX. században (s nyilván korábban is az Aral-tó; a Szir-Darja vidékén magyarok szomszédaiként a Volga és az Alduna közötti térségben) rovásbetűs abc-vel írtak, de a rovásszövegek megfejtése, elolvasása nagyon problematikus, mert elolvashatjuk a betűket törökül is, de például magyarul is, mivel a besenyőnek tartott rovás feliratok közé sorolták (Németh Gyula ötletére) a nagyszentmiklósi kincs edényein lévő rovásszövegeket is, a novo-cserkaszki kulacs feliratain, a majackojei vár, az elisztai bikakoponya és az acsiktasi bot rováson kívül.

Sz. E. Malovval egyetértve, magunk is, a felsorolt szövegeket magyar betűs írásnak véljük, tehát több, mint kérdéses a török nyelvű olvasat, noha az is lehetséges. Valamennyi emlék alapján a török nyelvészet az alábbi szavakat tekinti besenyő szavaknak: ertim = előkelő, fényes, baj = gazdag, bal = méz, bal-csár = harci balta, boka = bika, boró =szürke, bula = tarka, burlik = krétás, jabdi = világos, ragyogó, jazi = alföld/sztyep, jaju - ellenség, jula = gyula, kapaja = agancsos szarvas, kara-mán = sötét, kataj = erődvár, kulin = csikó, kurkut = rémület, ijedj meg!, kegen = haragos, bősz, küel = kék; külbej = méltóságnév, mint a gyula, küre = kovácstűzhely, kohó, kücsüg = fiatalabb fiú, öccs, ormán = erdő, pidlt = írás, szaka = hegyoldal, szalma = elhagyott, szuru = szürke, tolmács = tolmács, tat = vad, pogány, azaz nem muzulmán!, temír = vas, tivan = héja, ölyv, kabuksin = kérges, kara bej = fekete bég, kara-köl = fekete tó, kopon = vadkan, cselgü = szablyacsapás, csopon = pásztor, csúr/súr/ = méltóságnév (az oroszul idézett mű 108. oldal).

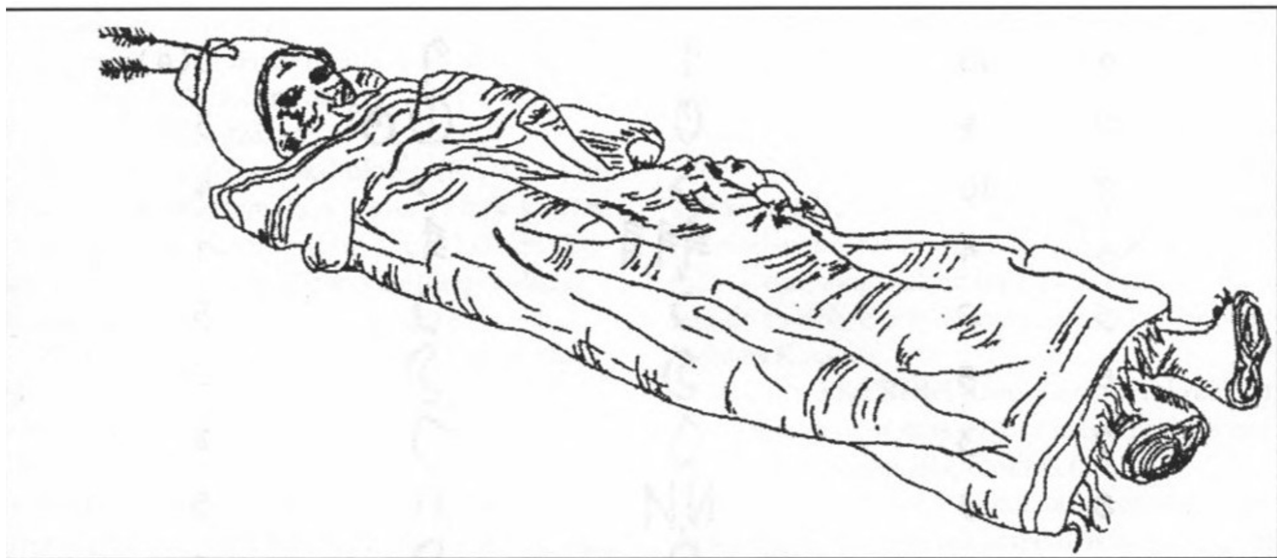

A Tárim-medencében feltárt múmia-sírok.

De Rédei emeritus professzor úrnak nincs szerencséje a török-magyar kapcsolatokkal sem (2003: 56-67.), mivel szinte minden kijelentése elavult, ósdi ismereteken alapul. A nemzetközi nyelvtudomány ugyanis ma is az altáji nyelvek közé sorolja a török, a mongol, a mandzsú-tunguz, a kóre és a japán nyelvet. (Zárójelben jegyzem meg, hogy "üres locsogás" becsmérlően szólni a magyar és a japán nyelv összevetéséről /2003: 47, 51, 132-133./, mivel a korán elhunyt Kazár Lajos 600 szócsaládot és 35 alaktani hasonlóságot vetett egybe, vő. Magyar Nyelv 92/1996/127., s a Klaproth által 1823-ban megkezdett kutatómunka egyáltalán nem haszontalan és főleg nem tudománytalan!)

A török nyelv kialakulását illetően igen komoly szempont a sumér és a török nyelv közötti feltűnő és jelentős kapcsolat. De térjünk vissza a török-magyar kapcsolatok keretében tett kijelentésekre. Alaptalan szinte valamennyi. Eleink őshazája nem Baskíria területén volt, a szabírok feltételezett "nyomásáról" semmiféle forrás sem szól; a kazárok török nyelvűsége pusztán vélekedés, jóllehet a rovás-betűs szövegek száma egyre nő. A besenyőknél felsorolt emlékeket többen kazár írásnak tartják (Magyar Nyelv 80 /1984/ 13.) s mindenképpen türk rovásírásnak

kívánják meghatározni, holott ez is csak egy feltevés. Az un. kijevi levél hogurüm (ogurim) elolvastam jelentésű szava fontos ugyan, de ez sem dönti el, hogy a kazár törökségi nyelv volt-e, s ha igen, csuvasos vagy köztörök nyelv lehetett-e?

A 36.sír halottja

A türkök eredetét nyelvészeti úton mindeddig nem tudták megoldani, mivel biztosan türk írott emlékek a Kr. sz. utáni VI. század előttről nem ismertek. Az eredethagyományukról sem szól VII. századnál korábbi forrás (Magyar Nyelv 94 /1999/ 386 skk.). A nyelvészeti találgatások helyett csakis a régészettől és-az embertantól várhatunk megbízható adatokat. Nyilvánvaló, hogy a türkök sem

jöhettek a semmiből. A forrásokban szereplő földrajzi nevek (Kem = Jenyiszej, A-fu = Abakán, Kin-san = Altáj = Aranyhegy, etc.) alapján a türk "ős-hazát" a Minuszinszki medencében és az Altáj vidékén kereshetjük. Vagyis a történeti Magna Scythia földjén, ahová a Ripei /Rifei-Ripaeos montes, Imaus/ hegyek lokalizálhatók, amely hegy nem az Urallal, hanem az Altájjal azonos. A dél-szibériai és a belső-ázsiai régészeti feltárások világossá tették, hogy a szkíta-hsziung-nu-hun-türk kultúra egységes alapú és ősi gyökerű. A Kr. sz. előtti III. évezredtől mind itt, mind Ény-Kína (Ordosz) vidékén túlnyomórészt europid emberek éltek (az afanaszjevói, az okunyévi, az andronovoi, a karaszuki, a tagári, a tastyki kultúrák, valamint a szkíta-hun pazyriki, bulán-kóbi emlékek), jellegzetes anyagi kultúrával. K

Az egyik múmia-sír rekonstrukciós rajza.

Jelen ismereteink szerint a Kr. sz. előtti, II. évezredi andronovói kultúra népei iráni, altáji és ugor nyelvűek lehettek. A Kr. sz. előtti 2700-tól ismert gödörsíros, katakombás és gerendavázas sírokkal jellemzett népesség elkeveredett a dél felől(!) felvándorolt, magas fémművességi ismeretekkel rendelkező, részben mongoloid lakossággal (Karaszuk, 1300-800). Az andronovói kultúrának a népét a források din-linnek nevezik s területük elérte az Ural vidékét (Szintasta, Árkaim, Galics, Szuhanyiha). A din-linek fehérbőrű, fekete hajú, kékszemű europoid emberek voltak (Bej-si), akik birtokukban tartották az Ordosz vidékét is. A Teklimakán sivatagban (Zaghunlug, Lopnor, Kroren, Szubesi, Jingpen) eddig több, mint félezer kipreparált múmia-sírt tártak fel a kínai régészek (Wang Binghua), teljes épségben megmaradt ruházattal, szerves anyagú eszközökkel, a Kr. sz. előtti 1400 és 400 közötti időszakból. S a legtöbbjük kaukázusi és turáni típusú europid volt.

1	10			3(4)
2	4			3
3	10			4
4	4			1
5	2			5
6	3			6
7	3			2
8	3	N, И		5
9	3	D	D	3
10	3			2
11	4			9
12	1			2
13	2			1
14	1			1
15	2			1
16	3		–	–
17	2		–	–
18	2		–	–
19	1		–	–
20	2		–	–
21	1	B	–	–
22	2		–	–
23	1		–	–
24	1		–	–
25	–	–		1
26	–	–		1
27	–	–	—	2

A nagyszentmiklósi rovásbetűk és a szarvasi rovásbetűk összehasonlító táblázata. Sorszám, az előfordulás száma, a nagyszentmiklósi rovásbetűk, a szarvasi rovásbetűk, az előfordulás száma (gyakorisága).

Az andronovói kultúrából kifejlődött népesség a Kr. sz. előtti első ezredév elejétől a földműveléssel összekötött állattartást felcserélte a rideg állattartással s ez lehetővé tette a megromlott éghajlatú területek birtokba vételét is (Altaj, Tiensan, Hákászia, Minuszinszki-medence, Fergána). E népesség része lehetett indoiráni etnikum is, de a zöme, feltehetően, ősugor volt (Arzsan, Kr. sz. előtti IX-VIII. század).

A preszkíta Karaszuk-kultúra (Kr. sz. előtti XIV-VIII. század), majd a szkíta Tastyk-kultúra (V-II. század) és a szkíta-hun Tagar-kultúra (IV.Kr, u. I. század) már közvetlenül kapcsolódik a Kárpát-medencei régészeti anyaghoz.

A szkíta-hun-avar-türk-magyar népek kulturális, vallási, gazdasági és részben etnikai-genetikai rokonsága egyáltalán nem agyrém és álomvár (2003: 18.), hanem szilárd régészeti és embertani tényekre épített, megalapozott hipotézis. (Nem üres hipotézis, mert tele hipotézis nincsen, míg üres fejek viszont nagyon is vannak.) A törökségi nyelvet beszélő hun-bolgár-onogur és az ugor-magyar nyelvet beszélő hun-szabír magyarok kétnyelvűsége nagyon is reális feltevés (Magyar Nyelv 83/1987/ 448-454., 94/1998/ 78-91.) s így sokkal inkább Rédei Károly a naiv állításokat kiötlő (2003: 62), semmint az emberi méltóságában is megsértett Sára Péter.

Az avar nyelv rovásbetűs emlékei (Szarvas, Nagyszentmiklós) igenis magyarul is elolvashatók, a forrásokban fennmaradt tisztségnevek (boila, csabis, csupán, csőr, jabgu, tegin, sád, canizauci /ez a szó nem egy vicclapból származik!, vö. 2003: 142./, kagán, katun, kapkán, jugurrus, tudun, tarkán) és személynevek (Baján, Bokolabra) viszont jószerével semmit sem bizonyítanak, mivel idegen eredetű szavak (Magyar Nyelv 82 /1986/ 129-151). A hunok és avarok között is lehettek, s bizonyára voltak is török és mongol nyelvű és rassztípusú egyének, bár egyes nyelvészek (Magyar Nyelv 59/1963/ 53-66.) a hunok török nyelvűségét kereken elutasítják. A Priszkosznál, illetve Jordanesnél megmaradt három szó (sztrava, kamosz, medosz) pedig biztosan nem török eredetű, amint az l, r és v hangokkal kezdődő nevek sem.

Az ázsiai hsziung-nuk is az európai nagyrasszhoz tartoztak, ám eddig ismert kisszámú nyelvemlékük, a kínai átírás erős torzítása miatt, egyelőre alig értékelhető.

A sumerokról most csak annyit jegyzek meg, mint "vad sumerológus", hogy a kitalált és rekonstruált, soha nem létezett uráli és finnugor alapnyelvvel szemben a sumér ékírásos emlékek valósak és valódiak, jóllehet azt ma sem tudjuk, hogy az ékírásos szótagokat, szavakat egykor hogyan ejtették ki. Ma már nagyon kevesen vallják, hogy a sumér nép "*felszívódott*", de az igaz, hogy egyelőre nem tudjuk honnan vándoroltak be a két folyam közé, talán Indiából, talán a Kaszpi-tenger délkeleti vidékéről? A mezopotámiai kerámia-nélküli korai kőkori kultúrák nem előzményei Kengir (Sumer)-nek. Írásuk az emberiség hatalmas vívmánya volt, magának az írásnak az eszméje innen terjedt tovább előbb Egyiptom és Elam, később India és Kína felé.

Mindaz, amit Rédei Károly a sumerokról leírt, minden csak nem korszerű. Ő még mindig a harminc évvel ezelőtti állapotoknál tart.

A legújabb nyelvészeti kutatások egészen másként tárgyalják a nyelvek kialakulását és a nyelvek rokonságának kérdését is. Egyre valószínűbb (vö. DNS-vizsgálatok!), hogy a Kárpát-medencében már a felső paleolitikum idején ugor-magyar nyelvű népek is laktak, akiknek egy része a jégtakaró olvadása után észak-északkelet felé húzódott s így adhatták át később a nyelvüket az eredetileg indoeurópai fajtájú ősfinneknek. A finnek ősei tehát, láthatóan, valóban nem kelet (az Urál) felől vándoroltak be mai hazájukba. Nagyon is figyelemre méltóak a finn régészek eredményei! Az őskori kelet-nyugati vándorlás toposzával szemben, a dél-északi a reálisabb s ez a tendencia később is kimutatható. A magyar eleink egyes csoportjai is a Kr. sz. utáni VII. században délről érkezve települtek le a későbbi baskír földön (Julianus magyarjai), a magyarság zöme azonban Kazária vonzáskörzetében lakott, ahonnan a IX. század elején települtek át a Don és az Alduna közötti hatalmas térségbe, majd innen a IX. század utolsó harmadában a Kárpát-medencébe.

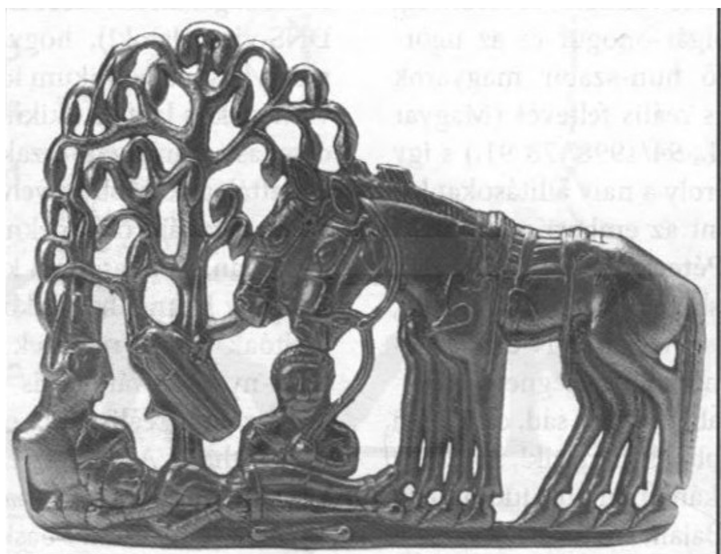
A magyar nyelv radikálisan különbözik a vogul és az osztyák nyelvtől, fonológiai, morfológiai, lexikális és szintaktikai vonatkozásokban, ezt ma már számos nyelvész látja. Legutóbb az olasz Angela Marcantonio, "egy jóindulatú bírálójának " Hajdú Péternek (Magyar Nyelv 91 /1995/ 129.), mutatott rá egyértelműen, kimondva, hogy a finnugristák egy vélekedést emeltek a tudományos igazság rangjára s elmulasztották a bizonyítási eljárást (Marcantonio 2003: 270.) s ezért prekoncepciós eljárásuk az érvek körforgásához vezettek (This can lead to a circularity of argument. Marc Antonio 2003: 269), Jozef Budenz nyelvhasonlításai teljes egészükben elégtelenek voltak (We saw that his comparative corpus in unsatisfactory in modern term. Marcantonio 2003: 270.). Budenz mesterkélt nyelvhasonlításainak 81%-át ma már nem ismerik el. Marcantonio kijelenti: uráli nyelvi egység nem volt és nyelvi családfák sincsenek (Marcantonio 2003: 271,274.) "Semmi bizonyítékot nem találtam arra nézve, hogy az uráli nyelvek egy önálló nyelvcsaládot alkotnának" (In this rewiew I have examined the Uralic languages at all relevant level of language. I have failed to uncover any evidence at all support the notion that these form a unigue genetic family! Marcantonio 2003: 273-274.)

Csak nyelvi csoportosulásokról és ezek közötti kapcsolatokról beszélhetünk, így finn, magyar, obiugor, szamojéd, etc. A magyar nyelv tulajdonképpen egy belső-ázsiai nyelv, és ez a besorolás összhangban van a történeti forrásokkal is (Hungarian should be classified as an Inner Asian language. This classification would be consistent with the testimony of the historical sources. Marcantonio 2003: 275.). A nyelvhasonlítás eddigi módszere tehát elavult és manipulált, mert ha például bizonyos alapvető nyelvi elemek nincsenek meg, azt mondják: elvesztek, ha ellentmondó elemekről van szó, akkor azt mondják: ezek egy kihalt nyelv hatását tükrözik, ha viszont ez sem segít, akkor véletlen egyezésekről szónokolnak (2003: 66, 89.).

Angela Marcantonio felteszi a kérdést: hol csúszott félre a folyamat? Hogyan lehetséges, hogy a tudósok közössége több, mint száz esztendeje az uráli elmélet hitére alapozta a munkásságát, amelyet nemhogy tudományos érvek nem támasztanak alá, hanem valójában ezek jó része egyenesen ellentmond ennek? (Where did the process go wrong? How is it possible that a community of scientists can base its work, for

over 100 years, on a fundamental belief in the U node, which is simply not supported by the evidence, and indeed is contradicted by a good body of evidence? Marcantonio 2003: 277.)

Marcantonio a darwinizmus hatásában látja a magyarázatot, ám annyi bizonyos, hogy az uráli-finnugor nyelvrokonság paradigmájától való elszakadást tovább már nem lehet halogatni. (I believe that a shift in the paradigm can no longer be delayed. Marcantonio 2003: 278.). Csakhogy "a tudomány fellegvárában ülőknek az az érdeke, hogy 'igazságaik' – változatlanok maradjanak!" (Király Péter szavai: Magyar Nyelv 96/2000/ 67.)

Bakay Kornél
Szkíta arany övcsat a Nagy Péter- gyűjteményből

A hivatalos álláspont képviselője természetesen – dühödten támadja A. Marcantonio-t (Bakró-Nagy Marianne, Az írástudók felelőssége. Nyelvtudományi – Közlemények 100/2003/46-63) s nyomban szélsőségesnek és tudománytalannak bélyegzi a művét! 2006-ban megjelent: A történeti nyelvészet és a magyar nyelv eredete. Angela Marcantonio válogatott tanulmányai. Budapest, Hun-idea), amelyet ugyancsak megtámadtak: Simoncsics Péter, Megjegyzések A. Marcantonio kötetéhez. Etnographia 118 (2007) 297-308., és Vásáry István, Magyar őshazák és magyar őstörténészek. Bp., Balassi, 2008. 194., 4. jegyzet.

Bakay Kornél

TARTALOMJEGYZÉK

BAKAY KORNÉL: Hogyan lettünk finnugorok?

E füzet 2013. évi utánnyomását a Torontóban élő Botos Ilona asszony nagyvonalú adománya tette lehetővé.

Eddigi támogatók

Gyémánt fokozat - Rónai Lászlóné, Magyarország, Verebélyi Tamás, Magyarország, M. Katonka Mária emlékére, Kanada, Botos Ilona, Kanada, Markó Ferenc, Kanada

Platina fokozat - Szabados György Gergely (1887-1964) szegedi bognármester emlékére, Botos László, USA, Fodor Albert és Ella, Ridgewood, NY, USA

Kiemelt támogatók

Botos Zoltán, Magyarország, Jobb Vilma, USA, Kádár Dániel és Mari, USA, Ladó család, Ausztrália,
MVSZ USA OT, Nagy Lajos, Belgium, Réthi Charles, Kanada Felber Irén és Zoltán, Svájc

Fővédnökök

Alfonz Mangliár, Kanada Babinszky Emery, Kanada Balogh István, Kanada Berger Veronica, USA Calvin Magyar Református Egyház, Kanada Chlebik Gyula, Kanada Corvin Történeti Társaság, Kanada Czakó László, Ausztrália Dr. Berkes Zoltán, Kanada Godfors Harry /Balogh Bertalan, USA Goór György, Ausztrália Hegedűs Endre

és neje, Magyarország Hervay Tamás, Magyarország HÍD, NSW
Ausztrália Jobb Béla, USA Juhász Gabor, USA Karasszon Attila,
Ausztrália Kelemen Károly és Katalin, USA Kereskényi Zsolt
dr., Magyarország Major Márta, Kanada Matuska Magda, Ausztrália
Molnár Éva, Kanada Molnár Lajos és Éva, USA MVSZ Edmonton-i
Csoport, Kanada Raffai Zoltán, Kanada Szabó Árpád, Kanada Terényi
Frank, Kanada Toplak Joseph és Vera, Kanada Török László,
Kanada Török Zsuzsanna, Ausztrália Trianon Társaság NSW,
Ausztrália Újvárosy István, Kanada v. szárazajtai Bakó
Árpád, Magyarország v. Majthényi László, Kanada Vakula
Rozália, USA Vámosi Joseph, Kanada Zoltai Józsefné, Kanada

Védnökök

Mecsekfalvi István, Magyarország Sára Sarolta
Krnac, Kanada

Újabb támogatók

Babos Imre, Kanada Bakaity Antal, Kanada
Juhász Csaba Gábor, USA Kovács Ferenc, Kanada Réthi Árpád,
USA Széll Erzsébet, Kanada Bebée Mária, Kanada Major Márta,
Kanada Szűcs Elemér Dr. Berzsenyi György, USA v. Majthényi
László, Kanada Takács István és Angela, Kanada Fehér Gábor
Dr. Medgyessy István Terényi Ferenc, Kanada Hegedűs Gyula,
Kanada Nagy Lajos és Katalin, Kanada Tóth József, Kanada
Hungarians of Wisconsin, USA Nyeső József Tüske István, Kanada
Jobb Vilma, USA Paposi-Jobb Andor, USA Vámosi Sándor, Kanada

BAKAY Kornél: Hogyan lettűnk finnugorok

A neves régészprofesszor megfellebbezhetetlen tudománytörténeti érvekkel bizonyítja, hogy a magyarság eredetének tudatos meghamisítása nagyobb részt politikai indíttatásból történt, tetten érhető magyarellenességből fakadt, s célja a magyar nemzettudat meghamisítása, lealacsonyítása, a magyarság ősiségének, Kárpátmedencei létjogosultságának megkérdőjelezése volt. Mindennek a végrehajtásához a magyarság létére törő politikai akarat megtalálta tudománypolitikai eszközeit, s a felhasználható érdekembereket.

Ma már érthetetlen és felfoghatatlan a hivatalos történészkörök szinte rögeszmés ragaszkodása az újabb kutatások és a tudományos érvek (régészet, történettudomány, nyelvészet, antropológia, genetika, művelődés- és vallástörténet) súlya alatt végleg összeroskadt és tarthatatlanná vált ósdi finnugor elmélethez, ami eddig is csak elméleti hipotézisre, erőltetett"nyelvi – akrobatamutatványokra hivatkozhatott. A finnugor koncepció és elmélet már a modern külföldi szakirodalomban is idejétmúltnak számít.

Kétségtelen tény, hogy a politikai érdekszféra kihasználta és céljai érdekében felhasználta a magyarellenességből, netán félreértésből, tudatlanságból, vagy éppen csak naivitásból eredő, a magyarság őstörténetét, eredettudatát tévútra vivő nézeteket is. A terv bevált, hisz ez a történelemhamisítás rengeteg kárt okozott a magyarságnak a 18. század vége óta, s kihat jelenlegi erkölcsi helyzetünkre, nemzettudatunkra.

Vissza kell térnünk a nemzeti ősemlékezet, legrégebbi írott forrásaink, gesztáink, krónikáink, ősi nyelvünk, néphagyományaink, mondáink, népmeséink, díszítőművészetünk által kijelölt útra, nemzettudatunk, származásunk megkérdőjelezhetetlen bizonyítékaihoz, szkíta-hun gyökereihez.

Pápai Szabó György

Megjelenés előtt:

2.
Tóth Sándor PhS: Győztes csatáink: Pozsonyi diadal, Cserhalmi ütközet (Megjelenése: 2010. február)

3.
Letagadott eleink, a szkíták (több szerző) (Megjelenése 2010. március)

BAKAY KORNÉL
Hogyan lettünk finnugorok?

A neves régészprofesszor megfellebbezhetetlen tudománytörténeti érvekkel bizonyítja, hogy a magyarság eredetének tudatos meghamisítása nagyobb részt politikai indíttatásból történt, tetten érhető magyarellenességből fakadt, s célja a magyar nemzettudat meghamisítása, lealacsonyítása, a magyarság ősiségének, Kárpát-medencei létjogosultságának megkérdőjelezése volt. Mindennek a végrehajtásához a magyarság létére törő politikai akarat megtalálta tudománypolitikai eszközeit, s a felhasználható érdekembereket.

Ma már érthetetlen és felfoghatatlan a hivatalos történészkörök szinte rögeszmés ragaszkodása az újabb kutatások és a tudományos érvek (régészet, történettudomány, nyelvészet, antropológia, genetika, művelődés- és vallástörténet) súlya alatt végleg összeroskadt és tarthatatlanná vált ósdi finnugor elmélethez, ami eddig is csak elméleti hipotézisre, erőltetett nyelvi akrobatamutatványokra hivatkozhatott. A finnugor koncepció és elmélet már a modern külföldi szakirodalomban is idejétmúltnak számít.

Kétségtelen tény, hogy a politikai érdekszféra kihasználta és céljai érdekében felhasználta a magyarellenességből, netán félreértésből, tudatlanságból, vagy éppen csak naivitásból eredő, a magyarság őstörténetét, eredettudatát tévútra vivő nézeteket is. A terv bevált, hisz ez a történelemhamisítás rengeteg kárt okozott a magyarságnak a 18. század vége óta, s kihat jelenlegi erkölcsi helyzetünkre, nemzettudatunkra.

Vissza kell térnünk a nemzeti ősemlékezet, legrégebbi írott forrásaink, gesztáink, krónikáink, ősi nyelvünk, néphagyományaink, mondáink, népmeséink, díszítőművészetünk által kijelölt útra, nemzettudatunk, származásunk megkérdőjelezhetetlen bizonyítékaihoz, szkíta-hun gyökereihez.

Pápai Szabó György

Megjelenés előtt:

2.
Tóth Sándor PhS:
Győztes csatáink: Pozsonyi diadal, Cserhalmi ütközet
(Megjelenése: 2010. február)

3.
Letagadott eleink, a szkíták
(több szerző)
(Megjelenése 2010. március)

9 789637 014390